

สารสารไทย
THAI JOURNAL

ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒๕ มกราคม - มีนาคม ๒๕๓๐

...“ความสุจริตและความมุ่งมั่นจะบังเกิดยั่งยืนอยู่ได้เพราะสติกับปัญญา” นั้น หมายความว่า เมื่อบุคคลมีสติรู้ตัว มีปัญญารู้ชัดในคุณค่าของความสุจริต และการสร้างสรรค์ความเจริญบนพื้นฐานของความสุจริตแล้ว ก็จะเกิดเป็นความนิยม เชื่อมั่น และพึงใจในความดี สิ่งดี และการกระทำดี แล้วความมั่นใจพึงใจนั้น ก็จะอุดหนุนประกอบความสุจริต พร้อมทั้งความมุ่งมั่นที่จะทำดี ให้คงอยู่ได้ตลอดไปไม่เสื่อมถอย...

พระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร แก่
นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๒๒

วารสารไทย THAI JOURNAL

“วารสารไทย” เป็นวารสารเผยแพร่ข้อมูล ความรู้เชิงสารคดีที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนชาวไทย เพื่อสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ที่ปรึกษา	นายเสฐียร พันธงชัย	
บรรณาธิการ	นางสุนีย์ สินธุเดชะ	
ผู้ช่วยบรรณาธิการ	นางสาวชมภูภา หงษ์สุวรรณ	
กองบรรณาธิการ	นายประพัฒน์ ตริณรงค์	นายวิจิตร อวทะกุล
	นายสุวิทย์ ยอดมณี	นายชาคริต จุลกะเสวี
	นางคณิดา เลขะกุล	นายเย็นใจ เล่าหวณิช
	นายบำรุง สุขพรรณ	นายเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์
	นายบุญทัน ดอกไธสง	นางกรรณิการ์ สัจกุล
	นางศิริวิทย์ เหมะจันทร์	
จัดรูปเล่ม	นางสาวชมภูภา หงษ์สุวรรณ ร.ต.ท. (ญ) กนกพรรณ ทองอ่อน	
ฝ่ายจัดการ	นางสาวสุวิพร พุทธสุวรรณ	
	นางอติฉินดา หงษ์พงษ์	
สำนักงานวารสารไทย	สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ	
	สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี	
	อาคาร ๖ ชั้น ตึกสำนักงานประมาณ (เก่า) ชั้น 3	
	โทร. ๒๕๑๔๕๓๐, ๒๕๒๗๘๒๒	

วารสารไทย เป็นเอกสารเผยแพร่เป็นนิตินันทนาการแก่ประชาชนทั่วไป
ทรงสนและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในวารสารนี้ เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน
ซึ่งไม่จำเป็นต้องตรงกับความคิดเห็นของบรรณาธิการ และคณะผู้จัดทำ

คณะกรรมการจัดทำวารสารไทย ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

นายเสฐียร พันธงชัย อนุกรรมการที่ปรึกษา
นายสุธี อากาศฤกษ์ ประธานอนุกรรมการ
นายวิจิตร อวทะกุล รองประธานอนุกรรมการ

นายประพัฒน์ ตริณรงค์	นายชาคริต จุลกะเสวี
นายสุวิทย์ ยอดมณี	นางสุนีย์ สินธุเดชะ
นางคณิดา เลขะกุล	นายเย็นใจ เล่าหวณิช
นายสถิตย์ เล็งไธสง	นายเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์
นายบำรุง สุขพรรณ	นางกรรณิการ์ อัครเดชา
นายบุญทัน ดอกไธสง	นางศิริวิทย์ เหมะจันทร์
นางกรรณิการ์ สัจกุล	นางดวงกมล พิทักษ์ดำรงกิจ
นางสาวอนงค์ ณ บางช้าง	นายยศ สันตสมบัติ
นางสาวชมภูภา หงษ์สุวรรณ	นายธนวัฒน์ ศาสตราประเสริฐ
นางสาวสุวิพร พุทธสุวรรณ	ร.ต.ท. (ญ) กนกพรรณ ทองอ่อน
นางอติฉินดา หงษ์พงษ์	

พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล สามเจริญพาณิชย์

๒๕๘/๔๗ ถนนเจริญสุขนิเวศน์ บางอ้อ กรุงเทพฯ โทร. ๔๒๔๑๖๖๕, ๔๒๔๑๖๖๓
นายกวีต เอื้อจงประสิทธิ์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒๕ มกราคม-มีนาคม ๒๕๓๐
หมายเลขสากลประจำวารสาร ISSN 0125-572X

ปก :

พระบรมสาทิสลักษณ์
ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

เผยแพร่เพื่อเป็นนิตินันทนาการ

จาก

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ห้ามจำหน่าย

จ าก บ ร ร ณ า ธิ ก า ร

จาก บรรณาธิการ...ถึง ท่านผู้อ่านและสมาชิกวารสารไทย

การเป็นบรรณาธิการ อีกวาระหนึ่งนั้น เป็นการได้รับการเลือกจาก คณะอนุกรรมการจัดทำวารสารไทย ซึ่งได้รับการแต่งตั้งเมื่อวันที่ ๑๙ เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๐ ขอแนะนำอนุกรรมการทั้งหมดให้ท่านได้รู้จัก ดังต่อไปนี้

๑. นายเสฐียร พันธรัณย์	อนุกรรมการที่ปรึกษา
๒. นายสุธี อากาศฤกษ์	ประธานอนุกรรมการ
๓. นายวิจิตร อาวะกุล	รองประธานอนุกรรมการ
๔. นายสถิตย์ เล็งไธสง	อนุกรรมการ
๕. นายชาคริต จุลกะเสรี	อนุกรรมการ
๖. นายประพัฒน์ ตริณรงค์	อนุกรรมการ
๗. นางสุนีย์ สินธุเดชะ	อนุกรรมการ
๘. นายสุวิทย์ ยอดมณี	อนุกรรมการ
๙. นายเย็นใจ เลหาวิช	อนุกรรมการ
๑๐. นางคณิตา เลชะกุล	อนุกรรมการ
๑๑. นายยศ สันตสมบัติ	อนุกรรมการ
๑๒. นายบำรุง สุขพรรณ	อนุกรรมการ
๑๓. นายเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์	อนุกรรมการ
๑๔. นายบุญทัน ดอกไธสง	อนุกรรมการ
๑๕. นางกรรณิการ์ อัครวรเดชา	อนุกรรมการ
๑๖. นางกรรณิการ์ สัจกุล	อนุกรรมการ
๑๗. นางศิริวัลย์ เหมะจันทร์	อนุกรรมการ
๑๘. นางสาวอนงค์ ณ บางช้าง	อนุกรรมการ
๑๙. นางดวงกมล พิทักษ์ดำรงกิจ	อนุกรรมการ
๒๐. นางสาวชมภูภา หงษ์สุวรรณ	อนุกรรมการ
๒๑. นายธนวัฒน์ ศาสตร์ประเสริฐ	อนุกรรมการ
๒๒. นางสาวสุริพร พุทธสุวรรณ	อนุกรรมการ
	และเลขานุการ
๒๓. ร้อยตำรวจโทหญิงกนกพรรณ ทองอ่อน	
	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๔. นางอติฉินดา หงษ์พงษ์	
	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

นับแต่ได้รับการแต่งตั้ง ท่านประธานคณะอนุกรรมการจัดทำวารสารไทย ได้เชิญอนุกรรมการประชุมทันที และเป็นการประชุมครั้งแรกเมื่อวันอังคารที่ ๗ เมษายน ศกนี้ ยังผลให้วารสาร

ไทย ได้กลับมาสู่ท่านอีกวาระหนึ่ง ความถูกต้องของการดำเนินงานจัดทำวารสารไทยและกิจกรรมอื่น ๆ ที่คณะอนุกรรมการชุดนี้จัดขึ้น จำเป็นจะต้องได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ โดยคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากคณะรัฐบาลแต่ละสมัย ซึ่งดิฉันเข้าใจว่าท่านผู้ที่ได้เกี่ยวข้องกับวารสารไทย มาแต่ต้นจะได้ทราบหลักการนี้ ในฐานะบรรณาธิการขอรับผิดชอบแต่ผู้เดียว หากเกิดความล่าช้าของการจัดทำวารสารไทยไม่ว่ากรณีใด การแก้ตัวมิใช่เหตุผลที่ดีนัก จึงขอเรียนมายังผู้ที่สนใจและผู้ที่เกี่ยวข้องว่า การจัดทำวารสารไทย และการประกวดอื่น ๆ ทั้งที่จะประกวดต่อไป ทั้งที่ประกาศไปแล้ว และทั้งที่ส่งมาแล้ว ดิฉันผู้ดำเนินงานขอเรียนว่า นับแต่เดือนเมษายนเป็นต้นไปนี้ เราสามารถดำเนินการต่อไปได้แล้ว ขอเวลาให้ตั้งตัวสักครู่หนึ่งเพื่อจัดหาเงินรางวัล ทั้งนี้เพราะเมื่อยังไม่มีหน้าที่และฐานะใด ๆ ต่อการจัดการในนามของ วารสารไทย ก็ไม่สามารถจะไปดำเนินการใดได้ และไม่ประสงค์ที่จะเรียนมายังท่านผู้อ่านให้มากความจะกลายเป็นการแก้ตัวไป ขอให้กาลเวลาได้เป็นการพิสูจน์การทำงานของเร โดยเรามีหลักการและปณิธานที่แน่วแน่ ว่า ความเปลี่ยนแปลงใด ๆ ย่อมเกิดได้ แต่ เอกลักษณ์ของชาติจะต้องคงอยู่ตลอดกาลนาน ความมุ่งมั่นที่จะสร้างและจัดทำวารสารไทย ก็ยังเป็นหลักการที่มั่นคงว่า จะเป็นวารสารที่ร่วมกันเสริมสร้างและอนุรักษ์ให้เอกลักษณ์ของชาติมั่นคงและให้ชาติไทยของเรายังมั่นคงในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ รวมทั้งการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นองค์พระประมุข

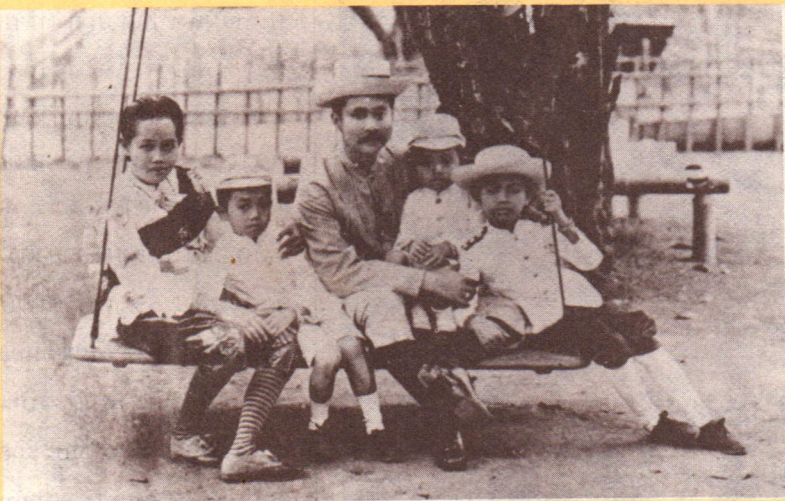
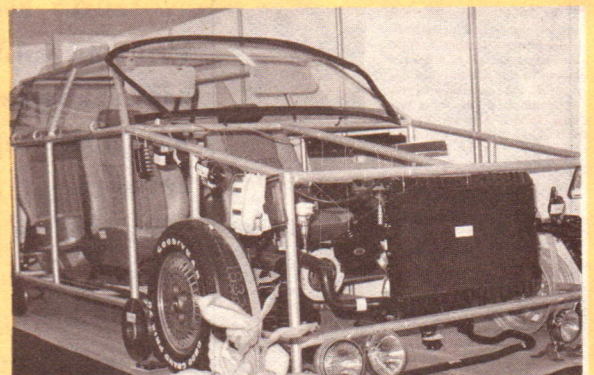
ท่านผู้อ่านวารสารไทยที่เคารพ แม้ว่าคณะอนุกรรมการจะดำเนินงานล่าช้ามาแล้วก็ตาม แต่สิ่งที่ท่านรอคอยเรื่องการประกาศผลการประกวดเรียงความ “ไทยนี้รักสงบ” เราจะเร่งดำเนินการโดยเร็วที่สุด รวมทั้งกิจกรรมอื่น ๆ เราวยังคงดำเนินการให้ทุกท่านได้เข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมที่จะมีผลดีต่อสังคมและประเทศชาติ การถือประโยชน์ของชาติและส่วนรวมเป็นสำคัญ นั้น คือ หลักที่เราถือปฏิบัติด้วยความจริงใจและจริงจัง เราเตือนอยู่เสมอว่า

“เมฆาเหมือนเวลาใกล้เที่ยง จะลึกเพียงความจริงได้ไฉน
ชีวิตคือชีวิตใช้ผิดไป เติมนมาได้ครั้งวันพลันหยุดตรอง”

สุนีย์ สินธุเดชะ
บรรณาธิการ

สารบัญ

มหาเจษฎาบดินทร์ ปรมราชาธิราช	๔
พระปรีชาญาณในการแก้ไขและยกเลิกสนธิสัญญาไม่เป็นธรรมกับต่างประเทศของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว	๑๓
ความอัศจรรย์ของการเวก กระดังงา และลำเล้า	๒๑
เพลงชักกระดาน	๒๕
ภาษาไทยของเรา	๒๖
“ตักสิลา” เมืองมหาวิทยาลัย	๒๙
งานประดิษฐ์ดอกไม้สดของไทย	๓๗
การสร้างหัวโขน	๔๕
สินค้าเกษตรไทยไปเมืองนอก	๔๙
ภูมิใจ - ไทยทำ	๕๓
ถั่วเขียวพันธุ์ใหม่ ทำรายได้ดี	๕๗
แย่งที่ดินมือเปล่า่ง่ายกว่าแย่งไม้จิ้มฟัน	๖๙
ผู้สูงอายุกับปัญหาอาชญากรรม	๗๓
คุยเรื่องประชาธิปไตยกับยายบุญมี : การถ่วงดุลอำนาจ	๗๗
หนังสือ คือ โลก	๘๕
สารกำจัดศัตรูพืชและสัตว์	๘๗
ข่าวดีสามเดือน	๙๑
ปฏิทินและกิจกรรมของสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ	๙๔
พระอนุสาวรีย์ พลเรือเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์	๙๖

มหาเจษฎาบดินทร์ปรมราชาธิราช

ม.ร.ว.แสงสุรย์ ลดาวัลย์

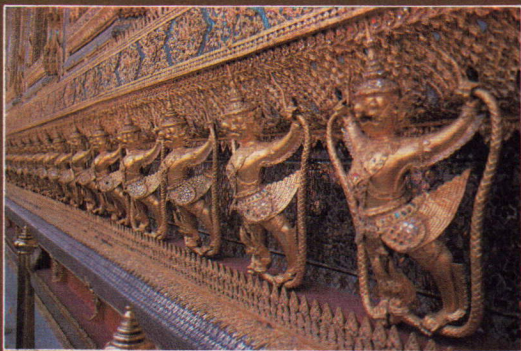
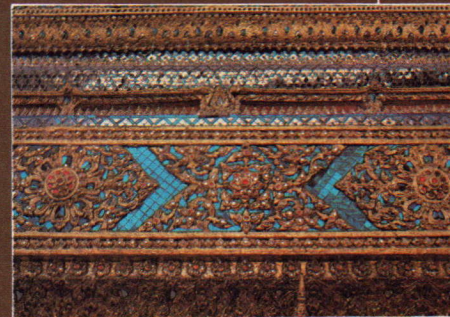
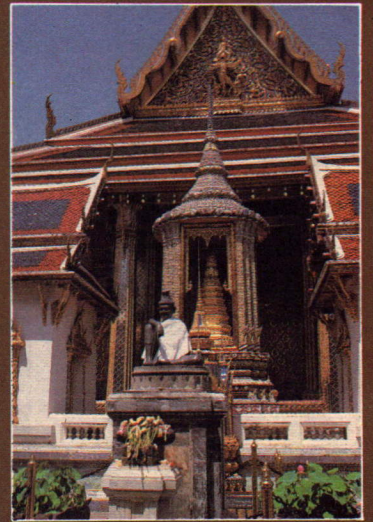
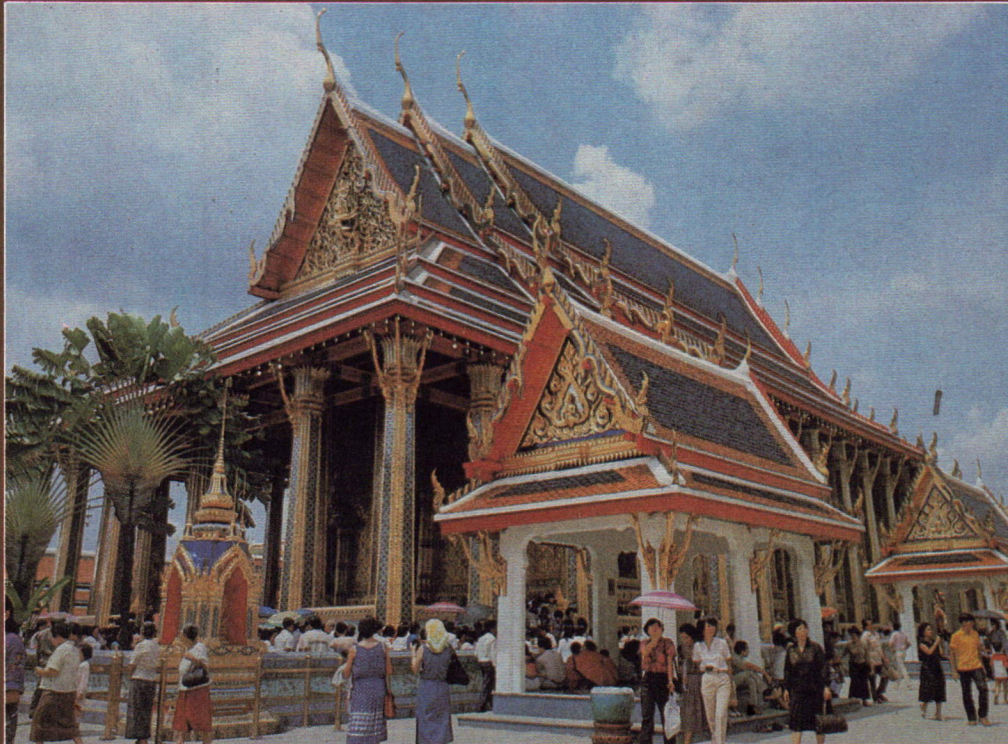
วันที่ ๓๑ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๓๐ ถือได้ว่าเป็นวันสำคัญวันหนึ่งของประเทศไทย ด้วยเป็นวันบรรจบครบ ๒๐๐ ปีแห่งวันพระบรมราชสมภพ ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาเจษฎาบดินทร์ พระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหากษัตริย์ราชเจ้าในพระบรมราชจักรีวงศ์ แผ่นดินที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พระองค์ได้ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจอันเป็นคุณประโยชน์

มอบไว้แก่แผ่นดินและปวงชนมากมายมหาศาล

ในผืนแผ่นดินอันเป็นที่ตั้งกรุงรัตนโกสินทร์ เท่าที่ปรากฏว่ามีสถาปัตยกรรมอันงดงามวิจิตรตั้งตระหง่านเป็นที่เชิดหน้าชูตาของบ้านเมืองอยู่ในปัจจุบัน ก็ล้วนแล้วแต่เป็นสถาปัตยกรรมวิจิตรที่ทรงสร้างขึ้นไว้บ้าง ทรงบูรณะปฏิสังขรณ์สร้างเสริมให้บังเกิดความมโหฬารยิ่งใหญ่ และวิจิตรตระการตาขึ้นกว่าเดิบบ้าง ดังจะขอยกมากล่าวไว้

เป็นบางส่วน เช่น ที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม องค์พระอุโบสถแต่เดิมผนังภายนอกเป็นผนังถือปูนเรียบ เขียนลายรดน้ำบนพื้นชาด เป็นลายกนกเครือแย่งทรงข้าวบิณฑ์ ครั้นนานปีเพื่อกรักบนผืนผนังต้องแตกต้องลม ก็รื้อแยกแตกกะเทาะไม่ทนนานยั่งยืน จึงโปรดให้เปลี่ยนวิธีการแต่งลายผนังใหม่ให้เป็นลายฉลุเด่นชัดขึ้นดังลายปูนปั้น แต่ถ้าจะให้ปูนบนผนังเป็นดอก ๆ ไป ผนังกว้างใหญ่ก็จะไม่ได้จังหวะที่สวยงามสม่ำเสมอ จึงทรงพระราชดำริให้ช่างเขียนเขียนแบบขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายทรงเลือก แบบใดผูกลายงดงามต้องพระทัยแล้ว ก็โปรดให้แกะไม้เป็นแม่พิมพ์ พิมพ์ดินออกมาเป็นกนกทรงพุ่มข้าวบิณฑ์บ้าง เป็นลายก้านแย่งประกอบดอกประจายามบ้าง จากนั้นก็แกะพิมพ์ออกนำดินที่พิมพ์ลายไว้แล้วไปเคลือบสีและเผาให้แกร่ง แล้วนำมาประดับผนังโดยวิธีเรียกกันว่า “กระบังรัก” ตรงที่ว่างระหว่างลายกนกทรงพุ่มข้าวบิณฑ์กับลายกนกก้านแย่งตลอดจนช่องว่างระหว่างลาย เพื่อกรักสมุกและตัดกระຈกสีเหลืองประดับ พระศรีภูมิปรีชาผู้เขียนจดหมายเหตุเรื่อง “การปฏิสังขรณ์วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ครึ่งรัชกาลที่ ๓” ได้กล่าวไว้ว่า “ดูงามดุจสีแก้วบุษราคัมน้ำทอง” ในการบูรณะปฏิสังขรณ์วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในครั้งต่อ ๆ มา ก็คงใช้แบบลายผนังนอกพระ-

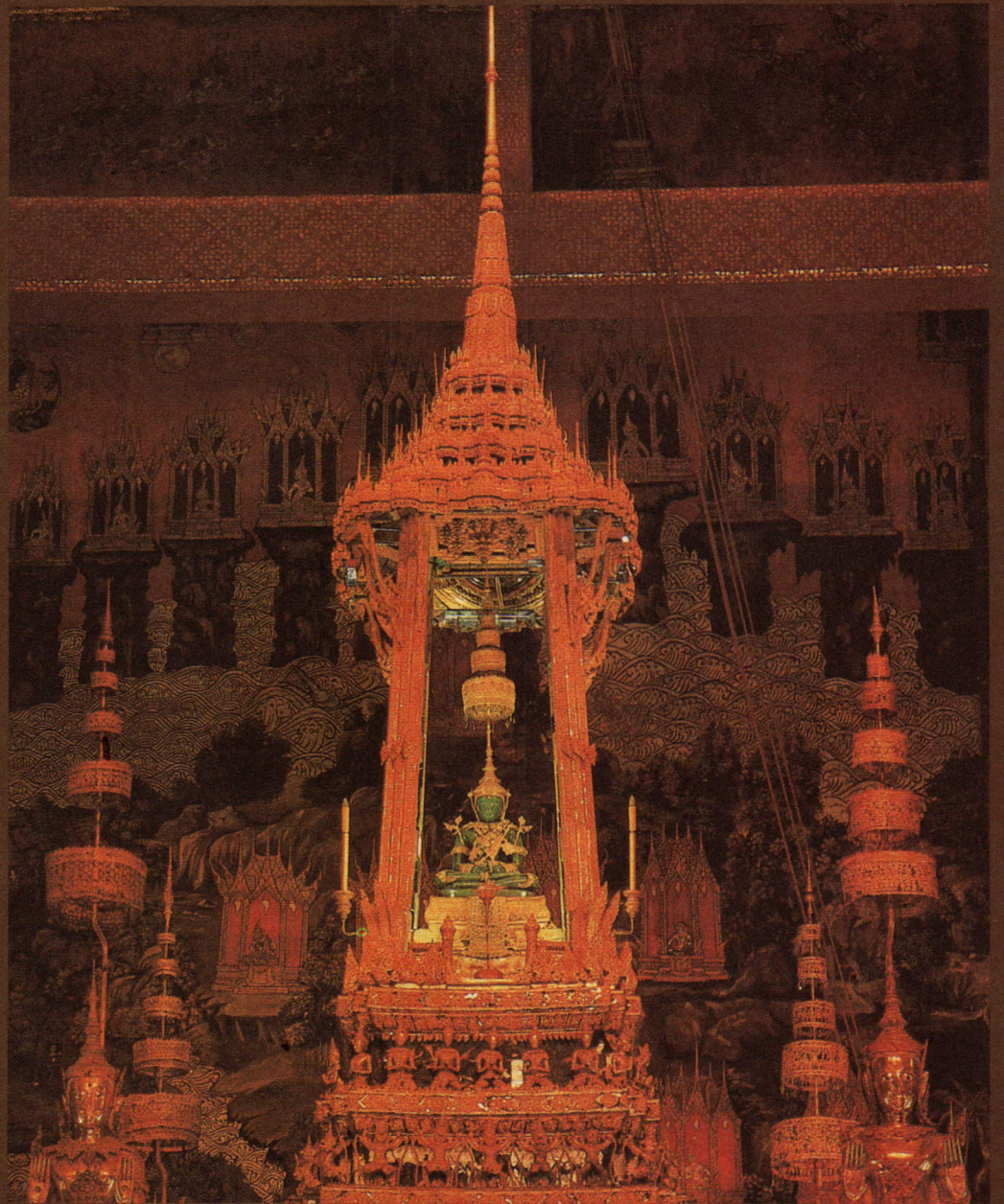
“วัดพระศรีรัตนศาสดาราม องค์พระอุโบสถ แต่เดิมผนัง
ภายนอกเป็นผนังถือปูนเรียบ เขียนลายรดน้ำบนพื้นชาด...
จึงโปรดให้เปลี่ยนวิธีการแต่งลายผนังใหม่ให้เป็นลายปูนเด่น
ขึ้นดังลายปูนปั้น... แกะไม้เป็นแม่พิมพ์ พิมพ์ดินออกมาเป็น
กนกทรงพุ่มข้าวบิณฑ์บ้าง เป็นลายก้านแย่งประกอบดอก
ประจายามบ้าง”

อุโบสถตามที่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริไว้ไม่เคยเปลี่ยนแปลงประการใด ทั้งนี้เพราะเป็นที่เห็นพ้องกันแล้วว่า แบบใดก็จะไม่งามเท่าแบบที่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริไว้

ภายในพระอุโบสถนั้นแต่เดิมตั้งพระสุวรรณมหารัตนบุษบกทรงพระพุทธรูปรัตนปฏิมากรไว้เหนือรัตนไพที ซึ่งรองรับด้วยฐานปัทม์อันก่อด้วยปูนเพียงชั้นเดียว จึงมองดูเตี้ยไม่สง่างามเหมาะสม พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ทำฐานปัทม์ด้วยไม้จำหลักลายบุด้วยทองคำ ตั้งซ้อนบนฐานปูนเล็กใหญ่หลั่นลดกันตามลำดับขึ้นไป เชิญพระสุวรรณมหารัตนบุษบกทรงพระพุทธรูปรัตนปฏิมากรขึ้นประดิษฐานบนฐานปัทม์ชั้นบนสุด แลดูสูงเด่นเป็นสง่าดังที่ปรากฏอยู่ในทุกวันนี้

เบื้องหน้าฐานที่ประดิษฐานพระสุวรรณมหารัตนบุษบกทรงพระพุทธรูปรัตนปฏิมากรฉลองพระองค์หุ้มทองคำเนื้อ ๘ ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างและทรงพระราชอุทิศถวายฉลองพระเดชพระคุณ สมเด็จพระบรมอัยกาธิราช พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก และสมเด็จพระบรมชนกนาถ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พระพุทธปฏิมากรฉลองพระองค์ทั้งสององค์นี้ ทรง

เครื่องต้นอย่างบรมกษัตริย์ลงยาราชาดิประดับด้วยเนวรัตน์ มีความสูงถึงองค์ละ ๖ ศอก จัดว่าเป็นพระพุทธรูปปฏิมากรทรงเครื่องบรมกษัตริย์ที่ใหญ่ที่สุดเท่าที่มีผู้หล่อขึ้นไว้ในโลกนี้ และมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับพระบรมราชจักรีวงศ์ คือ เมื่อได้ทรงสร้างและทรงพระราชอุทิศถวายเป็นพระพุทธรูปปฏิมากรฉลองพระองค์แล้ว ได้

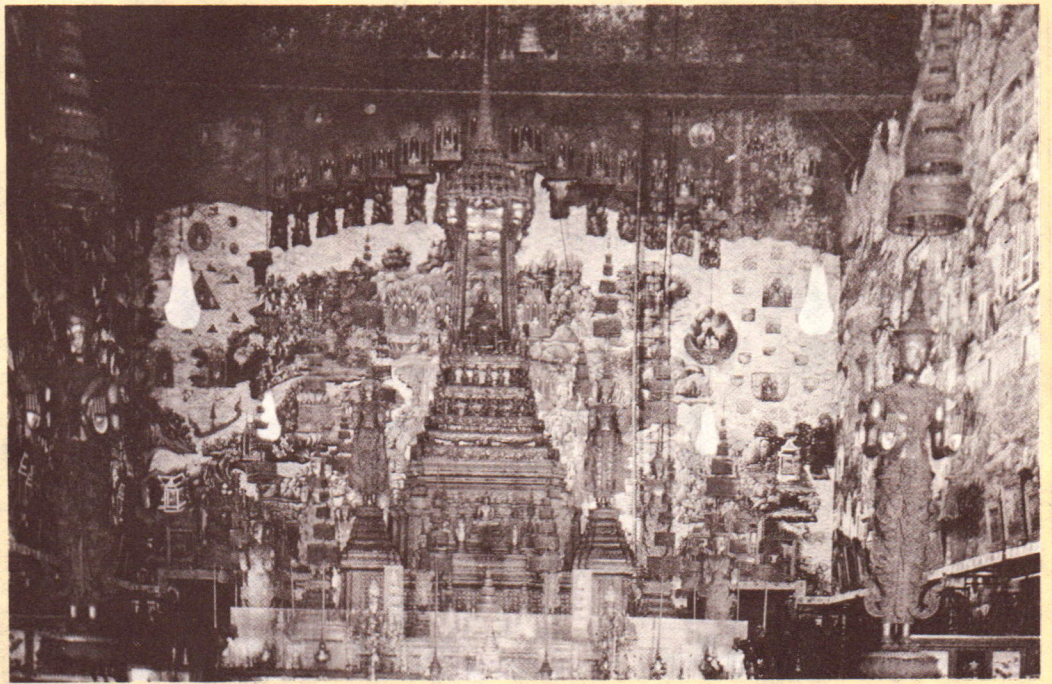
ทรงประกาศให้อิธนามพระเป็นนามแผ่นดินด้วย คือ องค์ที่ประดิษฐานก่อนไปทางผนังปากเหนือที่ทรงถวายนามพระว่า **“พระพุทธรูปยอดฟ้าจุฬาโลก”** นั้นให้เรียกแผ่นดินสมเด็จพระบรมอัยกาธิราชตามนามพระว่า **“แผ่นดินพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก”** อีกองค์หนึ่งซึ่งอยู่ก่อนไปทางผนังปากใต้ที่ถวายนาม

พระพุทธรูปรัตนปฏิมากร (พระแก้วมรกต) ในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

พระว่า “**พระพุทธเลิศหล้าสุลาลัย**” นั้น ให้เรียกแผ่นดินสมเด็จพระบรมชนกนาถว่า “**แผ่นดินพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้าสุลาลัย**” ด้วย (นามพระองค์ทางปากตะวันตกนี้ รัชกาลที่ ๔ โปรดเกล้าฯ ให้แก้เป็น “**พระพุทธเลิศหล้านภาลัย**” และให้แก่นามแผ่นดินตามนามพระที่แก้ใหม่)

การสร้างพระพุทธรูปปฏิมากรฉลองพระองค์ ๒ องค์นี้ทางรูปธรรม คือ ปรากฏองค์พระพุทธรูปปฏิมากรทรงเครื่องกษัตริย์ที่ประกอบขึ้นด้วยวัตถุที่มีค่าอย่างยิ่ง แต่ในนามธรรมนั้น อาจยังลึกลงไปในพระราชอัธยาศัย พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว นอกจากท่านจะเทิดทูนพระคุณในสมเด็จพระบรมราชบุพการียิ่งแล้วยังถ่อมพระองค์ไม่ทรงประกาศตั้งพระบรมนามาภิไธยสมเด็จพระบรมราชบุพการี โดยวิธีจารึกพระสุพรรณบัฏ หรือประกาศถวายพระนามาภิไธยขึ้นมาเฉย ๆ ตามพระราชสิทธิที่จะทรงกระทำได้ หากแต่ได้สร้างองค์พระขึ้นมาแล้วให้ออกนามแผ่นดินตามนามพระ เป็นความหมายถึงความเคารพสักการะอันลึกซึ้งที่เปี่ยมอยู่ในน้ำพระราชหฤทัย

วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม วัดนี้เป็นวัดโบราณ แต่เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชได้เสด็จขึ้นผ่านพิภพสร้างกรุงรัตนโกสินทร์ขึ้นนั้น ได้โปรดให้บูรณะปฏิสังขรณ์ขึ้นให้งดงามสมกับเป็นวัดที่อยู่ใกล้

พระบรมมหาราชวัง ครั้งนั้นใช้เวลาบูรณะปฏิสังขรณ์ถึง ๑๒ ปี ชะรอยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จะทรงหยั่งออกถึงพระราชประสงค์ในสมเด็จพระบรมอัยกาธิราช จึงเมื่อพระองค์ได้เสด็จขึ้นทรงราชย์สืบพระราชสันตติวงศ์ ต่อมาเป็นลำดับที่ ๓ จึงได้ทรงบูรณะปฏิสังขรณ์สร้างเสริมวัดพระเชตุพนฯ เป็นการใหญ่เพื่อสนองพระเดชพระคุณเชิดชูพระเกียรติยศสมเด็จพระบรม

อัยกาธิราชให้ยืนยงคงอยู่สืบกาลนาน การบูรณะปฏิสังขรณ์สร้างเสริมในรัชกาลที่ ๓ นี้ จัดได้ว่าเป็นครั้งยิ่งใหญ่ที่สุดในประวัติของวัดพระเชตุพนฯ ใช้เวลาบูรณะปฏิสังขรณ์อยู่ถึง ๑๖ ปี ได้ทรงสร้างเสริมสิ่งสำคัญ คือ สร้างพระอุโบสถใหม่ใหญ่ขึ้นกว่าเดิม ขยายอาณาบริเวณทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ สร้างพระวิหารพระพุทธไสยาสน์ ต่อมาหลังพระวิหารทิศ ๓ พระวิหาร คือ

(บน) เบื้องหน้าฐานที่ประดิษฐานพระสุวรรณมหารัตนบุษบกทรงพระพุทธรูปนามนิรัตนออกมาประดิษฐานพระพุทธรูปปฏิมากรฉลองพระองค์ ทรงเครื่องต้นอย่างบรมกษัตริย์ ทรงถวายนามพระว่า “**พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก**” และ “**พระพุทธเลิศหล้านภาลัย**”

(ล่าง) เจดีย์รายภายในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

พระวิหารทิศเหนือ ได้ ตะวันตกให้ยาวเท่าพระวิหารทิศองค์ตะวันออก พระมหาธาตุเก่าที่ ๔ มุมลานพระอุโบสถต่อเสริมให้สูงขึ้นทุกองค์ ๆ ละประมาณ ๓ ศอก สร้างพระเจดีย์รายขึ้นไว้ภายนอกพระระเบียงชั้นนอก สูงองค์ละ ๓ วา ๒ ศอก ถึง ๗๑ องค์ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ และพระยาโบราณราชธานินทร์ ร่วมกันสันนิษฐานว่า พระราชประสงค์ที่ทรงก่อไว้ก็คงเพื่อบรรจุพระอัฐิพระบรมราชวงศ์ พระมหาเจดีย์

เดิมซึ่งรัชกาลที่ ๑ ทรงสร้างไว้คือ พระมหาเจดีย์ศรีสรรเพชญ์ ภายในบรรจุพระพุทธรูปศรีสรรเพชญ์ ที่ครั้งหนึ่งเคยประดิษฐาน ณ พระวิหารหลวงกรุงศรีอยุธยา แต่เมื่อครั้งเสียกรุงถูกพม่าเอาไฟเผาผลาญทองคำที่หุ้มองค์พระไปหมด องค์พระพุทธรูปก็บุบสลายมาก ไม่อาจปฏิสังขรณ์ให้คงรูปเดิมได้ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกจึงโปรดให้เชิญมายังกรุงเทพฯ แล้วก่อพระมหาเจดีย์บรรจุไว้ในวัดพระเชตุพนฯ

พระมหาเจดีย์ ซึ่งรัชกาลที่ ๔ ทรงสร้างเป็นองค์สุดท้าย ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ประดับด้วยกระเบื้องสีน้ำเงิน ทรงให้ถ่ายแบบมาจากเจดีย์วัดสวนหลวงสบสวรรค์

“ยักษ์วัดโพธิ์” เป็นแบบอย่างศิลปกรรมของจีน

เจดีย์รายภายในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

เมื่อครั้งรัชกาลที่ ๓ ทรงบูรณะปฏิสังขรณ์สร้างเสริมวัดพระเชตุพนฯ พระมหาเจดีย์ศรีสรรเพชญ์ชำรุดมาก จึงโปรดให้ซ่อมใหม่ประดับกระเบื้องเคลือบเขียว มีดอกดวงลายก้านแย่ง นอกจากนั้นได้โปรดให้สร้างพระมหาเจดีย์เพิ่มขึ้นอีก ๒ องค์เป็นลักษณะเดียวกัน สูงใหญ่เท่ากัน ประดับลวดลายเหมือนกัน ต่างกันแต่สีกระเบื้องเคลือบเป็นสีเหลือง ทรงพระราชอุทิศถวายสมเด็จพระบรมชนกนาถองค์ ๑ ถวายนามว่า

“พระมหาเจดีย์ดิลกธรรมกรนิทาน” อีกองค์ ๑ เป็นพระราชกุศลส่วนพระองค์ถวายนามว่า “พระมหาเจดีย์มุนีปัตตปริกขาร” (ในรัชกาลที่ ๔ ทรงสร้างเพิ่มเป็นพระราชกุศลส่วนพระองค์อีก ๑ แต่ไม่เหมือน ๓ องค์ที่กล่าวมาแล้ว ทรงให้ถ่ายแบบอย่างเจดีย์วัดสวนหลวงสบสวรรค์ ที่พระนครศรีอยุธยา มาสร้าง)

นอกจากปูชนียสถานดังได้กล่าวมาแล้ว ยังได้โปรดให้ทำศิลาที่รื้อจากสวนขวาใน

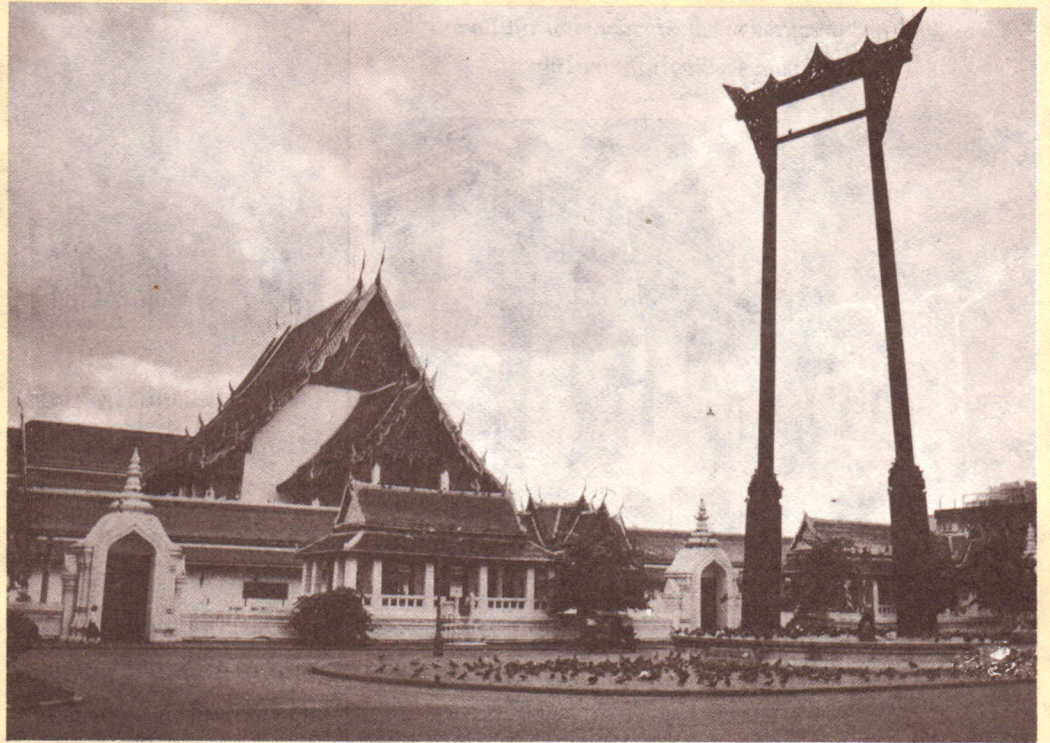
พระบรมมหาราชวังมาก่อนสร้างเป็นเขามอในบริเวณพระอารามและโปรดให้จารึกสรรพความรู้ทั้งของโบราณและความรู้ที่มีปรากฏอยู่ในรัชสมัย เช่น ตำรายา และสรรพวิชาอย่างอื่นอีกหลายหมวด ไว้บนแผ่นศิลาซึ่งติดไว้ตามเสาในประธานและเสาระเบียง สำหรับประชาชนผู้ใคร่ได้ความรู้ไปคัดเลือกศึกษาหาความรู้ระดับสติปัญญาตนโดยไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน ดังนั้นในกาลต่อมาประชาชนจึงพากันให้สมญาวัดพระเชตุพนว่า **เป็นมหาวิทยาลัยเปิดสำหรับประชาชน**

นอกจากทางเขตพุทธาวาสซึ่งทรงบูรณะปฏิสังขรณ์อย่างใหญ่โดยทั่วไปแล้ว ในเขตสังฆาวาสก็โปรดให้รื้อกุฏิสงฆ์ซึ่งเดิมสร้างด้วยไม้และชำรุดผุพัง แล้วสร้างกุฏิก่ออิฐถือปูน, สร้างหอสวดมนต์ หอไตร ศาลา และหอระฆังพร้อมสรรพรวมทั้งสิ้นเป็นอาคารถึง ๒๓๗ หลัง

วัดสุทัศน์เทพวราราม
วัดนี้ก็เป็นอีกวัดหนึ่งที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ตั้งพระราชหฤทัยไว้ว่าจะสร้างให้ใหญ่เท่าวัดพนัญเชิงที่กรุงศรีอยุธยา แต่การหาได้เป็นไปดังพระราชประสงค์ไม่ ทรงสร้างค้างเพียงรากฐานพระวิหาร อัญเชิญพระพุทธรูปปฏิมากรจากพระวิหารหลวงวัดมหาธาตุ จังหวัดสุโขทัย มาตั้งแล้วก็เสด็จสวรรคตลงโดยยังมีทันก่อสร้างผนัง พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย จึงทรงสร้างต่อ และทรงจำหลัก

บานประตูกลางด้วยฝีมือพระหัตถ์ แต่แล้วก็ได้เสด็จสวรรคตเสียก่อนที่การพระวิหารจะสำเร็จ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงรับเป็นพระราชภาระสนองพระมหากรุณาธิคุณ สมเด็จพระบรมราชบุพการี

ในสมัยนั้นจึงต่างคาดคะเนว่า คงจะได้เป็นวัดประจำรัชกาลที่ ๓ แต่ครั้นถึงเวลาพระองค์เสด็จสวรรคต พระบรมอัฐิบางส่วน รวมทั้งพระบรมราชสรีรางคารกลับไม่ได้สถิต ณ วัดนี้ หากแต่ถูกอัญเชิญให้ไปบรรจุ

วัดสุทัศน์เทพวราราม

สืบต่อไป คือสร้างพระวิหารจนสำเร็จ และสร้างเพิ่มเติมสิ่งต่าง ๆ ขึ้นใหม่หมดทั้งพระอาราม รวมทั้งพระอุโบสถและองค์พระประธาน ในรัชกาลที่ ๔ ทรงขนานนามพระพุทธรูปปฏิมากรประธานในพระวิหารหลวงว่า **“พระศรีศากยมุนี”** พระพุทธรูปปฏิมากรประธานในพระอุโบสถว่า **“พระตรีโลกเชษฐ”**

วัดนี้ได้รับการยกย่องว่าเป็นวัดที่มีการวางผังได้สัดส่วนงดงามที่สุด และโดยเหตุที่เป็นวัดซึ่งสร้างเสร็จสมบูรณ์ในรัชกาลที่ ๓ มหาชนส่วนใหญ่

ไว้ ณ วัดราชโอรสาราม บางขุนเทียน วัดประจำรัชกาลจึงกลายเป็นวัดราชโอรสาราม

วัดราชนัคคาราม วัดนี้พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสร้างพระราชทานพระหลานเธอหม่อมเจ้าหญิงโสมนัส ซึ่งต่อมาได้รับการเฉลิมพระยศขึ้นเป็น สมเด็จพระนางเจ้าโสมนัสวัฒนาวดี ตำแหน่งสมเด็จพระนางนาฏบรมอัครราชมเหสี ในรัชกาลที่ ๔ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดพระหลานเธอพระองค์นี้เพราะเป็นพระธิดาในพระองค์เจ้าลักขณานุคุณ

“โลหะปราสาท” ที่วัดราชนัคดาราม เป็นโลหะปราสาทองค์แรกและองค์เดียวในประเทศไทย

ผู้เป็นพระราชโอรสซึ่งทรงสนิทสนมหาเป็นพิเศษ และประกอบด้วยทรงสงสารที่กำพร้าพระบิดามาตั้งแต่พระชันษาชวบท เวลราชนัคดารามนี้ไม่ใหญ่โตดังขนาดวัดพระเชตุพนฯ และวัดสุทัศน์ฯ แต่มีถาวรวัตถุที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาตั้งอยู่ คือ “โลหะปราสาท” ซึ่งเป็นโลหะปราสาทองค์แรกและองค์เดียวในประเทศไทย และทั่วทั้งโลกก็มีโลหะปราสาทอยู่เพียง ๓ องค์ แต่ก็ดูเหมือนจะมีปรากฏเหลืออยู่ในโลกก็เพียง ๒ เท่านั้น โลหะปราสาทที่วัดราชนัคดารามมีลักษณะทางสถาปัตยกรรม คือ เป็นปราสาท ๓๗

ยอด ซึ่งหมายถึงไพธิกัขิยธรรม อันได้แก่ธรรมอันเกื้อกูลแก่การตรัสรู้ ๓๗ ประการนามธรรมเบื้องหลังโลหะปราสาท คือ ทรงมีพระราชมารณนาที่จะปลูกคนไทยให้ดำเนินตามรอยพระบาทสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงขั้นปรมาตม์ แต่เป็นที่น่าเสียใจว่าถาวรวัตถุอันเป็นเครื่องเตือนใจในพุทธศาสนานี้ได้ถูกบังคับโดยสิ่งก่อสร้างที่เป็นเครื่องปรนเปรอให้เกิดกิเลส จนผู้เดินถนนจะไม่สามารถมองเห็นแม้รูปธรรมของโลหะปราสาทเสียแล้ว

วัดอรุณราชวราราม แม้จะเป็นวัดโบราณสร้างครั้งกรุงศรีอยุธยา และพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยครั้งดำรงพระอิสริยยศเป็น สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าฯ กรมหลวงอิศรสุนทร ได้ทรงสร้างพระอุโบสถขึ้นใหม่ แต่พระปรารภนั้นยังคงเป็นพระปรารภ

องค์เดิมที่สูงเพียง ๘ วา พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้สร้างพระปรารภขึ้นใหม่สูงถึง ๑ เส้น ๑๓ วา ๑ ศอก ๑ คืบ ๑ นิ้ว เมื่อสร้างพระปรารภและบูรณะปฏิสังขรณ์พระอารามโดยทั่วไปสำเร็จ กะจะมีงานฉลอง แต่ยังไม้ทันได้ฉลองก็เสด็จสวรรคตเสียก่อน จึงมากระทำการฉลองกันในรัชกาลที่ ๔ พระปรารภวัดอรุณราชวรารามที่รัชกาลที่ ๓ ทรงสร้างขึ้นนี้งามสง่าหาที่ติมิได้ เป็นถาวรวัตถุอันสำแดงถึงพระบารมีในองค์พระมหากษัตริย์ผู้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นและสำแดงถึงความสามารถอย่างยอดเยี่ยมของช่างไทยในรัชสมัยของพระองค์ท่านด้วย

ถาวรวัตถุอันวิจิตรตระการตาตั้งได้กล่าวมาโดยสังเขปจนบัดนี้ก็ยังเห็นโดดเด่นเป็นสง่าเป็นเครื่องเชิดหน้าชูตาบ้านเมืองอยู่ มีผู้เห็นประโยชน์ใน

ถาวรวัตถุเหล่านั้นมากก็จริง แต่เราก็มักจะพากันลืมองค์พระมหากษัตริย์ผู้ตั้งพระราชหฤทัยสร้างสิ่งดังกล่าวฝากไว้ในแผ่นดินเสียเป็นอันมาก ลืมไม่ลืมเปล่าบางคนยังตำหนิท่านว่าเอาแต่สร้างวัด ถึงกับเอาไปกล่าวกระแนะกระหน่ำท่านว่า “รัชกาลที่ ๑ นั้นใครเป็นนักกรบ ท่านก็โปรด รัชกาลที่ ๒ ใครเป็นศิลปิน ท่านก็โปรด รัชกาลที่ ๓ ใครสร้างวัด ท่านก็โปรด” เขาคงจะลืมนึกไปว่าวัดนั้นเป็นที่อบรมบ่มนิสัยคนให้มีศีลธรรม ทั้งเป็นที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ในอักษรวิธีมาก่อนที่บ้านเมืองเราจะมีโรงเรียนขึ้น เมืองไทยซึ่งตั้งมาด้วยความเจริญเป็นลำดับมาไม่เพราะประชาชนได้รับการอบรมศีลธรรม และได้เรียนรู้อักขระวิธีจากวัดมาก่อนดอกหรือ

พระเดชพระคุณในพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้นมีอยู่มากมายมหาศาลนัก ที่กล่าวมาเป็นบางส่วน แต่ก็พอทำให้มองเห็นถึงพระคุณของท่านแล้วหลายประการ

ต่อไปนี้จะได้กล่าวถึงพระมหากษัตริย์คุณอันมหาศาลอีกอย่างหนึ่งซึ่งทรงมีต่อพระบรมราชจักรีวงศ์ พระมหากษัตริย์คุณที่จะยกมากล่าวนี้มีอยู่ในลักษณะของพระมหากษัตริย์ที่ย่อมต้องทรงมีพระมหากษัตริย์อุปถัมภ์บำรุงเกื้อหนุนพระบรมราชวงศ์ เพราะนั่นเป็นหน้าที่ตามปกติธรรมดาของพระมหากษัตริย์ผู้เป็นกุลบดีแห่งราชตระกูล พระมหากษัตริย์คุณที่จะยกมากล่าว

วัดอรุณราชวราราม

นี้เป็นพระมหากษัตริย์คุณอันที่พระบรมราชจักรีวงศ์จะลืมเสียมิได้เลย เพราะถ้าไม่เพราะพระราชกรณียกิจอันสำคัญที่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงกระทำไว้ก็ไม่แน่ว่าราชอาณาจักนี้นะจะมีพระมหากษัตริย์ในมหาจักรีบรมราชวงศ์สืบเนื่องกันมาจนถึงกาลบัดนี้ อาจสิ้นสุดลงเพียงปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกก็ได้ ทั้งสถานะของประเทศจะเป็นประการใด คือ จะดำรงเป็นเอกราชอยู่ได้ตลอดมา หรืออยู่ในสภาพที่พึ่งจะถูกปลดปล่อยให้มีเสรีภาพมาได้ไม่กี่สิบปีดังประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค

เอเชียอาคเนย์นี้ ก็ยากที่จะทราบได้

พระราชภารกิจสำคัญดังเกริ่นไว้ข้างต้นนั้นคืออะไร บรรดาท่านที่เป็นนักประวัติศาสตร์ นักอ่านพระราชพงศาวดารคงจะได้ทราบทั่วกันแล้วว่า แม้พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกจะได้เสด็จขึ้นผ่านพิภพตามคำกราบบังคมทูลอัญเชิญของท้าวพระยามุขมนตรีกวีชาติและราษฎรทั้งหลาย และประดิษฐานพระบรมราชจักรีวงศ์ ณ กรุงรัตนโกสินทร์ด้วยความสวัสดิเศษก็จริง แต่พอถึงตอนที่สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าฯ

กรมหลวงอิศรสุนทร พระราชวังบวรสถานมงคล จะรับช่วงการสืบพระราชสันตติวงศ์ต่อจากสมเด็จพระบรมชนกนาถ ในปี พ.ศ. ๒๓๕๒ ก็มีความไม่เรียบร้อยราบรื่นบังเกิดขึ้นด้วยมีผู้ยุยงส่งเสริมให้สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ สุพันธุวงศ์ กรมขุนกษัตราธิราช พระราชโอรสสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีที่ประสูติแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าหญิงนิมใหญ่ (พระราชธิดาในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก) คิดแย่งชิงราชสมบัติ

เหตุการณ์ครั้งนั้นถ้าอ่านในพระราชพงศาวดารแล้วคิดแต่เพียงผิวเผินก็ดูจะเป็นเรื่องเล็ก แต่ถ้าหยั่งให้ซึ่งในสถานการณ์ว่าในขณะนั้นก็ยังมิผู้ที่มีความจงรักภักดีในสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีอยู่มากก็อยากที่จะให้ราชโอรสท่านได้ราชสมบัติ แต่ที่มีมากกว่าก็คือ ผู้ภักดีทั้งทางฝ่ายสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี และพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ ไม่ปลงใจจะภักดีพระองค์ใดมากกว่ากัน ทำให้เหี้ยมเหี้ยมแค้นแค้นอยู่กัน มีทัศนะว่า ถ้าเข้าด้วยสมเด็จพระเจ้าฟ้าสุพันธุวงศ์ก็เหมือนหนึ่งได้ทำการสนองพระคุณทั้งสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีผู้เป็น

พระชนก และพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เป็นตาไปพร้อมกันด้วย ที่จะรักกันในเฉพาะพระองค์สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงอิศรสุนทรพระองค์เดียวนั้นคงมีน้อยกว่า ฉะนั้นจึงทรงตกพระทัยมาก เมื่อได้ทรงทราบข่าวจากหนังสือกล่าวโทษว่า สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนกษัตราธิราช จะแย่งชิงราชสมบัติ เพราะเป็นเรื่องที่อาจบานปลายร้ายแรง ทั้งต่อพระราชวงศ์และประเทศชาติ จำเป็นที่สุดที่จะต้องตัดไฟแต่หัวลม แต่จะโปรดให้ผู้ใดจัดการประการใดก็ไม่มั่นพระราชหฤทัยในความจงรักภักดี ไม่มั่นพระทัยในความปรีชาเฉลียวฉลาด ทรงพระราชดำริว่า พระราชโอรสพระองค์ใหญ่ ซึ่งขณะนั้นดำรงพระราชอิสริยยศเป็นพระบรมราชาธิราช พระองค์เจ้าชายทัพบ เทานั้น ที่เป็นผู้มีความจงรักภักดีในพระองค์แนบแน่น และเจริญพระชนมพรรษา ๒๓ พรรษา เศษ อยู่ในวัยฉกรรจ์ ทรงเจริญด้วยพระสติปัญญาทรงพระปรีชาฉลาดหลักแหลม ควรไว้วางพระราชหฤทัยได้อย่างสนิทสนมยิ่งกว่าผู้อื่น จึงได้ทรงหารือในอันที่จะหาทางขจัดเหตุร้าย และทรงมอบหมายให้เป็นผู้ทรงชำระความเอาตัวผู้กระทำความผิดร้ายมาลงโทษตามโทษานุโทษให้จงได้

เพื่อให้การจับกุมดำเนินไปโดยฉับพลันมิทันให้ผู้กระทำความผิดรู้ตัวระดมไพร่พลต่อสู้ให้สิ้นเปลืองเลือดเนื้อคนไทยด้วยกัน พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้า

เจ้าอยู่หัวจึงขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตต่อสมเด็จพระบรมชนกนาถ อังพระราชบัณฑูร สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกรมพระราชวังบวรสถานมงคล ไปเชิญเสด็จกรมขุนกษัตราธิราชให้เข้าไปเฝ้าในพระบรมมหาราชวัง

เมื่อสมเด็จพระเจ้าฟ้าสุพันธุ์วงศ์ กรมขุนกษัตราธิราช ผู้ยังไม่รู้พระองค์ว่าความในที่ทรงก่อไว้นั้นเป็นที่เปิดเผยแล้ว ได้ทรงพระเสด็จเสด็จเข้าไปในพระบรมมหาราชวัง โดยมีแต่คนห้ามเสด็จและคนตามเพียงไม่กี่คนตามประเพณีวัง พอถึงประตูพิมานเทพารักษ์ซึ่งเป็นประตู ๒ ชั้น ก็ถูกปิดประตูกักกันไว้ในระหว่างประตูชั้นที่ ๑ และชั้นที่ ๒ สมเด็จพระเจ้าฟ้าสุพันธุ์วงศ์กริ้วมากทวาดให้ผู้ปิดประตูเปิด แต่ไม่มีใครกล้าเปิดด้วยพระบรมราชาธิราช พระองค์เจ้าชายทัพบ ทรงบัญชาการอยู่ จึงยอมเสด็จไปทรงให้ถ้อยคำแก่ผู้ชำระความโดยดี

ผลการชำระความ สมเด็จพระเจ้าสุพันธุ์วงศ์ทรงขัดทอดผู้ร่วมคิดด้วยเป็นอันมาก มีทั้งขุนนางผู้ใหญ่มีบรรดาศักดิ์เป็นถึงพระ - พระยา และเจ้าพระยาหลายคน มีทั้งบุตรหลานข้าราชการชั้นสูง และพวกขุนนางผู้ใหญ่ฝ่ายมอญสมทบด้วย เมื่อได้ความเป็นสัตย์ได้ตัวผู้กระทำความผิดขึ้นผู้บงการกว่า ๔๐ คนแล้ว สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกรมพระราชวังบวรสถานมงคล จึงโปรดให้นำไปประหารชีวิตเสียทั้งสิ้น

ภายหลังการประหาร

ชีวิตผู้คิดแย่งชิงราชสมบัติและพรรคพวกจนสิ้นตัวการที่จะเป็นเสี้ยนหนามต่อแผ่นดินและมหาจักรีบรมราชวงศ์แล้ว สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กรมพระราชวังบวรฯ จึงเสด็จขึ้นปราบดาภิเษก ในพระราชพงศาวดารกล่าวความตอนนีไว้วว่า “ครั้นชำระพวกขบถแล้ว พระราชวงศานวงศ์ เสนาบดีแลสมเด็จพระสังฆราช พระราชาคณะผู้ใหญ่ผู้น้อยพร้อมกันเชิญเสด็จ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกรมพระราชวังบวรสถานมงคลขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติปราบดาภิเษก เป็นเอกอัครมหาราชธิราช ดำรงพิภพสยามประเทศสืบไป” ดังนั้นกรุงรัตนโกสินทร์จึงมีสมเด็จพระมหากษัตริยาธิราชเจ้าในมหาจักรีบรมราชวงศ์สืบราชสันตติวงศ์เป็นหลักชัย เป็นประมุขของมวลชนสืบต่อ ๆ กันมาจวบจนปัจจุบันกาล

ขอให้ท่านผู้อ่านลองคิดมุกกลับ ถ้าพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่ทรงสามารถตัดไฟเสียแต่ต้นลมได้ ฝ่ายคิดร้ายแย่งชิงราชสมบัติเอาไปได้ ก็หมายความว่าพระบรมราชจักรีวงศ์จะสิ้นสุดลงเพียงนั้น จะไม่มีพระบรมราชจักรีวงศ์สืบต่อเนื่องกันมาอีกได้ แต่ถ้าต่างฝ่ายต่างต่อสู้แย่งชิงอำนาจกัน พลกนิกรไทยรุ่นปู่ย่าตาทวดของเราก็คงจะต้องเดือดร้อน เพราะต่างฝ่ายก็ต่างจะรบราฆ่าฟันกัน เลือดไทยก็จะนองแผ่นดินไทย ดังที่เกิดมาแล้วที่กรุงศรีอยุธยาหลายครั้งหลายหน ไม่แต่เพียงเท่านั้น สมัยนั้นไทยเพิ่งสร้างบ้านสร้าง

เมืองขึ้นใหม่ ถ้าไทยต่อไทยเกิดวิวาทกันแตกความสามัคคีซึ่งกันและกัน ความมั่นคงก็จะมีน้อยลง เป็นโอกาสให้ต่างชาติฉวยโอกาสเข้าย่ำยีจนเสียเมืองได้ง่าย

เหตุการณ์อันน่าสลดใจ ไม่เกิดเพราะอะไร ไม่ใช่เพราะพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงตัดไฟต้นลมไว้ได้ดอกหรือ พระบรมราชจักรีวงศ์จึงสืบเชื้อต่อเนื่องกันต่อ ๆ มาได้อีกหลายชั่วชีวิตคน และบ้านเมืองก็ไม่ระส่ำระสาย อาณาประชาราษฎรอยู่กันได้ด้วยความสันติสุขสืบมา ดังนั้นจึงควรที่บรรดาผู้สืบสายในพระบรมราชจักรีวงศ์ทุกผู้และอาณาประชาราษฎรไทยทั้งมวล จะได้ระลึกในพระมหากรุณาธิคุณ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวให้จงหนัก และร่วมใจกันเชิดชูเฉลิมพระเกียรติท่านไว้ตราบชั่วกัลปาวสานเถิด

ชัยชนะอันยิ่งใหญ่

ย่อมตกอยู่

แก่ผู้ที่มีความเพียร

พยายามอย่างยิ่ง

พระปรีชาญาณในการแก้ไขและยกเลิกสนธิสัญญา ไม่เป็นธรรมกับต่างประเทศ

ของ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ประพันธ์ ตริณรงค์

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นพระมหากษัตริย์ไทยพระองค์หนึ่งที่ได้ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจอันเป็นคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติยิ่งใหญไพศาล ในช่วงระยะเวลาที่ทรงครองราชย์อยู่เพียง ๑๕ ปี ๑ เดือน กับ ๔ วัน พระราชกรณียกิจเหล่านั้นล้วนเป็นงานหนักและยาก

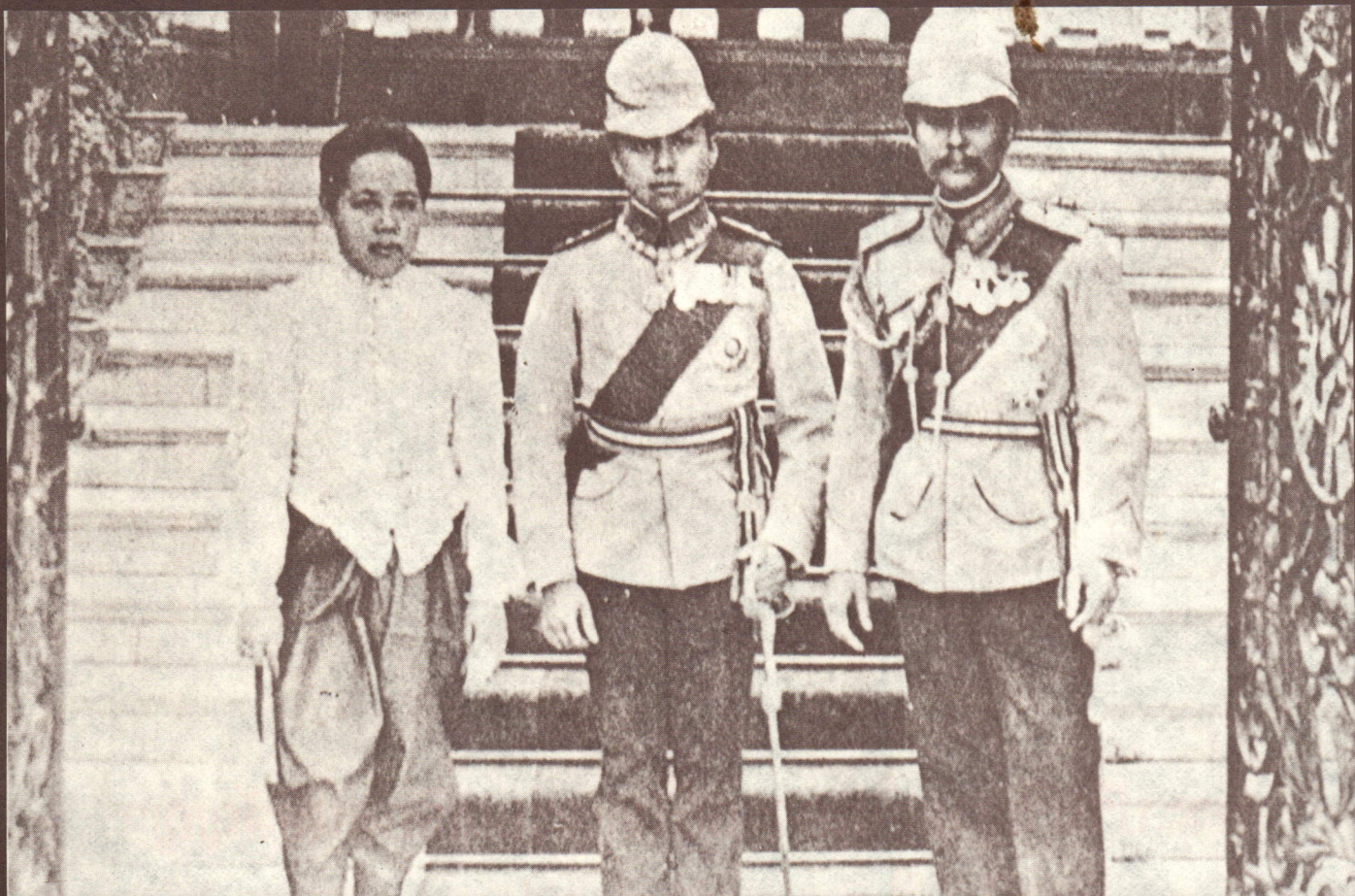
ยิ่ง แต่ด้วยพระปรีชาญาณอันสุขุมคัมภีรภาพอันเป็นอัจฉริยะของพระองค์ จึงทรงได้รับความสำเร็จสมพระราชประสงค์ในพระราชกรณียกิจนั้น ๆ ทุกประการ ดังพระปรีชาญาณในการแก้ไขและยกเลิกสนธิสัญญาอันไม่เป็นธรรมกับต่างประเทศ อันเป็นปัญหาเรื้อรังยาวนานประมาณถึง ๗๐ ปี

ได้สำเร็จอย่างน่าอัศจรรย์ ซึ่งจะขอนำพระปรีชาญาณดังกล่าวนี้มาเสนอท่านผู้อ่านต่อไป

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นพระบรมราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระราชสมภพ

เมื่อวันเสาร์ที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๒๓ เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติเมื่อวันเสาร์ที่ ๒๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๓ และสวรรคตเมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๘ พระชนมายุ ๔๖ พรรษา

และก่อนที่จะกล่าวถึงพระปรีชาญาณการแก้ไขและยกเลิกสนธิสัญญาอันไม่เป็นธรรม ขอลำดับความเป็นมาของสัญญา

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นพระบรมราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระศรีทศรินทราบรมราชินีนาถ

ฉบับนี้โดยสังเขป กล่าวคือ เมื่อวันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๓๘๙ ราชสำนักอังกฤษแต่งตั้ง เซอร์ จอห์น บาวริง ข้าหลวงใหญ่อังกฤษประจำฮ่องกง เป็นราชทูตมาทำสนธิสัญญาทางพระราชไมตรีและการพาณิชย์กับไทยใหม่ เหตุการณ์ครั้งนั้นเป็นรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ สนธิสัญญาฉบับใหม่ได้ลงนามกันในวันที่ ๑๘ เมษายน พ.ศ. ๒๓๘๘ และแลกเปลี่ยนสัตยาบันกันในวันที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๓๘๙ จากนั้น สหรัฐอเมริกาและประเทศต่าง ๆ ในยุโรป ก็พากันส่งทูตเข้ามาเจริญสัมพันธไมตรี และขอทำสนธิสัญญา

กับไทยเพิ่มขึ้นโดยลำดับ ทั้งในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยถือเอาสนธิสัญญาที่ไทยทำกับเซอร์ จอห์น บาวริง เป็นแบบฉบับทั้งสิ้น ดังนั้น ผลของสนธิสัญญาฉบับนี้จึงขยายวงกว้างขึ้นโดยลำดับ

สนธิสัญญาที่ทำกับเซอร์ จอห์น บาวริง มี ๒๑ ข้อ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเมือง ๑๒ ข้อ เกี่ยวกับกฎหมาย ๖ ข้อ และเกี่ยวกับอัตราศุลกากร ๓ ข้อ ซึ่งล้วนแต่เป็นเรื่องที่ได้รับการพิจารณาว่าเอารัดเอาเปรียบประเทศไทยทั้งสิ้น โดยเฉพาะข้อ ๒ เป็นผลเสียถึงทำให้ประเทศไทยต้องเสียเอกราชทางศาล

และข้อ ๘ เป็นผลเสียถึงทำให้ประเทศไทยต้องเสียเปรียบในด้านการเก็บภาษีอากรเป็นอย่างมาก และกำจัดเสรีภาพของประเทศไทยในด้านการเก็บภาษีอากรจากประเทศภาคีสถิติสัญญาโดยสิ้นเชิง ดังจะได้ชี้แจงในรายละเอียดของผลเสียของสนธิสัญญาทั้งสองข้อ ซึ่งถือว่าเป็นสนธิสัญญาไม่เป็นธรรม และประเทศไทยพยายามแก้ไขและยกเลิกในเวลาต่อมา

สนธิสัญญาข้อ ๒ อันเป็นผลให้ไทยต้องเสียเอกราชทางศาลนั้น ก็คือ สนธิสัญญาข้อนี้ ต้องยอมให้คนในบังคับอังกฤษได้รับสิทธิสถานนอกอาณาเขตในราชอาณาจักร

ไทย สิทธิสภาพนอกอาณาเขต
 วิชาการมาจากกระบวนศาล
 กงสุล ซึ่งมีหลักเกณฑ์โดยย่อ
 ว่า ชาวต่างประเทศไม่ต้อง
 ปฏิบัติตามกฎหมายท้องถิ่น
 และไม่ต้องอยู่ใต้อำนาจการ
 พิจารณาพิพากษาของศาล
 ของประเทศที่ตนเข้าไปพำนัก
 อยู่ แต่ขึ้นอยู่กับกฎหมายของ
 ประเทศที่ตนสังกัดและอยู่ภาย
 ใต้อำนาจศาลกงสุลของตน สิทธิ
 สภาพนอกอาณาเขตดังกล่าว
 นี้ถือว่าเป็นการรุกรานอำนาจอธิปไตยทางนิติบัญญัติและ
 ทางตุลาการของรัฐเป็นอย่างมาก ยิ่งกว่านั้น บรรดาประเทศ
 ที่ได้เปลี่ยนประเทศไทยตาม
 สนธิสัญญาข้อนี้แล้ว ยังเกิด
 ความไม่สุจริตใจ เกิดความ
 ละโมบ ตีความบิดเบือนให้คนใน
 อาณานิคมและคนในรัฐอารักขา
 ของตน ตลอดจนคนเอเชียที่
 เข้ามาอยู่ในประเทศไทยแต่อยู่
 ในบังคับของตน พลอยได้รับ
 ผลประโยชน์โดยไม่ต้องขึ้น
 ศาลไทยอีกด้วย ที่เลวร้ายที่
 สุดก็คือ บรรดาประเทศที่ได้
 เปรียบเหล่านี้ได้พยายามใช้
 สิทธิสภาพนอกอาณาเขตเป็น
 เครื่องล่อให้คนชาติอื่นรวมทั้ง
 คนไทยด้วยให้สมัครเข้าอยู่ใน
 บังคับของตน เพื่อเพิ่มพูนและ
 แผ่อิทธิพลของตนในประเทศ
 ไทยมากยิ่งขึ้นโดยลำดับ ผล
 เสียในเรื่องนี้อาจเป็นเหตุลุลก
 ลามจนถึงทำให้เสียเอกราช
 ของชาติได้ในที่สุด

ส่วนสนธิสัญญาข้อ ๔
 อันเป็นผลให้ประเทศไทยต้อง
 ถูกเอารัดเอาเปรียบในด้าน
 การเก็บภาษีอากร เพราะถูก

รัชกาลที่ ๖ ขณะยังทรงพระเยาว์

ก่การจัดเสรีภาพในการเก็บภาษี
 อากรโดยสิ้นเชิง กล่าวคือ ผล
 ของสนธิสัญญาข้อนี้บังคับให้
 ประเทศไทยจำต้องจำกัดอัตรา
 ศุลกากรเป็นการตายตัว เช่น
 อัตราศุลกากรสินค้าขาเข้า
 ไทยจะเก็บเกินอัตราร้อยละ
 สามของราคาสินค้าไม่ได้ อัตรา
 ดังกล่าวนี้น่ามาก เพราะใน
 ขณะนั้นประเทศตूरที่ซึ่งมีระบบ
 สภาพนอกอาณาเขตอยู่เช่น
 เดียวกัน ได้รับความยินยอม
 ให้เก็บได้ร้อยละสิบเอ็ด ยิ่งกว่า
 นั้นยังตีความคำว่า “คนใน
 บังคับ” ไปคนละทาง ไทยตี
 ความหมายถึง คนชาติของ
 ประเทศนั้น ๆ เท่านั้น แต่บรรดา

พระบรมฉายาที่พลับพลาปากแพรก เมื่อคราวเสด็จประพาสไทรโยค
 จังหวัดกาญจนบุรี พ.ศ. ๒๔๓๑ (จากซ้ายไปขวา)

- สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนี
- สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ (รัชกาลที่ ๖)
- พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
- สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนารถ
- สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ

ประเทศมหาอำนาจได้ตีความ
คลุมไปถึงคนในอาณานิคมและ
ในรัฐอารักขา ตลอดจนคน
ต่างชาติในราชอาณาจักรไทย
และคนไทยที่สมัครเข้าเป็นคน
ในบังคับของบรรดาประเทศ
เหล่านั้นด้วย

สนธิสัญญาอันไม่เป็น
ธรรมทั้งสองนี้กระเทือนต่อ
เอกราชทางศาลของไทย และ
นำความยุ่งยากมาสู่การบริหาร
ของประเทศ ริดรอนอธิปไตย
ของไทย ตลอดจนตัดผลประโยชน์
อันพึงมีพึงได้จากกา
รเก็บภาษีอากร ก็พลอยทวีมาก
ขึ้นโดยลำดับ

นี่คือความเป็นมาของ
สนธิสัญญาอันไม่เป็นธรรม
และผลเสียที่เกิดขึ้น

พระปรีชาญาณของพระ-
บาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้า
อยู่หัวในการแก้ไขและยกเลิก
สนธิสัญญาไม่เป็นธรรมกับ
ต่างประเทศดังกล่าวมานั้น พระ
องค์ได้ทรงกระทำโดยลำดับ
ดังนี้

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

(บนและล่าง) พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อคราวเสด็จซ้อมรบเสือป่าที่บ้านไร่ จังหวัดราชบุรี

๑. ทรงจัดให้ประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษกสมโภชขึ้นอย่างมหิพารขึ้นในระหว่างวันที่ ๘ พฤศจิกายน - ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๕๔ ในงานพระราชพิธีสำคัญครั้งนี้ พระองค์ได้ทรงเชิญผู้แทนนานาประเทศที่มีสัมพันธไมตรีมาเป็นเกียรติยศในงานด้วย เช่น เจ้าชายวัลดิมาผู้แทนของ

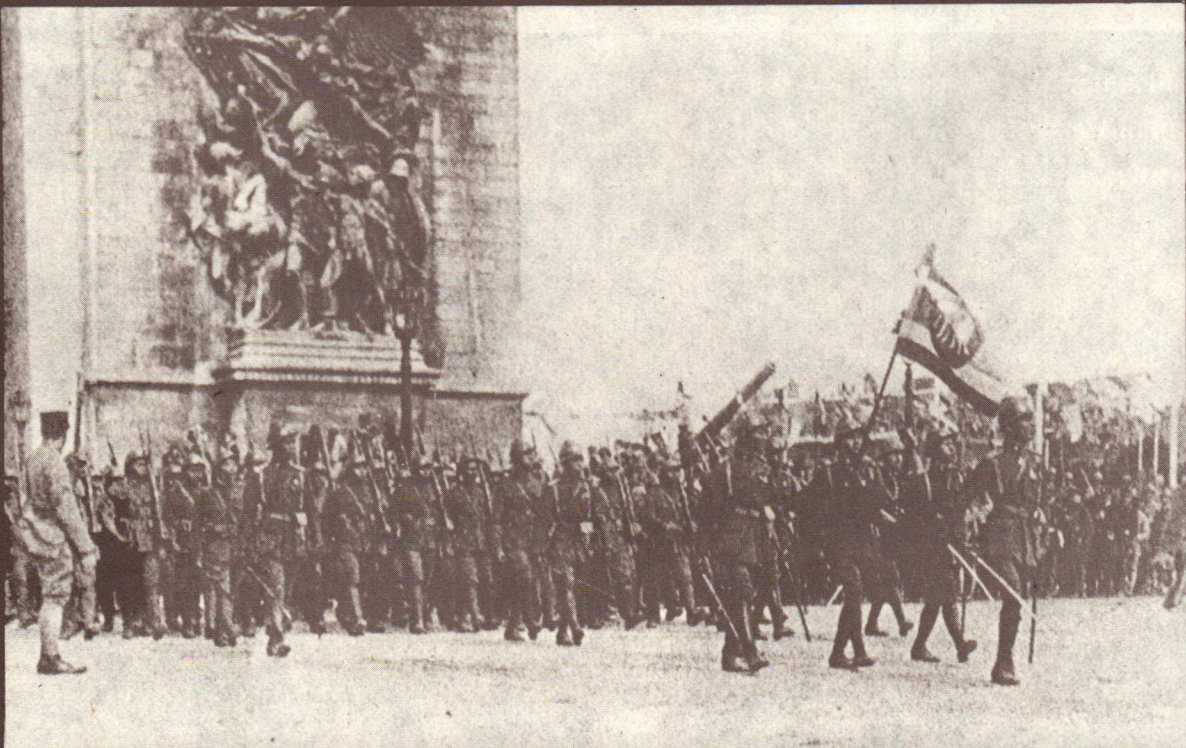
ประเทศเดนมาร์ก พร้อมกับพระโอรส ๓ พระองค์ คือ เจ้าชายโอเก เจ้าชายอักเซล และเจ้าชายเอริก เจ้าชายฮิโรยะสุฟูซิมิ ผู้แทนประเทศญี่ปุ่น เจ้าชายวิลเลียม และเจ้าหญิงมารีผู้แทนประเทศสวีเดน เจ้าชายอเล็กซานเดอร์แห่งเคนท์ และพระชายา ผู้แทนรัฐบาลอังกฤษ แกร์ดดิ๊ก บอริส วลา-

ดิมิโรวิช ผู้แทนประเทศรัสเซีย นายแฮมิลตันคิง ผู้แทนประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา เคานต์บรอดสกี ผู้แทนพระองค์พระมหากษัตริย์แห่งออสเตรีย นายปิแอร์ ยากัง เดอมายารี ผู้แทนประธานาธิบดีฝรั่งเศส มาควิสเดอ ลาเพนน์ ผู้แทนพระองค์พระเจ้าแผ่นดินอิตาลี นายพีแอร์ ฟอนแดร์ คอนลท์ ผู้แทนพระ

องค์พระเจ้าแผ่นดินเยอรมัน นายโดเมลา นิวเวนฮุยส์ ผู้แทนพระองค์พระเจ้าแผ่นดินฮอลันดา นายอาเธอร์ แฟร์ ผู้แทนพระองค์พระเจ้าแผ่นดินเบลเยียม ดอนลูวิช พาสเทอร์ ดีเดอ โมระ ผู้แทนพระองค์พระเจ้าแผ่นดินสเปน และนายแฮร์มัน เลโอ-โปลด์เลเวนลักยอลด์ ผู้แทนพระองค์พระเจ้าแผ่นดินนอร์เวย์

บน ธงชัยเฉลิมพล ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นใช้ชั่วคราว ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๑ ล้าง กองทหารอาสาที่ไปช่วยรบในสมรภูมิยุโรป ได้ร่วมการเดินสวนสนามผ่านซุ้มประตูชัยในกรุงปารีส เพื่อฉลองชัยชนะของประเทศที่เข้าเป็นสัมพันธมิตร เมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๔๖๑

เป็นต้น พระราชพิธีบรมราชาภิเษกสมโภชครั้งนี้ ในสายตาของนานาประเทศเห็นว่า เป็นงานเกียรติยศมหิพาที่สูงสุด และเป็นงานที่มีแขกเมืองจากนานาประเทศมาร่วมชุมนุมมากที่สุดเท่าที่เคยมีมาในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังนั้น การพระราชพิธีบรมราชาภิเษกสมโภชที่ทรงจัดขึ้นครั้งนี้ จึง

เป็นเสมือนการประกาศให้โลกได้ทราบว่า พระมหากษัตริย์ไทยนั้น ทรงมีฐานะสูงเกียรติทัดเทียมกับองค์พระประมุข และผู้นำของนานาอารยประเทศแล้ว และตั้งแต่นั้น ประเทศไทยก็พ้นจากสภาพที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นประเทศล้าหลังอีกต่อไป

๒. ทรงเร่งงานปฏิรูป

กฎหมายไทยให้เป็นหลักแห่งความยุติธรรมตามสากลนิยมอย่างรีบด่วน เช่น ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดทำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทรงปรับปรุงระเบียบดำเนินงานของกระทรวงยุติธรรมให้ดีขึ้น และโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกรมกองต่าง ๆ และให้ยกฐานะโรงเรียนกฎหมายเป็นโรงเรียน

หลวงอยู่ในสังกัดกระทรวงยุติธรรม ตั้งสมานิติศึกษาขึ้น โดยกำหนดให้มีหน้าที่จัดระเบียบและวางหลักสูตรการศึกษา ตลอดจนควบคุมกิจการของโรงเรียนกฎหมายโดยตรง พระราชภารกิจในด้านนี้ พระองค์ได้ทรงดำเนินตามแนวพระราชบายของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระ

บรมชนกนาถ ได้ทรงกรุยทางไว้ให้แล้ว

๓. ทรงติดต่อจ้างที่ปรึกษาชาวต่างประเทศไว้เป็นประจำ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องนโยบายการต่างประเทศ ทรงโปรดปรานที่ปรึกษาชาวอเมริกันมากกว่าฝรั่งเศสอื่น ทั้งนี้ก็เพราะได้ทรงเห็นว่า ไม่มีประเทศมหาอำนาจชาติใดจะเหมาะสมเท่าสหรัฐอเมริกาในขณะนั้นนับตั้งแต่ไทยได้เริ่มมีที่ปรึกษาราชการทางด้านการต่างประเทศ มีเพียง มร.โลแลงด์ ยัคแมงต์ คนเดียวที่เป็นชาวเบลเยียม นอกนั้นเป็นชาวอเมริกันทั้งสิ้น และทรงโปรดปรานมากก็คือ **ดร.ฟรานซิส บี แซย์** ซึ่งต่อมาได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น **พระยาภิธานไมตรี**

๔. ทรงตัดสินพระทัยเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ ๑ โดยเข้าร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตร ซึ่งมีอังกฤษ ฝรั่งเศสและสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำ และประกาศสงครามกับเยอรมัน ออสเตรีย ฮังการี ซึ่งเป็นฝ่ายอักษะ เมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๐ และหลังจากที่ประเทศไทยประกาศสงครามแล้ว ก็ได้ส่งกองทหารเดินทางไปสู่สมรภูมิในยุโรป ธงของชาติไทยได้มีโอกาสไปพัวระบัดแผ่เกียรติคุณของประเทศ เป็นพยานว่าประเทศไทยได้ร่วมทำสงครามเสมอหน้ากับมหาประเทศต่าง ๆ และทหารไทยได้ร่วมช่วยเหลือฝ่ายสัมพันธมิตรอยู่จนกระทั่งสงครามสงบ เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ.

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงฉายหมู่กับ คณะเสนา

๒๔๖๑ ประเทศไทยแม้เป็นประเทศเล็ก แต่ก็ได้รับการยกย่องให้มีฐานะเท่าเทียมกับประเทศใหญ่ ได้เข้าร่วมในที่ประชุมทำสนธิสัญญาสันติภาพ ณ พระราชวังแวร์ซายส์ ประเทศฝรั่งเศส เสมอหน้ากับมหาประเทศ และได้เป็นสมาชิกของสันนิบาตชาติอันเป็นองค์การสันติสุขระหว่างประเทศด้วย

๕. ทรงใช้การเมืองแก้ปัญหามากขึ้น เป็นที่ทราบกันดีว่าก่อนเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๑ ประเทศไทยได้พยายามแก้ไขและยกเลิกสนธิสัญญาไม่เป็นธรรมโดยทางการเมือง แต่สถานการณ์ยังไม่อำนวย การเจรจาจึงยังไม่ประสบความสำเร็จ และเมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๑ ขึ้นในยุโรป การ

รัชกาลที่ ๕ ทรงเครื่องทรง
มหาพิชัยยุทธ พระหัตถ์ซ้ายทรง
พระแสงดาบคาบค่ายสมเด็จพระ
นเรศวรมหาราช พระหัตถ์ขวาทรงยอด
ซ้อชัยพฤกษ์ ทรงหัตถ์โบมาตุ้มที่พระ
ภรรณเบี่ยงซ้าย และทรงพระมหา
สังวาลนพรัตน์ ในวันทรงประกาศ
นำประเทศเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่ ๑
ร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตร เมื่อวันที่
๒๒ กรกฎาคม ๒๔๖๐

เจรจาได้หยุดชะงักและเมื่อ
สงครามโลกครั้งที่ ๑ ยุติลง
แม้ประเทศไทยจะได้รับการ
ยกย่องให้มีฐานะอันทรงเกียรติ
เท่าเทียมกับประเทศใหญ่ดัง
กล่าวแล้ว แต่สภาพทางการเมือง
บรรดาประเทศที่เป็น
ภาคีในสนธิสัญญาอันไม่เป็น
ธรรม ก็หาได้คิดที่จะแก้ไข
สนธิสัญญาดังกล่าวไม่ พระ
บาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้า
อยู่หัว ก็หาได้ทรงเลิกละพระ
ราชอุตสาหะไม่ ทรงส่ง ดร.

ฟรานซิส บี แซียร์ และพระ
วรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าไตร
ทศประพันธ์ (ต่อมาได้รับเลื่อน
พระอิสริยยศเป็น กรมหมื่นเทวะ
วงศ์วโรปการ) ดำเนินการ โดย
มีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้สนับสนุน
เพราะสหรัฐอเมริกาได้ยอม
แก้ไขสนธิสัญญายกเลิกความไม่
เป็นธรรมให้ก่อนประเทศอื่น
ใด การเจรจาขอแก้ไขสนธิ
สัญญาไม่เป็นธรรมกับญี่ปุ่น
ฝรั่งเศส อังกฤษ เนเธอร์แลนด์
สเปน โปรตุเกส เดนมาร์ก

สวีเดน เบลเยียม และอิตาลี
โดยอาศัยหลักความเปลี่ยนแปลง
ของสถานการณ์ซึ่งกระทำ
ภายหลังก็ได้ทำสำเร็จ กล่าว
คือ หลังจากที่ไทยสามารถแก้ไข
สนธิสัญญากับสหรัฐอเมริกา
ได้สำเร็จเมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม
พ.ศ. ๒๔๖๓ ทุกประเทศที่เป็น
ภาคีดังกล่าวยอมแก้ไขสนธิ
สัญญาให้โดยไทยได้ใช้เวลา
ประมาณ ๖ ปี อิตาลีประเทศ
สุดท้ายได้ยอมแก้ไขเมื่อวันที่
๑๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๔
สรุปความว่า พระบาทสมเด็จพระ
มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้
ทรงแก้ไขและยกเลิกสนธิสัญญา
ไม่เป็นธรรมกับต่างประเทศ
ได้ด้วยพระปรีชาญาณที่สำคัญๆ
ดังกล่าวมา ก็คือทรงพระราช
อุตสาหะแก้ไขสิ่งที่ประเทศ
ไทยถูกเหยียดหยามให้หมด
สิ้นไปด้วยการทำสิ่งเสมอภาค
เสมอไหลกับนานาอารย
ประเทศ เช่น การตั้งพระราช
พิธีอภิเษกสมโภช การแก้
กฎหมายและขบวนการยุติธรรม
ที่ถูกตำหนิว่าล้าสมัย การตัดสิน
พระทัยส่งกองทัพร่วมรบกับ
ฝ่ายสัมพันธมิตร และการที่
ทรงจ้างชาวอเมริกันมาเป็น
ที่ปรึกษาและมอบภารกิจให้แก้ไข
สนธิสัญญา โดยไม่ยอมเลิกละ
ความพยายาม ซึ่งในที่สุดก็
ประสบความสำเร็จโดยที่ประ
เทศไทยมิต้องเสียอะไรเลย ดัง
นั้น พระปรีชาญาณการแก้ไข
และยกเลิกสนธิสัญญาไม่เป็น
ธรรมกับต่างประเทศ จึงถือ
ได้ว่าพระองค์ทรงนำเอกราช
อันสมบูรณ์มาสู่ประเทศไทย
ได้อย่างมหัศจรรย์

ความอัศจรรย์ของการเวก กระดังงา และลำเหล้ม

นิจ หิญชีระนันท์

ความสนใจ ความช่างสังเกต ความรู้ และความฉลาดของคนไทยในสมัยก่อนเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในเรื่องของไม้ดอกไม้ประดับนั้น เป็นที่ประจักษ์ไม่แต่ในหมู่คนไทยด้วยกันเองเท่านั้น แม้แต่ชาวต่างประเทศผู้เข้ามาเยี่ยมเยือนชั่วคราวก็ยังสังเกตเห็นได้ ตัวอย่างเช่น เจ้าชายวิลเฮล์ม (วิลเลียม) แห่งประเทศสวีเดน ผู้เสด็จเข้ามาร่วมในงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษกสมโภชพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว^๒ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๔

ในโอกาสที่เสด็จมาเยือนเมืองไทยครั้งนั้น เจ้าชายวิลเฮล์มได้นิพนธ์หนังสือขึ้นเล่มหนึ่ง ชื่อ “ในดินแดนแห่งดวงอาทิตย์” (In the Lands of the

Sun) ซึ่งมีข้อความตอนที่สำคัญ ๆ ปรากฏอยู่ในหนังสือ

พระพุทธเจ้าหลวง ส่วนงานครั้ง

๑. ดอกไม้ทั้งสามชนิดนี้อยู่ในวงศ์ Annonaceae ด้วยกัน แต่มีชื่อต่างกัน ดังนี้ :
การเวก (กระดังงาจีน ก็เรียก) : *Cananga odorata*
กระดังงา : *Artabotrys odoratissimus*
ลำเหล้ม (สายหยุด ก็เรียก) : *Desmos chinensis*

๒. งานครั้งแรก เรียกว่า งานพระราชพิธีบรมราชาภิเษกเฉลิมพระราชมณเฑียร จัดขึ้นตามโบราณราชประเพณีในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๓ ตามคติให้มีงานพระราชพิธีภายในหนึ่งเดือนหลังจากเสด็จขึ้นครองราชย์ในวันที่ ๒๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๓ อันเป็นวันสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระ

พุทธเจ้าหลวง ส่วนงานครั้งหลังที่เรียกว่า งานพระราชพิธีบรมราชาภิเษกสมโภชนั้น จัดขึ้นหลังงานแรกราวหนึ่งปี คือระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๔๕๔ โดยในครั้งนั้นทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เชิญผู้แทนพระมหากษัตริย์จากนานาประเทศเข้าร่วมในพระราชพิธี

“บันทึกชาวต่างประเทศสมัยกรุงเทพฯ ถึง พ.ศ. ๒๔๗๕” (Foreign Records of the Bangkok Period up to A.D. 1932) ซึ่งจัดพิมพ์ขึ้นในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี โดยคณะกรรมการจัดพิมพ์เอกสารประวัติศาสตร์ สำนักนายกรัฐมนตรี

เรื่องราวตอนที่ได้นำมาเล่าสู่กันฟังนั้น เป็นตอนที่เจ้าชายวิลเฮล์มทรงเล่าถึงเรื่องดอกไม้ ซึ่งแปลถอดความได้ดังนี้ :

“สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการ ทรงเป็นผู้รักดอกไม้เป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะสำหรับชนิดที่มีกลิ่นหอมแรง ซึ่งไม่ชอบแสงสว่างในเวลากลางวัน และเก็บความหอมเอาไว้ส่งกลิ่นในเวลากลางคืน คนไทยเสาะหาพันธุ์ไม้เหล่านี้มาปลูกเนื่องจากกลิ่นหอมนี้แหละ ทั้งนี้เพราะว่าคนไทยถือเอากลิ่นของดอกไม้เป็นสิ่งที่นำขึ้นชม ยิ่งกว่าความงามทางรูปทรงและสีสันทันที่นิยมชมชอบกันมากเป็นที่สุดก็คือดอกบัวกระดัง ที่เรียกว่า “วิคตอเรีย

รีเจีย” ใบใหญ่ขนาดยักษ์ของ มันซึ่งแผ่ตัวอยู่เสมือนถาดลอย น้ำ และดอกซึ่งเมื่อบานจะ กว้างถึงหนึ่งฟุต หรือมากกว่า นั้น ย่อมนับว่าสมกับจะเป็นที่ รำลึกถึงสมเด็จพระราชาธิบดี นาวิกตอเรีย ซึ่งเป็นชื่อดอก บัวนั้น กลิ่นของดอกบัวพันธุ์กระ- จายอย่างแรงกล้า จนหลายคน ไม่สามารถจะทนอยู่ในห้องกับ กลิ่นนั้นได้ มันมีถิ่นเดิมอยู่ใน ย่านอะเมซอน และผู้ค้นพบ เป็นนักเดินทางชาวเยอรมัน ได้ บันทึกลงไว้ว่าเมื่อเขาได้เห็นมัน เป็นครั้งแรกนั้น เขาเคลิบเคลิ้ม จังจจนถึงแก่ใจลงไปในน้ำ ข้าง ๆ ดอกบัวและโอบกอดมัน เข้าไว้ในอ้อมแขน นับแต่นั้น

มา ก็ได้มีการนำเอาบัวชนิดนี้ ไปแพร่พันธุ์ตามประเทศต่าง ๆ ในเขตร้อน และได้เจริญอก- งามดีอยู่ในอุทยานของพระ- ราชาวังพญาไท ด้วย

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์- เธอ กรมพระยาเทวะวงศ์วโรป- การโปรดดอกบัวนี้เป็นพิเศษ และเมื่อบัวอยู่ในช่วงฤดูผลิดอก ก็มักจะถูกนำเข้าไปไว้ในห้อง พระโรงที่ประทับ ดอกบัวนี้ จะเริ่มบานก็ต่อเมื่อถึงเวลา พลบค่ำ แต่พระองค์ก็จะยังไม่ เสด็จกลับมาจนกว่าจะถึงเวลา เที่ยงคืน ซึ่งเป็นเวลาที่มันจะ คลายกลืนลงแล้ว ดังนั้นจึงต้อง มีการชะลอเวลาบานของมัน ซึ่งกระทำได้โดยการตัดเอามา

“ข้าพเจ้ายังจำได้ว่า
มีกลิ่นเหมือนกรงเล็บเหยี่ยวเป็นสีเขียว ๆ
และมองดูไม่เหมือนดอกไม้เลย
แต่ว่ามันมีกลิ่นหอมอย่างสุดแสน
ราวกับว่าจะชดเชยให้กับ
การที่มันขาดความงาม”

ก่อนพระอาทิตย์ตก และผู้กกليب
รวบเอาไว้ด้วยเส้นด้าย ต่อเมื่อ
พระองค์เสด็จมาถึงแล้ว จึงตัด
ด้ายที่ผูกไว้ออกเสีย ดอกบัวก็
จะค่อย ๆ คลี่ออกช้า ๆ และ
ส่งกลิ่นหอมตลบอบอวลไปทั่ว
ท้องพระโรง

ข้าพเจ้าไม่เคยเห็นดอกบัว
กระดังงิดดอกเรีย ธิเจีย ในห้อง
บรรทมของสมเด็จพระศรี-
พัชริน ทราบรมราชินีนาถ
พระบรมราชชนนีพันปีหลวง”
เห็นมีแต่ดอกไม้ที่ส่งกลิ่นหอม

๓. ในฉบับภาษาอังกฤษ เจ้าชาย
วิลเฮล์มทรงเรียกว่า “the Queen”
ซึ่งตามความเป็นจริงย่อมหมายถึง
สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินี-
นาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง

ในเวลากลางคืนชนิดอื่น ๆ อยู่
ในที่นั้นโดยเฉพาะ ก็คือ ดอกไม้
สามชนิด ซึ่งข้าพเจ้ายังจำ
ได้ว่า มีกลิ่นเหมือนกรงเล็บ
เหยี่ยวเป็นสีเขียว ๆ และมองดู
ไม่เหมือนดอกไม้เลย แต่ว่ามัน
มีกลิ่นหอมอย่างสุดแสน ราว
กับว่าจะชดเชยให้กับการที่มัน
ขาดความงาม กล่าวในทาง
พฤกษศาสตร์ ดอกไม้ทั้งสาม
ชนิดนี้ เป็นวงศ์วานว่านเครือ
ซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิด ดู
ราวกับว่ามันได้ร่วมกันแบ่งเวร
ยามกันในเวลากลางคืนชนิดที่
พี่น้องซึ่งอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก
ข้าพเจ้าได้รับทราบมาว่า
ดอกไม้ชนิดหนึ่งนั้นจะเริ่มส่ง
กลิ่นหอมตอนพลบค่ำ ชนิดที่

สองตอนเที่ยงคืน และชนิดที่
สามตอนรุ่งสาง ดอกไม้เหล่านี้
จะส่งกลิ่นหอมราวกับน้ำหอม
หกออกมาจากขวดตามกำหนด
เวลาข้างต้น ซึ่งกล่าวกันว่า
มีความเที่ยงตรงจนท่านสามารถ
จะตั้งนาฬิกาได้ด้วยจังหวะเวลา
เหล่านั้น ความข้อนี้อาจเป็นจริง
สักเพียงใด ข้าพเจ้าไม่อาจจะ
กล่าวได้ เพราะว่าข้าพเจ้าไม่
เคยได้พบครบทั้งสามชนิด แต่
ได้เคยพบชนิดเดียวที่เป็น “เวร
ยาม” ช่วงกลางซึ่งเขานำมา
ถวายในพระราชวังอยู่เป็น
ประจำ บ่อยครั้งเมื่อข้าพเจ้า
นั่งอยู่ในความมืดสลัว ณ ที่นั้น
กลิ่นอันหอมหวานของมันจะพุ่ง
กระจายตลบอบอวลไปทั่วห้อง

ดอกไม้ทั้งสามชนิดนี้
เป็นวงศ์วานวานเครือ
ซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิด
ดูราวกับว่ามันได้ร่วมกัน
แบ่งเวรยามกันในเวลากลางคืน
ฉันพี่น้อง
ซึ่งอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก

อย่างฉับพลันทันที “นั่นแหละ
คือดอกกระดังงา” เขาจะกล่าว
แก่ข้าพเจ้า และเมื่อมองดูที่
นาฬิกา ข้าพเจ้าก็พบว่า เป็น
เวลาที่ไม่ไกลเที่ยงคืนเท่าไร
เลย”

ในหนังสือ “ในดินแดน
แห่งดวงอาทิตย์” (In the Lands
of the Sun) เจ้าชายวิลเฮล์ม
ทรงกล่าวถึงข้อสังเกตเกี่ยวกับ
เอกลักษณ์และลักษณะพิเศษ
ต่าง ๆ หลายอย่างหลายประการ
ที่ได้ทรงพบเห็นในเมืองไทย
ดังที่ได้ทรงหยิบยกเอาความ
ฉลาดของคนไทยและความอัศจรรย์
ของดอกไม้ทั้งสามชนิด
มาเล่าไว้ข้างต้น ทั้งนี้ น่าจะเป็น
การทำให้เราเกิดความรู้สึก
ภูมิใจในอดีตของเรา และชวน
ขยายฟื้นฟูประเพณีและอนุรักษ์
แบบอย่างในการดำรงชีวิต
ประจำวันของคนไทยสมัยก่อน
ให้ดำรงคงอยู่ต่อไป เช่น การ
ปลูกไม้ดอกที่ส่งกลิ่นหอมใน
เวลากลางคืน อันเคยมีอยู่ทั่วไป
เป็นธรรมชาติสามัญ ดังเรื่อง
ที่เจ้าชายวิลเฮล์มได้ทรงบันทึก
ไว้เมื่อต้นรัชกาลที่หกที่ท่านได้
อ่านจบลงแล้วนี้

ปัจจุบัน - ปัญญา

ปัจจุบันวันนี้มีค่า
เวลาอย่าปล่อยลอยเปล่า
อดีตล่วงกาลผ่านเรา
อย่าเอามาคิดจิตใจ
วันนี้ทำดีคุ้มค่า
วันหน้าอนาคตสดใส
วันนี้ลงทุนหมั่นไป
วันหน้ากำไรเพิ่มพูน ฯ

ปัญญาคุณแก้ววาวใส
ส่องใจพ้นโลกโกรธหลง
ปัญญาพาพ้นวงง
เดินตรงวิถีงาม
ปัญญาพารอดปลอดภัย
แม้โลกเป็นไฟไม่ขาม
ปัญญาดับเขลาเบาความ
นำข้ามห้วงทุกข์สุขแล ฯ

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ

เพลงชักกระดาน

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

- ช้างเอ่ยช้างชัก ช้างน้อยห้อยหัก
หักอยู่ที่หลักเก่า
ฉันไม่ใช่คู่ครอง ของพ่อผมทองดอกเลา
มาชวนกันชัก เอ้านอระนอยน่ารัก
ชักให้เสมอกันเอ๋ย

- ชักกระดานพานฟางเพลงช้างชัก
เจ้าช้างน้อยห้อยหักที่หลักเก่า
เสาเกียดกลิ้งกลางลานมานานเนา
ไม่เหลือเค้าความหลังไว้บ้างเลย
เคยยิ้มแย้มแจ่มจ้า เจ้าพายุ
กลางคว้นฟางกว้างคูแม่เอ๋ย
หอมกลิ่นแก้มแกมฟางซ้อนคางเขย
แม่เงื้อมเงยเงือตงตระตดแรง
เกี่ยวคันฉายหยางอนฟองฟางข้าว
ยิ่งตึกดาวหวานดวงยิ่งช่วงแสง
จนคบไต้ตกทุ่งเป็นรุ่งแดง
โบกตะแกรงแกว่งกระตังล้อมวงเรียง
ไม่เหลือเลยหลักเก่าเค้าความหลัง
มีแต่ทรุดเซซังลงเป็นเสียง
เหลือพ่อเฒ่าเฝ้าเรือนหลังคาเอียง
สิ้นสำเนียงเพลงรักชักกระดาน
ทั้งกันเถิดที่นาไปซาอุ
หนีคนดูคนดื้อกับคนด้าน
ก็ร้อยวันพันปีก็กับกาล
ก็วิญญานแผ่นดินที่ดับลับ

- ช้างเอ่ยช้างชัก ช้างน้อยห้อยหัก
มาช่วยกันสร้างหลักใหม่
ช่วยกันอุ้มช่วยกันชู ให้โลกได้รู้
คุณข้าวไทย ฯ

ภาษาไทย ของเรา

ท่านผู้หมิงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา

บทความ “ภาษาไทยของเรา” บทนี้ ได้นำเนื้อความที่ใช้ตอบปัญหาของผู้ถามในที่ประชุมแห่งหนึ่ง เกี่ยวกับการใช้และออกเสียงอ่านคำบางจำพวกในภาษาไทย ข้าพเจ้าได้เพิ่มเติมความอื่นลงไปท้ายคำตอบปัญหาที่ยกมานั้นเป็นข้อความเกี่ยวกับการอ่านและออกเสียงคำ

ตอบปัญหาข้อ ๑ การใช้ สาส์น สาร

ก. คำว่า **สาส์น** ออกเสียงว่า **सान** คำนี้โบราณใช้โดยปริยาย หมายถึง จดหมายทางราชการ (*ของผู้มียศศักดิ์สูง*) เช่น พระราชสาส์น (*พระราช*) สมณสาส์น (*สมเด็จพระสังฆราช*) สาส์นสมเด็จพระ (*ชื่อหนังสือ*)

ข. คำว่า **สาร** ออกเสียงว่า **สาต** เป็นคำเดียวกับข้อ ๑ แต่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ กำหนดตัวการันต์ให้อยู่ที่พยัญชนะ **น** ตามวิธีใช้ตัวการันต์ มาคำที่ไม่ต้องการออกเสียงนั้นให้ถูกต้องตามหลักการ ใช้คำที่มาจากภาษาบาลีและสันสกฤต ดังนั้นคำว่า **สาส์น** (*सान*) จึงไม่ใช่ในปัจจุบัน

ค. คำว่า **สาร** พจนานุกรมฯ ๒๕๒๕ บอกความหมายไว้ ๔ ข้อ คำ **สาร** (อ่านว่า สาน) ในที่นี้คงจะหมายถึง ข้อหนึ่งคือหนังสือ จดหมาย ถ้อยคำ มีที่ใช้ เช่น สารตรา (*จดหมายราชการครั้งโบราณ*) ตราสาร

(หนังสือสำคัญแสดงสิทธิตามกฎหมาย) สื่อสาร (สื่อกันด้วยถ้อยคำหรือหนังสือ) เสี่ยงสาร เพลงยาวเก่า ใช้คำ สาร หมายถึงถึง หนังสือ (*รัก*) เช่น “ยลสารอักษรแสดง สดับเดือดระคายคำ” หรือ “ขอเสี่ยงสารมาสมานไมตรีสมร”

ตอบปัญหาข้อ ๒ การออกเสียงชื่อจังหวัด ซึ่งเป็นคำสมาส เช่น ราชบุรี ให้ออกเสียงว่า รา-ช-บุรี จำเป็นเพียงใด

“ราชบุรี” เป็นคำสมาสก็ต้องออกเสียงอ่านอย่างคำสมาสให้ถูกต้อง ให้เสียงของคำเชื่อมกัน เพื่อบอกความหมายของคำ และให้เป็นคำเดียวกัน แต่คนไทยมีลักษณะพิเศษที่นำวัฒนธรรมของชาติอื่นมาใช้โดยปรับปรุงให้เป็นที่พอหูพอตา พอใจ จะเป็นด้านภาษาหรือด้านอื่นใดก็ตาม การอ่านและการเขียนคำของภาษาอื่นที่ยืมมาใช้ในภาษาไทยนั้น บางทีก็ใช้ตรงตามภาษาเดิม บางทีก็แปรเปลี่ยนไป พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ เรียกลักษณะพิเศษของคนไทยในทางการใช้ภาษาว่า อัจฉริยลักษณ์ทางภาษา บางคำจึงไม่ถือว่าผิดหลักภาษา

ดังนั้น ชื่อเมือง จังหวัด อำเภอต่าง ๆ ที่เป็นคำสมาสจึงออกเสียงตรงบ้าง ไม่ตรงบ้าง โดยเฉพาะคำเกิน ๓ พยางค์ ก็มักตัดออกเสียงพยางค์หนึ่ง เช่น ราชบุรี (*รา-ชะ-บุรี*) อ่าน

ว่า ราดบุรี ธนบุรี (ระ-นะ-บุรี) ออกเสียงว่า ทนบุรี ชลบุรี (ชะ-ละ-บุรี) ก็ว่า ธนบุรี แต่ พัทลุง เพชรบูรณ์ โคตรบูรณ์ นั้น คงจะเป็นที่พอหู จึงนิยมเรียก ถูกต้อง อาจเป็นเพราะมีพยางค์ กลางซึ่งเป็นคำถ่วงเสียงเบา อยู่ระหว่างคำหน้าหลังไพเราะ อยู่แล้ว ฟังไม่ขัดหู คำ ๒ พยางค์ ที่เห็นไม่ไพเราะ ไม่สะดวกปาก เช่น นกจอก นกจาบ นก จิบ ก็เติมคำถ่วงโดยเลื่อนเสียง พยัญชนะ ก ตัวสะกดของ น (นก) มาออกเสียง ๓ พยางค์ เป็น นก-กะ-จอก (แมลงเป็น กระจอก ฯลฯ) นก-กะ-จาบ นก-กะ-จิบ พุดง่ายปากขึ้น

ดังนั้น การเรียกชื่อเมือง ที่เป็นคำสมาส มักเป็นคำใช้ สะดวกปากกันมานานดังเหตุผลที่กล่าวมา แต่ก็มีบางเมือง ที่เป็นคำสมาส ชัยนาท ชัยภูมิ แต่นิยมออกเสียงเรียกเมือง ไช-นาท แต่ ไช-ยะ-ภูมิ ก็มี ส่วนนครศรีธรรมราช ๖ พยางค์ นราธิวาส ๔ พยางค์ นั้น ภาษาปากตัดเหลือคำเดียว ไปนคร ไปนรา (เพราะเดิมยังไม่เป็น จังหวัด เป็น บางนรา เมือง ชายทะเล) ครูเก่า ๆ ผู้เชี่ยวชาญ ภาษาไทยจึงกล่าวว่า เรื่องชื่อ เมืองนี้ ยากจะบังคับให้อ่าน ให้เรียกได้ถูกต้องตามวิธีอ่าน คำสมาส คำว่า จุฬาลงกรณ-มหาวิทยาลัย ก็ดูจะได้เถียงกัน วุ่นอยู่ระยะหนึ่งว่า อ่านอย่างสมาส ฟังเป็นภาษาแซกรัวลัน

หรือจะอ่านแยกคำว่า จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

พระยาอุปกิตศิลปสาร และ พระวรเวทย์พิสิฐ เขียน ตำราหลักภาษาไทย กล่าวถึง วิธีอ่านท่านเรียกไว้วิธีหนึ่งว่า อ่านตามความนิยม พระยาอุปกิตฯ ได้นำคำที่ไม่อ่านตามหลักของภาษามาแสดงไว้มาก หลายคำ และท่านได้กล่าวถึง เครื่องหมายฆ่าเสียง คือ ตัว การันต์ว่า ถ้าคำสมาสคำใด ยาวไป ใช้แต่งกลอนไม่สะดวก เช่น ทิพยเนตร (๔ พยางค์) ต้องการเพียง ๓ พยางค์ ก็ใช้ การันต์ตัว ฅ เป็น ทิพยเนตร ก็จะอ่านเป็น ทิบ-พะ-เนตร ได้ ท่านผู้หนึ่งถึงแก่กรรมไปแล้ว เล่าว่า คำ “จุฬาลงกรณมหา-วิทยาลัย” นั้น เจ้าของคำ (รัชกาลที่ ๖) ท่านทรงฆ่าตัว ณ ด้วยตัวการันต์ ออกเสียงเป็น จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย จริงเท็จอย่างไร น่าจะดูในศิลา-พระฤกษ์ที่ทรงวางรากตึก สถาบันนี้ ตอนหลังได้ทราบว่ามีผู้พบคำนี้ในหนังสือราช-กิจจานุเบกษา (สมัยรัชกาลที่ ๖) คำว่า จุฬาลงกรณ นั้น พยัญชนะ ณ มีการันต์เป็น จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย อ่านแยกคำได้ เรื่องจึงยุติไป

ดังนั้น การที่จะอ่านชื่อ จังหวัดที่เป็นคำสมาสให้ถูกต้องตามวิธีอ่าน ก็แล้วแต่ท่านผู้อ่าน จะพิจารณา

อนึ่งการอ่านในใจ (หนั-

ง) *สือภาษาใดก็ตาม*) ผู้อ่านย่อมอ่านได้ตามความสะดวกของตน จะอ่านผิดหรือถูกก็ไม่มีผู้ใดได้ยิน แต่การอ่านออกเสียงดัง ๆ ให้ผู้อื่นฟัง เช่น หมู่คณะ หรือสาธารณชนแล้ว ผู้อ่านควรระมัดระวังในการออกเสียงของคำให้ถูกต้องตามเสียงของภาษาไทยมาตรฐาน (ไม่ใช่สำเนียงถิ่น) ไม่อ่านตุ๋นตัว หรืออ่านผิด เพราะเข้าใจว่าคำนั้น ๆ เขียนผิดหรือพิมพ์ผิด เนื่องจากผู้อ่านอาจไม่เคยได้เห็นคำนั้น ๆ มาก่อน หรือมิได้เตรียมอ่านเอกสารนั้นไว้ก่อนที่จะต้องอ่านจริง ๆ ให้ผู้อื่นฟัง เช่น อ่านชื่อของบุคคลผิด เป็นต้นว่า อ่านพระนามของกษัตริย์ล้านนาองค์หนึ่ง (เชียงใหม่) “พระเจ้าก้อนา” ก็อ่านผิดว่า “พระเจ้าถือนา” เพราะคงนึกว่าพิมพ์ผิด หรือไม่จับสายตาดูอักษรให้ถี่ถ้วน เปลี่ยนพยัญชนะ ก ใ้เป็น ถ ถึง เสีย ด้วยเคยได้ยินได้คุ้นกับคำว่า ถือนา เช่น ถือนา ๑,๐๐๐ ไร่ อันเป็นศักดิ์ของขุนนางและคนไทยโบราณในระบอบราชาธิปไตย ที่เรียกกันว่า ศักดินา (ศัก-ดิ-นา) นี้ คงมีใช้คำสมาส เพราะคำศักดิ์เป็นภาษาสันสกฤต ส่วนคำนา นั้นใช้ในภาษาไทยเป็นคำไทย ถ้าคำว่า ศักดิ์ นี้ใช้การันต์ฆ่าพยางค์ ดิ เป็น ดี ไปออกเสียง ก็อ่านแยกคำได้ว่า ศักดินา คือ มีศักดิ์ในการถือนา มีนาได้ตามจำนวนที่ได้รับศักดิ์ เป็น

ต้นว่า มหาอุปราชมีศักดิ์นา
๑๐,๐๐๐ ไร่ คนสามัญมีศักดิ์
๒๕ ไร่ ทั้งนี้ถ้าบุคคลมีศักดิ์
ถือตามระดับจำนวนที่ได้
รับ และมีนาจริง ๆ กันทั่วทุก
คน ข้าพเจ้าอดคิดเล่น ๆ มิได้
ว่า เนื้อที่นาในประเทศไทยจะ
มีพอเพียงหรือไม่

ใครจะขอยกตัวอย่าง คำ
ภาษาต่างประเทศคำหนึ่งที
ไทยนำมาออกเสียงทับศัพท์เป็น
คำภาษาไทย ข้าพเจ้าเข้าใจ
ว่าเป็นคำสมัยใหม่ในวงการ
ดนตรีสากลสมัยใหม่ และคง
เป็นคำภาษาต่างประเทศที่
ราชบัณฑิตยสถานยังมิได้เก็บ
เข้าไว้ และกำหนดเป็นคำทับ
ศัพท์ที่สะกดเป็นภาษาไทยให้อ่าน
เป็นทางการ คำนี้ยังเป็น
ภาษาปากที่กำลังติดในสังคม
หนุ่มสาวที่ชอบฟังดนตรีสมัย
ใหม่ คำนั้นคือ “ลิปซิง” (ข้าพ-
เจ้าสะกดตัวตรงตามเสียงที่ใช้
กันอยู่) หมายถึง ร้องเพลงด้วย
ขยับริมฝีปากโดยไม่เปล่งเสียง
ออกมา แต่อาศัยเสียงของนัก-
ร้อง ซึ่งบันทึกเสียงไว้ในแถบ
ผู้ใช้ “ลิปซิง” ต้องขยับริมฝีปาก
ให้ตรงกับเสียงคำ จังหวะ ฯลฯ
ทันพอดีกับเสียง ฯลฯ จากแถบ
บันทึก แสดงลีลา ท่าที ชื่นเชิง
เข้าใจอารมณ์และรสของเพลง
จริงจัง ที่มีคำว่า lip-synchronize
ย่อเป็น lip-sync ในเวลาแสดง
ต่อหน้าผู้ชม ให้เป็นที่ชื่นชอบ
ของผู้ชมจนร้องกรีด ๆ ได้ก็ยิ่งดี
เหมือนกับผู้ใช้ “ลิปซิง” นั้น

ร้องออกมาด้วยเสียงของตนเอง
นั้น

ข้าพเจ้าเองก็ไม่ทราบว่
คำ “ลิปซิง” นี้ตรงกับภาษา
อังกฤษว่า “lip-sing” ซึ่ง
หมายถึงร้องเพลงโดยทำริม
ฝีปากหุบหุบไม่มีเสียง เหมือน
คำว่า “lip-read” อ่านหุบ
หุบด้วยริมฝีปาก ไม่เปล่งเสียง
ออกมาหรือไม่ แต่คำ lip-sing
น่าจะออกเสียงง่าย ๆ ว่า “ลิป-
ซิง” หรือ lip-synchronize
ย่อเป็น lip-sync (ลิปซิง)
(เขียนตัวตรง ๆ) เป็นเสียงสามัญ
จะได้ไม่พ้องกับคำว่า “lip-
sink” ซึ่งหมายถึง ริมฝีปาก
จม (ในน้ำ? เพราะต้องใช้ sink
in จมในน้ำ ความคิด ความรัก
 ฯลฯ) ออกเสียงว่า “ลิปซิง”
(สะกดตัวตรง ๆ) การออกเสียง
sing หรือ sync กับ sink นั้น
ต่างเสียงกันคนละตัวโน้ต “ซิง”
เสียงวรรณยุกต์สามัญ “ลิปซิง”
(ร้องเพลงด้วยขยับริมฝีปาก)
กับ “ลิปซิง” (ริมฝีปากจม) ซึ่ง
ไม่ได้ความหมายทั้งภาษาฝรั่ง
และทั้งคำที่ออกเสียงในภาษาไทย
“ลิปซิง” เสียงวรรณยุกต์
ตรี (๕ อักษรตัวใช้ไม่ให้เป็นเสียง
ตรี)

ส่วนที่จะใช้ตัวสะกดใน
คำไทยทับศัพท์ของคำ lip-sing
หรือ lip-sync และ lipsink คง
เป็นหน้าที่ของราชบัณฑิตย-
สถาน เพราะฐานที่เกิดของ
เสียงต่างกัน และคงจะเป็นเสียง
ที่ขึ้นจมูกมากน้อยต่างกันเท่านั้น

แต่คำว่า lip-sync นั้น เกรงว่า
ราชบัณฑิตยสถานคงต้องใช้
คำทับศัพท์เต็มคำ lip-syn-
chronize มากกว่า

แต่เมื่อเป็นคำไทยทับศัพท์
ภาษาต่างประเทศ และเป็นการ
ออกเสียงที่ยังเป็นภาษาปาก
ก็ไม่ใช่เรื่องสำคัญอันใด
สำหรับคนไทย เข้าใจความ
หมายตรงกันก็พอแล้ว ช่างไทย
(อุรถยนต์) ออกเสียงเรียก
screwdriver ว่า สะก๊วไล ก็ยัง
เข้าใจตรงกันว่า ไขควง ขุนนาง
ไทยสมัยเก่าที่ยังกินหมาก ทาน
ออกเสียงเรียกการประดับ
เหรียญตราเครื่องราชอิสริยา-
ภรณ์ว่า ออระแฉน คือ de-
coration ก็เข้าใจกันเพราะ
เป็นสมัยคำฝรั่งตกเข้ามาใหม่ ๆ
ยังมีได้กำหนดคำไทยใช้เป็น
ทางการ

เรื่องของคำว่า “ลิปซิง”
นี้ข้าพเจ้านำมากล่าวเป็นตัว-
อย่างของคำ เทศที่ออกเสียง
เป็นคำไทย โดยตัวข้าพเจ้าเอง
ก็ไม่เข้าใจซึ้งซาบ ยังเป็นปัญหา
ที่ข้าพเจ้าไม่ทราบจะไปหา
คำตอบที่ไหน และเป็นเรื่อง
เบา ๆ ไม่สำคัญสำหรับภาษา
ไทยทั่วไปของเราออกจะเป็น
การพูดเหลว ๆ ของข้าพเจ้า
มากกว่า

“ตักกสิลา”

เมืองมหาวิทยาลัย

สำนักศึกษาของรัชทายาท และมหาโจร

ศาสตราจารย์ เสฐียร พันธรังษี

ห่างจากนครเดลี เมืองหลวงของประเทศอินเดียในปัจจุบัน ประมาณ ๖๐๐ ไมล์ขึ้นไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ที่ดินบริเวณนี้แต่โบราณเรียกว่า “กุรุเกษตร” ในวรรณคดีมหาภารตยุทธ ได้แก่ว่านแคว้นของชาวกุรุในสมัยหนึ่ง บริเวณตรงนั้นและสูงขึ้นไปอีกสุดจะประมาณ เป็นขอบเขตของลัทธิอาถรรพณ์และสรรพวิทยาการสมัยปัจจุบัน ขอบเขตเหนือจากกรุงเดลีขึ้นไปประมาณ ๖๐๐ ไมล์ อยู่ในประเทศปากีสถาน เมืองของชาวมุสลิม ตามข้อกำหนดแบ่งเขตระหว่างประเทศนั้น กับอินเดียเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๐

เราออกเดินทางจากนครเดลี ขึ้นไปทางทิศตะวันตก-

เฉียงเหนือประมาณความยาวตามที่กล่าว จะได้พบซากสถาบันการศึกษาใหญ่แห่งหนึ่งชื่อ “ตักกสิลา” มาแต่โบราณ มีอาจารย์ทิศาปาโมกข์เป็นประธาน

ตักกสิลาเป็นเมืองมหาวิทยาลัย ไม่มีเรื่องสัมพันธ์กับชีวิตของพระพุทธเจ้า เช่นสังเวชนียสถาน ๔ แห่ง คือที่อุบัติ, ที่ตรัสรู้, ที่แสดงธรรม, และที่นิพพาน แต่เป็นสถานที่ศึกษาเล่าเรียนของคนสำคัญหลายคน เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยนาลันทาอันเป็นที่ศึกษาของพระมหาเถระฝ่ายมหายานหลายรูป มีพระนาคราชุนเป็นต้น

ตักกสิลา เป็นที่ศึกษาของพระราชอาปเสนทิ แห่งแคว้น

ตักกสิลา

โกศล, เป็นที่ปรึกษาของหมอชิวก แพทย์ประจำพระองค์ของพระพุทธเจ้า, เป็นที่ศึกษาของพันธุเสนาบดี แห่งตระกูลมัลละกษัตริย์ คนสำคัญคนหนึ่ง ในนิกายพุทธศาสนา และเป็นที่ศึกษาของมหาโจรองคฺคิมาลด้วย

พระเจ้าปเสนทิ ผู้สามารถปกครองแคว้นแคว้นโกศล มีขอบเขตอาณาใหญ่อยู่ในสมัยพุทธกาลก็ดี หมอชิวกผู้มาได้ตำแหน่งแพทย์ประจำพระองค์ของพระพุทธเจ้า มาจนตลอดพระชนม์ก็ดี มหาโจรองคฺคิมาลผู้มีความกล้า สามารถฆ่าคนได้เป็นจำนวนพันแล้วได้สำเร็จ เป็นพระอรหันต์ก็ดี พันธุเสนาบดีนักดาบแห่งแคว้นมัลละผู้สามารถตัดลำไผ่ ซึ่งมัดไว้แน่นแล้วถึง ๑๐๐ ลำ ด้วยการตัดเพียงดาบเดียว โดยไม่ให้มีเสียง “กร๊าก” ก็ได้สำเร็จวิชารัฐศาสตร์, แพทยศาสตร์, ยุทธศาสตร์ อย่างดีมาจากมหาวิทยาลัยตักกสิลาทั้งสิ้น

ตักกสิลา เป็นมหาวิทยาลัยทั้งเมือง เป็นศูนย์กลางการศึกษาศาสตร์ทุกแขนงวิชา แยกออกเป็นศาสตร์แขนงต่าง ๆ มีวิชาปกครอง อักษรศาสตร์ ยุทธศาสตร์ วิชาแพทย์ ชีววิทยาดนตรี ฟ้อนรำ ดาราศาสตร์ ศัพทศาสตร์ และอื่น ๆ อันรวม

อยู่ในคัมภีร์พระเวททั้ง ๔ ของพราหมณ์ ตักกสิลาไม่เคยเกี่ยวข้องกับเรื่องใดมากกว่าเรื่องการศึกษา มีพรรณาไว้ในนิกายพุทธศาสนาว่า ตักกสิลามืออาจารย์ใหญ่ชื่อ “ทิสปาโมกข์” เป็นอาจารย์ใจดีรับนักศึกษาไม่เลือกหน้าที่เดินทางมาจากถิ่นไกล ใครที่ได้เรียนจากมหาวิทยาลัยตักกสิลา ย่อมได้ชื่อว่าเป็นผู้สามารถทำงานให้เป็นประโยชน์แก่บ้านเมืองทุกคน

บรรดาพวกราชสำนักในสมัยโบราณ และบรรดาลูกในตระกูลผู้ดีมีทรัพย์ ต่างมุ่งหวังจะเดินทางไปศึกษาที่มหาวิทยาลัยแห่งนี้ เพราะว่าผู้สำเร็จจากตักกสิลามิผู้ปรารถนาจะได้ไว้ใช้งาน นอกเสียจากมหาโจรองคฺคิมาลผู้ถูกเพื่อนอิจฉาต้องออกมาเป็นโจรก่อนสำเร็จการศึกษาขั้นสุดท้ายเพียงคนเดียว

ในที่นี้จะเล่าเรื่องเมืองตักกสิลาแล้วจะเล่าเรื่องการศึกษาของคนสำคัญ ในนิกายพุทธศาสนาแต่ละคน ถ้ามีเวลา

การเดินทางไปเมืองตักกสิลาในปัจจุบัน ออกจากเขตแดนอินเดียทางด้านตะวันตกเฉียงเหนือสุด มีรถไฟแล่นติดต่อไปถึงเมืองราวาลปีนดี ในแคว้นปันจาบเขตของปากีสถาน ราว

วัลปีนดีเป็นเมืองใหญ่และมีสถานีใหญ่ เมื่อถึงราวาลปีนดีเดินทางโดยรถไฟอีกประมาณ ๒๐ ไมล์ จะถึงเมืองตักกสิลา ซึ่งในบัดนี้เหลือแต่ซากตักกแดดอยู่กลางทุ่ง

ตักกสิลา เป็นชื่อสถานีรถไฟเล็ก ๆ ผู้จาริกไปหาความรู้ทางพุทธศาสนาจะได้รับความสะดวกทุกอย่าง ตรงนี้มีที่พักมีสถานที่แนะนำท่องเที่ยวและมีสมุดคู่มือแนะนำเที่ยวให้ด้วย

กล่าวความตามประวัติเมืองตักกสิลาโบราณในสมัยพุทธกาล ตั้งอยู่ตรงปากทางของชมพูทวีปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ เป็นทางไปมาค้าขายระหว่างแคว้นกุรุ กับแคว้นคันธาระ คือระหว่างอินเดียกับประเทศอัฟกานิสถานปัจจุบัน ความเจริญของอินเดียผ่านไปสู่ยุโรปโดยเส้นทางสายนี้ ในยามกษัตริย์ต่างเมืองมารุกรานอินเดีย ก็อาศัยผ่านทัพมาทางเมืองตักกสิลาด้วย เมืองนี้จึงเป็นเส้นทางแห่งความเจริญและความเสื่อมทั้งสองอย่าง แปลว่าเมื่อความเจริญผ่านเข้ามา ตักกสิลาก็ได้รับก่อน และเมื่อความเสื่อมผ่านมา ตักกสิลาก็ได้รับก่อนเช่นเดียวกัน

ขณะใดมีความเจริญ เมืองตักกสิลาแออัดด้วยร้านตลาดสินค้า ตลาดวิชา และฝูงคน

ดักกิลิลา

ท้องถนนจอแจมีเสียงยวดยาน และเสียงดนตรี แต่ยามมีความเสื่อม ดักกิลิลาแม้แต่ฝุ่นและอิฐหักกองอยู่เป็นภูเขา อันเป็นผลมาจากการรุกรานของมหาราชชาวกรีกเป็นครั้งแรก

ดักกิลิลาสัมัยรุ่งโรจน์เป็นศูนย์กลางแห่งวิทยาการ และวัฒนธรรมมีชื่อเสียงโด่งดังไปตลอดชมพูทวีป ไม่มีบ้านเมืองใดเป็นตลาดวิชาของกุลบุตรได้เท่ากับเมืองดักกิลิลา แม้การคมนาคมจากภาคกลางของอินเดียมาถึงเมืองนี้ไม่มียานพาหนะ ผู้เดินทางต้องผ่านทุ่งหญ้ากว้าง และทะเลทรายอันไพศาลปานใด นักเรียนคนสำคัญจากอินเดียภาคกลางก็พากันเดินทางรอนแรมไปเล่าเรียน ยอมเสี่ยงภัยในระหว่างทางไปและทางกลับ จนสำเร็จการศึกษาไปเป็นจำนวนมาก สมัยดักกิลิลารุ่งเรืองนั้น มีพระราชาทรงพระนามว่าชนเมชยะเป็นผู้ปกครอง

ประวัติศาสตร์เล่าว่า เมื่อประมาณพุทธศักราช ๒๐๐ พระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราชของกรีกกรีธาทัพเข้าสู่อินเดีย พอถึงปากทางเมืองดักกิลิลาพระราชาราชของดักกิลิลาทรงพระนามว่า อัมพิราชหรืออำไพราชเสด็จออกต้อนรับกองทัพของพระเจ้าอเล็ก-

ซานเดอร์ ยอมให้ยึดเอานครไป อำไพราชทำความชั่วร้ายไว้ในประวัติศาสตร์ ยอมมอบกองทัพภายในนครทั้งหมดให้เป็นกำลังของพระเจ้าอเล็กซานเดอร์ แล้วร่วมมือเข้าตีประเทศอินเดียตลุมมาถึงแคว้นมคธอันตั้งอยู่ท่ามกลางชมพูทวีป ประวัติศาสตร์อินเดียจารึกว่าไม่มีความชั่วร้ายอันใดของชาวเมืองดักกิลิลา เท่ากับการเปิดประตูให้พวกกรีกเข้ามารุกรานแผ่นดิน

สมัยกรีกเข้ามารุกรานอินเดีย ดักกิลิลายังรุ่งเรืองเป็นแหล่งแห่งวิทยาการและวัฒนธรรมอยู่ ดักกิลิลามาล่มจมเป็นเมืองกองอิฐ เมื่อพวกอิสลามเข้ามารุกรานในตอนหลัง ขณะที่ชุดคันโบราณวัตถุกันขึ้นได้มีซากวัฒนธรรมของกรีก และอิสลามผสมกันอยู่

อเล็กซานเดอร์ ของกรีกเข้ามาปกครองนครดักกิลิลาได้ไม่นานนัก เพราะต่อมามีคนสำคัญคนหนึ่งของอินเดีย คือ พระเจ้าจันทรคุปต์ผู้ตั้งวงศ์โมริยะ มีอำนาจมากสามารถปราบปรามได้ทุกแห่งที่กองทัพเคลื่อนที่ไป จันทรคุปต์ยกทัพเข้ายึดดักกิลิลาไว้ได้ภายหลัง ขับไล่อำนาจของกรีกออกนอกเขตประเทศอินเดียไปได้หมด ตั้งแต่นั้นมา ไม่

ปรากฏว่ามีกษัตริย์ต่างประเทศองค์ใด สามารถใช้ดักกิลิลาเป็นทางผ่านทัพของตนได้ จนกระทั่งถึงสมัยพวกอิสลามเข้ามารุกราน

กษัตริย์ผู้ครองนครดักกิลิลาในชั้นหลัง พยายามจะยกเมืองมหาวิทยาลัยของตนให้เป็นอิสระ ไม่ปรารถนาให้ใครมาปกครอง แม้สมัยพระเจ้าจันทรคุปต์ปกครองนครนี้ก็เกิดจลาจล พลเมืองลุกขึ้นต่อสู้กับเอกราชหลายครั้ง พระเจ้าจันทรคุปต์เสด็จไปปราบปรามไม่ได้ ส่งโอรสผู้สามารถพระองค์หนึ่งคืออโศกกุมาร (อโศกมหาราช) ขึ้นไปปราบปรามการจลาจลในเมืองดักกิลิลาแทนพระองค์จนสำเร็จ นับเป็นเกียรติยศใหญ่ของอโศกกุมารที่สามารถปราบเมืองสำคัญในชมพูทวีปคราวนั้นได้ พระราชบิดาจึงทรงมอบหมายให้เป็นผู้สำเร็จราชการดักกิลิลามานจนกระทั่งกุมารพระองค์นั้นขึ้นครองราชย์

ประวัติศาสตร์อินเดียตอนพระเจ้าจันทรคุปต์ครอบครองดักกิลิลา ปรากฏว่าเมื่อจันทรคุปต์ติดักกิลิลาได้ รับสั่งให้เลือกนักศึกษาศันตี ของดักกิลิลาเข้ามาถวายตัวเพื่อเลือกเอาไว้ใช้ในราชการ

ภายหลังลัคนวงศ์โมริยะ

ดักกสิลา

กษัตริย์วงศ์สคีเรียน (Schythian) หรือวงศ์ศากยะ อันเป็นวงศ์ของพระพุทธเจ้ามีอำนาจเฟื่องฟูขึ้น ได้เข้าครอบครองชมพูทวีปทั้งสิ้นอีกครั้งหนึ่ง กษัตริย์ของวงศ์นี้องค์หนึ่งทรงพระนามว่าอาเซสที่ ๑ (Azes I) ทรงกรีธาทัพเข้ายึดเมืองดักกสิลาได้ ต่อมานครดักกสิลาเปลี่ยนผู้ปกครองเป็นบางคราว บางสมัยรวมเข้าอยู่เป็นสหพันธ์กับแคว้นอื่น ๆ กษัตริย์วงศ์ปาเธียน (Pathian) ได้เข้ามาปกครองนครแห่งนี้ในสมัยหนึ่ง และอีกสมัยหนึ่งกษัตริย์วงศ์กุษาณะเข้าครอบครอง

ดักกสิลามิได้เป็นเมืองพุทธศาสนามาแต่เดิม แต่ครั้งถึงสมัยที่กษัตริย์วงศ์โมริยะครอบครอง โดยเฉพาะในสมัยพระเจ้าอโศก พุทธศาสนาแผ่ผ่านมาถึงเมืองนี้ ครั้นสิ้นสมัยอโศกดักกสิลา ก็เสื่อมโทรมจนกระทั่งถึงสมัยมหาราชของวงศ์กุษาณะคือกษัตริย์กานิชกะ ทรงเป็นมหาราชเสื่อมใสในพระพุทธศาสนา มหายาน พอยึดได้นครดักกสิลา ก็ให้เผยแผ่พระพุทธศาสนา มหายานเข้าไป ชากปุชเนียสถานของพระพุทธศาสนาต่าง ๆ ที่ขุดค้นได้ในดักกสิลาเป็นผลแห่งความเจริญสมัยพระเจ้าอโศกแห่งวงศ์โมริยะและสมัยพระเจ้ากานิชกะ

แห่งวงศ์กุษาณะทั้งสิ้น

พระพุทธศาสนาที่แผ่เข้าไปในนครดักกสิลา แบ่งได้เป็น ๒ ตอน คือ ตอนแรกตั้งแต่สมัยพระเจ้าอโศกตกราวพุทธศักราชล่วงแล้วได้ ๓๐๐ ปี พุทธศาสนาในตอนนั้นเป็นฝ่ายหินยานหรือเถรวาท มีหลักฐานหลายอย่างปรากฏอยู่เป็นซาก เช่น พระสถูปเจดีย์และหลักศิลาจารึกบางแห่งที่อโศกมหาราชมาสร้างไว้ มีพระสถูปหลายแห่งจารึกอักษรภาษาบาลี ตอนหลังมีพุทธศาสนา มหายานแทนเถรวาทในสมัยของพระเจ้ากานิชกะแห่งวงศ์กุษาณะ

พระเจ้ากานิชกะแห่งราชวงศ์กุษาณะ (วงศ์ยฺเยอจี) เป็นราชวงศ์ที่ ๔ ของราชวงศ์นี้ เสวยราชย์เมื่อราวพุทธศักราชล่วงได้ ๕๐๐ ปี (ภายหลังกษัตริย์กรีกหมดอำนาจไปจากดินแดนส่วนนี้แล้ว) ตั้งนุรุชบุรี (เมืองเปชวาร์ ในประเทศปากีสถานปัจจุบัน ถ้าอนุมานเห็นจะตรงเขตบันจาปตะวันตก) เป็นนครหลวง กานิชกะเป็นพระราชทรงอานุภาพมาก แผ่พระราชอาณาเขตออกได้กว้างขวางกว่ากษัตริย์ก่อน ๆ ในวงศ์เดียวกัน มหาราชองค์นี้ทรงสนับสนุนพระพุทธศาสนาฝ่าย

มหายานมาก ถึงกับทรงอุปถัมภ์ให้มีการสังคายนาพระธรรมวินัยฝ่ายมหายานขึ้นครั้งหนึ่งด้วย

เหตุผลที่กษัตริย์พระองค์นี้ นับถือพระพุทธศาสนา ลัทธิ มหายานมีประการใด ต้องย้อนเล่าให้เห็นเหตุการณ์สมัยอโศกมหาราชแห่งวงศ์โมริยะ ทรงส่งพระเถระานุเถระออกไปเผยแผ่ศาสนาในแผ่นดินต่าง ๆ รวมเป็น ๘ สาย ๘ ทางด้วยกัน พระเถระสายที่ ๔ ชื่อมัทธันติกะ พร้อมด้วยพระสงฆ์ ๕๐๐ รูปออกเดินทางจากกรุงปาตลีบุตร เมืองที่ประทับของพระเจ้าอโศกแล้ว เดินทางมุ่งตัดตรงข้ามแคว้นกูร์ (นครเดลีปัจจุบัน) ผ่านไปดักกสิลาเข้าสู่แคว้นคันธาระ (อาฟกานิสถานปัจจุบัน) และแคว้นแคชเมียร์ (กัปพิระ) การสั่งสอนพุทธศาสนาของพระมัทธันติกเถระอนุโลมตามประเพณีท้องถิ่นเป็นใหญ่ เป็นเหตุให้พุทธศาสนาฝ่ายมหายาน หรืออาจารย์วาทเจริญขึ้นในดินแดนเหล่านั้น เพราะฉะนั้นชากปุชเนียสถานของพุทธศาสนาที่ดักกสิลาที่ขุดค้นได้ จึงมีรูปพระโพธิสัตว์ และการก่อสร้าง เป็นแบบคันธาระหรือแบบมหายาน

พระเจ้ากานิชกะ ทรงส่งเสริมพระพุทธศาสนา ลัทธินี้

ตักกสิลา

ตลอดแคว้นคันธาระและแคว้นแคชเมียร์ ได้ทรงยกพิธีสังคายนาพระธรรมวินัยแบบมหายานขึ้นครั้งหนึ่งที่เมืองเปชวาร (บุรุษบุรี) ถ้าใครไปเที่ยวที่ประเทศอัฟกานิสถานก็ดี (ซึ่งคงเข้าไปไม่ได้ในระหว่างนี้ เพราะกองทัพโซเวียตเข้าไปครอบครองอยู่) ที่แคว้นแคชเมียร์ก็ดี จะได้เห็นซากพุทธศาสนamahayanเหลือให้ดูอยู่บนแผ่นดินและในพิพิธภัณฑสถานของเมืองนั้น ๆ

เหตุที่พุทธศาสนamahayanเจริญรุ่งเรืองขึ้นได้ มีอธิบายไว้ในตำนาน ๒ อย่าง คือ พระภิกษุในพุทธศาสนamahayanช่วยราษฎรทำมาหากินหลายอย่าง เช่นการขุดลอกคลอง ทดน้ำเข้านา และช่วยสร้างสะพานให้ชาวบ้าน เป็นต้น ตามแบบของพระมัชฌันติกเถระที่ได้ทำไว้แต่ก่อน และอีกอย่างหนึ่ง มีพระเจ้าแผ่นดินเป็นผู้สนับสนุนจริงจึงไม่เพียงแต่เป็นพิธี

บัดนี้ ขอย้อนกลับมาพูดถึงซากของพระพุทธศาสนา mahayan ที่พระมัชฌันติกเถระเผยแผ่ไว้ในเมืองตักกสิลา

ซากตักกสิลาซึ่งตากอยู่กลางแดด และบริเวณใกล้เคียงในปัจจุบัน มีสถานที่ควรดูควรบูชาดังต่อไปนี้

ธัมมราชิกสถูป เรียกตามภาษาพื้นเมืองว่าจิระโทป (Chiratope) เป็นสถูปองค์ใหญ่ เซอร์อเล็กซานเดอร์ คันทิงแฮม นักโบราณคดีชาวอังกฤษ เป็นผู้ขุดค้นขึ้นได้ ตามทางสันนิษฐาน พระสถูปองค์นี้ตั้งอยู่ตรงกลางใจเมืองตักกสิลา มีพระสถูปเล็กและวิหารการเปรียญตั้งอยู่โดยรอบ รูปของพระสถูปเป็นศิลปะของชาวตะวันตก คือ ศิลปกรีกและศิลปตะวันออก คือ ศิลปอินเดียผสมผสานกัน

รายงานของเซอร์อเล็กซานเดอร์ คันทิงแฮม ยืนยันว่าพระสถูปธัมมราชิกสร้างด้วยอิฐหยาบ บริเวณโดยรอบปูด้วยกระเบื้องเคลือบ มีเสาหินและสถูปเล็ก ๆ สร้างล้อมไว้ทางทิศตะวันออกของสถูป มีฐานศิลาจารึกของพระเจ้าอโศกอยู่ฐานหนึ่ง นอกนั้นขุดพบเหรียญทองแดงที่ใช้ในสมัยนั้น สิ่งของเล็กน้อยเหล่านี้ เจ้าหน้าที่เก็บไว้ในพิพิธภัณฑสถานของตักกสิลา ยังมีให้ชมได้ในปัจจุบัน

ธัมมราชิกเห็นจะเป็นสถูปใหญ่ที่สุดในบรรดาสถูปเจดีย์อื่นที่มีอยู่ในบริเวณนี้ ถ้ามองจากธัมมราชิกสถูปกว้างออกไป จะเห็นซากโบสถ์วิหารและเจดีย์เล็กเจดีย์น้อยเรียงรายกระจายอยู่ การขุดค้นของนักโบราณคดีชาวอังกฤษคราว

นั้นได้พบตลับทองคำที่ซากวิหารแห่งหนึ่ง ในตลับมีเศษกระดูก มีแผ่นเงิน ๑ แผ่น จารึกด้วยอักษรภาษาปราคฤตอยู่ ๕ ตอน บอกวันเดือนปีที่ฝังตลับลูกนี้ไว้ มีข้อความว่าเศษกระดูกนั้นเป็นพระบรมธาตุของพระพุทธเจ้า ฝังไว้เมื่อพุทธศักราช ๖๒๑

มีผู้แปลคำจารึกในแผ่นเงินไว้ ได้ความดังนี้

"ในปีที่ ๑๓๖ แห่งอาชต (กษัตริย์ในวงศ์สทิเรียน หรือวงศ์ศากยะ) ฝังพระบรมสารีริกธาตุไว้เมื่อกลางเดือนอาทมาส (อาสพหมาส) ผู้อุทิศพระบรมสารีริกธาตุชื่ออุราสกะเป็นเชื้อแถวเผ่าภาคเตรียน (ชาวอริยกะผู้เข้ามาสู่ชมพูทวีป) เป็นชาวเมืองโนจา (?)

"อุราสกะ ฝังพระบรมสารีริกธาตุไว้ที่ช่องแห่งหนึ่งของธัมมราชิกสถูป ณ นครตักกสิลา เพื่อประโยชน์สุขของพระราชา ผู้เป็นจอมแห่งราชา ผู้เป็นโอรสของสววรรค และเพื่อเฉลิมพระเกียรติคุณของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย กับของพระอรหันต์ทั้งปวง นอกนั้นเพื่อเป็นเกียรติแก่บิดามารดา แก่เพื่อนฝูง แก่ครูบาอาจารย์ แก่ญาติผู้มีสายเลือดเดียวกัน แก่ตัวเองและแก่สรรพสัตว์ทั้งหลาย ขอให้บุญคุณนี้จงเป็นปัจจัยนำไปสู่พระนิพพาน"

อาศัยจารึกในแผ่นเงินนี้เป็นอันแน่วว่าวัตถุที่บรรจุอยู่ในตลับทองคำเป็นกระดูกของพระพุทธเจ้า นักโบราณคดี

ตักกสิลา

อังกฤษส่งมอบตลับและพระบรมธาตุนั้นให้แก่สมาคมมหาโพธิ์ในเมืองกัลกัตตา ครั้นถึง พ.ศ. ๒๔๗๔ ท่านลอร์ด เวลลิงตัน อุปราชของอินเดีย (ตอนนั้น) อนุญาติให้อัญเชิญพระบรมธาตุกลับทองคำไปประดิษฐานไว้ที่มูลคันธกุฎีวิหาร ที่สาธารณสถานแขวงเมืองพาราณสี อันเป็นที่แสดงธรรมครั้งแรกของพระพุทธเจ้า

พระบรมธาตุที่ขุดได้จากบริเวณนครตักกสิลา มีอยู่อีกหลายแห่ง ทุกแห่งบรรจุไว้ในตลับทองคำ ส่วนมากที่ขุดได้ในตอนหลัง รัฐบาลอินเดียมอบให้รัฐบาลลังกาเก็บรักษาไว้ที่เมืองแคนดี ในโคลัมโบ

วิหารหุบเขา ถัดออกจากบริเวณกลางเมืองที่ตั้งรัชมราชนิกสอุป รอบเมืองตักกสิลามีภูเขาอยู่หลายลูก เชิงภูเขาแห่งหนึ่งมีหมู่บ้านชื่อคุรัมประชา และคุรัมภูซาร์ หลังหมู่บ้านเป็นภูเขา ถ้าพยายามไปที่ภูเขา จะได้เห็นซากธรรมศาลาหลายแห่ง ส่วนมากตั้งอยู่ในหุบเขา ถ้าไม่มีการถากถางต้นไม้ให้เรียบร้อยก่อน จะไม่ได้เห็นธรรมศาลา

เมื่อมีการขุดค้นพุทธสถานขึ้นมา นักโบราณคดีอังกฤษ ส่งให้ตัดต้นไม้เชิงภูเขาออกหมด จึงพบธรรมศาลาเหลือ

เป็นซากอยู่ ตามวินิจฉัยของนักโบราณคดี กล่าวว่าเหตุผลที่มาสร้างธรรมศาลากันไว้ในหุบเขา เพราะพระสงฆ์ถูกรังแกจากพวกนอกศาสนา พวกเหล่านั้นมาอาศัยอยู่ในหุบเขา สร้างธรรมศาลาเป็นที่บำเพ็ญธรรม หลบหลีกโรคชวิธกันอยู่ได้ สูงขึ้นไปมีน้ำพุสะอาดเป็นบริเวณร่มรื่นควรแก่ผู้พักพอาอาศัย

เหนือธรรมศาลา และน้ำพุขึ้นไปทางทิศตะวันตก มีสอุปเจดีย์เหลือเป็นซากให้เห็นอีก มีซากที่ประหลาดอันหนึ่งคือป้อม นักโบราณคดีวินิจฉัยว่า ชาวเมืองตักกสิลา และพระภิกษุฝ่ายลัทธิมหายาน ช่วยกันสร้างไว้เป็นที่ต่อต้านพวกนอกศาสนาที่เข้ามาบุกรุก

การสร้างสอุป, เจดีย์ และธรรมศาลาเป็นอันมาก ใต้ตามบริเวณภูเขา ทำเป็น ๒ กลุ่ม กลุ่มที่เป็นธรรมศาลาทั้งหมด และกลุ่มที่เป็นสอุปทั้งหมด, ในบริเวณที่ขำรุค ค้นพบพระเศียรขนาดใหญ่ของพระพุทธเจ้า เรียงรายอยู่ ส่วนมากทำด้วยปูนปลาสเตอร์ ที่ทำด้วยหินมีน้อย

कुณालสอุป สอุปองค์นี้ตั้งอยู่ ณ ที่ลาดของเชิงภูเขาสูง ถ้าใครขึ้นไปยืนอยู่ที่องค์สอุป มองดูทิศใดโดยรอบ

จะเห็นนครตักกสิลา มีผังเมืองกว้างขวางงดงามมาก

สอุปองค์นี้ สร้างตามชื่อของเจ้าชายकुณाल ओरसองค์หนึ่งของพระเจ้าอโศกมหาราช มหาราชพระองค์นั้นสร้างเป็นพุทธรูปชากุติศแกโอรัสผู้เคราะห์ร้ายของพระองค์

เรื่องเกี่ยวกับเจ้าชายकुณालนี้มีเล่าไว้ในตำนาน ว่าเจ้าชายลักลอบเป็นชู้กับมเหสีที่โปรดปรานองค์หนึ่งของพ่อพระนามว่าติสยารักษิศา ทั้งเจ้าชายและแม่เลี้ยงสมครรักใคร่กันลับ ๆ ระหว่างนั้นอโศกมหาราชครองเมืองปาตลีบุตร มีพระราชกิจส่งเสริมพุทธศาสนา และแผ่อาณาเขตจนไม่มีเวลาจะเซยชมมเหสีองค์นี้ ให้เต็มปรารถนาได้ มเหสีตัวโปรดเปลี่ยนใจ ได้โอกาสจึงคบชู้กับชายผู้เป็นลูกเลี้ยง ลูกแก่อำนาจของตันทาจนเกินพอดี

พระนางพยายามให้เจ้าชายเซยชม สมสู่ให้มากแต่เจ้าชายเกรงอันตราย และหาใช่เป็นผู้รักมากในกาม ถึงปานนั้นไม่ จึงทดทานไว้บ้างในบางครั้ง พระนางพิโรธขึ้นมาตามประสาหญิง จึงลอบทำคำสั่งของอโศกมหาราชฉบับหนึ่งมายื่นให้เจ้าชายชู้รัก คำสั่งปลอมนั้นว่ามีว่า เจ้าชายมีความ

ตักกสิลา

ผิดเป็นอุกฤษฏ์โทษ ทรงพิโรธให้ควักนัยน์ตาออกเสียทั้งสองข้าง มิฉะนั้นจะถูกประหารชีวิต เจ้าชายเกรงกลัวพระราชอาญา ยอมให้ราชบุรุษของพระนางควักนัยน์ตาออก รอดชีวิตได้ แต่ต้องเสียตา

เจ้าชายผู้มีจักขุพิการยังเกรงพระราชอาญา จึงปลอมพระองค์เป็นคนขอทาน ออกเที่ยวร้องเพลงขออาหารและเสื้อผ้าจากชาวบ้าน เลี้ยงชีพอยู่หลายปี จนกระทั่งวันหนึ่งเจ้าชายหลงทางเข้ามาสู่ที่เดิม ถล่ำเข้าไปร้องเพลงขอทานอยู่ตรงประตูที่ประทับของพระราชบิดา

ตำนานเล่าว่า เสียงร้องเพลงของเจ้าชาย เป็นที่ถูกใจของผู้ได้ฟัง วันหนึ่งเสียงร้องเพลงได้ยिनเข้าไปถึงอโศกมหาราช จึงรับสั่งให้ขอทานเข้าไปร้องต่อหน้าที่นั่ง เจ้าชายขอทานก็ร้องกล่อมเป็นบทต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องกรรมวิบากของตน พระเจ้าอโศกเริ่มฉงนพระทัย ทรงพิจารณาดูใบหน้าทรงระลึกได้คล้ายจะเป็นโอรส จึงรับสั่งให้เจ้าชายพูดด้วยเสียงธรรมดาอีกครั้งหนึ่ง ทรงจำน้ำเสียงนั้นได้ จึงรับสั่งถามความเป็นไป เจ้าชายทูลรับเป็นสัตย์ว่าเป็นลูกพ่อ แล้วสารภาพเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแก่ตนแต่

หนหลัง

ครั้นทรงทราบเรื่องราวโอรสเสียพระเนตรเพราะอำนาจราคะจิต จนกลายเป็นโศกจริตอย่างแรงกล้าของพระมเหสี ทรงพิโรธสุดขีด รับสั่งให้ควักลูกนัยน์ตามเหสี เป็นการลงโทษแทน แต่พระโอรสทูลขออภัยโทษ โดยอ้างว่าขออย่าให้เป็นเรื่องกรรมสนองกรรมกันต่อไป อโศกมหาราชได้พระสติทรงพิจารณาเห็นต้องตามทำนองแห่งธรรม จึงทรงให้อภัยทาน ทรงพระกรุณาโปรดยกโทษให้มเหสี ตรงนี้ตำนานเล่าว่า เพราะผลแห่งความดีที่เจ้าชายขอภัยโทษให้มเหสีแม่เลี้ยงของตน, สิ่งศักดิ์สิทธิ์บันดาลเป็นผลให้พระเนตรของเจ้าชายกลับคืนดีเป็นปกติ (?)

เมื่อหลวงจีน ถึงข้าจ้งเดินทางไปศึกษาพระธรรมวินัยในชมพูทวีป ขึ้นไปสอบเรื่องพุทธศาสนาถึงเมืองตักกสิลา ได้เข้าบูชาคุณาลสฤปองค์นี้ เขียนไว้ในจดหมายเหตุของท่าน ว่าคุณาลสฤปมีส่วนสูงถึง ๑๐๐ ฟุต ถ้าผู้ใดมีจักขุมิดได้มาบูชาพระสฤปองค์นี้ ผลบุญจะบันดาลให้นัยน์ตาสว่างได้

โมหฺรา โมราฐ เป็นหุบเขา มีปูชนียสถานของพุทธศาสนาอีกแห่งหนึ่ง มีชื่อเสียงมากในทางความงาม กล่าวกัน

ว่างามที่สุดกว่าปูชนียสถานแห่งใดในภาคตะวันตกเฉียงเหนือของอินเดีย ปูชนียสถานที่มีลักษณะอยู่ในกลุ่มเดียวกัน มีอีก ๒ แห่ง คือที่ภูเขาปีปผลา (ปีปผลิ?) และยอเลียน

ปูชนียสถานที่กล่าว ตั้งอยู่ประมาณ ๑ ไมล์ ทางตะวันออกเฉียงใต้ของเมืองสิรสุข อันเป็นเมืองเล็ก ๆ เมืองหนึ่งในนครตักกสิลา ขณะนี้เหลือแต่ซาก เช่นเดียวกับปูชนียสถานแห่งอื่น ศิลปแห่งการก่อสร้างเป็นแบบพุทธมหายาน

วัตถุที่ค้นพบ ส่วนมากเป็นเศียรพระพุทธรูป, เทวรูป, และพระโพธิสัตว์ต่าง ๆ ตามแบบแห่งศรัทธาของผู้สร้างที่ถือคติมหายาน นักโบราณคดียังค้นพบเครื่องประดับประเภทต่าง ๆ ในสมัยนั้น สีของเครื่องประดับเป็นสีเหลืองแดงและดำ สียังปรากฏอยู่ไม่มีรอยลบแสดงว่ามีมือการอุปสีเป็นเยี่ยมอย่างหนึ่ง และอีกอย่างหนึ่ง การอนุรักษ์วัฒนธรรมของอินเดียดีกว่าของคนไทยแน่นอน

มีวิหารใหญ่หลังหนึ่งสร้างเป็นตึก ๒ ชั้น อยู่ในบริเวณเดียวกัน วินิจฉัยว่าเป็นสำนักสงฆ์ มีห้องพักอยู่ประมาณ ๒๗ ห้อง มีห้องประชุมใหญ่ มีโรงครัวและห้องพัสดุที่จำเป็น

ยังมีเมืองหนึ่งในกลุ่มนี้

ตักกสิลา

ชื่อ สิริคัมป วิจิฉยว่าสร้างในสมัยราชวงศ์กุษาณะ การวางผังเมือง ตัดถนนสายใหญ่คั่นกลาง ในเมืองมีวิหารใหญ่เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปองค์หนึ่ง การขุดค้นคงจะได้ทำกันอย่างดี เพราะส่วนมากซากที่เหลืออยู่ยังเป็นรูปเกือบบสมบูรณ์ อย่างไรก็ตาม วิหารและเจดีย์ที่พบซาก แสดงถึงความรุ่งเรืองแห่งพุทธศาสนาหายานในสมัยพระมหากษัตริย์ทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก วิหารแต่ละแห่งที่เป็นหลังเล็ก ๆ แสดงว่า พระภิกษุผู้บำเพ็ญธรรมต่างฝ่ายต่างอยู่กันในวิหารแต่ละหลัง ไม่ปะปนกัน ถ้ามีวิหารหลังหนึ่งมักจะมีพระสถูปองค์หนึ่งควบคู่กันไป บางแห่งที่ขุดค้นได้เป็นวิหารแบบกรีกก็มี แบบศาสนานูซาไฟของชาวอิหร่านก็ดี แสดงว่าในสมัยนั้น ตักกสิลารุ่งเรืองด้วยศาสนาหลายนิกายและศิลปะหลายแบบ

ผู้ไปเที่ยวบูชาพระที่นครตักกสิลา จะต้องใช้เวลานานเพื่อดูซากของความเจริญอันยังเหลือเป็นรูปรอยอยู่มาก ที่จริง เมื่อมีชาวต่างชาติเข้ามา

รุกรานอินเดีย ชาวเมืองตักกสิลาไม่ได้ตั้งรับต่อสู้ที่เมืองของตน ปล่อยให้ข้าศึกเดินทัพผ่านไป คล้าย ๆ ประกาศปล่อยไว้ให้เป็นเมืองเปิด จึงไม่ถูกทำลายอะไรมากนัก นอกจากครั้งพวกศาสนาอิสลามเข้ามารุกราน ขอบทำลายสถานอันควรบูชาของศาสนาที่ขวางหน้าเหลืออีกแห่งหนึ่งคือ พิพิธภัณฑสถานของนครตักกสิลา เห็นจะเป็นที่รวมมรดกวัฒนธรรมแต่หลังที่ยังขวางอยู่ข้างหน้า ขวนให้เราเข้าไปศึกษาได้ในปัจจุบัน พิพิธภัณฑสถานนี้จัดตั้งขึ้นภายหลังเซอร์อเล็กซานเดอร์ คันทิงแฮมมาขุดค้น มอบให้รัฐบาลอินเดียและสมาคมมหาโพธิ์เป็นผู้พิทักษ์ มีวัตถุแกะสลัก เหรียญทองแดง ศีรษะพระพุทธรูป ศีรษะพระโพธิสัตว์และอื่น ๆ เป็นเครื่องประกอบความรู้เรื่องเมืองแห่งนี้แต่ครั้งโบราณ เมื่อรัฐบาลอินเดียต้องตัดแคว้นปันจาบตะวันตกออกไปให้แก่ปากีสถานเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๐ ตกลงกันได้ไว้อย่างหนึ่งว่า โบราณวัตถุและปูชนียสถานใด ๆ ของพุทธศาสนา ที่อยู่ในเขตปากีสถาน

กิตี ปูชนียวัตถุของอิสลามที่ตกอยู่ในเขตอินเดียกิตี ทั้งสองฝ่ายจะไม่ทำลายแม้จะขวางหน้าใครอยู่ในปัจจุบัน

ก็และในฐานะเป็นนักศึกษา จึงขอให้สำนักมาร่วมกันว่านครตักกสิลา อันเหลือแต่ซาก เคยเป็นสถานศึกษาอันรุ่งเรือง มีนักศึกษาที่ได้เล่าเรียนวิชายอดเยี่ยมมาจากมหาวิทยาลัยตักกสิลาปรากฏในคัมภีร์พุทธศาสนา ปรากฏโดดเด่นอยู่ ๔-๕ คน คือ ราชาสเนหิ แห่งแคว้นโกศล, พันธุลเสนาบดี โอรสของกษัตริย์แคว้นมัลละแห่งเมืองกุสินารา อันเป็นเมืองที่นพพานของพระพุทธเจ้า, พระอาจารย์มหาลี โอรสของเจ้าลิจฉวี ผู้ครองนครเวสาลีหนึ่ง, หมอชวกโกมารภจจ์ แพทย์ประจำพระองค์ของกษัตริย์พิมพิสาร แห่งนครราชคฤห์ และเป็นแพทย์ประจำองค์ของพระพุทธเจ้าด้วยหนึ่ง กับคนสำคัญอีกคนหนึ่งคือ มหาโจรองคฺลิมาล

ป.ล. ขอทำไว้ในใจว่าจะศึกษาแสวงหาเอกสาร มาเล่าสักวันหนึ่ง

งานประดิษฐ์ดอกไม้สดของไทย

มณีรัตน์ จันทนะผะลิน

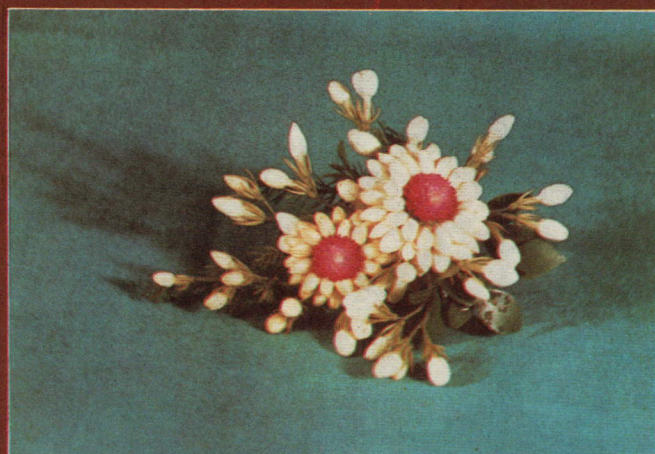
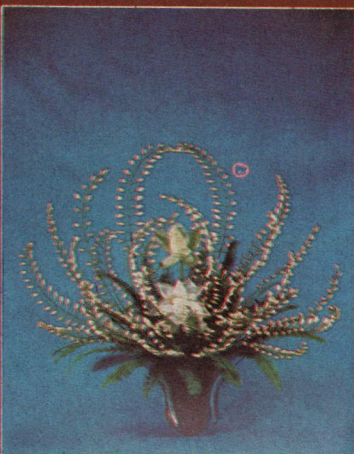

งานประดิษฐ์ดอกไม้สดของไทยนั้น แม้ว่าจะเสียเวลาและแรงงานมาก แต่สิ่งที่เป็นผลตอบแทนก็หาว่ามีได้ นอกจากความสวยงามอย่างวิจิตรบรรจงแล้ว สิ่งที่เราได้จากงานนี้ คือ การฝึกสมาธิจิต ฝึกความคิดสร้างสรรค์ การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ อีกทั้งก่อให้เกิดความสมัครสมานสามัคคีในหมู่คณะ และฝึกอาชีพที่มั่นคง เชื่อแน่ว่า เหลือเกินว่า ผู้ที่รักศิลปะ รักดอกไม้ ใบไม้ รักธรรมชาติ อารมณ์อันละเอียดอ่อนละมุนละไม จะก่อให้เกิดผลงานที่ประณีตมีคุณค่ามากขึ้นเป็นลำดับ ช่วยเสริมส่งให้ชาติไทยมีของดีมีค่ามากขึ้น

แม้ว่าคนไทยเราใช้เวลาและแรงงานมากในการประดิษฐ์ดอกไม้สด หรืองานฝีมืออื่นๆ แต่ผลที่ได้รับนั้นเป็นที่ประทับใจแก่ผู้ทำและผู้ชมยิ่งนัก จึงไม่น่าจะเสียเวลาและแรงงานที่หมดไปกับการสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นด้วยคุณค่านี้

ข้อที่น่าสังเกต ขณะที่

เราอยู่กับงานประดิษฐ์ดอกไม้
 สดนั้น ความสวยสดของดอกไม้
 และความงามของสิ่งประดิษฐ์
 ชวนให้ผู้ทำเกิดความเพลิดเพลิน
 มีความสุข ความพอใจที่ได้รับ
 ทำให้รู้สึกคล้ายกับว่าเวลาได้
 ผ่านไปอย่างรวดเร็ว สิ้นเวลา
 สิ้นความหิว สิ้นความง่วง สิ้น
 สิ้นแม้อารมณ์ขุ่นมัวทั้งปวง
 นั่นคือ เรามีความสุข ทำให้ลืม
 ความทุกข์อื่น ๆ นั้นเอง ดังนั้น
 นับว่า การประดิษฐ์ดอกไม้
 ก่อให้เกิดสมาธิจิต อันเป็น
 สภาวะที่เป็นสุขประการหนึ่ง
 ซึ่งยากที่บุคคลธรรมดาจะฝึก
 สมาธิจิตจากการนั่งสงบ ทำ
 ให้จิตว่าง อันนำมาซึ่งความ
 สงบสุข แต่การนั่งประดิษฐ์
 ดอกไม้สดเป็นขั้นแรกของการ
 ฝึกสมาธิ คือ เพียงกำหนดจิต
 ใจให้อยู่ในแวดวงของความคิด
 เรื่องเดียวอย่างมีระเบียบ ซึ่ง
 ก็ช่วยให้จิตใจสงบ เกิดความ
 สุขทางหนึ่ง

นอกจากนี้ งานประดิษฐ์
 ดอกไม้สดแบบไทย ซึ่งบรรพ
 บุรุษได้คิดประดิษฐ์เอาไว้เป็น
 แบบแผน โดยวิธีนำกลีบดอก
 ไม้ ใบไม้ มาพับหรือจับจีบ
 แล้วเย็บ ร้อย หรือกรอง เป็น
 ลักษณะต่าง ๆ ทำให้ได้รูปแบบ
 ใหม่ที่แปลกไปจากลักษณะเดิม
 นอกจากจะสวยงามอย่างประ
 หลาดเหมาะแก่การสักการะ
 บูชาพระรัตนตรัย หรือการนำ
 ไปกราบผู้ใหญ่ หรือให้ใคร ๆ
 ในโอกาสพิเศษแล้ว การประ
 ติษฐ์ลักษณะนี้ยังช่วยให้ดอก
 ไม้ นั้นสวยสด คงทนอีกด้วย
 แทนที่จะเหี่ยวเฉาไปในเวลา
 อันสมควรแก่ชนิดของดอกไม้

ความคิดในการประดิษฐ์ดอกไม้แบบไทยนี้ ได้ยั่วให้ผู้รักในศิลปะแขนงนี้เลียนแบบและคิดออกแบบเพิ่มเติมอยู่เสมอ นับได้ว่าบรรพบุรุษได้เริ่มปูรากฐานไว้ให้ลูกหลานได้สืบทอดแนวความคิดนั้นให้เจริญงอกงามขึ้นเรื่อย ๆ อย่างไม่หยุดยั้ง จึงกล่าวได้ว่า งานประดิษฐ์ช่วยให้มนุษย์เกิดความคิดสร้างสรรค์ อันนำไปสู่ผลงานที่มีความงาม และแบบอย่างอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยโดยแท้

อีกประการหนึ่ง งานประดิษฐ์ดอกไม้สด มักจะทำในเวลาที่ย่างจากงานประจำวัน จึงนับว่าเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์จริง ๆ ซึ่งดีกว่าการสูญเสียเวลาไปกับอบายมุขทั้งปวง อันเป็นเหตุให้เกิดปัญหาสังคมอย่างหนักมาในปัจจุบันนี้ การประดิษฐ์ดอกไม้สด นอกจากจะเป็นงานอดิเรกแล้ว บางคนยังยึดถือเป็นอาชีพที่มั่นคงอย่างหนึ่ง

ประการสุดท้ายที่จะเว้นกล่าวเสียมิได้คือ งานประดิษฐ์ดอกไม้สดของไทยช่วยให้เกิดความสมัครสมานสามัคคีในหมู่คณะ ด้วยเหตุที่ว่างานประดิษฐ์ดอกไม้สดแบบไทยนั้น ต้องการเวลาและแรงงานมาก จึงเหมาะอย่างยิ่งที่จะได้มีการร่วมแรงร่วมใจกันประดิษฐ์ดอกไม้ในโอกาสที่มีงานต่าง ๆ เช่น งานบวช งานแต่งงาน งานศพ ฯลฯ ซึ่งมีผู้คนมาชุมนุมกันอยู่เป็นจำนวนมาก ความตั้งใจที่อยากจะช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน พร้อมทั้ง

ความปรารถนาที่จะเห็นผลงานประดิษฐ์ดอกไม้สดได้สำเร็จอย่างประณีตสวยงามและทันเวลาเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้กลุ่มบุคคลร่วมมือ ร่วมใจกันอย่างเต็มที่

จะเห็นได้ว่า งานประดิษฐ์ดอกไม้แบบไทยนั้น มีคุณเอื้อกอนันต์ควรแก่การปลูกฝังให้ลูกหลานของไทยได้มีใจรักและทำได้อย่างดี เพื่อนำทางให้บรรลุเป้าหมายตามจุดประสงค์ของการศึกษาแห่งชาติที่ว่า ต้องการให้นักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรม ซาบซึ้งในคุณค่าของวัฒนธรรมไทย อันนำมาซึ่งความภาคภูมิใจในชาติ เพราะชาติไทยเรามีสิ่งที่งามน่ายินชมชอบแก่คนทั่วไป

ประวัติและที่มาของการประดิษฐ์ดอกมะลิ

แต่โบราณก่อนสมัยกรุงสุโขทัย บรรพบุรุษของไทยได้มีการคิดประดิษฐ์ดอกไม้ใบไม้ เป็นแบบต่าง ๆ มากมาย แต่ไม่มีใครเป็นผู้จัดบันทึกไว้ให้อนุชนรุ่นหลังได้ค้นคว้า เฉพาะนางนพมาศพระสนมเอกของสมเด็จพระร่วงเจ้า ๆ ได้บันทึกเรื่องราวของตนเองไว้ก็ด้วยเหตุที่นางเป็นนักปราชญ์รอบรู้ทั้งการพิธี งานประดิษฐ์ช่างฝีมือ และอื่น ๆ อีกมาก ตลอดจนมีความรู้ทางหนังสือ เราจึงได้มีโอกาสทราบว่าการจัดดอกไม้ของไทยได้เจริญงดงามมาตั้งแต่สมัยนั้น และเหนือนั้นขึ้นไปมีอาจค้นได้

เฉพาะการใช้ดอกมะลินั้นปรากฏว่า แต่เดิมมาไทย

นิยมร้อยมาลัยด้วยดอกมะลิ และเป็นมาลัยสีขาวกลมธรรมดาเท่านั้น ถ้าจะพลิกแพลงออกไปก็เป็นมาลัยเกลียว คือมีลายเป็นเกลียวขึ้นไป สมเด็จพระพันปีหลวง ได้ทรงคิดร้อยมาลัยด้วยดอกต่าง ๆ ตลอดจนใช้ใบไม้แทรกทำให้มีลวดลายและสีสันต่าง ๆ กันอย่างงดงามและพลิกแพลงทำรูปต่าง ๆ กันด้วย เล่ากันว่าในงานพระศพสมเด็จพระปิยมหาราชรัชกาลที่ ๖ (ซึ่งเป็นพระมารดาของสมเด็จพระศรีทศรินทราบรมราชินีนาถ พระพันปีหลวง) ประดิษฐานอยู่ ณ วังสระปทุม (คือที่ตลาดบาญ์บุญญานานี้) สมเด็จพระพันปีหลวงมีพระราชเสาวนีย์ดำรัสให้ท้าว

วรรณานันท์ (ม.ร.ว.บ๋ม มาลากุล) จัดทำมาลัยไปประดับพระศพ เช่นตักแตงตามฉัตร รัตพระโกศ และติดตามประตูหน้าต่าง ตามประเพณีงานใหญ่ ๆ ของเจ้านาย ตลอดจนงานนี้มาลัยที่ตกแต่ง เปลี่ยนสี เปลี่ยนรูป เปลี่ยนแบบเรื่อย ๆ มา ความเจริญของการร้อยมาลัย จึงได้เริ่มต้นตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา (ในระหว่างเวลานั้นท่านเจ้าคุณพระประยูรวงศ์เป็นผู้คิดออกแบบมาลัยครุยอีกแบบหนึ่ง) ทำววรรณานันท์จึงได้เป็นผู้มีชื่อเสียงว่าเป็นเจ้าของมาลัยงามหลายแบบ และความรู้ความชำนาญในเรื่องร้อยมาลัย ก็ได้สืบทอดมาจนถึง ม.ล.ป๋อง มาลากุล อาจารย์ใหญ่โรงเรียนสตรีวิสุทธิธรรม

ต่อจากนั้นมาก็ไม่มีผู้ใดได้บันทึกเรื่องราวของการจัดดอกมะลิไว้เป็นหลักฐาน นอกจากจะเห็นที่ใช้กันอยู่ในชีวิตประจำวันเท่านั้น มีมาลัยดும்และมาลัยกลมแบบเรียบเป็นพื้น ส่วนการใช้มะลิช่วยร้อยใส่กิ่งเสริมเช่นกิ่งใบหางนกยูง กิ่งเล็บครุฑ เป็นแบบที่วิทยาลัยครูสวนดุสิตเคยจัดในโอกาสพิเศษที่ใช้ต้อนรับพระราชอาคันตุกะ และต้อนรับแขกพิเศษที่มาเยือนวิทยาลัย

การจัดดอกมะลิได้มีการฟื้นฟูขึ้นอีกครั้งหนึ่งเมื่อวิทยาลัยครูสวนดุสิตได้จัดงานนิทรรศการดอกมะลิขึ้นที่หอประชุมวิทยาลัยครูสวนดุสิต ในโอกาสวันแม่แห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๑-๑๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ เป็นครั้งแรกในงานนี้

ข้าพเจ้าได้รับมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องนิทรรศการการจัดดอกมะลิสด โดยมีอาจารย์ ม.ร.ว.สอัสมาศ นวรัตน์ และอาจารย์วิไล ภานุตานนท์ เป็นผู้ให้คำปรึกษาในเรื่องรูปแบบและวิธีการ ข้าพเจ้าจึงได้ฝึกนักศึกษาประดิษฐ์ผลงานมาแสดงประกอบการสาธิต ตลอดจนมีทั้งแบบไทยประณีต

ศิลปและไทยประยุกต์รวม ๑๐ กว่ารูปแบบ

ปีต่อมา วิทยาลัยครูสวนดุสิตก็ได้จัดงานนิทรรศการ "ดอกมะลิ" เนื่องในโอกาสวันแม่แห่งชาติขึ้นอีกในวันที่ ๑๑-๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๐ และข้าพเจ้าก็ได้รับมอบหมายให้จัดนิทรรศการดอกมะลิสดอีกครั้งหนึ่ง จึงได้คิดออกแบบเพิ่มเติมขึ้นจากปีแรกรวมเป็น ๒๐ กว่าแบบ งานนี้ได้รับความสนใจจากผู้เข้าชมเป็นอย่างยิ่ง

และต่อมาทุก ๆ ปีจนถึงปัจจุบันนี้ วิทยาลัยครูสวนดุสิต

ก็ได้ร่วมมือกับคณะกรรมการส่งเสริมศีลธรรมและจิตใจ สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ จัดนิทรรศการของที่ระลึกวันแม่แห่งชาติที่ข้างเวทีลีลาศพระราชวังสวนอัมพร ในงานนี้ข้าพเจ้าก็ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เดิมทุก ๆ ปี จึงได้พยายามคิดออกแบบพลิกแพลงให้แปลกตาไปจากเดิมจึงได้มีแบบการจัดดอกมะลิเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ และเห็นว่าแบบที่จัดได้เหมาะสมที่สุดคือแบบผสมหรือแบบไทยประยุกต์ และไทยประณีตศิลป์

ดังปรากฏอยู่ในหนังสือเล่มนี้

ปัจจุบันนี้สถาบันที่มีการเรียนการสอนในสาขาวิชาศิลปประดิษฐ์ได้ให้ความสนใจในการจัดดอกมะลิเพิ่มมากขึ้น และดอกมะลียังคงเป็นที่นิยมใช้กันในชีวิตประจำวันอย่างแพร่หลาย เนื่องจากปลูกง่าย มีตลอดฤดูกาลอันยาวนาน ลักษณะเป็นดอกไม้ขนาดเล็ก เหมาะแก่การนำไปร้อยกรอง มีสีขาวสะอาดตาและยังมีกลิ่นหอมชวนชื่นใจ จากประสบการณ์ของข้าพเจ้าเองที่ผ่านมามาทำให้เกิดพัฒนาการทางด้าน

ความคิดในการทดลองใช้วัสดุ และวิธีการใหม่ ๆ อยู่เสมอ จึงได้ผลงานที่มีรูปแบบแตกต่างกันออกไป ดังนั้นข้าพเจ้าจึงอยากจะชี้ให้ผู้ที่มีใจรักงานศิลป ด้านนี้ได้ช่วยกันคิดสร้างสรรค์ ผลงานใหม่ ๆ ขึ้น ในอนาคตเราก็จะมีผลงานอันเป็นศิลป มรดกไทยมอบไว้ให้อนุชนรุ่น หลังได้ศึกษาเรียนรู้เป็นพื้นฐาน ในการค้นคว้ารูปแบบใหม่ ๆ ต่อไป

ชาติพันธุ์มะลิ

มะลิจัดอยู่ในประเภทไม้ ดอกที่มีกลิ่นหอม ส่งกลิ่นหอม เย็นระรื่นชื่นใจ นอกจากเรา จะใช้กลิ่นในการทำน้ำอบ น้ำ ประ薰และแต่งกลิ่นขนมแล้ว ดอก มะลิมีสีขาวนวลสวยสะอาด ไม่แพ้ออกไม้สีอื่น ๆ โดยเฉพาะ เมื่อนำดอกมะลิมาประดิษฐ์ ใช้ในรูปแบบต่าง ๆ แล้ว ยัง เพิ่มคุณค่ามากขึ้นเป็นพิเศษ จนเป็นที่นิยมใช้กันอย่างแพร่ หลายในชีวิตประจำวันของชาว ไทย

ดอกมะลิที่ใช้กันมากใน งานประติมานั้น คือ มะลิลา เนื่องจากกลิ่นหอม ลักษณะ ดอกและขนาดดอกเหมาะแก่ การนำมาประดิษฐ์เป็นพวง มาลัยบูชาพระ หรือมาลัย สำหรับให้บุคคลในโอกาสต่าง ๆ ดอกมะลิอีกชนิดหนึ่งที่ เรานำมาประดิษฐ์ใช้เป็นสัญลักษณ์ของงานวันแม่ คือ มะลิ ข้อน ซึ่งมีกลิ่นหอมและความ สวยงามอย่างสมบูรณ์แบบ ด้วย

เหตุนี้เราจึงใช้ทั้งดอกไม้ว่าใน สภาพดอกมะลิสด หรือดอกมะลิ เติม ซึ่งได้แนะนำวิธีประดิษฐ์ มะลิเทียมไว้ในบทสุดท้ายของ หนังสือ

นอกจากมะลิลา และ มะลิซ้อนแล้ว ยังมีมะลิชนิด อื่น ๆ อีกหลายชนิด จึงใคร่ขอ นำมาเขียนไว้ในลำดับต่อไปนี้ เพื่อจะได้เป็นที่รู้จักแก่ผู้สนใจ

๑. มะลิกำขาว หรือมะลิ เบี้ยวจู (Jasminum Grandiflorum)

เป็นพันธุ์ไม้เลื้อย แตกกิ่ง ก้านมาก เกิดเป็นต้นง่ายโดย ไม่ต้องตอนก็ได้ เพียงแต่โน้ม กิ่งลงไปแตะพื้นดินชุ่มชื้นก็แตก ราก และกลายเป็นต้นใหม่ได้

มะลิพันธุ์นี้ ลำเถากลม เกลี้ยงไม่ใหญ่นัก ใบออกเป็น ช่อคล้ายใบแก้ว แต่บางกว่า ดอกก็ออกเป็นช่อสามดอก หลอดดอกสีแดง กลีบขาว กลิ่น หอมแรงมาก เป็นพันธุ์ไม้ที่ใช้ กลิ่นทำหัวน้ำหอม

๒. มะลิลา (Arabian jasmine)

ชื่อพฤกษศาสตร์ Jas mine Sambac, Ait.

วงศ์ Oleaceae

ถิ่นกำเนิด อาระเบีย, อินเดีย

ลักษณะ เป็นไม้พุ่มขนาด กลาง สูงได้ถึง ๘ ฟุต บางที กิ่งอาจจะยึดตัวพันไปกับสิ่งที่ พักพิงได้เหมือนกัน ออกดอก เป็นช่อเล็ก ๆ ดอกมีกลีบชั้น เดียว ประมาณ ๗ - ๑๐ กลีบ ขนาดไม่เล็กนัก กลีบดอกมี สีขาวนวล หรือบางทีมีสีแกม

ม่วงแซมบาง ๆ ส่วนที่เป็นหลอด โคนกลีบมีสีเขียวอมเหลือง อ่อน ๆ มีกลิ่นหอมเย็นระรื่น มักจะขยายกลีบบานและส่ง กลิ่นหอมมากขึ้นในเวลาเย็น ๆ จนกระทั่งถึงวันรุ่งขึ้น ออกดอก ตลอดปี แต่ในฤดูร้อนดอกตก และขนาดโตกว่าฤดูอื่น ๆ

ประโยชน์ หรือสรรพคุณ ทางสมุนไพร ดับแก้อุดทะราด ขับเสมหะและโลหิต ดอกหอม เย็นทำให้จิตใจชุ่มชื้น แก้อโรคาเจิบ แก้ไข้ทั้งปวง แก้อั่วร้อน ดอกบดให้ละเอียดผสมสิระ สะ เด็กแก้หวัดดี ดอกแห้งปรุงเป็น

ยาแต่งกลิ่น ใบสดตำผสมกะลา มะพร้าวรักษาพุพองและฝีดาษ ให้แห้งดี รากฝนกินแก้ร้อน แก้อุจจาระ

ขยายพันธุ์โดยการตอน และตัดกิ่งปักชำ

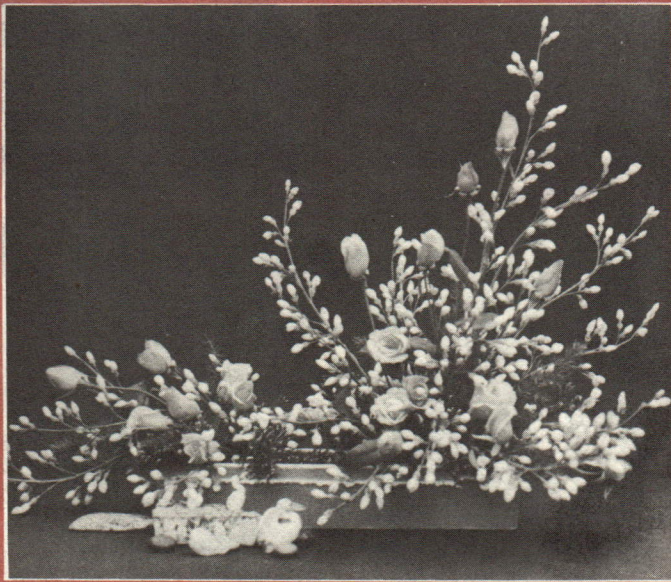
๓. มะลิเลื้อย หรือมะลูลี (Jasminum pubescens, Wild.)

ลักษณะ เป็นไม้พุ่มหรือ ไม้รื้อเลื้อยขนาดเล็ก ดอกมีกลิ่น หอมแรงมากและหอมอยู่ตลอด ทั้งกลางวันและกลางคืน ลักษณะ ดอกต่างจากมะลิลาตรงที่ดอก ออกช่อแน่นตามปลายกิ่ง โคน ช่อมีขนนุ่ม ๆ สีเทาอยู่เต็ม ดอก

ขยายพันธุ์โดยการตอน และตัดกิ่งปักชำ

๕. มะลิวัลย์ มะลิวัน มะลิป่า มะลิเลื้อย

ชื่อพฤกษศาสตร์ Jas-
minum adenophyllum, Wall.
ชื่อสามัญ Maliwan
วงศ์ Oleaceae
ลักษณะ เป็นไม้เลื้อยเถาว์
ดอกขาวคล้ายมะลิลา บางชนิด

สีขาวสะอาด บานเกือบพร้อม กันทั้งช่อและบานทนนานกว่า มะลิอื่น ๆ

ขยายพันธุ์โดยการ ใช้ กิ่งตอน หรือปักชำ

๔. มะลิปิ่น

ชื่อพฤกษศาสตร์ Jas-
minum sambac

วงศ์ Oleaceae

ถิ่นกำเนิด อิตาลี

ลักษณะ เป็นไม้พุ่มขนาด กลาง ใบหนา ดอกสีขาวบริสุทธิ์ ช่อนแน่น ๖ - ๑๐ ชั้น โคนกลีบ และหลอดสีเขียวยอมเหลือง กลิ่น หอมตลอดเวลา และหอมมาก ในเวลาเย็นถึงกลางคืนจนรุ่งเช้า

หอมตลอดเวลามากกว่า และ บางชนิดหอมอ่อนกว่ามะลิลา กลีบดอกเล็กเรียกว่า ขนาด ดอกพอ ๆ กัน

ขยายพันธุ์โดยการตอน และปักชำ ชอบขึ้นอยู่ทั่ว ๆ ไป ตามป่าตามเขา แม้กระทั่งชาย ทะเล

๖. มะลิย่าน มะลิปันหยี

ชื่อพฤกษศาสตร์ Jas-
minum rex

ชื่อสามัญ Thai Jasmine,
Phun - Yee

วงศ์ Oleaceae

มะลิปันหยี เป็นไม้เลื้อย เถาเล็ก ๆ ในชนบทภาคใต้แถว

จังหวัดระนอง สุราษฎร์ธานี พังงา กระบี่ เรียกว่า มะลิย่าน ส่วนชาวบราเวียส ยะลา ปัตตานี และสตูล เรียกมะลิ ชนิดนี้ว่า ปันหยี มะลิปันหยี อาจจะเลื้อยพันต้นไม้ขึ้นไป ได้ ถึง ๑๐ - ๑๕ ฟุต ปันหยีเป็นไม้ ใบเดี่ยว ออกใบเป็นคู่ ๆ ตรง กันข้ามเรียงกันตามข้อ ดอก ขาวมีกลิ่นหอม ออกดอกตาม ข้อต้นโคนก้านใบเป็นช่อ ขนาด ดอกบานเต็มที่ กว้าง ๓ - ๔ เซนติเมตร มี ๘ - ๙ กลีบ หลอด ดอกเล็กยาว ๒ - ๒.๕ เซนติ-เมตร ดอกดกในฤดูหนาว ขยาย พันธุ์โดยวิธีตอน ปักชำหรือ ทับกิ่ง ปลูกขึ้นง่าย

เท่าที่รวบรวมมานี้ มีมะลิ ทั้งหมด ๖ พันธุ์ เรียกกัน ๑๑ ชื่อ ปลูกง่าย ประโยชน์มีมาก มาย นอกจากนำมาประดิษฐ์ บูชาและการอื่น ๆ แล้ว ยังมี สรรพคุณทางสมุนไพรแก้ไข้โรค หลายชนิด ดังได้กล่าวมาแล้ว

การเก็บรักษามะลิให้สด

การเก็บมะลิจากต้นนั้น ควรเก็บในเวลารุ่งเช้า ดอกตูม จะได้สดแข็ง แต่ส่วนใหญ่เรามัก จะไปซื้อมาจากตลาดซึ่งเขา บรรจุใส่ถุงพลาสติกเรียงลง เข่งใบโต โรยด้วยน้ำแข็งเป็น ชั้น ๆ เพื่อต้องการให้ความเย็น ช่วยหยุดการขยายกลีบหรือ การแย้มบานออกมานั่นเอง ซึ่งก็ได้ผลดี แต่ความเย็นจัด ผ่นวกกับความบอบช้ำที่ได้รับ การกระทบกระเทือนจากการ เคลื่อนย้ายที่กระแทกกระแทก ของแม่ค้าที่ขาดการทะนุถนอม จะทำให้ดอกมะลิช้ำและบวมน้ำ ได้เช่นกัน ดังนั้น เวลาเลือกซื้อ จึงควรเลือกดูเจ้าที่ดอกอยู่ใน สภาพดีไม่บอบช้ำ ดอกเล็กยาว รีสวยกว่าดอกกลมป้อม และ ขนาดดอกควรจะต่าง ๆ กัน แล้วแต่ต้องการ เมื่อแม่ค้าบรรจุ ใส่ถุงพลาสติกให้ เราควรจะ เเจาะรูระบายการคายความร้อน (เหงื่อ) ของดอกไม้ไว้ ๔ - ๕ ที่รอบ ๆ ถุง เพราะกว่าจะเดิน ทางมาถึงที่พักที่จัดทำดอกไม้ นั้นจะได้ไม่ถูกอบร้อนเกินไป ซึ่งจะทำให้บอบช้ำอีก

การประดิษฐ์ดอกไม้สด นั้น การดูแลรักษาดอกไม้ให้ดู คงสภาพสดสวยงามอยู่ได้นาน

เท่าใดยังเป็นการช่วยให้การจัดเกิดความสวยงามเป็นเบื้องต้น ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่รักความประณีตเป็นพิเศษ

ถ้าการรอฟักก่อนจัดเพียงชั่วครู่ ควรรืบนาดอกมะลิออกจากถุงลางน้ำช่วยให้เย็นลงโดยเร็ว ผึ่งใส่ถาดไว้ พรมน้ำเล็กน้อย เพราะการพรมน้ำมากก็จะช่วยเร่งให้มะลิตูมบานเร็วขึ้น นอกจากการจัดหรือร้อยจนเสร็จแล้วจึงควรใช้ที่ฉีดน้ำพรรมมาก ๆ เพื่อช่วยให้ดูสดชื่นขึ้น

ถ้าหากมีการต้องพักการจัดไว้นาน เช่น จัดไม่เสร็จต้องค้างคืนหรือจัดเสร็จแล้วในวันนั้น แต่ต้องการนำออกแสดงในวันรุ่งขึ้นก็ควรนำมะลิที่จัดใส่ภาชนะแล้วนั้นใส่ถุงพลาสติกหรือกล่องพลาสติกปิดให้แน่น นำเข้าตู้เย็นช่องเย็นธรรมดา (ช่องผักสด) จะช่วยหยุดการแย้มบานได้บ้าง เพราะโดยปกติแล้ว มะลิจะบานส่งกลิ่นหอมในเวลาเย็นและค่ำคืน

ในการจับต้องดอกไม้สดนั้นต้องระมัดระวังเป็นพิเศษคือ จับเบา ๆ เมื่อขนาดไม้ได้ที่ต้องการก็คัดเลือกเอาไว้เป็นพวก ๆ โดยกระทำด้วยความแผ่วเบาเพราะดอกไม้สดย่อมชอกช้ำมือได้ง่าย อย่าลืมว่า มือเราก็มีอุณหภูมิสูงพอสมควร ถ้าจับแรงและนานก็จะทำให้ดอกไม้เฉาได้

ขณะที่ปลิดขั้วกลีบเลี้ยงออกจากก้านชูดอกควรดึงออกตรง ๆ ถ้าดึงออกในแนวเฉียงจะทำให้ดอกมีรอยแห้วฉีกขาด

จะนำไปเย็บหรือร้อยก็ไม่สะดวกเพราะจะขาดและหลุดง่าย

สำหรับการดูแลรักษาดอกไม้ใบไม้อื่นที่นำมาช่วยเป็นส่วนประกอบในการจัดมะลินี้มีดังนี้

บานไม่รู้โรย

ห่อหรือคลุมหน้าดอกไม้ไม่ให้ถูกลมด้วยผ้าขาวบางหมาด ๆ ไม่ควรพรมน้ำที่ดอกไม้ตรง เพราะจะทำให้รากงอกในวันรุ่งขึ้น

กุหลาบ

ต้องการน้ำพรรมบ่อย ๆ มาก ๆ แต่พรรมเบา ๆ

ใบกระบือ

ต้องการการพรมน้ำบ่อย ๆ

ใบแก้ว

ก่อนตัดกลีบต้องล้างน้ำให้สะอาด ตัดกลีบแล้วผึ่งให้แห้งที่เกาะอยู่แห้ง จึงจะไม่กรอบพับไม่แตก

ใบสนฉัตร

ใช้ผ้าขาวบางชื้น ๆ ห่อไว้

ชบาหนู ชบาร่ม

ถ้าใช้ทั้งดอก ตัดเกสรที่ยืนยาวพ้นดอกออกแล้วห่อด้วยใบตองและผ้าชื้นหุ้มไว้ก่อนถึงเวลาใช้ เมื่อใช้ร้อยเป็นดอกตุ้ม (ส่วนปลายของอุบะ) แล้วยังต้องใช้ใบตองม้วนเป็นกรวยห่อไว้เป็นพวง ๆ เมื่อถึงเวลาใช้จึงเปิดห่อใบตองออก วิธีนี้จะได้ทั้งคันทันก็ไม่มีรอยดำ

เฉพาะกลีบเลี้ยง ถ้าใช้ร้อยกับดอกตุ้มอื่น ๆ ต้องปลิดดอกออกทั้ง แขน้ำให้สดแข็งใส่ถุงพลาสติกเก็บเข้าตู้เย็นได้

ดอกมะลิกับการจัดดอกไม้แบบไทยประยุกต์

หลายวัน ถ้าเก็บทั้งดอกจะเหลืองเร็วขึ้น

ดอกรัก

ถ้าจะเก็บไว้นานวันเลือกดอกที่มีกลีบเลี้ยงหุ้มอยู่เป็นส่วนใหญ่ในช่อ เก็บใส่ถุงพลาสติกเข้าตู้เย็นช่องแช่พรมน้ำเบา ๆ ถ้าจับแรงน้ำจะซึมเข้าไปในรอยชำ มองเห็นรอยชำบวมน้ำได้ชัดเจน ดังนั้นต้องจับต้องแต่แผ่วเบา โดยเฉพาะการปลิดและร้อยไว้ใช้ค้างคืน

ดอกพุด

ล้างน้ำผสมน้ำส้มสายชูจาง ๆ ผึ่งให้น้ำแห้ง เก็บใส่ถุงพลาสติกมัดให้แน่น เข้าตู้เย็นช่องผัก

ความประณีตสวยงามของดอกไม้สด อยู่ที่ความสดสวย หวังว่าท่านคงไม่ลืมให้ความทะนุถนอมดูแลดอกไม้สดเป็นพิเศษ เพราะธรรมชาติของดอกไม้ใบไม้สดนั้น ย่อมต้องการดูแลให้ถูกต้อง ซึ่งดอกไม้ใบไม้อื่นก็มีความต้องการพิเศษแตกต่างกันออกไป

ดอกมะลิ เป็นดอกไม้ที่มีขนาดเล็ก ๆ สีขาว น่ารัก อีกทั้งมีกลิ่นหอมชื่นใจเหมาะที่จะนำมาร้อยเป็นช่อแบบต่าง ๆ จัดลงในแจกัน พาน เชิงเทียน หรือภาชนะอื่น ๆ ได้อย่างสวยงาม ทั้งจัดเฉพาะมะลิล้วน ๆ และปักแซมด้วยดอกไม้อื่น ในเล่มนี้ใช้กุหลาบ ดอกบัวหลวง แอสเตอร์ บานไม่รู้โรย ช่วยให้เกิดสีสันสร้างบรรยากาศที่ชวนดูแปลกตากันไป การจัดดอกมะลิในชุดนี้จึงเป็นลักษณะการจัดดอกไม้แบบไทยประยุกต์ ซึ่งเป็นอีกก้าวหนึ่งที่มีรูปแบบและวิธีการต่างไปจากแบบไทยประณีตศิลป์

การจัดดอกไม้แบบไทยประยุกต์

หมายถึงการจัดดอกไม้แบบไทยผสมกับวิธีการจัดแบบสากล หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นการจัดดอกไม้แบบผสม

การจัดดอกไม้แบบไทย

หมายถึงการนำดอกไม้ใบไม้หรือส่วนต่าง ๆ ของดอกไม้มาประดิษฐ์ก่อนนำมาแต่งตัว

คำว่า **ประดิษฐ์** หมายถึง การปลิดกลีบดอกตัดแต่งรูปกลีบใหม่ อาจจะมีการพับ จับจีบ เย็บ ถัก สาน แล้วร้อย ก่อนนำไปแต่งตัว เช่น เย็บ แบบดอกทศทู แบบสวนหรือเชินต์ ร้อยอุบะ ร้อยตาข่าย แกะสลัก ฯลฯ

คำว่า แต่งตัว หมายถึง การนำส่วนต่าง ๆ ที่ประดิษฐ์ไว้มาประกอบเข้าด้วยกันให้สำเร็จรูป เช่น พวงมาลัย มีการผูกตัวมาลัยกับอุบะ และริบบิ้น เป็นต้น

ลักษณะการจัดดอกไม้แบบไทยแบ่งออกเป็น ๖ รูปแบบดังนี้

๑. การจัดพานดอกไม้ ใช้วิธีการปักเป็นหลักใช้วิธีอื่น ๆ ประกอบบ้างบางส่วน
๒. การร้อยมาลัย
๓. การร้อยตาข่ายเครื่องแขวนดอกไม้
๔. การพับและเย็บใบตอง
๕. การแกะสลักผักผลไม้ และการสลักหยวก

๖. แบบผสม ผลงานบางชิ้นอาจจะมีทั้งการปัก การเย็บ การแกะสลัก การร้อยมาลัย การเย็บแบบ หรือการร้อยตาข่ายผสมปนกันอยู่

เมื่อพิจารณาจากที่กล่าวมาแล้ว สรุปให้เห็นลักษณะและวิธีการจัดดอกไม้แบบไทยมีดังนี้

๑. มีการเปลี่ยนแปลงสภาพของดอกไม้ใหม่ก่อนนำมาจัด
๒. ใช้ดอกไม้ ใบไม้ ในปริมาณที่มาก
๓. ใช้เวลาในการจัดนาน

มาก

๔. ใช้ฝีมือและแรงงานเป็นจำนวนมาก

๕. รูปทรงการจัดมักจะเป็นกลุ่มก้อน เช่น พานทรงพุ่มดอกบัวหลวง

การจัดดอกไม้แบบสากล

การจัดดอกไม้แบบสากล หมายถึงการนำดอกไม้ ใบไม้ ในลักษณะธรรมชาติมาจัดหรือปักลงในภาชนะ เช่น แจกัน ให้มีขนาดและรูปทรงต่าง ๆ ให้เหมาะกับโอกาสและสถานที่ การจัดแบบสากลยังแบ่งออกเป็น ๒ แบบใหญ่ ๆ คือ

(๑) แบบตะวันตก

ทางแถบยุโรปและอเมริกา นิยมจัดดอกไม้ มีลักษณะดังนี้

๑. รูปทรงแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท
- ประเภทที่ ๑ รูปทรงเรขาคณิต มองเห็นได้ทั้งรอบด้านและด้านเดียว มีดังนี้

ประเภทที่ ๒ รูปทรงประเภทเส้นตัวอักษรส่วนใหญ่จัดดูเฉพาะด้านเดียว มี CILUS อักษรเหล่านี้หมุนได้ในทุกทิศทาง

๒. รูปทรงเป็นกลุ่มก้อน ใช้ดอกไม้ปริมาณมาก
๓. การจัดดอกไม้ที่มีขนาดใหญ่ นิยมใช้ดอกไม้หลาย

สี มีทั้งประเภทสีกลมกลืน สีตัดกัน และสีตรงกันข้าม

(๒) **แบบตะวันออก** หรือแบบญี่ปุ่น นิยมจัดดอกไม้มีลักษณะ ดังนี้

๑. มีจุดเด่นในการใช้เส้นแสดงความรู้สึก
๒. มีกิ่งสำคัญอยู่ ๓ กิ่ง คือ กิ่งสวรรค์ กิ่งมนุษย์ และกิ่งพิภพ
๓. เมื่อลากเส้นต่อปลายกิ่งสำคัญทั้ง ๓ กิ่งแล้ว จะได้รูปทรง $\triangle$ ด้านไม่เท่า
๔. ใช้ดอกไม้ในปริมาณน้อย
๕. แบ่งแบบการจัดออกตามลักษณะของภาชนะ
- ๕.๑ แบบทรงเตี้ย (ไม่ริบบาน่า)
- ๕.๒ แบบทรงสูง (เฮกะ)
๖. รูปทรงเบื้องต้นมี ๕ แบบ ใช้เส้นชี้ทิศทางต่าง ๆ กัน
- ๖.๑ แนวตั้ง Upright Style
- ๖.๒ แนวนอน เอนไปทางเดียว Slanting Style

๖.๓ แบบตัดกัน ใช้เส้นชี้ไปทั้งสองทาง Contrasting Style

๖.๔ แบบน้ำตก เส้นห้อยตกต่ำจากปากภาชนะ Cascade Style

๖.๕ แบบสวรรค์ จัดในแนวตั้ง แต่สูงกว่าแบบที่ ๑ Heavenly Style

๗. มีการแฝงปรัชญาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า และแนวความคิดของผู้จัดลงไปในการจัดทุกครั้ง เช่น

- ๗.๑ ดอกตูม หมายถึง เด็ก
- ดอกบาน หมายถึง หนุ่มสาว
- ดอกใหญ่ หมายถึง ผู้ใหญ่
- ดอกเหี่ยว หมายถึง วัยชรา
- ดอกแห้ง หมายถึง ผู้ที่ตายแล้ว
- ๗.๒ กิ่งสูงสุด หมายถึง สวรรค์

- กิ่งที่ ๒ หมายถึง มนุษย์
- กิ่งที่ ๓ หมายถึง พิกภพ
- กิ่งแซมและกิ่งเสริม บางกิ่งมีความหมายเป็นเนินเขา ทุ่งหญ้าและนรก

(ต่อหน้า ๔๖)

หน้าพระราม ทรงมงกุฏ

การสร้างหัวโขน

ปัญญา นิตยสุวรรณ

ทศกัณฐ์

ท่านคงจะได้เคยชมการแสดงโขนกันมาแล้ว ซึ่งท่านก็คงจะเห็นว่าผู้แสดงโขนสวมหัวโขน ได้แก่ หัวยักษ์ หัวลิง ผิดแปลกแตกต่างกันไปสุดแท้แต่พงศ์ในเรื่องรามเกียรติ์จะกำหนดไว้ หัวโขนที่ท่านแลเห็นนั้น ล้วนวิจิตรงดงามและมีสีสันสะดุดตา แต่ก่อนที่หัวโขนเหล่านี้จะสำเร็จเป็นรูปร่างอย่างที่ท่านเห็นจะต้องผ่านกรรมวิธีในการสร้างมาเป็นขั้น ๆ ตามลำดับ ดังจะได้พรรณนาให้ทราบต่อไปนี้

๑. การปั้นหุ่น เรื่องของการปั้นหุ่น นับเป็นงานขั้นแรกของการเริ่มทำหัวโขน วิธีทำคือ นำดินเหนียวมาปั้นเป็นหุ่นตามความต้องการ จะเป็นหัวยักษ์ เช่น กุมภกรรณ หรือหัวลิง เช่น หนุมาน ก็ได้ เมื่อปั้นหุ่นด้วยดินเหนียวได้ลักษณะตามที่ต้องการแล้วต้องกลับดินเหนียวให้เป็นปูนปลาสเตอร์

ทั้งนี้ ก็ต้องอาศัยหลักการทำ
หุ่นปูนปลาสเตอร์นั่นเอง

๒. การพอกหุ่น เมื่อ
ได้หุ่นปูนปลาสเตอร์แล้ว ช่าง
ทำหัวโขนก็จะนำหุ่นนั้นมาปิด
กระดาษ สำหรับกระดาษที่
นำมาปิดหุ่นนี้ต้องใช้กระดาษ
ข่อย คือ กระดาษที่ทำจาก
เปลือกข่อย การที่จะนำกระดาษ
ข่อยมาปิดจะต้องใช้แปรงเปียก
เป็นตัวเชื่อมเพื่อให้กระดาษ
เหลว และเกาะติดอยู่กับหุ่น
โดยการละเลงแปรงเปียกเข้า
กับกระดาษข่อย ต่อจากนั้น
จึงนำไปปิดที่หุ่น การปิดกระ-
ดาษข่อยที่หุ่นปูนปลาสเตอร์นี้
จะต้องปิดทับกันหลาย ๆ ชั้น
จนเกิดความหนาตามที่ต้องการ
แล้วจึงนำไปผึ่งแดดพอให้หมาดๆ
นำกลับมารีดด้วยไม้ไผ่ เพื่อ
ให้กระดาษข่อยที่ปิดไว้แทรก
เข้าไปได้ถึงทุกซอกทุกมุมของ
หุ่นที่มีส่วนเว้าส่วนโค้งตามรูป
ลักษณะหน้าตาของหัวโขนนั้นๆ
เมื่อรีดจนเห็นว่าได้ที่ดีแล้ว จึง
นำไปผึ่งแดดให้แห้งจริง ๆ ต่อ
ไป

๓. การผ่าหุ่น เมื่อ

กระดาษที่ปิดทับหุ่นแห้งสนิท
ดีแล้ว ช่างทำหัวโขนจะนำมา
ผ่ากระดาษออกจากหุ่น การ
ผ่านี้เขาจะใช้มีดกรีดกระดาษ
ให้ขาดจนถึงหุ่นปูน กระดาษ
ข่อยที่พอกหุ่นไว้ก็จะแยกออก
เป็น ๒ ซีก ต้องนำมาประกบ
ให้ติดกัน แล้วใช้ลวดเย็บตะเข็บ
ที่ผ่าออกมาให้สนิท แต่ถึง
อย่างไรก็ยังมองเห็นรอยแตก
และลวดที่เย็บอยู่ เพื่อจะกลบ
ร่องรอยเหล่านี้ให้สนิทแนบ
เนียน เขาจึงใช้กระดาษข่อย
ทาแปรงเปียกปิดทับตะเข็บอีก
ทีหนึ่ง จนกระทั่งแลดูเรียบร้อย
แนบสนิทเป็นเนื้อเดียวกัน ก็
เป็นอันว่าได้หุ่นกระดาษอย่าง
สมบูรณ์พร้อมที่จะติดลวดลาย
ในขั้นต่อไป

๔. การตีขี้รักประดับ
ลาย งานในขั้นนี้นับว่ายาก
และต้องใช้ความประณีตเพิ่ม
ขึ้นเป็นลำดับ เนื่องจากลวดลาย
ที่จะนำมาติดลงบนหุ่นกระดาษ
นั้น ทำจากรักสำเร็จซึ่งเป็น
ชนิดแข็งใช้สำหรับทำลวดลาย
โดยเฉพาะ ด้วยการ “คะ-
แหนะ” หรือพิมพ์ลายออก

พระลักษมณ์

“คะแหนะ” หรือพิมพ์ลายออกจากแม่พิมพ์หิน

ลวดลายนั้นก็แตกต่างกันไปตามแต่ชนิดของหัวโขนนั้น ๆ

จากแม่พิมพ์หิน ลวดลายนั้นก็
แตกต่างกันไปตามแต่ชนิดของ
หัวโขนนั้น ๆ ขึ้นต่อมาก็ทำหุ่น
กระดาษด้วยเทือก (รักชนิด
เหลว) แล้วจึงนำลวดลายที่พิมพ์

ไว้ติดลงไปในขณะที่เทือกยังมี
สภาพเหลวอยู่ งานขึ้นต่อมาก็
คือผู้สร้างหัวโขนจะต้องพิจารณา
ดูว่ารูปหน้า ตา จมูก และคิ้ว
ของหัวโขน มีความสวยงาม

งามมีความคมและชัดเจนเพียงพอหรือไม่ ถ้ายังไม่ดีพอสมควรความตั้งใจก็ต้องกะหนะด้วยรักชนิดแข็งให้มีความคม และชัดเจนยิ่งขึ้น

๕. การทำเครื่องประกอบ การสร้างหัวโขน

นั้น มีส่วนที่ไม่สามารถใช้กระดาดช่อยหรือรักทำได้ เช่น จอนหู ซึ่งจะต้องใช้หนังวัวเป็นพื้น เพราะมีความแข็งแรงและสามารถดัดให้โค้งงอตามความต้องการได้ และข้อสำคัญหนังวัวที่นำมาทำเป็น

กุมภกรรณ หน้ารักดำ
เชื่อมกับพื้นเป็นมุก

หัวโขนหัวไหนเป็นหัวของยักษ์หรือลิง อาจจะสังเกตได้จากสีที่เขียนหัวโขนเป็นสำคัญ

จอนหู จะต้องฉลุสลักลวดลายให้งดงามตามแบบศิลปะของการสลัก แต่ก่อนที่จะสลักเขาต้องเขียนแบบลงบนกระดาษเสียก่อน แล้วจึงปิดกระดาษลวดลายลงไปบนหนังวัว ต่อจากนั้นจึงลงมือสลักแผ่นหนังวัวตามลวดลายในกระดาษเสร็จแล้วจึงฉีกหนังที่ฉลุลวดลายให้แข็งแรงโดยใช้ลวดเป็นแกน ขึ้นต่อมาก็นำแผ่นหนังที่ฉลุเป็นรูปจอนหูไปประกอบกับหุ่นกระดาษซึ่งติดลวดลายไว้พร้อมแล้ว

๖. การลงรักปิดทอง
กรรมวิธีในขั้นนี้นับว่าต้องทำกันอย่างประณีตมาก ถ้าหากว่าทำพื้นหรือลวดลายไม่ดีพอทองที่ปิดนั้นจะไม่เรียบร้อยสวยงาม พื้นที่ดีหรือเรียบร้อยนั้นต้องใช้รักชนิดน้ำทาลงไปหลาย ๆ ชั้น แล้วปล่อยให้แห้งสนิทเสียก่อน จึงนำมทาด้วยรักน้ำเกลี้ยงอีกครั้งหนึ่ง รักน้ำเกลี้ยง คือ รักสำหรับปิดทอง ต่อจากนั้นจึงปิดด้วย

ทองคำเปลว

๗. การเขียนสี สีที่จะใช้ในการเขียนหัวโขนนี้ ผู้ทำหัวโขนจะใช้แต่เฉพาะสีฝุ่น เพราะเป็นสีสดและมีความนุ่มนวล ส่วนสีน้ำมันนั้นไม่ใช่เลย เนื่องจากถ้าใช้สีน้ำมันเขียนหัวโขนแล้ว เวลาถูกแสงไฟจะเกิดการสะท้อนแสงและมีความมัน สีที่ใช้ในการเขียนหัวโขนสำคัญมาก ทั้งนี้เพราะหัวโขนมีสีคล้าย ๆ กันเป็นส่วนมาก และบางหัวยังมีรูปร่างรวมทั้งมงกุฎอย่างเดียวกันอีกด้วย ที่จะสังเกตได้ว่าหัวโขนหัวไหนเป็นหัวของยักษ์หรือลิงตัวไหน นั้น อาจจะสังเกตได้จากสีที่เขียนหัวโขนเป็นสำคัญ เพราะฉะนั้นช่างทำหัวโขนจึงจำเป็นต้องมีความรู้และความชำนาญในการใช้สีเป็นอย่างดี

๘. การประดับกระเจก
กระเจก^(๑) หรือพลอย เมื่อช่างประดิษฐ์หัวโขนจัดการเขียนสีเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็

มาถึงงานขั้นสุดท้าย คือการประดับกระเจกกระriebหรือพลอยให้งดงาม โดยใช้เทือกเป็นตัวเชื่อมให้กระเจกกระriebหรือพลอยติดลงไปในเบ้าของลวดลายได้อย่างสนิท การประดับกระเจกกระriebหรือพลอยจะประดับเฉพาะมงกุฎหรือกรอบพักตร์ และจอนหูกับสายท้าย (อยู่ตรงท้ายทอยของหัวโขน) เท่านั้น มิได้ติดส่วนอื่นของหัวโขนที่ไม่เป็นเครื่องประดับของหัวโขน

อนึ่ง มีข้อที่น่าสังเกตเกี่ยวกับการใช้กระเจกกระriebและพลอยประดับหัวโขนอยู่บ้าง คือ ตั้งแต่สมัยโบราณมานิยมใช้กระเจกกระriebประดับกันเป็นพื้น ครั้นต่อมาในสมัยปัจจุบันนี้กระเจกกระriebสำหรับใช้ประดับหัวโขนกลายมาเป็นของหายาก ช่างผู้ทำหัวโขนจึงเปลี่ยนมาใช้พลอยประดับแทน ซึ่งก็ทำให้แลดูสวยงามดี และกลายเป็นที่นิยมกันทั่วไป ตามที่พรรณนามานี้เป็น

(๑) กระเจกกระrieb คือกระเจกบาง ๆ ที่ทำจากประเทศจีน ความบางของกระเจกกระriebนี้ สามารถใช้กรรไกรตัดเป็นชิ้นเล็ก ๆ ได้

กรรมวิธีของการสร้างหัวโขนแบบที่เป็นหุ่นกระดานต่อไป จะกล่าวถึงกรรมวิธีในการสร้างหัวโขนที่ทำด้วยมุก และนับว่าเป็นการทำที่ลำบากยากยิ่งต่อไป

หัวโขนที่นิยมทำด้วยมุก นับตั้งแต่สมัยโบราณมาจนถึงปัจจุบันมีอยู่เพียงหัวเดียว คือ หัวหนุมาน เนื่องจากหนุมานเป็นลิงสีขาว และเป็นยอดในบรรดาวานรด้วยกัน ดังนั้นช่างผู้ทำหัวโขนจึงนิยมทำหัวหนุมานด้วยมุก

การสร้างหัวหนุมานมุก

หัวโขนหน้าหนุมานที่ทำด้วยมุก มีกรรมวิธีในการประดิษฐ์ยากลำบากกว่าการ

มีขนาดต่าง ๆ กันตามลักษณะของความลาด ความโค้ง และความเว้าของรูหัวโขน ช่างจะต้องใช้ความพยายามเป็นอย่างมากในการค่อย ๆ ฝนมุกทีละเล็กทีละน้อย จนกว่ามุกชิ้นนั้นจะสามารถบรรจุลงได้ตามช่องที่กำหนด และแนบสนิทกันดี จุดเป็นเนื้อเดียวกัน เมื่อช่างทำหัวโขนฝนมุกได้ตามแบบแล้วก็นำมาคะแนลงแทนการใช้รักอย่างหัวโขนธรรมดาในการทำอย่างนี้ลำบากมาก เพราะช่างจะต้องคอยระวังให้รอยต่อของมุกแต่ละชิ้นพอดีกับเส้นเขียนเพื่อให้เส้นเขียนกลบรอยต่อนั้นได้สนิท

เมื่อช่างประกอบแผ่น

อินทรีชิต หน้าทอง
ทรงมงกุฎ แบบชฎาเดินหน

หนุมาน (ทรงเครื่อง)

ประดิษฐ์หัวโขนด้วยกระดานหลายเท่า เพราะช่างผู้ทำหัวโขนจะต้องเริ่มทำตั้งแต่ขั้นแรกคือ การปั้นหุ่น ต่อมาก็พอกหุ่นด้วยกระดานข่อย เมื่อแห้งดีแล้วก็ต้องจัดการฝ่าหุ่นกระดาน แต่งงานชิ้นต่อไปคือ การติดรักประดับลายที่ใช้ในการทำหัวโขนธรรมดาแน่นต้องเก็บเอาไว้ทำในขั้นรองสุดท้าย ดังนั้นเมื่อช่างได้หุ่นกระดานหัวหนุมานแล้ว จะต้องหาหอยมุกมาให้มาก ๆ โดยการซื้อมาทั้งตัวแล้วนำมาตัดออกเป็นชิ้น ๆ

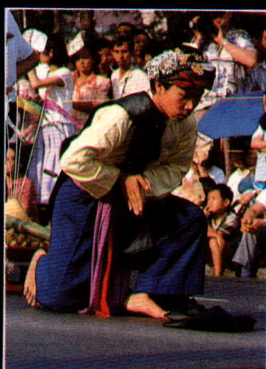
มุกลงไปเต็มทุกส่วนแล้ว ก็จะเริ่มขัดแต่งส่วนต่าง ๆ ของมุกที่อาจจะยื่นออกมาเกินส่วนไปหรือตรงที่ยังมีความลึกไม่เพียงพอ และมุกบางชิ้นยังไม่กลมกลืนดูจะเป็นเนื้อเดียวกัน นอกจากนี้แล้วการขัดยังทำให้มุกเป็นเงางามแลเห็นลายของเนื้อมุกได้ชัดเจนอีกด้วย ในระหว่างการขัดแต่งนี้ถ้าปรากฏว่ามุกชิ้นไหนไม่ดี ช่างก็จะแกะออกและพยายามหามุกที่ดีกว่ามาประกอบแทนต่อไป งานชิ้นนี้

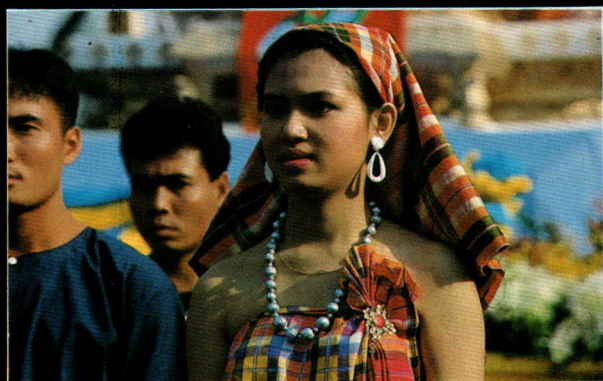
(อ่านต่อหน้า ๘๘)

ขบวนแห่ของจังหวัดต่าง ๆ ในพิธีเปิด ปีท่องเที่ยวไทย

๔ มกราคม ๒๕๓๐

ภาพ : ชมภูภา หงษ์สุวรรณ

สินค้าเกษตรไทยไปเมืองนอก

วิจิตร อวະกุล

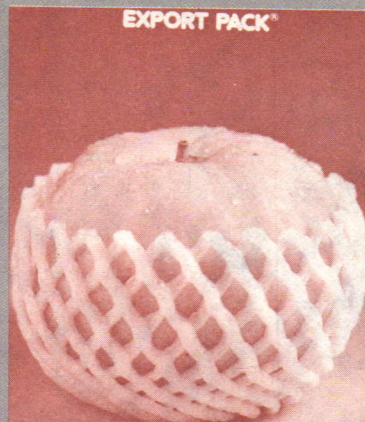
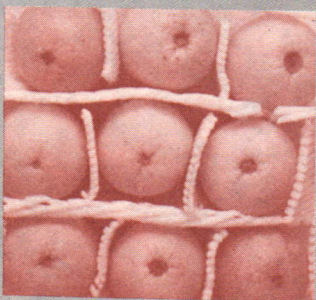
เมืองไทยเราเนี่ย เคยได้ชื่อว่าเป็นอุ้งข้าว อุ้งน้ำ แห่งเอเชีย เป็นดินแดนที่มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ จนมีคำจารึกในศิลาจารึกครั้งกรุงสุโขทัยว่า “เมืองสุโขทัยนี้ดี ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” ไม่ต้องปลูกพืชพันธุ์ธัญญาหารก็มีมากมาย บริบูรณ์ กุ้ง หอย ปู ปลา สัตว์เลี้ยงต่าง ๆ ก็ไม่ต้องเลี้ยง ไม่ต้องเพาะเหมือนปัจจุบัน มีมากมายในแม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง ก็มีสัตว์น้ำมากพอที่จะไปจับมากินมาขายกันได้ ต่างประเทศเดินเรือมาติดต่อขอซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าอยู่

เป็นประจำ เป็นแหล่งข้าวปลาอาหารให้เพื่อนบ้านได้อาศัยพึ่งพิงได้อย่างอบอุ่นสบายใจ จนเป็นที่รู้จักกันทั่วไปว่า แหล่งอาหารอันอุดมสมบูรณ์ของโลกนั้น อยู่บนขวานทองเล่มน้อยในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีชื่อว่า ไทยแลนด์นี่มาเป็นเวลานาน

จากจำนวนพลเมืองของประเทศไทยครั้งกรุงสุโขทัยมีไม่ถึงหนึ่งล้านคน ได้เพิ่มจำนวนตามธรรมชาติจนปัจจุบันประเทศไทยเรามีพลเมืองประมาณ ๕๒ ล้านคน อาหารที่อุดมสมบูรณ์ก็เริ่มไม่สมบูรณ์

อาหารที่มนุษย์ใช้บริโภคทั้งพืชและสัตว์จากที่สมัยก่อนไม่ต้องปลูกไม่ต้องเลี้ยง ก็จำเป็นต้องปลูกไม่ต้องเลี้ยง ต้องเลี้ยงสัตว์ จากการเลี้ยงการปลูกตามมีตามเกิด ก็เปลี่ยนมาใช้วิทยาการเทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์ทางเกษตรมากขึ้น สูงขึ้น มีการวิจัยศึกษาค้นคว้าทดลองทั้งพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ การแปรรูปอาหารทางการเกษตร ฯลฯ ออกไปอย่างกว้างขวางมากมาย เป็นการเปลี่ยนแปลงการทำการเกษตรจาก “ทำมาหากิน” มาเป็นการเกษตรแบบ “ทำมาค้าขาย”

เมื่อเปลี่ยนมาเป็นการทำมาค้าขาย การค้าขายก็มีหลายระดับ การทำมาค้าขายระดับหมู่บ้านชาวบ้าน การค้าขายระดับประเทศ และการค้าขายระดับระหว่างประเทศ จึงมีมาตรฐาน มีวิทยาการ การจัดการ การตลาด การควบคุมคุณภาพของสินค้า การหีบห่อ การขนส่ง การโฆษณาเผยแพร่ การประชาสัมพันธ์ ฯลฯ ซึ่งจะต้องทำให้ได้มาตรฐาน

การห่อหุ้มผลไม้ด้วยตาข่ายโพลีเอทิลีน เพื่อป้องกันความเสียหาย เพื่อความสวยงามและเพิ่มคุณค่าของผลไม้ไทย

กล่องทำพิเศษเพื่อบรรจุทุเรียนสดทั้งลูกส่งต่างประเทศ

กล่องบรรจุมะม่วงน้ำดอกไม้ไปจำหน่ายต่างประเทศ

ของสินค้าระหว่างประเทศ จึงจะแข่งขันกันกับประเทศอื่นที่ผลิตสินค้าเกษตรออกมาขายแข่งขันกับประเทศเราได้

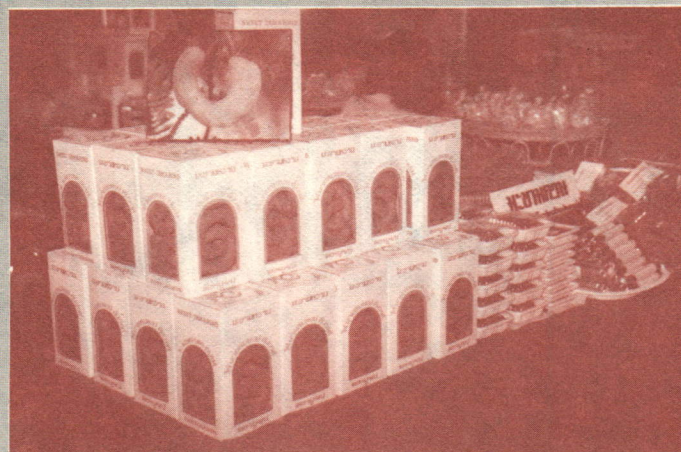
แต่ก่อนนี้เราส่งผลิตผลเกษตรโดยทางเรือ ส่วนมากจะเป็นผลิตผลที่แห้ง ที่ไม่เน่าเสีย เช่น ข้าวสาร ข้าวเปลือก เมล็ดข้าวโพด ถั่วเหลือง ถั่วเขียว เมล็ดงา ยางพาราแผ่น มะขามเปียก ฯลฯ เราไม่ค่อยได้ส่งผลไม้สด ผักสด เนื้อสด ไปต่างประเทศ เพราะถ้าไปทางเรือทางรถก็คงจะเน่าเสียหาย ผลได้ไม่คุ้มค่าใช้จ่ายในการขนส่ง แต่ปัจจุบันนี้เราส่ง ดอกไม้

ผลไม้สด เช่น ลิ้นจี่ ลำไย มังคุด เงาะ ทุเรียน กล้วยหอม องุ่น มะม่วง ฯลฯ ไปขายต่างประเทศอย่างมากมายกว้างขวาง โดยเฉพาะโดยทางเครื่องบิน ของสายการบินไทย

ผลิตผลเกษตรที่เราส่งไปขายยังต่างประเทศคงจะใส่กระจาด ใส่แข็ง หรือใส่กระบุง อย่างที่เราขายในหมู่บ้านเรา ในเมืองเราไม่ได้ คงจะต้องมีการหีบห่อ มีกล่อง มีภาชนะใส่ให้สวยงามน่ารับประทาน เพื่อยกระดับคุณภาพของผลไม้เมืองไทย ให้สูงขึ้น ให้เท่าเทียมกับผลไม้จากประ-

เทศอื่น ๆ ที่มาวางขายแข่งกับเราในตลาดโลก แม้ในปัจจุบันผลไม้ ผักสด อาหารเนื้ออาหารประเภทปลาที่ขายในประเทศของเรา ก็มีการจัดการใส่หีบห่อที่สวยงาม จะเห็นได้ตามร้านจำหน่ายของใหญ่ ๆ ทั่วไป และแม้ตามตลาดทั่วไปก็มิให้เห็น นับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงการเสนอขายสินค้าเกษตรของไทยไปสู่การค้าขายสมัยใหม่

ปัจจุบันได้มีบริษัทที่ผลิตภาชนะบรรจุผลิตภัณฑ์เกษตรเกิดขึ้นมากมาย เช่น กล่องภาชนะสำหรับบรรจุผลไม้สำหรับส่งออกต่างประเทศ ซึ่งรวมถึงผลิตผลเกษตรที่แปรรูป ที่บรรจุในขวด ในกระป๋อง ในภาชนะ รูปแบบต่าง ๆ ด้วยที่เป็นกล่อง เป็นกระดาดลูกฟูก ที่กันเป็นใส่ในกล่องมีทั้งโฟม และกระดาดสวยงาม ทั้งนี้เพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับสินค้าเกษตรไม่ชอกช้ำ มีผิวสวยงาม นำรับประทานและชวนซื้อ ปลอดภัยจากการทับ การอัดเยียดที่จะทำให้ผลไม้เกิดความเสีย-

มะขามหวานกับบรรจุกล่องอย่างสวยงามเพื่อการค้ากับต่างประเทศ

มังคุดบรรจุกล่องเตรียมส่งออกต่างประเทศ

ควบคู่ไปกับการโฆษณาประชาสัมพันธ์

หาย ชอกช้า นอกจากนั้น ยังจะเป็นการดึงดูดใจให้ผู้ซื้อสินค้าเห็นว่าสินค้านั้นสะอาด มีคุณภาพดี ขายได้ในราคาสูงอีกด้วย สิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า เราได้เริ่มพัฒนาการค้าขายสินค้าเกษตรเรา ให้ก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้นทุกวัน

การค้าขายกับต่างประเทศ เป็นการเปิดตลาดการขายให้กว้างขวางที่จะทำให้ขายได้มากขึ้นกว่าที่จะขายเฉพาะในเมืองไทย ช้ายังขายได้ในราคาที่สูงกว่าในประเทศหลายเท่า แต่การค้าขายกับต่างประเทศเราจะต้องเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ หลายเรื่อง เช่น เรื่องคุณภาพของสินค้าเกษตร มาตรฐานที่จะนำมาตั้งเป็นราคาขาย มาตรฐานการหีบห่อ การขนส่ง การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การดำเนินการทางการตลาด เพื่อให้ต่างประเทศเชื่อถือ เหมาะสมกับที่เป็นประเทศส่งออกผลิตผลเกษตร

การแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ในโลกที่มีผลิตผลทางเกษตรเหมือนเรา เช่น เกาหลี

ไต้หวัน อินโดนีเซีย อินเดีย ฯลฯ ประเทศเหล่านี้เรียนรู้การค้าขายสินค้าเกษตรกับต่างประเทศ เขาเรียนรู้การบรรจุหีบห่อ การขนส่ง การศึกษาถึงความต้องการของประเทศต่าง ๆ การตั้งราคาให้เหมาะสมที่จะขาย และแข่งขันกับประเทศอื่นได้

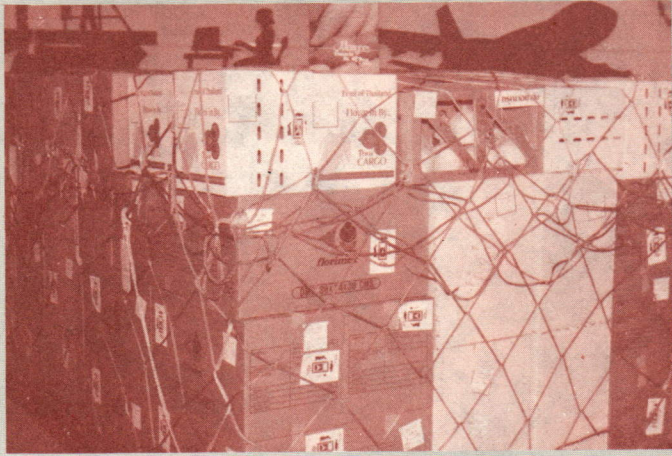
จะเห็นว่าต่อไปนี้เราจะต้องตื่นตัว และรีบเรียนรู้เกี่ยวกับการทำมาค้าขายในทางเกษตรกับประเทศต่าง ๆ เราจะต้องรู้ตั้งแต่การเพาะปลูกให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพสูง มิใช่ปลูกเพียงแต่ให้ออกผล ผล

เล็ก บิดเบี้ยวไม่มีคุณภาพ ย่อมไม่มีผู้ใดต้องการ การคัดเลือกพันธุ์ การดูแลบำรุงรักษาต้นพืชและสัตว์ การใส่ปุ๋ย การกำจัดศัตรูพืชไม่ให้มีแมลง หนอนเจาะไช พืชผลให้เสียหาย ทำให้ขายไม่ได้ราคา คงจะไม่มีประเทศไหน หรือผู้บริโภคคนใดที่จะมาคอยบริโภคผลไม้โดยขาดส่วนที่เน่าออก หรือแคะส่วนที่หนอนไขออก แล้วบริโภคส่วนดีอย่างที่เราทำกันเองในบ้านของเรา

การเก็บผลไม้ที่ไม่ให้ผลไม้เสียหาย เราคงจะมีวิธีการเก็บผลไม้จากต้นอย่างทะนุ

มะม่วง มังคุด เงาะ ลิ้นจี่ ลำไย ทุเรียนเตรียมส่งออกโดยสายการบินไทย

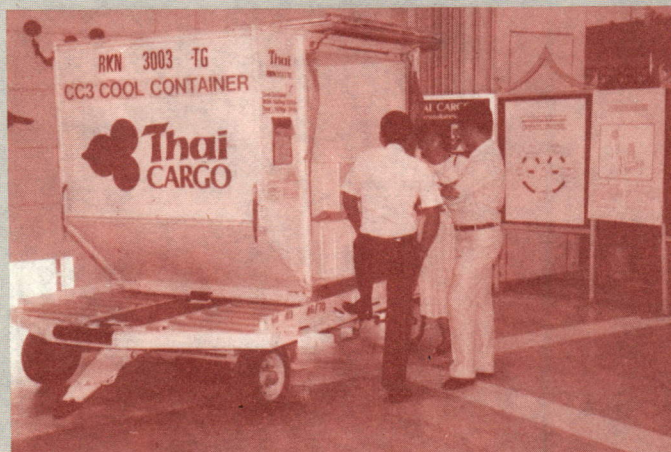
ผลไม้ไทยบรรจุกล่องอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อยเตรียมพร้อมขึ้นเครื่องบินของ
บริษัทการบินไทยเพื่อส่งไปขายต่างประเทศ

ผลไม้ ดอกไม้ ผลิตผลทางการเกษตร เห็นพ้องไปกับสายการบินไทย เพื่อทำ
เงินเข้าประเทศ

ถนอม คงจะไม่ใช้วิธีเขย่าให้
ลูกผลไม้หล่นลงบนดินเปื้อน
ดินสกปรกทำให้ราคาตกต่ำ
แต่การเก็บเกี่ยวพืชผลของเรา
ต่อไปนี่คงจะต้องทำอย่างประณีต
การขนส่งก็คงจะมีใช้
การจับโยน ๆ ขึ้นรถบรรทุก
ทับถมกันจนบีบแบนเสียหาย แต่
เราคงจะต้องมีภาชนะใส่ที่ป้อง-
กันการกระทบกระแทก เสียดสี
ให้เกิดผลเสียหาย ปัจจุบันเรา
ได้ศึกษาค้นคว้าถึงวิธีส่งผล
ผลิตทางการเกษตรออกขาย
ต่างประเทศเป็นการกระบวน
การเริ่มตั้งแต่การเพาะปลูก
ไปจนถึงการตลาด

กรมพาณิชย์สัมพันธ์มี
ศูนย์ฝึกอบรมเพื่อการส่งออก
มีการให้การศึกษา อบรมวิธี
การส่งสินค้าออกขายต่างประ-
เทศ วิธีการต่าง ๆ และราย
ละเอียด “วารสารไทย” คงจะ
ได้นำมาบอกเล่าให้เกิดแนว
ความคิด มองเห็นช่องทาง เกิด
ความรู้ที่จะส่งสินค้าเกษตร
ไทยไปขายยังต่างประเทศให้
ได้ดียิ่งขึ้นต่อไป

บางส่วนก็บรรจุในตู้สิ่งของ ของสาย
การบิน เพื่อป้องกันการเสียหาย

ภูมิใจ - ไทยทำ

ดร.เย็นใจ เลาหวณิช*

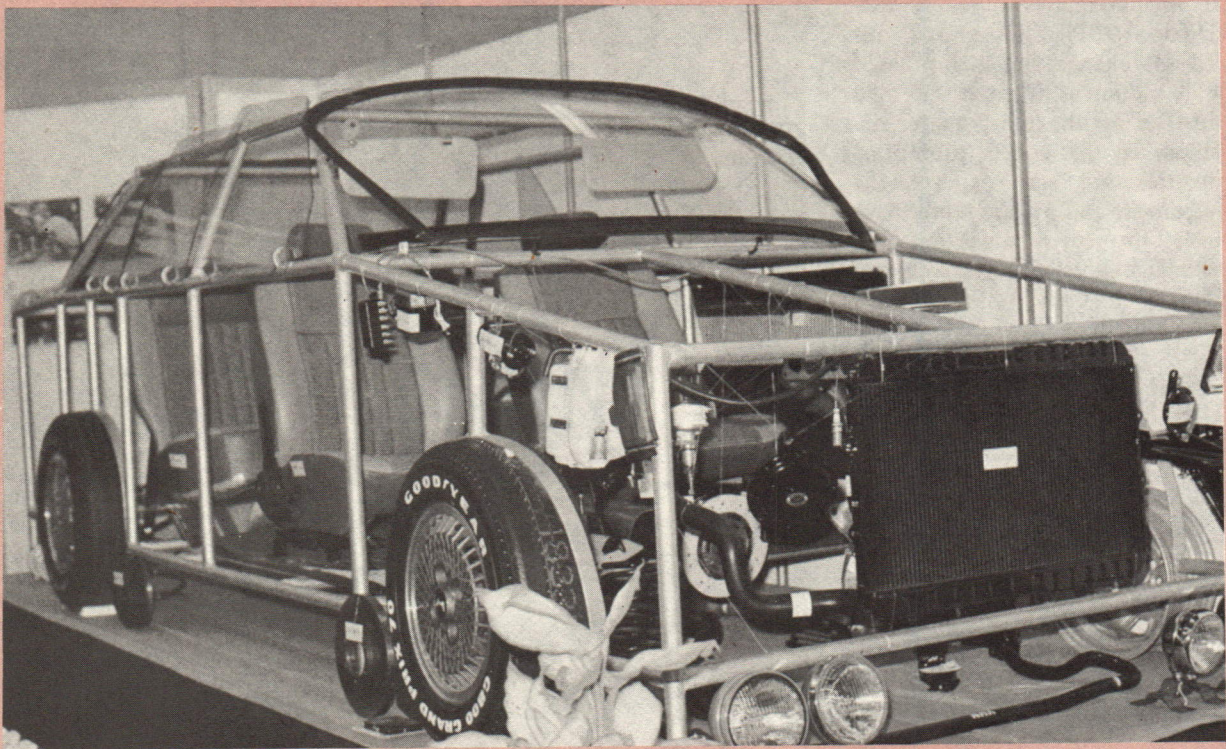
ในช่วงเวลา ๒-๓ ปีที่ผ่านมา ได้เกิดมีสำนวนใหม่ที่ใช้กันอย่างแพร่หลายจนติดหู คือ **“ภูมิใจ-ไทยทำ”** ซึ่งดูเหมือนว่าจะแปลมาจาก **“เมค อิน ไทย แลนด์”** ซึ่งเป็นเพลงฮิตเมื่อ ๓ ปีเศษมาแล้วของวงดนตรีคาราบาว ในปี พ.ศ. ๒๕๒๗ กรมพาณิชย์สัมพันธ์ ได้จัดให้มีนิทรรศการและจำหน่ายสินค้า **“ภูมิใจไทยทำ”** ขึ้นเป็นครั้งแรกและประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี สำนวนนี้จึงเริ่มแพร่หลายมาตั้งแต่บัดนั้น

ความจริงคำว่า **“เมค อิน ไทยแลนด์” (Made in Thailand)** ถ้าจะแปลให้ตรงต้องแปลว่า **“ทำในประเทศไทย”** ซึ่งไม่เหมือนกับ **“ไทยทำ”** เพราะสินค้าที่ทำในประเทศไทยนั้น ไม่จำเป็นที่คนไทย

จะเป็นผู้ทำเสมอไป สินค้าจำนวนมากเป็นประเภท **“ต่างชาติทำ”** ไม่ใช่ **“ไทยทำ”** เพราะเขาย้ายโรงงานมาจากประเทศเขา มาสร้างในผืนแผ่นดินไทย ผู้ควบคุมกำกับโรงงานระดับสูงก็เป็นชาวต่างชาติไม่ใช่คนไทย ถ้าจะมีคนไทยในโรงงาน ก็มักจะเป็นคนงานระดับต่ำ ความลับของเขาจะได้ไม่รั่วออกไปจากโรงงาน เพราะเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตสินค้านั้นเป็นสิ่งที่เขาหวงแหน และใคร ๆ ก็หวงแหนเทคโนโลยีกันทั้งนั้น เพราะเทคโนโลยีก็คือ ตัวเงิน ตัวทอง ตัวที่ทำให้เกิดรายได้ เกิดมูลค่าเพิ่ม เป็นบ่อเกิดของพลังอำนาจทางเศรษฐกิจ ทางการเมือง ทางทหาร เขาจึงต้องหวงเทคโนโลยี หรือ

“หวงวิชา” ถ้าจะถ่ายทอดมาให้เราบ้างก็ต้องมีข้อแลกเปลี่ยนให้คุ้มค่า หรือเกินคุ้ม เช่น มีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมเทคโนโลยี เป็นต้น การควบคุมเทคโนโลยีในโรงงานที่ชาวต่างชาติมาลงทุน หรือร่วมลงทุนกับคนไทยส่วนมาก จึงเกิดขึ้นในลักษณะข้างต้นคือ เขาพยายามป้องกันมิให้คนไทยมาถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือความรู้ในเรื่องเทคนิคการผลิต แม้กระทั่งความรู้ในเรื่องการบริหาร การจัดการในโรงงาน เขาจะใช้คนของเขาคุมในตำแหน่งสำคัญ ๆ ทั้งสิ้น จึงเป็นหน้าที่ของฝ่ายไทยที่จะต้องหาทางถ่ายทอดเทคโนโลยีมาให้ได้ มิฉะนั้นก็ไม่อาจเรียกว่า **“ไทยทำ”** เพราะตัวสำคัญที่กำหนดว่าใครเป็นคนทำก็คือ

* รองผู้อำนวยการ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

ตัวเทคโนโลยีนี้เองดังที่ว่า **“ผู้ใด
ครองเทคโนโลยี ผู้นั้นครอง
อำนาจ, ผู้ใดครองเทคโนโลยี
ผู้นั้นครองเศรษฐกิจ”** ซึ่งเป็น
คำกล่าวของอดีตรัฐมนตรีว่า
การกระทรวงวิทยาศาสตร์
เทคโนโลยีและการพลังงาน
ดำรง ลัทธพิพัฒน์ ผู้ล่วงลับ
ไปแล้ว

เทคโนโลยีที่คนไทยเป็น
เจ้าของ คือ มีความสามารถ
ในการทำกับควบคุมได้นั้นส่วน
ใหญ่ก็จะเป็นเทคโนโลยีที่ยัง
ไม่ก้าวหน้ามากนัก ซึ่งมีตั้งแต่
ระดับพื้นฐาน เช่น การสาน
ตะกร้า ทำอิฐ ปั่นโม่ ต่อเรือ
มาด ซึ่งเรามีความสามารถ
“เต็มที” ไปจนกระทั่งเทคโนโลยี
อุตสาหกรรมปัจจุบัน เช่น ทำ
ตะกร้าพลาสติก ทำอิฐทนไฟ
เครื่องเคลือบเซรามิกส์ ไปจน

กระทั่งต่อเรือรบ ซึ่งส่วนใหญ่
เรายังไม่มีขีดความสามารถ
ทางเทคโนโลยี “เต็มที” แต่พอ
จะเรียกได้ว่าเป็นสินค้า **“ไทย
ทำ”** ไม่ใช่ต่างชาติทำ

ก่อนจะกล่าวต่อไปก็น่า
จะมาทำความเข้าใจกันสักเล็ก
น้อยว่า **“เทคโนโลยี”** หมายถึง
อะไรกันแน่

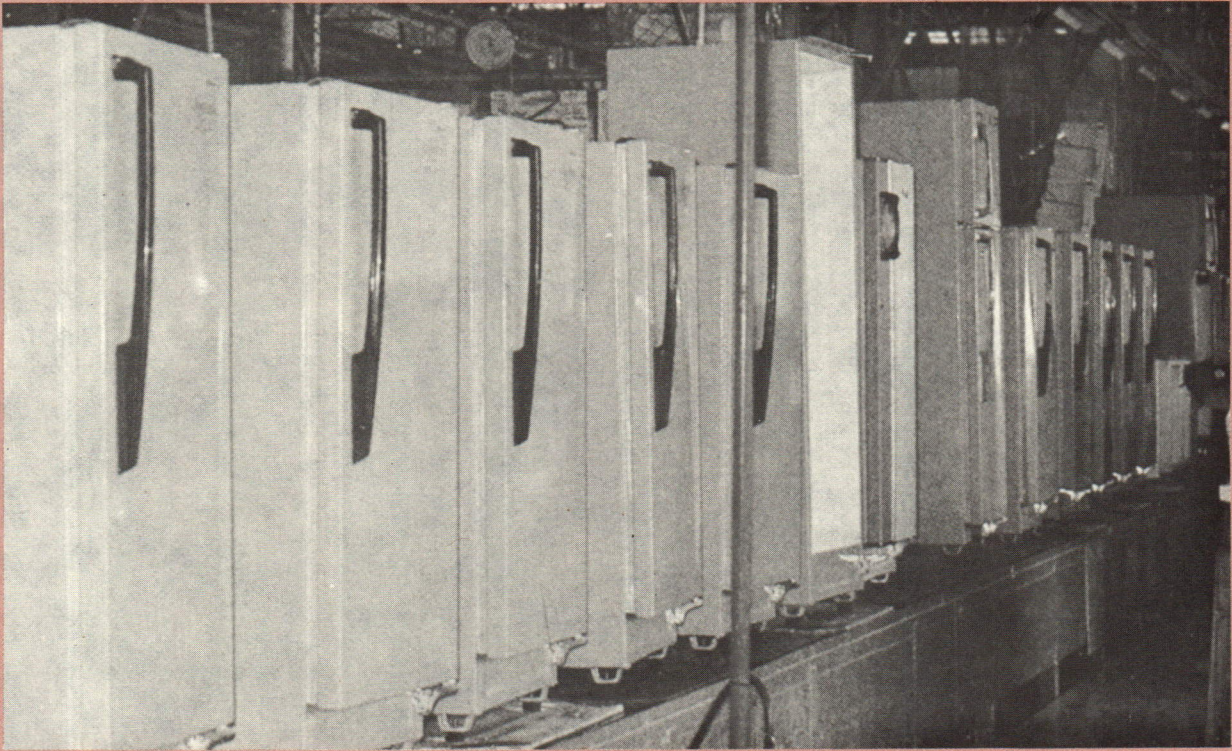
มีผู้ให้นิยาม หรือให้ความ
หมายของคำว่า เทคโนโลยีไว้
มากมาย แต่ที่ผู้เขียนเห็นว่า
รวบรัดชัดเจนตรงประเด็นที่สุด
ก็เห็นจะได้แก่ความหมายที่
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ได้ทรงใช้ คือ **“ความสามารถ
ในการนำไปใช้ประโยชน์”**
ซึ่งเป็นความหมายที่กว้างและ
ครอบคลุมเทคโนโลยีทุกชนิด
เท่าที่เรานึกคิดขึ้นมาได้ ไม่ว่า
จะเป็นเทคโนโลยี อุตสาหกรรม

เทคโนโลยีการเกษตร เทคโนโลยีการแพทย์ เทคโนโลยีสังคม ตลอดจนเทคโนโลยีครัวเรือน ดูตัวอย่างง่าย ๆ เช่น

การหุงข้าว เป็นเทคโนโลยีครัวเรือนที่ทุกคนรู้จักดี เรากล่าวว่าเราเป็นเจ้าของ หรือมีเทคโนโลยีนี้ เพราะเราสามารถเปลี่ยนข้าวสารให้เป็นข้าวสุก เพื่อใช้ประโยชน์ในการบริโภคได้ โดยใช้หม้อหุงข้าว น้ำ และแหล่งกำเนิดความร้อน เช่น เตาไฟ ในการใช้เทคโนโลยีนี้ เรามีวัตถุดิบคือ ข้าวสาร กับน้ำ เรามีสิ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของเทคโนโลยีที่เรียกว่า “ฮาร์ดแวร์” (HARDWARE) คือ หม้อหุงข้าว นอกจากนี้เราต้องการพลังงานที่ใช้เพื่อการนี้คือ ความร้อนจากเตาไฟ และเรามีองค์ประ-

กอบสำคัญส่วนที่สองของเทคโนโลยีที่เรียกว่า “ซอฟต์แวร์” (SOFTWARE) คือความรู้ในการใส่น้ำให้พอดีกับปริมาณของข้าว ความรู้ในการต้มให้นานพอสุก และหรีไฟให้ข้าวสุกเรียบร้อยแล้วไม่ดิบ ไม่ไหม้ เมื่อรวมกัน ทั้ง “ฮาร์ดแวร์” และ “ซอฟต์แวร์” โดยไม่รวมพลังงานและวัตถุดิบ ก็เรียกว่าเทคโนโลยีในการหุงข้าว เราจะมีแต่หม้อหุงข้าวแต่หุงไม่เป็น เราก็มีเทคโนโลยีนี้ไม่สมบูรณ์ หรือมีแต่ความรู้คือ หุงเป็น แต่ไม่มีภาชนะจะใช้หุงก็ไม่สำเร็จ ถ้ามีครบทั้งสองอย่างก็เรียกว่า “พร้อม” หรือ “สามารถ” จะหุงได้เมื่อมีวัตถุดิบกับพลังงานเป็นเครื่องช่วย เทคโนโลยีแท้ที่จริงก็คือ “ความสามารถ” หรือ “ปัญญา” ที่เรามีนั่นเอง

แต่เป็นความสามารถหรือ
ปัญหาที่ก่อให้เกิดประโยชน์
ช่วยให้เราสำเร็จประโยชน์ได้
ตามความปรารถนา คนโบราณ
ยังไม่มีคำว่า เทคโนโลยี แต่
เขาใช้คำว่า “วิชา” หรือ “วิชา”
แทน ซึ่งมีความหมายตรงกัน
ทุกประการ เช่นสำนวนว่า
“มีวิชาเหมือนมีทรัพย์อยู่นับ
แสน” ซึ่งหมายความว่า “มี
เทคโนโลยีเปรียบเสมือนมี
พลังทางเศรษฐกิจ” หรือที่ว่า
“มีวิชาอยู่กับตัวกลัวอะไร ปิวิต
ไม่ปลิดปลงคงได้ดี” ซึ่งหมาย
ความว่า “เทคโนโลยีช่วย
เพิ่มคุณภาพปิวิต” เป็นตัวอย่าง
ขีดความสามารถทาง
เทคโนโลยี หรือระดับของวิชา
หรือระดับความสามารถในการ
“ทำ” นั้นอาจแบ่งออกได้เป็น
ห้าข้อคือ

๑. รู้จักเทคโนโลยี เป็น
ความสามารถขั้นต้น เริ่มตั้งแต่
รู้ว่ามียุทโธโยนนั้น ๆ อยู่ใน
โลก พอเข้าใจธรรมชาติอย่าง
ผิวเผิน หรือคร่าว ๆ ของเท-
โนโยนนั้น เช่น อ่านคำอธิบาย
การทำงานของรถตัดหญ้าพอ
เข้าใจ ตลอดจนมีความรู้ความ
สามารถในการใช้รถตัดหญ้า
นั้น ๆ ได้อย่างถูกวิธี

๒. รู้จักลึกซึ้งถึงระดับ
ซ่อมแซมหรือแก้ไขได้ ใน
กรณีที่เกิดปัญหาหรือเหตุขัด
ข้อง ซึ่งเป็นความสามารถสูง
กว่าการรู้อย่างผิวเผินในขั้นแรก

๓. สามารถดัดแปลง
เปลี่ยนแปลงเสียใหม่ให้แตกต่าง
จากเดิมเพื่อให้เหมาะกับการ
ใช้งานใหม่ เช่นสมมุติว่าเดิม
รถตัดหญ้าสามารถตัดได้เฉพาะ
หญ้าในสนามเรียบเท่านั้น เรา

(ต่อหน้า ๙๓)

ถั่วเขียวพันธุ์ใหม่ทำรายได้ดี

ชาคริต จุลกะเสวี

เมื่อวันที่ ๓๐ เดือนมกราคม ก่อนเปิดงานวันเกษตรแห่งชาติ ประจำปี ๒๕๓๐ ปีนี้ เพียง ๑ วัน ท่านนายกรัฐมนตรี พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ได้เดินทางไปเยี่ยมชมกิจการ ที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ซึ่งในโอกาสพิเศษนี้ ท่านนายกรัฐมนตรี ได้เข้าไปชมกิจการในไร่นาทดลอง ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่นั่น ด้วยอย่างใกล้ชิด และในบรรดา งานค้นคว้าวิจัยพืชไร่ทั้งหลาย นั้น ท่านนายกฯ ได้สนใจต่อ ผลงานวิจัยการผลิตถั่วเขียว พันธุ์ใหม่ทั้ง ๒ พันธุ์ ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งได้จากผลงานวิจัยที่วิทยาเขต กำแพงแสนนี้ด้วยเป็นพิเศษ ท่านนายกฯ มีความสนใจมาก ถึงขนาดบุกเข้าไปในแปลงปลูก ถั่วเขียวทั้งสองพันธุ์ เข้าสัมผัส และชมอย่างใกล้ชิดเป็นเวลา นาน โดยมี ดร.พีระศักดิ์ ศรี-นิเวศน์ แห่งภาควิชาพืชไร่นา คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพง-

แสน หัวหน้าโครงการพัฒนา พันธุ์ถั่วเขียวนี้ เป็นผู้อธิบาย ตอบคำถามชี้แจงให้ท่านนายกรัฐมนตรีทราบโดยละเอียด

จุดเด่นของถั่วเขียวพันธุ์ใหม่ ที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ก็คือนอกจากจะมีอายุสั้น ต้นเตี้ย และให้ผลผลิตได้สูงดีมาก แล้วนั้น ยังมีความดีเด่นที่มีความต้านทานโรคได้ดี และจุดเด่นที่สุดอีกอย่างหนึ่งก็คือ การที่ถั่วเขียวพันธุ์ใหม่นี้ มีข้อฝึกสูงขึ้นสูงเหนือทรงพุ่ม ใบเห็นได้ชัด ทำให้ปลอดภัยจากการถูกดินกระเด็นเกาะ และช่วยให้ฝักได้รับแสงแดด ได้อย่างเต็มที่ดีกว่าพันธุ์อื่น ๆ จึงทำให้มีความปลอดภัยจากโรคของถั่วเขียวได้ดีขึ้นมากด้วย

ก่อนจะอำลาไปจากไร่นาทดลองของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่วิทยาเขตกำแพงแสน ครั้งนั้น ท่านนายกรัฐมนตรี ได้ซักถามเกี่ยวกับเรื่องการผลิตถั่วเขียวพันธุ์ใหม่นี้ อย่างละเอียดถี่ถ้วนด้วยความสนใจ

เป็นอย่างยิ่ง ด้วยท่านนายกฯ ประารถนาที่จะให้มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้เร่งทำการขยายพันธุ์ถั่วเขียวกำแพงแสน ๑ และกำแพงแสน ๒ ที่วิจัยได้ใหม่นี้ ออกไปสู่พี่น้องเกษตรกรทั่วประเทศ ให้แพร่หลายที่สุด โดยเร็วด้วยนั่นเอง เพราะเกษตรกรผู้สนใจทั่วประเทศ ก็คงจะมีความต้องการจะได้รับ ถั่วเขียวพันธุ์นี้กันอยู่ไม่น้อยเลย

ปมรากถั่วสะสมในโตรจนบำรุงดินได้ดี

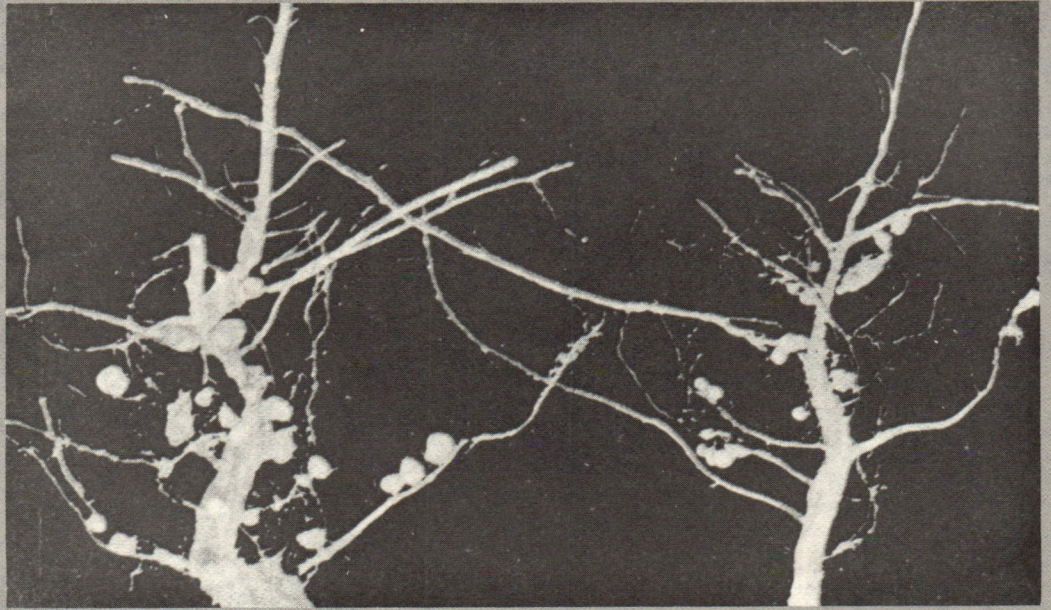
การที่มีผู้สนใจเรื่องถั่วเขียวนี้มาก เหตุผลประการสำคัญอีกอย่างหนึ่งก็จะเป็น เพราะว่า ถั่วเขียวนี้นี้เป็นพืชตระกูลถั่วปลูกง่ายมาก และให้ผลประโยชน์ตอบแทนได้ดี ประกอบกับเพราะเหตุที่ถั่วเขียวเป็นพืชใบเลี้ยงคู่ จัดอยู่ในจำพวกตระกูลถั่ว เช่นเดียวกับถั่วลิสง ถั่วเหลือง กระถิน แค มะขาม จามจุรี และโสน เหล่านี้ด้วย จึงมีคุณสมบัติพิเศษในการบำรุงดินได้ดีด้วย

คือที่ปมของรากถั่วเขียว มีแบคทีเรียชนิดหนึ่ง ซึ่งมีชื่อเรียกรวม ๆ ว่า “ไนโตรเจนฟิกซิงแบคทีเรีย” หรือที่เราเรียกกันว่า “เชื้อไรโซเบียม” นั้นแหละ สามารถจับไนโตรเจนจากอากาศในดิน นำเข้ามาเก็บสะสมไว้ที่ปมรากถั่วเขียวนี้ พอต้นถั่วนี้ตายหรือถูกไถกลบลงดินไป ปมรากที่ว่านี้ก็ จะสลายตัวปล่อยธาตุไนโตรเจนออกมา ให้เป็นประโยชน์แก่พืชที่ปลูกในดินนั้นต่อไปได้ดีมาก

การสลายของปมรากนี้ เป็นการให้ธาตุไนโตรเจนแก่พืชได้ โดยที่เจ้าของไม่ต้องควักกระเป๋าจ่ายเงินค่าซื้อปุ๋ยไนโตรเจนนี้แต่อย่างใดเลย จึงช่วยให้ประหยัดเงินได้ดีเหลือเกินในยามเศรษฐกิจการเงินมันออกจะหาได้ยากอยู่อย่างนี้ หากท่านจะประหยัดอะไรได้ ก็ควรจะทำทันทีอย่าได้มัวลังเลใจแต่อย่างใดอยู่อีกเลย

ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรอย่างยิ่ง คือว่าถึงแม้จะไม่มีเงินซื้อปุ๋ยเคมีใส่บำรุงพืชโดยตรง แต่ถ้าได้มีธาตุไนโตรเจนจากปมรากถั่วนี้มาทดแทนให้บ้าง ดินนั้นก็จะมีประโยชน์ต่อพืชได้ดียิ่งขึ้น จึงควรแก่การสนใจกันให้มากขึ้นจริง ๆ นะครับในเรื่องการใช้ถั่วบำรุงดินนี้

นอกจากถั่วเขียวเป็นพืชที่มีอายุสั้น ใช้น้ำน้อย และรากของถั่วเขียวยังมีปมไนโตรเจนฟิกซิงแบคทีเรียที่ราก ซึ่งสามารถจับธาตุไนโตรเจนจากอากาศในดิน สะสมไว้ที่ปม

ปมไรโซเบียมที่รากของถั่วเขียว ให้ไนโตรเจนบำรุงดินได้ดี

รากของมันเป็นการช่วยเพิ่มปุ๋ยธาตุไนโตรเจนให้แก่ดินได้ ตัวอย่างมาแล้วนั้น ถั่วเขียวยังเป็นพืชให้เมล็ดใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวาง และมีตลาดต่างประเทศต้องการจะรับซื้ออยู่อีกด้วย ถึงอย่างไรพี่น้องเกษตรกรที่ปลูกถั่วเขียวไว้ ก็ยังพอจะโล่งใจได้ว่า ยังมีทางจะหาเงินจากพืชนี้ได้อีกสักรอบหนึ่งแน่ ๆ

ถั่วเขียวมีกี่ชนิด

นักวิชาการทางพืชไร่ ได้มีรายงานเอาไว้ว่า ถั่วเขียวที่ปลูกกันอยู่ในเมืองไทยเรานั้น อาจแบ่งได้เป็น ๔ ชนิด คือถั่วเขียวผิวดำ ถั่วเขียวผิวมัน ถั่วเขียวผิวด้าน และถั่วเขียวสีทอง สำหรับถั่วเขียวผิวดำซึ่งเหมาะพิเศษสำหรับการทำถั่วงอก ตลาดทางญี่ปุ่น

ต้องการซื้อใหม่นั้น มีการผลิตกันอยู่ประมาณร้อยละ ๒๐ ของถั่วเขียวที่ปลูกกันอยู่ทั้งหมดในเมืองไทยเรา ปัจจุบันใช้พันธุ์ “อุทอง ๒” ปลูกเพื่อการนี้กันอยู่มากที่สุด

ประเทศไทยส่งถั่วเขียวออกมากที่สุดในโลกติดต่อกันมากกว่า ๑๒ ปีแล้ว ได้มีการปลูกถั่วเขียวผิวมันเกือบ ๘๐ เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ปลูกทั้งหมดประมาณ ๓ ล้านไร่ แต่ปรากฏว่านอกจากพันธุ์พื้นเมือง ๒-๓ พันธุ์ซึ่งให้ผลผลิตต่ำแล้ว ประเทศไทยเรายังคงมีถั่วเขียวผิวมันพันธุ์ส่งเสริมอยู่เพียงพันธุ์เดียว คือ “พันธุ์อุทอง ๑” ซึ่งกรมวิชาการเกษตรได้ประกาศเป็นพันธุ์ทางการมาตั้งแต่พ.ศ. ๒๕๑๔ ถึงแม้ว่าพันธุ์อุทอง ๑จะ

มีข้อดีกว่าพันธุ์พื้นเมืองอยู่หลายประการ เช่น มีผลผลิตได้สูงกว่า เก็บเกี่ยวบ่อยครั้งกว่า พันธุ์พื้นเมือง และเมล็ดมีขนาดใหญ่กว่าก็ตาม แต่ถั่วเขียวพันธุ์อุทอง ๑ ก็ยังมีข้อเสียอยู่อีกหลายประการ เช่น ต้นสูงและพุ่มใบใหญ่เกินไปจึงทำให้หักล้มได้ง่าย โดยเฉพาะเมื่อดินมีความอุดมสมบูรณ์สูง หรือมีฝนตกชุก มันจะไม่มีความต้านทานต่อโรคราแป้ง และโรคใบจุด

ดังนั้น กรมวิชาการเกษตรและมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จึงได้พยายามค้นคว้าหาวิธีการปรับปรุงพันธุ์ต่าง ๆ เพื่อจะหาถั่วเขียวพันธุ์ใหม่ที่มีผลผลิตสูงกว่า และมีลักษณะทางพืชไร่ที่สำคัญ ๆ ดีกว่าพันธุ์อุทอง ๑ ขึ้นมาใช้ปลูกกันต่อไปด้วย

๑. การปลูกถั่วเขียวในฤดูฝนหรือที่มีน้ำชลประทานดี ควรปลูกแบบยกร่องให้ระบายน้ำได้สะดวกจะได้ผลผลิตสูง

๒. การกำจัดวัชพืช และการปฏิบัติรักษาต่าง ๆ ในแปลงถั่วเขียวที่ปลูกแบบเป็นแถว ให้น้ำสะดวก

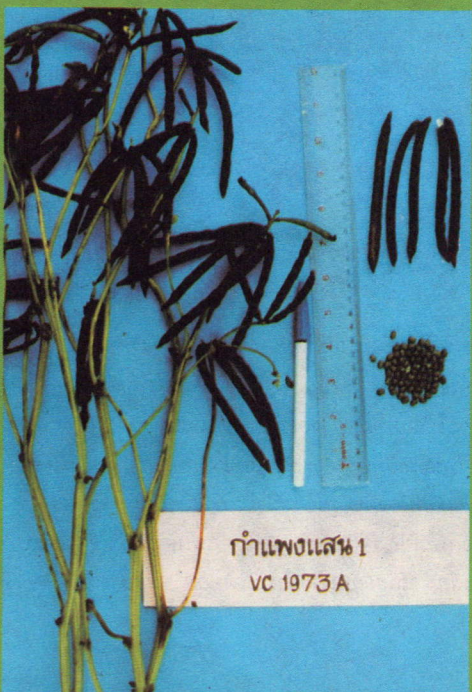
๓. ในไร่ที่มีดินร่วนซุยและไม่เป็นที่ลุ่ม สามารถปลูกถั่วเขียวแบบเป็นแถว หรือหยอดเป็นหลุมได้

๔. การปลูกถั่วเขียวหลังเก็บเกี่ยวข้าว (ฤดูแล้ง) จะต้องปรับเตรียมแปลงเพื่อให้ถั่วเขียวเจริญเติบโตและเก็บเกี่ยวได้ ก่อนที่ความชื้นในดินนาจะหมดไปจากดิน

๕. ถั่วเขียวพันธุ์ก้านแดง ๑ ซึ่งให้ผลผลิตได้สูง และมีลักษณะดี

๗. ลักษณะฝักของถั่วเขียวพันธุ์ก้านแดง ๑

๖. ลักษณะของถั่วเขียวพันธุ์ก้านแดง ๒ ซึ่งให้ผลดีได้เช่นกัน

๑. การหว่าน สำหรับการปลูกโดยการหว่านไม่จำเป็นต้องยกร่อง

๒. ผักถั่วเขียวที่ตากแดด ผักถั่วเขียวที่เก็บได้ต้องนำไปตากแดดให้แห้งเสียก่อน ประมาณ ๓-๕ วัน

๓. การกำจัดวัชพืช หลังจากที่ดินงอออกแล้ว ประมาณ ๑๐-๑๕ วัน ก็เริ่มพรวนดินครั้งแรก และกำจัดวัชพืชทุก ๗-๑๐ วัน

๔. ผักถั่วเขียว เพื่อแยกสิ่งเจือปนออกไปจากเมล็ดถั่ว และทำให้ถั่วสะอาด

๕. พ่นสารเคมี เพื่อป้องกันและกำจัดโรคแมลง ศัตรูถั่ว ต้องฉีดพ่นด้วยความระมัดระวัง อ่านวิธีการใช้คำแนะนำและอัตราการใช้สารเคมีอย่างละเอียดเสียก่อน

ในขณะฉีดพ่น ควรสวมเสื้อผ้าปกปิดร่างกายให้มิดชิด สวมหน้ากากป้องกัน หรือใช้ผ้าปิดปาก จมูกกันละอองสาร ไม่ควรฉีดพ่นสวนทิศทางลม หลังจากพ่นสารเคมีแล้ว ให้รีบเปลี่ยนเสื้อผ้าและอาบน้ำ ชำระร่างกายให้สะอาดทันที

๖. ถั่วตากแดด ส่วนเมล็ดถั่วเขียวที่ใช้บริโภคต้องตากให้แห้งเสียก่อน

ในช่วงเวลา ๑๒ ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยเรามีผู้ปลูกถั่วเขียวเพิ่มขึ้นตามลำดับ จนถึงปัจจุบันนี้มีการปลูกตกปีละประมาณ ๓ ล้านไร่ โดยมีผลผลิตเฉลี่ยเพียงประมาณ ๙๕ กิโลกรัมต่อไร่ ถั่วเขียวที่ผลิตได้ทั้งหมดนั้นคือเป็นพื้นที่ปลูกและผลผลิตของถั่วเขียวผิวมัน และถั่วเขียวผิวดำมีประมาณ ๘๐% ส่วนอีก ๒๐% เป็นถั่วเขียวผิวดำ

พื้นที่ปลูกถั่วเขียวที่เพิ่มขึ้นมาในปีหลังนี้ เป็นพื้นที่ของถั่วเขียวผิวมันเกือบทั้งสิ้น ทั้งนี้เพราะประเทศไทยส่งถั่วเขียวผิวมันออกมากกว่าถั่วเขียวชนิดอื่น ๆ ทั้งราคาในประเทศและต่างประเทศก็สูงกว่า ซึ่งตลอดเวลาที่ผ่านมาแล้วนี้ ประเทศไทยส่งถั่วเขียวออกขายตลาดต่างประเทศได้มากที่สุดในโลก มาโดยตลอด โดยมีส่งออกประมาณ ๖๐% ของปริมาณที่ผลิตได้ทั้งหมด ทั้งแนวโน้มการส่งออกของถั่วเขียวผิวมันก็สูงขึ้นทุกปี พ่อค้าส่งออกได้รับการสั่งซื้อถั่วเขียวผิวมันมาก จนกระทั่งมีความวิตกกังวลว่าจะหาถั่วเขียวสำหรับการส่งออกได้ไม่พอเพียง และในปีเพาะปลูก ๒๕๒๙/๓๐ ที่ผ่านมา ตลาดส่งออกของถั่วเขียวยังสดใสอยู่

ดังนั้น ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๓๐-๒๕๓๔) จึงได้มีการตั้งเป้าหมายการผลิตถั่วเขียวให้เพิ่มจากปีละ ๓๑๕,๐๐๐ ตันในปี ๒๕๓๐ เพิ่มขึ้นเป็น ๓๕๖,๐๐๐ ตัน ในปี ๒๕๓๔ โดยเป็นการเพิ่มผลผลิต

ถั่วออกที่เพาะจากถั่วเขียวมัน

ของถั่วเขียวผิวมัน จากปีละ ๒๔๑,๐๐๐ ตันเป็น ๒๗๓,๐๐๐ ตัน และเพิ่มถั่วเขียวผิวดำจาก ๗๔,๐๐๐ ตัน เป็น ๘๓,๐๐๐ ตันด้วย

ถั่วเขียวพันธุ์อุทอง ๑ ให้ผลผลิตดี

คาดว่าพื้นที่ปลูกถั่วเขียวผิวมันในปัจจุบันทั้ง ๓ ฤดู แต่ละปี คือในช่วงต้นฝน ปลายฝนและในฤดูแล้ง มีรวมกันประมาณ ๓ ล้านไร่ แต่พันธุ์ถั่วเขียวผิวมันในประเทศไทยเรามีพันธุ์ส่งเสริมอยู่เพียงพันธุ์เดียว คือ “พันธุ์อุทอง ๑” นอกนั้นเป็นพันธุ์พื้นเมืองที่มีทรงต้นคล้ายคลึงกับพันธุ์อุทอง ๑ ได้แก่พันธุ์เมล็ดมันฝักดำ และเมล็ดมันฝักขาว ซึ่งก็ไม่ได้เท่าพันธุ์อุทอง ๑

แต่เนื่องจากเกษตรกรผู้

ปลูกถั่วเขียว นิยมซื้อพันธุ์ถั่วเขียวมาปลูกในแต่ละปีมากกว่าจะเก็บพันธุ์ไว้ปลูกเอง การซื้อพันธุ์ถั่วเขียวจากท้องตลาดมาใช้อย่างนั้น จึงทำให้เกิดการผสมปนเปกันระหว่าง ๒-๓ พันธุ์ที่มีอยู่ ทำให้พบเสมอ ๆ ว่า ในแปลงเกษตรกรแปลงเดียวกัน มีพันธุ์ที่ปนกันทั้งฝักดำและฝักขาว ซึ่งเป็นการไม่เหมาะสมเลย เป็นเรื่องหนึ่งที่น่าห่วงหาอาวไรควรหาทางแก้ไขได้ไม่ยากนัก ในการหาพันธุ์แท้ ๆ มาปลูก

ถั่วเขียวพันธุ์อุทอง ๑ นี้ คาดว่ามีต้นกำเนิดจากประเทศฟิลิปปินส์ เป็นไปได้ว่าเป็นสายพันธุ์ที่ขึ้นต้นด้วย CES หมายเลขใดหมายเลขหนึ่ง แต่อาจมีการตั้งชื่อใหม่โดยทางมหาวิทยาลัยมิสซูรี ประเทศ

สหรัฐอเมริกา จึงรู้จักกันในประเทศไทยว่าเป็น “พันธุ์ M7A” เข้ามาในประเทศไทยประมาณ พ.ศ. 2512

ผลจากการทดสอบผลผลิตโดยกรมวิชาการเกษตร ตั้งแต่ปี ๒๕๑๔ ถึง ๒๕๑๘ พบว่า ให้ผลผลิตสูง และมีเมล็ดโตสม่ำเสมอดี จึงได้รับการประกาศเป็นพันธุ์ส่งเสริมเป็นทางการในปลายปี ๒๕๑๙ แต่ถึงแม้ว่าพันธุ์อุทอง ๑ จะมีลักษณะดีกว่าพันธุ์พื้นเมืองหลายประการ เช่น มีผลผลิตสูงกว่า อายุการเก็บเกี่ยวสั้นกว่า และเก็บเกี่ยวน้อยครั้งกว่าก็ตาม แต่ก็ยังมีข้อเสียอยู่อีกหลายประการ เช่น ไม่ต้านทานต่อโรคใบจุด (Cercospra leaf spot) และราแป้ง (Powdery mildew) ซึ่งเป็นโรคสำคัญ

ของถั่วเขียว และมีพุ่มใบสูง ใหญ่เกินไป ทำให้ต้นหักล้ม ง่าย และใช้อัตราปลูกมาก ๆ ไม่ได้

โครงการปรับปรุงพันธุ์ ถั่วเขียวของกรมวิชาการเกษตร และของมหาวิทยาลัยเกษตร- ศาสตร์ จึงได้พยายามหาวิธี การปรับปรุงพันธุ์ทุกวิธีที่จะ ทำได้ เพื่อหาถั่วเขียวพันธุ์ใหม่ ที่ให้ผลผลิตได้สูงกว่า และมี ลักษณะทางพืชไร่อื่น ๆ ดีกว่า พันธุ์อุทอง ๑ ด้วย

พบถั่วเขียวพันธุ์ใหม่ให้ ผลผลิตดีมาก

ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๐ เป็นต้นมา ทางโครงการพัฒนา พืชผักสู่ชนบท ร่วมกับศูนย์วิจัย และพัฒนาพืชผักแห่งเอเชีย และโครงการผสมพันธุ์และ ปรับปรุงพันธุ์ถั่วเขียว ของ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จึงได้เร่งระดมความร่วมมือ ทำการวิจัยในเรื่องการหาพันธุ์ ถั่วเขียว ที่ทนต่อโรคราแป้ง และโรคใบจุดสีน้ำตาลนี้กัน เป็นการใหญ่ ทั้งนี้ในปี พ.ศ. ๒๕๒๗ ก็ได้เริ่มทำการนำ ผลงานวิจัยออกไปปลูกทดสอบ สายพันธุ์ในไร่นาจังหวัดต่าง ๆ โดยความร่วมมือของกรมวิชา การเกษตร กรมส่งเสริมการ เกษตร มหาวิทยาลัยขอนแก่น และวิทยาลัยเทคโนโลยีและ อาชีวศึกษา วิทยาเขตบางพระ และวิทยาเขตลำปางด้วย

ซึ่งก็นับว่าโชคดีมาก ที่ โครงการร่วมมือกันดังกล่าวนี้ บัดนี้นักวิจัยเรื่องถั่วเขียวของ เราก็สามารถคัดเลือกสายพันธุ์

ถั่วเขียวดี ๆ ได้บางสายพันธุ์ ที่มีความต้านทานต่อโรคทั้ง สองได้เป็นอย่างดี ทั้งยังให้ผล ผลิตได้สูง และมีขนาดของเมล็ด โต ได้ขนาดที่ตลาดต่างประเทศ เขาต้องการดีเสียด้วยซ้ำครับ ที่เด่นที่สุดมีอยู่ ๒ พันธุ์ ที่ให้ ผลผลิตได้ดีกว่าพันธุ์อุทอง ๑ ซึ่งถั่วเขียวทั้ง ๒ พันธุ์ดังกล่าว นี้ก็คือ “พันธุ์วีบี ๑๙๗๓-เอ” หรือที่เรียกกันว่า “พันธุ์กำแพง แสน ๑” และ “วีบี ๒๗๗๔-เอ” ซึ่งเรียกว่าพันธุ์ “กำแพงแสน ๒” นั้นเองแหละครับ

ถั่วเขียวพันธุ์กำแพงแสน ๑ และ ๒ นี้ มีต้นกำเนิดมาจาก สายพันธุ์ VC ๑๙๗๓ A และ VC ๒๗๗๔ A ตามลำดับ สาย พันธุ์ทั้งสองนี้ได้มาจาก The 10th International Mungbean Nursery ซึ่งส่งเข้ามาทดสอบ ในประเทศไทยครั้งแรกเมื่อปี ๒๕๒๕ การทดลองนี้ประกอบ ด้วยพันธุ์ผลผลิตสูงจากหลาย ประเทศรวม ๙ พันธุ์ และสาย พันธุ์ผลผลิตสูงของ AVRDC อีก ๑๑ สายพันธุ์

ที่มาและประวัติของสาย

พันธุ์กลุ่มนี้ ดร.พีระศักดิ์ ศรี- นิเวศน์ ได้เปิดเผยว่า สายพันธุ์ ทั้งสองนี้ได้รับการผสมพันธุ์ที่ AVRDC ที่ประเทศไต้หวัน และ ได้รับการคัดเลือกขึ้นต้นมา บ้างแล้ว แต่อย่างไรก็ตาม ยัง มีต้นที่แสดงลักษณะทรงต้น และการติดฝักแตกต่างออกไป จึงได้ทำการปลูกคัดเลือก แบบหมู่ (Mass selection) ที่ แปลงของโครงการสาขาของ AVRDC ที่วิทยาเขตกำแพงแสน เพื่อคัดเอาแต่ต้นที่มีลักษณะ ทรงต้นดีและเหมือน ๆ กันเอา ไว้ทดสอบในครั้งต่อ ๆ มา

ต้นพ่อแม่ของถั่วเขียว สายพันธุ์ทั้งสองนี้ก็คือ VC ๑๙๗๓ A = CES ๑ D - ๒๑/- EG-MG-๑๖ และ VC ๒๗๗๔ A = BPT glab.๓//CES๔๔/ML-๓///CES๑D-๒๑/PHLV๑๘ ชื่อยาวมากเพราะผสมกันมา จากหลายพันธุ์ด้วยกัน

ซึ่งจะเห็นได้ว่าสายพันธุ์ ทั้งสองมีพ่อแม่พันธุ์ เป็นถั่ว เขียวผลผลิตสูงของประเทศ ฟิลิปปินส์เกือบทั้งสิ้น ยกเว้น เพียงพันธุ์ ML-๓ ซึ่งเป็นพันธุ์

ต้านทานโรคราแป้งและใบจุด จากประเทศอินเดีย ซึ่งข้อดี ของสายพันธุ์ถั่วเขียวจากประ- เทศฟิลิปปินส์ คือ ให้ผลผลิต สูง มีทรงพุ่มดี เมล็ดมีขนาด ใหญ่ และอายุเก็บเกี่ยวสั้น แต่ ความต้านทานโรคยังไม่ดี เมื่อ เราเอามาผสมกับพันธุ์ที่ต้าน ทานโรคดีของอินเดียเข้า จึง ได้ลูกผสมที่ดีเกือบจะสมบูรณ์ ครบถ้วนแล้วในปัจจุบันนี้

ผลผลิตเฉลี่ยจากการ ทดลอง ๒๘ ซ้ำ พบว่าพันธุ์ VC ๑๙๗๓ A กับพันธุ์ VC ๒๗๗๔ A และพันธุ์อุทอง ๑ ให้ ผลผลิตเฉลี่ย ๒๐๑.๖, ๑๙๓.๙ และ ๑๔๗.๓ กิโลกรัมต่อไร่ ตามลำดับ คือสายพันธุ์ทั้งสอง ให้ผลผลิตเฉลี่ยสูงกว่าอุทอง ๑ อยู่ร้อยละ ๓๗ และ ๓๒ ตาม ลำดับ

ลักษณะทางพืชไร่ที่สำคัญ ของสายพันธุ์ทั้งสองก็ไม่ต่าง จากอุทอง ๑ มากนัก เช่นน้ำ- หนักเมล็ด และอายุการเก็บ เกียว แต่สายพันธุ์ทั้งสองยังมี ข้อดีกว่าพันธุ์อุทอง ๑ อยู่หลาย ประการ เช่น มีดินตี้ยกว่าและ

“ท่านนายกฯ มีความสนใจมาก ถึงขนาดบุกลงไป
แปลงปลูกถั่วเขียวทั้งสองพันธุ์ เข้าสัมผัสและชมอย่างใกล้ชิด
เป็นเวลานาน โดยมี ดร.พีระศักดิ์ ศรีนิเวศน์ แห่งภาควิชา
พืชไร่นา คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขต
กำแพงแสน หัวหน้าโครงการพัฒนาพันธุ์ถั่วเขียวนี เป็นผู้
อธิบาย”

พุ่มใบเล็กกว่า ทำให้การหัก
ล้มที่เกิดได้น้อยกว่า และยังมี
แนวทางเพิ่มอัตราปลูกต่อไร่
ให้สูงขึ้นได้อีก สายพันธุ์ทั้งสอง
นี้ยังเป็นโรคราแป้งและใบจุด
น้อยกว่าพันธุ์อุทอง ๑ อีกด้วย
แต่ทางด้านองค์ประกอบทาง
เคมีในเมล็ดของสายพันธุ์ทั้ง
๓ มีองค์ประกอบที่คล้ายคลึง
กันมาก

ในด้านน้ำหนักของถั่ว
งอก ก็มีแนวโน้มว่า ถั่วเขียว
สายพันธุ์ใหม่นี้จะให้น้ำหนัก
ถั่วงอกได้มากกว่า เมื่อเพาะ
จากเมล็ดถั่วเขียวที่หนักเท่า ๆ
กัน

ผลการทดสอบสายพันธุ์
ทั้งสองเปรียบเทียบกับพันธุ์
อุทอง ๑ โดยฝ่ายพืชน้ำมันกอง
ส่งเสริมพืชพันธุ์ กรมส่งเสริม
การเกษตร ในฤดูฝนปี ๒๕๒๘
ในแปลงเกษตรกร ๗ ท้องที่
ในเขตจังหวัดพิษณุโลก และ
อุดรดิตถ์ พบว่าสายพันธุ์ VC
๑๙๗๓A หรือ “กำแพงแสน ๑”
และ VC ๒๗๗๘A หรือ “กำแพง
แสน ๒” ให้ผลผลิตสูงกว่าพันธุ์
อุทอง ๑ ร้อยละ ๑๘ และ ๑๑

ตามลำดับ และจากการทดลอง
ในแปลงเกษตรกร ๑๓ ท้องที่
ใน ๑๓ จังหวัด ในฤดูฝนปี
๒๕๒๘ ก็ได้พบว่า สายพันธุ์
กำแพงแสน ๑ และกำแพงแสน ๒
ให้ผลผลิตสูงกว่าพันธุ์อุทอง ๑
ร้อยละ ๒๑ และ ๑๙ ตามลำดับ

การทดสอบโดยมหา
วิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยา
เขตกำแพงแสน ในพื้นที่อำเภอ
บ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี และ
อำเภอยาง่าง จังหวัดเพชรบุรี
ก็ได้ผลคล้ายคลึงกัน

แต่มีข้อสังเกตอยู่ชนิดหนึ่ง
ที่ว่า ถ้าหากเกษตรกรทำการ
ปลูกแบบหว่าน จะทำให้สาย
พันธุ์ใหม่นี้ด้อยกว่าพันธุ์อุทอง ๑
ได้ในแง่ของการเติบโตแข่งขัน
กับวัชพืช ซึ่งถั่วเขียวพันธุ์ใหม่
สู้วัชพืชไม่ค่อยได้ เนื่องจาก
พันธุ์ใหม่นี้มีต้นเตี้ยกว่าอุทอง ๑
นั่นเอง แต่ถ้าทำการปลูกแบบ
เป็นแถว และมีการควบคุม
วัชพืชให้ดีแล้วละก็ สายพันธุ์
ใหม่จะให้ผลผลิตสูงขึ้นได้อีก
มาก ยิ่งกว่านั้นยังมีแนวโน้ม
ว่า สามารถจะเพิ่มอัตราการ
ปลูกของสายพันธุ์ใหม่นี้ให้มาก

ขึ้นได้อีก เนื่องจากมีต้นเตี้ย
กว่าพันธุ์อุทอง ๑ และมีทรง
พุ่มเล็กกว่า อันจะเป็นแนวทาง
ให้เพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่ของสาย
พันธุ์ใหม่นี้มีขึ้นไปได้อีกไม่น้อย
เลย

ถั่วเขียวพันธุ์ใหม่คืออย่างไร

จากผลการทดสอบแบบ
สอบถามเกษตรกร ที่ร่วมทำ
แปลงทดสอบพันธุ์ถั่วเขียวพันธุ์
ใหม่ทั้ง ๒ นี้ ส่วนใหญ่มีความ
เห็นว่าพันธุ์วีซี ๑๙๗๓-เอ
หรือ “กำแพงแสน ๑” เป็น
พันธุ์ที่ให้ผลดีที่สุด ซึ่งพอสรุป
ข้อคิดเห็นของเกษตรกรที่มี
ต่อพันธุ์กำแพงแสน ๑ ดังนี้คือ

๑. ผลผลิตต่อไร่สูงกว่า
พันธุ์อื่น ๆ ในหลาย ๆ พื้นที่
กล่าวคือในแปลงที่ปลูกในสภาพ
ชาวบ้านให้ผลผลิต ๑๕๐-๒๐๐
กิโลกรัมต่อไร่ แต่ในแปลงที่
ปลูกถั่วเขียวพันธุ์ใหม่นี้โดยมี
การใส่ปุ๋ยและการกำจัดวัชพืช
ได้ดีพอ และมีการฉีดพ่นยาฆ่า
แมลงให้บ้าง จะได้ผลผลิตสูง
กว่า ๓๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ได้
โดยไม่ยากนัก

๒. การติดฝัก จะติดฝัก

รวมกันเป็นกลุ่ม ชูช่อพันทรง
พุ่มใบทำให้ได้รับแสงแดดเต็ม
ที่ ช่วยทำให้ง่ายต่อการเก็บ
เกี่ยวได้ดีขึ้นมาก

๓. ขนาดของเมล็ดค่อนข้าง
ใหญ่กว่าพันธุ์อื่น ๆ และ
เท่ากับพันธุ์อุทอง ๑ ซึ่งนับว่า
ได้ขนาดมาตรฐานที่ดีมาก

๔. ก่อนข้างจะมีความ
ต้านทานต่อโรคใบจุดและโรค
ราแป้ง ได้ดีกว่าพันธุ์อื่น ๆ ด้วย
ส่วนพันธุ์ที่ให้ผลดีใน
ทรงชนะของเกษตรกรรอง
ลงมาก็คือ พันธุ์วีซี ๒๗๗๘-เอ
หรือพันธุ์ “กำแพงแสน ๒”
ซึ่งมีขนาดเมล็ดเล็ก แต่เมล็ด
จะมีสีเขียวเข้มกว่าพันธุ์กำแพง
แสน ๑ ซึ่งลักษณะเมล็ดสีเขียว
เข้มพอคำชอบมากกว่า ถั่วปลูก
ก็เหมือนกันทั้ง ๒ พันธุ์ คือ
ปลูกได้ดีทั้งในช่วงต้นฝน (เม.ย.
-พ.ค.) ปลายฝน (ส.ค.-ก.ย.)
และฤดูแล้ง (ธ.ค.-ก.พ.) การ
ใช้เมล็ดพันธุ์ปลูกเป็นแถวจะ
ใช้ ๓ กิโลกรัมต่อไร่ แต่ถ้าใช้
วิธีหว่านจะต้องใช้เมล็ดพันธุ์
๔-๖ กิโลกรัมต่อไร่ อายุการ
แก่ของฝักแรกพันธุ์กำแพงแสน ๑

๕๓.๔ วัน พันธุ์กำแพงแสน ๒ ก็ประมาณ ๕๓.๑ วัน โดยมีจำนวนผักตบตันใกล้เคียงกัน คือประมาณ ๑๓-๑๔ ผักมากกว่าพันธุ์อุทอง ๑

ทั้งสองสายพันธุ์ใหม่นี้ให้ผลผลิตต่อไร่สูงกว่าพันธุ์อุทอง ๑ ซึ่งเป็นที่คาดหมายว่า ถั่วเขียวทั้ง ๒ พันธุ์นี้ จะได้รับความนิยมเป็นอย่างสูง ได้รับการตั้งชื่อว่า “กำแพงแสน ๑” และ “กำแพงแสน ๒” เป็นเกียรติแก่วิทยาเขตกำแพงแสนของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ต่อไป โดยคณะกรรมการวิจัยและพัฒนา กรมวิชาการเกษตร ได้พิจารณารับรองถั่วเขียวพันธุ์ใหม่ทั้ง ๒ พันธุ์นี้ ตั้งแต่เมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๒๔ และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ก็ได้มอบเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวทั้ง ๒ พันธุ์นี้ ให้กรมส่งเสริมการเกษตรรับไปขยายพันธุ์เผยแพร่ต่อไปด้วยแล้ว

ลูกค้าถั่วเขียวผิวมันของไทยเรามีทั้งแขก จีน ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส เขาเอาถั่วเขียวไทยเราไปทำประโยชน์ได้สารพัด ตั้งแต่เป็นแป้งถั่วล้วน ๆ ใช้ทำขนม จนกระทั่งเอาไปเพาะเป็นถั่วงอก ในหมู่ประเทศตะวันตกและญี่ปุ่น ก็นิยมบริโภคถั่วงอกที่เพาะจากถั่วเขียวนี้นี้มาก แต่สำหรับญี่ปุ่นเขาพิถีพิถันเป็นพิเศษ จึงเลือกบริโภคแต่ถั่วงอกที่เพาะจากเมล็ดถั่วเขียวผิวดำชั้นดีเท่านั้น ถ้าเรากวาดชนกการผลิตให้ได้เมล็ดถั่วเขียวที่มีคุณภาพดี ตรงกับที่ตลาดโลกเขาต้องการ ก็ยังมีผู้ทางที่จะขายทำรายได้ให้ครอบครัว

ได้ดีขึ้นแน่ ๆ

แต่ในระหว่างที่เรายังหาเมล็ดถั่วเขียวพันธุ์ใหม่ทั้งกำแพงแสน ๑ และ ๒ ที่เพิ่งคัดเลือกพันธุ์ได้นี้มาปลูกกัน ได้ยังไม่ค่อยจะแพร่หลายนัก ผมก็อยากขอเชิญชวนให้พี่น้องชาวไทยทั้งหลาย ได้พยายามหาเมล็ดถั่วเขียว “พันธุ์อุทอง ๑” ซึ่งหาได้ง่ายกว่าเอามาปลูกเข้าไว้ก่อนจะดีกว่า เพราะพันธุ์อุทอง ๑ ก็ให้ผลได้ดีเป็นที่น่าพอใจมาก อยู่ในระดับชั้นน้ำดีเหมือนกัน

ควรรักษาคุณภาพเมล็ดถั่วเขียวให้ดีจะขายได้ราคาสูง

ในปีการผลิตถั่วเขียวผิวมันของไทยในปี ๒๕๓๐ นี้ คาดว่าจะมีจำนวนเพียงประมาณ ๑๕๕,๐๐๐ ตันเท่านั้น น้อยกว่าปีก่อนโน้นซึ่งเคยผลิตได้ถึง ๒๑๐,๐๐๐ ตัน เพราะเกษตรกรประสบภัยธรรมชาติบ้าง และเปลี่ยนไปปลูกพืชอื่นทดแทนเสียแล้วบ้าง แต่ก็คาดว่าถั่วเขียวผิวมันนี้คงจะขายทำเงินเข้า

ประเทศได้ ประมาณในราว ๑,๐๐๐ ล้านบาทเช่นปีที่ผ่านมาได้ ถ้าไม่โชคร้ายถูกตลาดต่างประเทศตราคราเรากันเกินไปนะครับ

ที่จริงแล้วถั่วเขียวผิวมันของไทยเราก็มีตลาดประจำอยู่ที่ญี่ปุ่นและอินเดียเป็นหลักแล้ว ส่วนถั่วเขียวผิวมัน ก็มีตลาดประจำอยู่ที่ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน อินเดีย ปากีสถาน กลุ่มประเทศตะวันออกกลาง และได้หวัน ตลาดรองลงมาได้แก่สหรัฐอเมริกา ฮองกง เนเธอร์แลนด์ สิงคโปร์ และมาเลเซีย แต่จีนนั้นขณะนี้ก็ได้เริ่มลดการซื้อจากไทยเราลงไปแล้ว เมื่อเขาเริ่มผลิตขึ้นใช้เองได้เกือบเพียงพอในปีที่แล้ว

ตามความจริงแล้วราคาถั่วเขียวผิวมันนี้ ก็ยังมีได้เลวทรามจนถึงกับทำให้ปัญหาหมากพืชรากำลังมีปัญหาหนักอยู่นั้นเลย เพราะถั่วเขียวนี้นี้ยังมีทางขายได้อีกแน่ ๆ ทั้งตลาดภายในประเทศของเราเองก็ยังมีการใช้อยู่ไม่น้อยเลย พี่น้องเกษตรกร

ทั้งหลายจึงยังไม่สมควรจะวิตกทุกข์ร้อนในเรื่องนี้ไปจนเกินกว่าเหตุ ยังควรผลิตเพิ่มขึ้นใช้ประโยชน์ได้ดีแน่ ๆ

ขณะนี้ถ้าพี่น้องชาวไทยถั่วเขียวใครเก็บเกี่ยวมาแล้ว และยังมีเมล็ดถั่วเขียวตกค้างอยู่ในมือก็ควรจะพยายามประวิงเวลาการขายให้เนิ่นออกไปอีกสักหน่อย คืออย่าเพิ่งด่วนรีบขายในขณะนี้ ด้วยแนวโน้มในตลาดต่างประเทศนั้น ขณะต้นฤดูเก็บเกี่ยวอย่างนี้ราคาถั่วเขียวจะมีแนวโน้มต่ำลงนิดหน่อย เพราะมีผลผลิตถั่วเขียวจากไร่ประดังเข้าสู่ตลาดมาก พ่อค้าจึงถือโอกาสกดราคาเอาบ้างตามประเพณีของเขา แต่ถ้าเก็บรอเวลาไปอีกสักหน่อยราคาจะสูงขึ้นกว่าวันนี้ก็ได้นั่นแหละ ขอให้ใจเย็น ๆ เก็บรักษาเมล็ดถั่วเขียวนี้นี้ไว้ให้ดีกว่าเถอะ

โดยทั่วไปถั่วเขียวเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญพืชหนึ่งที่นาสนใจมาก เพราะเป็นพืชที่มีอายุสั้นกว่าพืชไร่อื่น ๆ ทั้งหมด คือมีอายุเก็บเกี่ยวเพียง ๖๐-๗๐ วัน เท่านั้นเอง ยิ่งพันธุ์

“ถั่วเขียวนี้เป็นพืชตระกูลถั่วปลูกง่ายมาก และให้ผล
ประโยชน์ตอบแทนได้ดี ประกอบกับเพราะเหตุที่ถั่วเขียวเป็น
พืชใบเลี้ยงคู่ จัดอยู่ในจำพวกตระกูลถั่ว เช่นเดียวกับถั่วลิสง
ถั่วเหลือง กระถิน แค มะขาม จามจุรี และโสน จึงมีคุณสมบัติ
พิเศษในการบำรุงดินได้ดีด้วย”

ใหม่ทั้งกำแพงแสน ๑ และ ๒
นั้นเพียง ๔๕-๖๐ วันก็เก็บเมล็ด
ขายเป็นเงินเข้าไร่นาได้แล้วละ
จึงยังสามารถใช้เป็นพืชที่ปลูก
สลับกับพืชหลักอื่น ๆ ได้ เช่น
ปลูกก่อนหรือหลังการทำนา
ถั่วเขียวยังคงจะมีความสำคัญ
ต่อเศรษฐกิจของประเทศเรา
ได้มากขึ้นแน่ ๆ

ข้อสำคัญก็เรื่องคุณภาพ
ของถั่วที่ขายเขานะครับ คือ
พี่น้องชาวไร่ควรจะทำการ
แยกแยะคัดเกรดถั่วให้ดี ๆ อย่า
เอาถั่วเม็ดเล็กเม็ดน้อยไปปะปน
คละกัน จะทำให้ขายไม่ได้ราคา
เพราะพ่อค้าเขาจะอ้างเป็น
สาเหตุในการตัดราคาค่าซื้อ
ให้ถูกลงได้ ดังนั้น เรื่องพันธุ์
ถั่วเขียวที่จะใช้ปลูกต่อไปนั้น
จึงมีความสำคัญมาก ไม่ควร
ใช้พันธุ์ต่าง ๆ ปะปนกัน ควร
เลือกใช้แต่พันธุ์ที่ทางราชการ
รับรองว่าดีที่สุด เอามาปลูก
จะให้ผลกำไรได้ดีกว่านะครับ

และก็ควรเอาใจใส่การ
ปราบวัชพืชในไร่ให้ดี และ
ไม่ควรจะปล่อยให้ต้นและฝักถั่ว
เขียวที่แก่แล้วนั้นแห้งคาไร่ ด้วย

จะทำให้เชื้อรามีโอกาสติดฝัก
แห้งระบาดได้ง่ายขึ้น ควรเก็บ
เมื่อฝักแก่ได้ที่ดีแล้วนะครับ

สำหรับถั่วเขียวผิวดำนั้น
จะขายญี่ปุ่นสำหรับใช้เพาะ
ถั่วงอกนั้น จะต้องระมัดระวัง
พิเศษอีกด้วยนิดหน่อย คือเรื่อง
การนวดเอาเมล็ดถั่วเขียวออก
จากฝัก ก็ไม่ควรจะใช้เครื่อง
นวดข้าวมานำนวดฝักถั่วเขียว
นะครับ เพราะจะทำให้เมล็ด
ถั่วเขียวนั้นกระทบกระเทือน
จะเสียความงอกไปเพาะจะไม่
ค่อยงอก ดังนั้นถ้าจะใช้เครื่อง
นวดก็ควรจะใช้เครื่องนวดถั่ว
เขียวหรือถั่วเหลืองซึ่งจัดทำมา
โดยเฉพาะจะดีกว่า

และเมล็ดที่นวดมาแล้ว
ก็ควรทำความสะอาด ตากให้
แห้งอีกหน่อยเสียก่อนแล้วจึง
ค่อยบรรจุลงกระสอบเก็บให้
มิดชิด อย่าให้ถูกฝนถูกความ
ชื้นได้เลย หากทางช่วยป้องกัน
เชื้อราให้เกิดเผยแพร่เชื้อขึ้น
ได้ง่าย ถ้าทำอย่างนั้นแนะนำมา
นี้ได้ ก็จะช่วยให้เมล็ดถั่วเขียว
ผิวดำนั้นมีคุณภาพได้มาตรฐาน
ที่ดี เป็นที่ต้องการของตลาด

ต่างประเทศได้ดีขึ้นแน่ ๆ เลย
ละครับ

เปลี่ยนเมล็ดถั่วเขียวเพิ่ม มูลค่าได้ไม่ยาก

แต่ถ้าจะทำอะไรก็ไม่
สะดวกนัก อย่างน้อยที่สุดเรา
ก็ควรจะชักชวนกันให้หันมาหา
ทางใช้ประโยชน์จากถั่วเขียว
ไทยกันให้มากขึ้นด้วยจึงจะดี

และถ้าคิดอะไรไม่ออก
ผมก็อยากจะขอแนะนำให้เอา
เมล็ดถั่วเขียวที่ปลูกได้เองนั้น
เอามาใช้เพาะถั่วงอก ให้ถั่วเขียว
นั้นกลายเป็นฝักที่มีคุณค่าทาง
อาหารสูง ใช้ประกอบอาหาร
กันได้สะดวกดีเสียด้วยครับ

ทั้งวิธีการเพาะถั่วงอกนี้
ก็ทำได้ไม่ยากเลย แถมยัง
สามารถจะใช้ถุงพลาสติกที่มี
เหลือใช้อยู่เกล็ดกลื่อนบ้าน
ในปัจจุบันนี้ เอามาใช้ประโยชน์
เป็นภาชนะเพาะถั่วงอก เพาะ
เอาไว้กินไว้ขายกันก็ยังได้
เสียด้วย ช่วยให้ทุกอย่างที่เหลือ
ใช้นั้นได้กลับกลายเป็นประโยชน์
อย่างนี้จะไม่ดีกว่าหรือ
ครับ

เรื่องของถุงพลาสติกเหลือ

ใช้นั้น เราก็นำไปใช้แทน
กระถางเพาะชำ ปลูกต้นไม้
เล็ก ๆ ได้ดีเหมือนกัน และนอก
จากประโยชน์เพื่อใช้ในการปลูก
พืชอย่างว่านี้แล้ว ในปัจจุบันก็
ได้มีผู้ใช้ถุงพลาสติกนี้ ในการ
“เพาะถั่วงอก” ไว้กินกันเอง
ได้ดีเสียด้วยนะครับ ซึ่งเหมาะ
สำหรับการใช้ในชนบทได้ดีมาก
เพราะจะช่วยให้ประหยัดค่า
ใช้จ่าย และมีถั่วงอกสด ๆ เป็น
อาหารชั้นดีกินกันได้ด้วยใน
ราคาถูก ๆ

ถั่วงอกที่ตลาดสดนั้น ใน
ตอนเช้า ๆ ก็ดูสวยสดน่ารับ-
ประทานดีอยู่หรอกครับ แต่พอ
ตกบ่ายก็ถั่วงอกตอนเช้านั้น
แห้งที่ขายยังไม่หมด ดมดูจะ
รู้สึกเหม็นเน่านิด ๆ เพราะอมน้ำ
รสชาติจึงไม่อร่อยเหมือนตอน
เช้า แม้ค่าเขาจะแถมสารส้ม
ลงไปให้น้ำที่แช่ เพื่อช่วยปรุง
แต่งให้ถั่วงอกนั้นขาวและกรอบ
น่ากินขึ้น พอช่วยยืดเวลาไปได้
อีกระยะหนึ่ง

อีกอย่างหนึ่งถั่วงอกที่เขา
เพาะขายทั่วไปนั้น ก็ไม่แน่ว่า
จะมียาฆ่าแมลงอยู่ในนั้น

หรือไม่ มองดูเผิน ๆ ก็อาจจะคิดว่าปลอดภัยกว่าผักอื่น ๆ แต่จริง ๆ แล้วก็ไม่แน่นอนครับ ผมเคยไปดูการเพาะถั่วงอกบางจังหวัดมาแล้ว ก็พบว่ายังมีหลายรายที่ได้ใช้ยากันเชื้อราใส่ในการเพาะถั่วงอกนั้นด้วย ยิ่งถ้าถั่วเขียวที่นำมาเพาะอาจเป็นถั่วเขียวเก่า มีมอดไชกัดกิน พ่อค้าก็มักจะนำยาฆ่าแมลงชนิดผง พวก ดี.ดี.ที. หรืออะไรเหล่านั้นคลุกกับเมล็ดถั่วเขียว ฆ่าแมลงไว้ด้วย

และที่สำคัญยิ่งก็คือ ถั่วงอกนี้โดยมากมักจะนำไปล้างตามแม่น้ำลำคลอง เพราะสะดวกไม่ต้องเปลืองน้ำสะอาด และไม่ต้องโกยวัสดุพวกถ่าน แกลบหรือทรายที่ใช้เพาะนั้น ขนไปทิ้งที่อื่น ทุนทั้งน้ำใช้และแรงงาน อย่างนี้ท่านผู้อ่าน **“วารสารไทย”** ก็ลองหลับตา คิดดูเอาเถิดครับว่า แม่น้ำลำคลองเดียวนี้มีนกกปรกแค่ไหนเพียงไร บางครั้งมีสัตว์ตายหรือมีสิ่งปฏิกูลลอยตามน้ำมา ทั้งท่อระบายน้ำเสียจากบ้านเรือนหลายแห่งก็ยังคงแอบปล่อยลงแม่น้ำลำคลองนั้น ซึ่งล้วนสุดอุดมไปด้วยเชื้อโรค พยาธิ และวัฏธมีพิษต่าง ๆ สุดจะพรรณนาละครับ

อย่างนี้แล้วท่านยังจะซื้อ มาบริโภคกันต่อไปได้สนิทใจอยู่อีกหรือครับ ทำไม่ไม่คิดเพาะถั่วงอกไว้กินกันเองดูบ้าง ซึ่งจะช่วยให้ประหยัดเงินประหยัดเวลาที่จะไปซื้อจากตลาด และปลอดภัยจากเชื้อโรค พยาธิ หรือวัฏธมีพิษต่าง ๆ ที่อาจมีติดมากับถั่วงอกนั้นได้ขึ้นด้วย

อีกทั้งยังมีโอกาสจะได้รับประทานถั่วงอกสด หวานกรอบ ได้รสอร่อยอย่างบอกใครเชียว

ถั่วงอกนั้นเขานำเมล็ดถั่วเขียวมาเพาะจนงอกยาวประมาณ 2 นิ้ว ยังไม่แตกใบจริงออกมาจนครบ ล้างน้ำให้สะอาดแล้วนำมาขาย ก็เปลี่ยนเมล็ดถั่วเขียวมาเป็นเงินใช้ได้สบายไป

เมล็ดถั่วเหลืองก็นำมาใช้เพาะถั่วงอกได้เหมือนกัน แต่จะได้ถั่วงอกที่มีใบเลี้ยงและรากที่งอกออกมาจะโตและแข็งแรงกว่าถั่วเขียว ซึ่งเราเรียกว่า “ถั่วงอกหัวโต” ที่นิยมใช้ต้มจืดกับหมูสับมากกว่าที่จะใช้ผัดนั้นอย่างไรละครับ พวกถั่วงอกจากถั่วเหลืองและถั่วเขียวนี้ จะให้โปรตีน แคลเซียม ไวตามิน ได้มากกว่าถั่วชนิดอื่น ๆ ดีมาก **วิธีเพาะถั่วงอกอย่างง่าย ๆ**

ซึ่งความจริงแล้วพวกถั่วดำ ถั่วขาว ถั่วแดง หรือแม้กระทั่งเมล็ดแค ก็เพาะได้แบบเดียวกันนี้เหมือนกัน แต่ความนิยมสุ้ถั่วงอกที่เพาะจากเมล็ดถั่วเขียวหรือถั่วเหลืองไม่ได้

ส่วนประกอบของเมล็ดถั่วเขียว มีเปลือกเมล็ดซึ่งห่อหุ้มส่วนต่าง ๆ ที่อยู่ในเมล็ด มีลักษณะเหนียวเป็นมัน ทำหน้าที่ป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับส่วนต่าง ๆ ภายในเมล็ด ที่เปลือกเมล็ดด้านหนึ่งจะโค้ง และอีกด้านหนึ่งจะเว้าเข้าไปตรงส่วนที่เว้านี้จะเห็นผลเป็นที่เป็นส่วนที่ติดกับผนังของฝักถั่ว ซึ่งเราเรียกว่า “สะดือ” ของเมล็ด ในระยะที่ฝักยังอ่อนอยู่อาหารจะส่งผ่านส่วนนี้เข้าไปในเมล็ด คล้ายกับทารกขณะที่อยู่ภายในมดลูก ต้องอาศัยอาหารที่ส่งผ่านเข้าไปทางสายสะดือนั่นเองแหละครับ

เหนือสะดือนี้นั้นไปมีรูเล็ก ๆ อยู่รูหนึ่ง เป็นรูที่ใช้หายใจและคายน้ำ รากอันแรกก็จะโผล่ออกจากรูนี้เองแหละครับ ออกสู่ภายนอกในระยะที่เมล็ดเริ่มงอก

ถัดจากเปลือกเมล็ดเข้าไปที่เห็นเป็นสีขาวหนา ๆ แกะออกได้เป็น ๒ ซีก ส่วนนี้ก็คือใบเลี้ยงคู่ ภายในใบเลี้ยงนี้มีอาหารสะสมในเมล็ด ที่เมล็ด

เก็บสำรองเอาไว้เลี้ยงต้นอ่อน ในขณะที่รากยังหาอาหารและใบยังปรุงอาหารเองไม่ได้

ระหว่างใบเลี้ยงทั้งสองมีลำต้นและใบเล็ก ๆ สีเขียวอยู่ เราเรียกว่า “ต้นอ่อน” หรือ “คัพภะ” (Embryo) ส่วนนี้แหละครับที่มันจะเจริญเป็นลำต้นต่อไป ตรงปลายหรือยอดของส่วนนี้เรียกว่า “ยอดอ่อน”

ถั่วงอกที่เรารับประทานนั้น เรารับประทานส่วนที่เรียกว่า “รากอันแรก” คือ ส่วนที่จะเจริญเป็นรากแก้วต่อไป กับส่วนที่เป็นใบเลี้ยงทั้งสองนั้นเองแหละครับ

ตามปกติแล้วผู้ที่เพาะถั่วงอกขาย เขามักจะใช้ถ่าน แกลบหรือขี้เถ้าแกลบเป็นวัสดุเพาะ โดยใช้ขังหรือบีบที่ตัดเอากันออก แล้วเจาะรูด้านข้างไว้ข้างใกล้ ๆ กันบีบสองด้านตรงกันข้าม ใช้ไม้ไผ่เหลาขนาดนิ้วก้อยขัดเอาไว้ห่างกันประมาณ ๒ นิ้ว นำฟางกรูรองกันบีบ โรยขี้เถ้าแกลบลงหนาประมาณ ๒ นิ้ว แล้วโรยเมล็ดถั่วเขียวที่แช่น้ำจนพอง ลงจน

“การสลายของปมรากนี่เป็นการให้ธาตุไนโตรเจนแก่พืชได้ โดยที่เจ้าของไม่ต้องควักกระเป๋าจ่ายเงินค่าซื้อปุ๋ยไนโตรเจนนี้แต่อย่างใดเลย จึงช่วยให้ประหยัดเงินได้ดีเหลือเกินในยามเศรษฐกิจการเงินมันออกจะหาได้ยากอยู่อย่างนี้ หากท่านจะประหยัดอะไรได้ก็ควรจะทำทันที อย่าได้มัวลังเลใจแต่อย่างใดอยู่อีกเลย”

ทั่วชั้นกลบนั้น ต่อจากนั้นจึงนำซีเมนต์กลบโรยทับ สลับกับเมล็ดถั่วเขียวขึ้นมาเป็นชั้น ๆ ต่อมาจนเกือบจะถึงปากบึงจึงใช้ฟางปิดตอนบน ตั้งไว้ในที่ร่มทำการรดน้ำให้ชุ่มเช้า-เย็นประมาณ ๓ วันที่ใช้การได้แล้วละครับ

สำหรับวิธีเพาะถั่วงอกอย่างง่าย ๆ วิธีเก่าของชาวสวนใช้วิธีขุดหลุมเอาใบตองแห้งรองพื้น โรยถั่วเขียวที่แช่น้ำจนเมล็ดพองแล้วลงไป แล้วใช้ใบตองแห้งปิดข้างบนให้ต่ำกว่าระดับผิวดินนิดหน่อย นำผลมะพร้าวแห้งที่ร่วนหล่นแถวนี้วางไว้ข้างบนพอเป็นเครื่องหมาย เช้า-เย็นเดินผ่านก็รดน้ำให้ สังเกตที่ผลมะพร้าวแห้งใบนั้นขยับสูงขึ้นมาอยู่ระดับเดียวกับปากหลุม ในราว ๒-๓ วันที่เปิดน้ำไปรับประทานได้

และบรรดาผู้ที่ไปเรียนอยู่เมืองนอก ถ้าอยากจะกินถั่วงอกสด ๆ ก็อาจจะหาหน่อขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๘-๑๐ นิ้ว ยาวประมาณ ๕๐-๖๐ เซนติเมตร เอามาวางตั้งขึ้น

แล้วหาเศษใบไม้แห้ง ๆ ใส่เป็นวัสดุเพาะแทนซีเมนต์กลบ ดำเนินวิธีการคล้ายแบบเพาะด้วยบิบนั่นเองแหละครับ หรือบางทีก็อาจจะเพาะด้วยกระดาษหนังสือพิมพ์แช่น้ำบ้าง เพาะด้วยผ้าเก่า ๆ บ้างก็ได้ผลเช่นกัน พอมีถั่วงอกสด ๆ มาให้ใช้ผัดรับรองเลี้ยงเพื่อนฝูงได้เรื่อยไป

ส่วนนักนิยมไฟที่ชอบเข้าป่าเข้าดง ก็มักจะนำถั่วเขียวติดตัวไปด้วย อยากจะกินถั่วงอกผัดขึ้นมาก็นำเมล็ดถั่วเขียวไปหมกไว้ตามริมลำห้วยลำธารที่มีทรายและใบไม้ผุรองรับอยู่ ไปล่าสัตว์เดินป่าในท้องที่อื่นตามสะดวก พอสองวันล่วงไปกลับมาก็เดิม ก็เดินไปคุ้ยเอาถั่วงอกที่เพาะเอาไว้ เอามาปรุงอาหารกับเนื้อสัตว์ได้ทันที ทำราวกับว่าอยู่ในเมืองอย่างนั้นแหละครับ ง่ายจะตายไปการเพาะถั่วงอกกินเองนี่นะ

การเพาะถั่วงอกในถุงพลาสติก

สำหรับพี่น้องชาวชนบทบางแห่ง ก็อาจจะทำการเพาะในหม้อดิน ในขวด หรือใน

ภาชนะอื่นได้เหมือนกัน ก็ว่ากันไปตามสะดวกเถอะครับ

แต่สำหรับในเมืองหรือชนบทที่มีการใช้ถุงพลาสติกเหลือทิ้งกันอยู่มากมาย ก็อาจทำการเพาะถั่วงอกในถุงพลาสติกซึ่งอาจใช้จากถุงโอเลี้ยงที่ล้างเก็บเอาไว้นั้นก็ได้นะครับ

วิธีทำก็คือ ให้นำถุงพลาสติกมาเจาะรูตั้งแต่ก้นจนถึงกลางถุง เจาะไว้หลาย ๆ รู ให้พรุนอย่างทั่วถึง ให้รู้โดยขนาดรูป หรือจะใช้ที่เจาะรูกระดาษเจาะให้ก็ได้ หรือจะจุดรูแล้วจิ้มที่ถุงให้ทะลุเป็นรูก็ได้เหมือนกันนั่นแหละ

วัสดุที่เพาะก็ใช้ซีเมนต์กลบหรือใบไม้ผุ หรือทราย หรือจะเป็นกระดาษหนังสือพิมพ์ที่แช่น้ำไว้จนเปียกแล้วฉีกใส่ก็ได้ ใส่ลงไปในถุงชั้นล่างให้สูงประมาณ ๑ ถึง ๒ นิ้วพุด แล้วจึงโรยเมล็ดถั่วเขียวที่แช่น้ำไว้จนพองแล้ว ควรแช่เมล็ดถั่วเขียวนั้นด้วยน้ำอุ่นหรือน้ำเย็นก่อน แล้วนำไปตากแดด ความร้อนจะช่วยให้การดูดซึมของน้ำ

เข้าไปในเมล็ดได้ดี จะทำให้พองเร็วขึ้นในเวลาเพาะ

โรยเมล็ดถั่วเขียวใส่ลงไปให้กระจายเต็มพื้นผิวของวัสดุที่ใช้เพาะนั้น ซึ่งมักจะใช้ซีเมนต์กลบ แล้วโรยซีเมนต์กลบใส่ทับลงไปอีกให้หนาเท่าชั้นแรก โรยเมล็ดถั่วเขียวลงใส่เพาะอีก ทำเป็นชั้น ๆ กับซีเมนต์กลบสลับกันไป จะได้ประมาณ ๓ ชั้นก็จะถึงปากถุงพอดี ใช้เชือกมัดปากถุงแบบหั่วได้หย่อนลงในกระป๋องน้ำจนชุ่มดี แล้วจึงยกขึ้นนำไปตั้งไว้ในอ่างหรือในกระป๋องตักน้ำก็ได้ และจะต้องหาผ้าหรือกระดาษแข็งหรือแผ่นไม้อัด ปิดปากอ่างหรือกระป๋องตักน้ำนั้นไว้ด้วยให้มีที่บึงจะดี

หรือจะแขวนถุงไว้กับเสาหรือตามกิ่งไม้ โดยนำถุงกระดาษเจาะรูที่ก้นถุง วางคลุมถุงที่เพาะร้อยเชือกผ่านรูขึ้นไปแขวนกับตะปูที่ตอกติดกับเสา เหตุผลที่ต้องหาสิ่งปกคลุมให้มืดนั้น เพราะธรรมชาติของพืชในการออกของรากส่วนมากไม่ต้องการแสงสว่าง

ถ้าใช้ถั่วแกลบแห้งก็จุ่มน้ำ
อีก ทิ้งไว้ประมาณวันครึ่งถึง
๒ วัน ก็จะได้ถั่วงอกอวบ ๆ
ขาว ๆ มาให้รับประทานได้
ไม่ยากเลย

เมล็ดถั่วเขียวที่ใช้เพาะ
ถั่วงอกนี้ สำหรับขนาดถั่ว
โถเลี้ยงขนาดใหญ่ หรือถั่วใส่
ถ้วยเตี้ยน้ำจะต้องใช้เมล็ดถั่ว
เขียวราว ๓ ข้อนโตะ เพาะนาน
วันครึ่งถึง ๒ วันจะกำลังเหมาะ
ที่จะใช้ประกอบอาหาร หากว่า
อายุเกิน ๒ วันขึ้นไปแล้วละก็
ใบจริงซึ่งมีสีเขียวจะโผล่ออก
มาตรงยอด ไม่เหมาะที่จะใช้
ประกอบอาหารเสียแล้วละครับ
เพราะจะเหม็นเขียว ไม่อร่อย

สรุปแล้วการเพาะถั่วงอก
ด้วยถั่วพลาสติก จะให้ผลได้เร็ว
กว่าเพาะด้วยวิธีอื่นราว ๑ วัน
เพราะถั่วพลาสติกอบให้ร้อน
และเก็บความชื้นได้ดี ทำให้
อุณหภูมิและความชื้นมีพอเหมาะ
พอดี จึงงอกเป็นถั่วงอกได้เร็ว
กว่าปกติ นอกจากนั้นยังได้ผลดี
ในเรื่องความสะดวก ความ

สะดวก และประหยัดได้ขึ้นด้วย
เมล็ดถั่วเขียวที่โรยเพาะ
ไว้เป็นชั้น ๆ ควรจะจัดโดยเมล็ด
เรียงกันไว้อย่างเป็นระเบียบ
สักหน่อยก็จะดี เวลาจะนำมาใช้
ก็เอามือขยำตรงส่วนบนนำไป
ล้างได้เลย มันจะเรียงตัวกัน
อยู่เป็นชั้น ๆ ต้องการถั่วงอก
มากก็ทำครั้งละหลาย ๆ ถ้วย ถ้า
ต้องการใช้ทุกวันก็ทำทยอย
กันไป กระว่าอีก ๒ วันเราจะ
ผัดถั่วงอกในตอนเช้า ผัดไทย
ตอนกลางวัน หรือทำถ้วยเตี้ย
น้ำ ถ้วยเตี้ยวแห้ง เลี้ยงลูกเลี้ยง
หลานหรือคนงานในไร่ในสวน

ในวันเสาร์-อาทิตย์หรือวันหยุด
เรียน ก็ทำได้ง่าย ๆ

สอนให้ลูกหลานของท่าน
ให้รู้จักเพาะ ถั่วงอกในถั่ว
พลาสติก เอาไว้กินไว้ขายกัน
เองบ้าง ก็จะได้รับประโยชน์
ดีแน่ ๆ ไม่เชื่อก็ดลองดูซิครับ
**วุ้นเส้นที่ผลิตจากถั่วเขียว
ตลาดยังต้องการมาก**

นอกจากเมล็ดถั่วเขียว
จะเป็นความต้องการของผู้
บริโภคภายในและภายนอก
ประเทศอย่างมากแล้ว ผลิต-
ภัณฑ์ที่อาศัยถั่วเขียวเป็นวัตถุดิบ
สำคัญอยู่ด้วยกันคือ อุตสาห-
กรรมแป้ง และ “วุ้นเส้น” ก็
ยังเป็นที่ต้องการของตลาดอยู่
มาก ทั้งในประเทศและต่าง
ประเทศก็ยังคงต้องการอยู่ด้วย
เช่นเดียวกัน การแปรรูปถั่ว
เขียวในอุตสาหกรรมแป้งและ
วุ้นเส้นนี้ จึงยังเป็นประโยชน์
ในการใช้แรงงานภายในประ-
เทศ ให้มีเพิ่มมากขึ้นได้อีกทาง
หนึ่งด้วย

ดังนั้น การส่งเสริมสนับสนุน
ให้มีการปลูกถั่วเขียวผิวมัน
กันขึ้นอย่างเป็นล่ำเป็นสัน จึง
จะช่วยให้ประเทศไทยเรา
สามารถมีสินค้าเพื่อการส่งออก
เพิ่มขึ้นอีกได้ในเวลาเดียวกัน
อย่างน้อยก็ได้แก่เมล็ดถั่วเขียว
ผิวมัน แป้งถั่วเขียว และวุ้นเส้น
นั่นเอง

ทุกวันนี้คนไทยเราบริโภค
วุ้นเส้นกันประมาณปีละ ๗,๘๐๐-
๘,๔๐๐ ตัน และคาดว่าปริมาณ
ความต้องการจะมีเพิ่มสูงขึ้น
ไปเรื่อย ๆ เฉลี่ยประมาณอีก
ปีละ ๒% เป็นอย่างน้อย

แต่ถ้าพิจารณา กำลังการ

ผลิตวุ้นเส้นภายในประเทศแล้ว
จะมีอยู่ตกประมาณ ๖,๙๙๙.๐๘
ตันต่อปีเท่านั้นเอง และในจำนวน
นี้ยังเจียดไปเพื่อการส่งออก
อีกนับร้อยตัน เช่นในปี ๒๕๒๘
ส่งวุ้นเส้นออกไปขายได้แล้ว
ราว ๒๕๐ ตัน คิดเป็นมูลค่า
ประมาณ ๑๕ ล้านบาท

จึงเห็นได้ชัดเจนนั่นแหละ
ครับว่า แม้จะผลิตได้ไม่พอเพียง
เลี้ยงตัวเองอยู่แล้ว แต่ไทยเรา
ก็ยังอุตสาหกรรมส่งออกไปเลี้ยงต่าง
ประเทศเขาอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็น
วุ้นเส้น หรือเมล็ดถั่วเขียว ซึ่ง
ตามตัวเลขการส่งออกของกรม
ศุลกากรปรากฏว่า ไทยเรา
เคยส่งถั่วเขียวออกคิดเป็นร้อยละ
๗๐ ของปริมาณทั้งหมดที่ผลิต
ได้ภายในประเทศทีเดียวละครับ

นี่ก็พอจะสรุปได้แล้วนะ
ครับว่า ทั้งถั่วเขียวและวุ้นเส้น
ถั่วเขียวไทยเราเนี่ย ส่วนแต่มีตลาด
รองรับได้ทั้งภายในและภายนอก
ประเทศ จึงพอจะมั่นใจได้ว่า
เมื่อทำการส่งเสริมให้มีการ
ปลูกถั่วเขียว และทำผลิตภัณฑ์
จากถั่วเขียวกันเพิ่มขึ้นแล้ว
ย่อมจะไม่ผิดหวังเป็นแน่นอน

ด้วยอย่างน้อยเราก็สามารถจะ
ใช้ถั่วเขียวเป็นพืชบำรุงดินได้ดี
หรือจะใช้ประกอบอาหารคาว-
หวานไว้ใช้ประโยชน์กันเองใน
ครัวเรือน ก็มีทางทำได้ไม่ยาก
เลย ทั้งยังจะช่วยให้มีชีวิตที่ดี
ขึ้นได้ด้วยไม่เลวเลยนะครับ
พี่น้องเกษตรกรที่มีโอกาสนา
จะทดลองปฏิบัติดูบ้างก็จะได้
ประโยชน์ดีมาก

หากท่านผู้อ่านประสงค์
จะสอบถามเพิ่มเติมประการใด
ก็ขอเชิญติดต่อมาได้เสมอที่
คอลัมน์ **“เพื่อชีวิตที่ดีขึ้น”**
วารสารไทย คณะกรรมการ
เอกลักษณ์ของชาติ สำนัก
เลขาธิการนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

แย่งที่ดินมือเปล่า ง่ายกว่าแย่งไม้จิ้มฟัน

สถิตย์ เล็งไธสง

ท่านที่ไม่ได้เรียนกฎหมายก็ควรจะร้องว่า มันจะเป็นไปได้อย่างไร แต่คนที่เรียนกฎหมายจะรู้ว่าเป็นความจริง ทั้งนี้เพราะเรามีกฎหมาย 2 มาตราในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งใช้ไปใช้มากลายเป็นว่า แย่งไม้จิ้มฟันยากเสียกว่าแย่งที่ดินมือเปล่า

มาตราแรกได้แก่ มาตรา ๑๓๘๒ ความว่า ถ้าบุคคลคนหนึ่งแย่งทรัพย์สินของอีกคนหนึ่งด้วยความสงบเปิดเผยและด้วยเจตนาเป็นเจ้าของ เป็นเวลา ๕ ปี หรือ ๑๐ ปี แล้วแต่ว่าเป็นทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้หรือไม่ได้ ถ้าทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้ก็ ๕ ปี ผู้นั้นจะได้กรรมสิทธิ์ แต่ถ้าเป็นทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ไม่ได้ก็ ๑๐ ปี จึงจะได้กรรมสิทธิ์

ไม้จิ้มฟันเป็นทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้ อย่างหนึ่ง ถ้าผู้ใดจะแย่งกรรมสิทธิ์ไม้จิ้มฟันของผู้อื่นแล้ว ต้องแย่งนานถึง ๕ ปี

อีกมาตราหนึ่งได้แก่ มาตรา ๑๓๗๕ ความว่า ถ้ามีการแย่งการครอบครองโดย

มิชอบด้วยกฎหมาย ผู้ครอบครองฟ้องเอาคืนซึ่งการครอบครองได้ แต่ต้องฟ้องภายใน ๑ ปี

ศาลฎีกาท่านตีความว่า ที่ดินมือเปล่าทั้งหลาย คือที่ดินที่ยังไม่มีโฉนด อาจจะเป็นที่ดิน นส.๓, นส.๓ ก หรือ สค.๑ หรือ ไม่มีเอกสารอันใดเลยนั้น ว่า เป็นที่ดินไม่มีกรรมสิทธิ์ มีแต่สิทธิครอบครอง ถ้ามีการยื้อแย่งการครอบครอง เจ้าของ (ขอเรียกว่าเจ้าของเถอะ) ต้องฟ้องศาลภายใน ๑ ปี

สมมุติว่า ตามีเข้าแย่งทำนาในที่ดิน นส.๓ ของตามาเป็นเวลา ๑ ปีเต็มอย่างนี้ ตามาฟ้องเอานาคืนไม่ได้

หมายความว่า ถ้าตามีแย่งไม้จิ้มฟันตามา ซึ่งราคา ๒ สตางค์เท่านั้น ต้องแย่งนานถึง ๕ ปี ยากกว่าการแย่งที่ดิน นส.๓ ราคาเป็นแสนถึง ๕ เท่าตัว

การตีความกฎหมายทำนองดังกล่าวใครจะเห็นว่า ยุติธรรมหรือไม่ก็ตามแต่ ศาลทั้งหลายก็ได้ถือเป็นบรรทัดฐานดำเนินตามกันมาเป็นเวลากว่าครึ่งศตวรรษแล้ว ด้วยความอึดอัด สบายใจ หลายท่านก็คงจะนึกตำหนิในใจว่า ทำไมบรรพตูลาการของเราจึงวางแผนไว้อย่างนี้ แต่ก็ไม่มีท่านใด

หาญที่จะกลับแนวเดิม

ท่านบัญญัติ สุชีวะ ปรมาจารย์ผู้สอนกฎหมายลักษณะทรัพย์สิน เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งประธานศาลฎีกา ท่านเคยเขียนบทความวิจารณ์ว่า อายุความ (ศาลฎีกาว่าเป็นระยะเวลา) หนึ่งปีนั้นสั้นเกินไปสมควรกว่า ราษฎรจะไปถึงศาลก็เกินปีเสียแล้ว และท่านเห็นว่าควรจะต้องแก้ไขยาวออกไปเป็น ๓ ปีอย่างน้อย ๕ ปีกำลังดี แต่ท่านก็ได้แสดงความเห็น ไม่กล้าที่จะตัดสินใจกลับความเห็นเดิมของศาลฎีกา แม้แต่ผู้เป็นประมุขแห่งอำนาจตุลาการก็ยังไม่กล้าตัดสินใจกลับความเห็นของศาลด้วยกัน แล้วจะให้ผู้พิพากษาผู้น้อยอย่างเรา ๆ ท่าน ๆ กลับเสียเองนั้นยากมากครับ อย่างไรก็ตาม ผู้พิพากษาทุกท่านซึ่ง

มีจิตสำนึกในความยุติธรรมก็อยากจะให้แก้กฎหมายมาตรานี้ (มาตรา ๑๓๗๕ นี้)

ทั่วประเทศเวลานี้มีที่ดิน นส.๓ เป็นส่วนใหญ่ ถึงร้อยละ ๘๐ ชาวไร่ชาวนามีที่ดิน นส.๓ กันทั้งนั้น เว้นแต่ชาวนาภาคกลางบางแห่งที่มีโฉนด เพราะฉะนั้น ราษฎรจึงได้รับความเดือดร้อนมาก ปีหนึ่ง ๆ ถูกแย่งที่ดิน นส.๓ เป็นจำนวนหลายร้อยราย นับได้หลายร้อยไร่

เวลาถูกแย่งที่ดิน ราษฎรไม่รู้จะไปฟ้องใคร ก็มักจะไปแจ้งกำนันผู้ใหญ่บ้าน บางรายก็ไปแจ้งตำรวจ บางรายก็ไปหานายอำเภอ ท่านเหล่านั้นจัดการอะไรให้ไม่ได้ ในที่สุดต้องขายวัวขายควายรวบรวมเงินไปจ้างทนายฟ้องขับไล่ผู้บุกรุกต่อศาล แต่ตอนไปถึงศาลนั้นเป็นเวลากว่าหนึ่งปีแล้ว ศาลจึงพิพากษายกฟ้องโจทก์

ศาลบอกว่า การไปแจ้งความก็ดี ไปหานายอำเภอก็ดี ไม่ทำให้อายุความสะดุดหยุดลง ต้องมาฟ้องศาลเท่านั้น คุณมาศาลช้าไปหน่อย เกินปีซะแล้ว จึงไม่มีทางชนะคดี

ชาวนาก็ได้แต่ร้องให้น้ำตาเซ็ดหัวเข้าไป หรือไม่ก็ปลิดชีวิตมันผู้แย่งเป็นการลบรอยแค้น แต่เป็นการสร้าง

ปัญหาให้แก่สังคมเพิ่มขึ้นไปอีก

เมื่อ ๕ ปีที่ผ่านมา ผู้พิพากษาคนหนึ่งได้ขอให้รัฐบาลแก้กฎหมายในเรื่องนี้ ท่านนายกรัฐมนตรี ได้มีบัญชาให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณา กฎศีกาท่านแบมือรับทันทีที่รับ เพราะท่านก็รู้ว่ามันไม่ยุติธรรม ท่านได้ร่วมกับกรมที่ดินเพิ่มมาตรา ๖ ในประมวลกฎหมายที่ดิน เป็นมาตรา ๖ ทวิ ให้การแย่งที่ดินมือเปล่า ยากขึ้นไปหน่อย คือ ให้ต้องแย่งนานถึง ๕ ปี (เท่ากับแย่งไม้จิ้มฟัน และสังหาริมทรัพย์อื่น)

แต่ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวถูกยับยั้งโดยคณะกรรมการกฎหมายของกระ-

ทรวงมหาดไทยเสีย เหตุการณ์จึงได้ซบเซาอยู่ระยะหนึ่ง จนเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๘ ท่านรัฐมนตรี ดร.กระมล ทองธรรมชาติ จึงได้นำเรื่องนี้เข้าหารือในคณะกรรมการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ยากจน (กชก) ซึ่งท่านเป็นประธานอยู่ เรื่องนี้จึงมีชีวิตชีวขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง มีการสัมมนาเพื่อหาข้อยุติที่คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งท่านบัญญัติ สุชีวะได้ไปแสดงทัศนะจนทุกฝ่ายเห็นด้วยว่า จะต้องแก้ หลังจากนั้น กรรมการช่วยเหลือเกษตรกรฯ ได้นำมาพิจารณาหารือผู้แทนส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทั้งหลาย เช่น กรมอัยการ กรมที่ดิน กฤษฎีกา ส่วนราชการสำนักนายกฯ เอง ซึ่งรับเรื่องราวร้องทุกข์ของชาวไร่ชาวนา ตลอดจนผู้พิพากษาเจ้าของเรื่องผู้นั้น ในที่สุดก็ตกลงกันว่า ควรแก้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๗๕ ซึ่งเป็นต้นเหตุ จึงได้ช่วยกันร่างพระราชบัญญัติแก้ไขกฎหมายมาตราดังกล่าวนำเสนอคณะรัฐมนตรี ผู้เขียนได้ติดตามไปฟังข่าวการประชุม ครม.ด้วยใจระทึกหลายนัด จนครั้งสุดท้ายนัดวันอังคารที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๒๙ ผู้เขียนรู้สึกโล่งใจตั้งแต่

ออกจากบ้าน เป็นलगสังหรณ์ว่าต้องสำเร็จ ในที่สุดเวลา ๑๐ นาฬิกา ท่านรัฐมนตรีกระมล เดินยืมออกมาจากห้องประชุมมองหาผู้ที่จะไปชี้แจงให้เห็น ครม.เหลือบเห็นผู้เขียน ท่านได้เดินเข้ามาพูดเบา ๆ ว่า **สะสมถึ** หมายความว่าผ่านไปอย่างราบรื่น

ทุกคนขอบคุณท่าน ตกลงเป็นอันว่าแก้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๗๕ วรรคสองนิดเดียวว่า

“การฟ้องเอาคืนซึ่งการครอบครองนั้น ท่านว่าต้องฟ้องภายในปีหนึ่ง นับแต่เวลาถูกแย่งการครอบครอง เว้นแต่ที่ดินมือเปล่าให้ฟ้องได้ใน ๕ ปี” ความนี้ผู้เขียนได้รับบอกเล่าจากคุณสหาย ทรัพย์-

สุนทรกุล ตัวต้งตัวตีในเรื่องนี้ ท่านเป็นอัยการช่วยเหลือราษฎร ตัวพระราชบัญญัติจริง ๆ นั้น ผู้เขียนยังไม่เห็น แต่ก็เชื่อและอนุโมทนา

ร่างกฎหมายนี้จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการกฤษฎีกาเสียก่อน จึงจะวกลงมาเข้าสภา ซึ่งจะต้องกินเวลาชั่วระยะหนึ่งเหมือนกัน จะทันรัฐบาลชุดนี้หรือไม่ก็แล้วแต่บุญกรรม

ในนามของชาวไร่ชาวนา ผู้ยากไร้ ผู้เขียนขอขอบคุณท่านรัฐมนตรีกระมล ท่อง-ธรรมชาติ และคณะกรรมการช่วยเหลือเกษตรกรฯ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ที่ยังเห็นความเดือดร้อนของประชาชนอยู่

ข้อเขียนนี้เพียงชี้ให้เห็นว่าที่ดินมือเปล่านั้นเจ้าของต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ หากมีใครเข้ามายื้อแย่งครอบครองแล้วต้องจัดการขับไล่ทันทีอย่าได้ค้างปี มิฉะนั้นจะสูญเสียที่ดินอันเป็นหัวใจของท่านไปฟรี ๆ เพราะมันแย่งง่ายยิ่งกว่าไม้จิ้มฟัน การแก้ไขกฎหมายนั้นเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก ซึ่งเราต้องรอคอยกันต่อไป และการขอออกโฉนดเพื่อจะทำให้อุฏกแบ่งยากขึ้นก็ทำได้ไม่ง่ายเหมือนกัน โดยเฉพาะสำหรับชาวนา

ผู้สูงอายุกับปัญหาอาชญากรรม

ภัยอันตรายของผู้สูงอายุ จากการกระทำผิดอาญา

พลประสิทธิ์ ฤทธิ์รักษา

ผู้สูงอายุนอกจากจะเป็นผู้ที่มีสุขภาพร่างกายไม่ปกติ เช่นเด็กหรือคนรุ่นหนุ่มรุ่นสาว ดังนั้นญาติพี่น้องบุตรหลานจะต้องดูแลอย่างใกล้ชิดเป็นพิเศษ เพราะอาจมีอาการเจ็บป่วยอย่างฉับพลันเกิดขึ้นและไม่อาจช่วยชีวิตได้ทันทั่วทั้งที่ เช่น หัวใจวาย เป็นอัมพาต มักพบอยู่เสมอ

การเจ็บไข้ได้ป่วยในวัยสูงเช่นนี้ ถือได้ว่าเป็นของธรรมดาของมนุษย์ ดังมีความเปรียบว่า ผู้สูงอายุเป็นบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งในปัจจุบันนี้ได้มีการคำนึงถึงทั้งด้านสวัสดิภาพและความเป็นอยู่ จึงได้มีชมรมผู้สูงอายุตั้งขึ้นในโรงพยาบาลหลายจังหวัดและวันที่ ๑๓ เมษายน

ซึ่งเป็นวันสงกรานต์ เราก็ได้จัดว่าเป็น วันผู้สูงอายุ ด้วย

การคุ้มครองผู้สูงอายุจึงเป็นเรื่องที่น่าจะได้กล่าวถึง

ท่านผู้ฟังคงจะเคยได้ยินข่าวว่าหญิงอายุ ๗๐ ปี ภริยาของข้าราชการผู้ใหญ่ถูกคนร้ายลวงชิงทรัพย์หรือไปฆ่าเพื่อแย่งชิงเอาหลักฐานการกู้ยืม ซึ่งหญิงนั้นเป็นนายทุนมาทำลายเสีย หรือเมื่อหลายปีมาแล้ว หลานสาวยื้อแย่งเงินจากยาย เมื่อไม่ยอมให้ก็ผล็อยล้มลงหัวน็อกพื้นตาย หรืออยู่เฝ้าบ้านคนเดียว โจรเข้ามาลักทรัพย์ด้วยความเสียดายทรัพย์สินก็เข้าขัดขวางเลยถูกโจรทำร้ายเอา บางรายก็เพียงบาดเจ็บเล็กน้อย บางรายถึงตายก็มี

ข่าวเหล่านี้แม้จะไม่บ่อยนักแต่ก็ได้ยินได้ฟังกันอยู่เสมอ

ผมเคยได้มีโอกาสฟังผู้หลักผู้ใหญ่ที่เคารพท่านหนึ่งซึ่งในอดีตท่านเคยเป็นปลัดอำเภอ อัยการ และศาสตราจารย์มหาวิทยาลัย ได้พูดกับผู้สูงอายุด้วยกัน ซึ่งมีอายุ ๗๐ กว่าปีขึ้นไป ว่า ตอนเช้า ๆ ท่านออกเดินออกกำลังไปตามถนนใหญ่ทุกวัน และแนะนำว่าระวังอย่าให้ล้มนะ ถ้าล้มเมื่อไหร่เป็นตาย หรือเป็นอัมพาตแน่ เพราะร่างกายไม่ว่าส่วนไหนเปราะเหลื่อเกิน โดยเฉพาะศีรษะ อย่าให้กระทบอะไรเป็นอันตราย และท่านก็เห็นว่า พวกของมีค่า นาฬิกาที่ดี สร้อยแหวน อย่าได้ใส่ไป เพราะถ้า

คนร้ายเห็นก็จะแย่งชิงกระชากเอา ผลก็คือคนแก่ ๆ อย่างเราก็คงจะล้มลงหัวน็อกพื้นตายแน่ ผู้เขียนฟังในสมัยนั้นก็ไม่ใช่คิดใจอะไรนัก เพียงแต่ว่า ท่านช่างเป็นคนที่รอบคอบจริง ๆ แต่ทุกวันนี้ ผู้เขียนมีความเห็นคล้อยตามท่านและเห็นด้วยอย่างยิ่งทีเดียว เพราะคนร้ายสมัยนี้ เข้มแข็งเกรี้ยว พังข่าวจากสื่อมวลชนแล้ว บางครั้งก็ชนพองสยองเกล้า ถ้าผู้เสียหายเป็นชายก็อาจถูกทำร้ายด้วย แต่ถ้าเป็นหญิงไม่ว่าสาวหรือวัยสูงอายุ นอกจากจะถูกแย่งชิงเอาทรัพย์สินแล้ว ก็อาจถูกข่มขืนกระทำชำเราและฆ่าปิดปากด้วย ท่านผู้อ่านโปรดพิจารณาดูว่าภัยอันตรายเหล่านี้ไม่มีละเว้นแม้แต่จะเป็นคนแก่เฒ่าวัยชรา ก็อาจประสบได้

ผู้สูงอายุนั้นโดยที่ประกอบกิจการงานตลอดมา จึงมีทรัพย์สินอยู่มากมาย แต่บางรายอาจค่อนข้างตระหนี่ถี่เหนียวเพราะถือว่าหามาด้วยความยากลำบาก

บุตรหลานญาติพี่น้องขอหยิบยืมบ้างก็ไมยอมให้ มีหน้าซ้ำอาจถูกด่าเอาอย่างสาหัสเสียเสียได้ เป็นเหตุให้บุตรหลานไม่พอใจ อาจเจ็บใจโกรธหรือเกลียดเอา ในที่สุดบุตรหลานนั้นเองก็จะหาช่องทางลักขโมยเอาเงินนั้น หรือสมคบกับบุคคลภายนอกให้มาแย่งชิงเอาทรัพย์สินหรือหนัก ๆ เข้าเวลาเจ็บป่วยหนักก็อาจถูกจับมือให้เซ็นหรือเขียนพินัยกรรมยกทรัพย์สินให้คนนั้นคนนั้น ตามแต่บุตรหลานจะพอใจ ซึ่งตนเองก็ไม่อาจขัดขืน พอเขียนเสร็จก็ตายไป เรียกว่าขณะที่ตายก็พิกพาเอาความทุกข์ความไม่สงบไปด้วย ทั้งที่มีทรัพย์สินเงินทองเป็นสิบล้าน ภัยประเภทนี้ระวังยากทีเดียว เพราะอยู่ใกล้กับผู้สูงอายุ ต่อหน้าก็อาจปรนนิบัติพิศวีให้จะด่าอย่างไรก็อดทนกลักรลนไว้ก่อน

บางรายรักลูกมาก ลูกๆ ก็รักใคร่ดูแลเป็นอย่างดี ก็เห็นว่าทำงานมาจนอายุ ๖๐-๗๐

แล้ว ปลดระวางเสียที ภารกิจต่าง ๆ ที่มีอยู่ทั้งหมด ยกให้ลูกไปทำทั้งหมด บ้านช่องห้องหอที่มีอยู่ก็จัดแจงแบ่งให้ลูกทุกคน ไม่มีเหลือหรืออะไรไว้เลย เงินอยู่ในธนาคารก็แบ่งให้หลานเหลนไปคนละแสนคนละล้านตามส่วน เป็นอันว่าหมดห่วงหมดโย หันหน้าเข้าวัดเข้าโบสถ์เสียที จะได้ตั้งตำในรสแห่งพระศาสนา เพราะห่างเหินไป ๑๐-๒๐ ปี เนื่องจากไปประกอบธุรกิจอยู่ จนไม่มีเวลาสำหรับพระศาสนาเลย ปรากฏว่าตอนแรก ๆ ก็ดีกันใจหายทุกคน แวะเวียนไปบ้านไหนเสียงตะโกนต้อนรับ คุณพ่อคุณแม่ คุณปู่คุณย่า คุณตาคุณยาย ช่างอบอุ่นเหลือเกิน แต่

แล้วพอนาน ๆ ไป เสียงที่ต้อนรับด้วยความอบอุ่นของบุตรหลานก็หายไป กลายเป็นเสียงแสดงความไม่พอใจ เกรี้ยวกราดดวดเอา กลายเป็นคนไร้ประโยชน์ คนแก่ที่ไม่มีความหมาย เป็นไม้ผุ ๆ หนัก ๆ เข้าเสียงบ่นว่าสิ้นเปลืองก็ตามมา จึงพากันไปอีกบ้านหนึ่ง จากบ้านลูกคนโตไปบ้านคนกลางไปบ้านคนเล็ก ก็สภาพเช่นเดียวกัน จากสภาพเมื่อ ๒-๓ ปีก่อน ที่เป็นนักธุรกิจพ่อค้าที่สง่าผ่าเผย กลายเป็นคนแก่ซีโรด หน้าตาบ่งแต่ความทุกข์กังวลใจ ไร้ที่อยู่อาศัย คนแก่เช่นนี้ท่านอาจพบเห็นเดินท่อม ๆ ถือไม้เท้าอยู่ข้างบ้านท่าน หรืออยู่แถว ๆ ใกล้เคียง

คิดไปเดินไป โปรดสังเกตให้ดี ถ้าเห็นเช่นนั้นก็ช่วย ๆ กันหน่อย เช่นการเดินข้ามถนนอาจถูกรถชนเอาได้ คนแก่ประเภทนี้หากใจแข็งหน่อยก็จะเรียกร้องเอาทรัพย์สินที่ให้ไปคืน ถ้าไม่ยอมก็จะฟ้องเป็นคดีเรียกทรัพย์สินของตนคืน เพราะเหตุประพฤตินี้ของคุณ ประเภทนี้มีบ่อย ๆ ปีหนึ่งมีคดีมาสู่ศาลหลายเรื่องทีเดียว

สำหรับคดีการประทุษร้ายผู้สูงอายุหรือลักทรัพย์ชิงทรัพย์ ตลอดจนปล้นทรัพย์กรรโชกทรัพย์ผู้สูงอายุ และความผิดเกี่ยวกับเพศที่กระทำต่อผู้สูงอายุ ในปีหนึ่ง ๆ ก็มีคดีมาสู่ศาลเช่นกัน เท่าที่ปรากฏก็มักเป็นเรื่องที่ผู้สูงอายุเดิน

ไปในที่เปลี่ยว หรือตามถนนหนทางและอยู่บ้านคนเดียว เข้าใจว่าเป็นพรรคพวกเก่า ๆ หรือคนใกล้ชิดมาเยี่ยม พอเปิดประตูให้ก็กลายเป็นโจรไป ผู้เสียหายประเภทนี้มักถูกทำร้ายและบางทีก็ถูกฆ่า เนื่องจากการต่อสู้ขัดขวางคนร้าย เห็นคนร้ายมาคนเดียวรูปร่างเล็ก ความที่ตนเคยเป็นผู้คร่ำหวอดการทำงานมา เป็นนักกีฬาเก่าบ้าง ตำรวจเก่า ทหารเก่าบ้าง ก็เข้าต่อสู้ขัดขวางคนร้ายโดยลืมนึกถึงสังขารตนเองว่าตอนนี้ ๗๐-๘๐ แล้ว ผลก็คือถูกคนร้ายทำร้ายเอา ผลักเบา ๆ ก็ล้มแล้ว คนร้ายบางคนมีจิตใจโหดเหี้ยมก็อาจทำร้ายอย่างทารุณหรือฆ่าเสียเลย

จะเห็นได้ว่าผู้สูงอายุอาจประสบเคราะห์กรรมอันเนื่องมาจากการประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกาย หรือการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องให้ถูกทำร้าย ส่วนใหญ่ผู้ถูกกระทำผิดจะเป็นบุคคลภายนอก คือ พวกโจรขโมยทั้งหลายนั่นเอง ซึ่งมีชุกชุมเหลือเกิน และยังมีอีกเป็นส่วนใหญ่มาจากบุคคลผู้ใกล้ชิด คือบุตรหลานนั่นเอง ที่มีจิตใจละโมภหวังที่จะเอาผลประโยชน์จากปู่ย่าตายายของตน เมื่อไม่สมประสงค์ก็อาจลักเอาทรัพย์สินบ้าง และบางครั้งก็ถึงกับทำร้ายด้วย

ภยันตรายดังกล่าวนี้ นับว่าเป็นเรื่องน่าห่วงใยมาก นับ

วันแต่จะเพิ่มขึ้นเป็นการทำลายขวัญและกำลังใจผู้สูงอายุที่ประกอบกรรมดีมาตลอด จนมีอายุยืนยาวมา แต่ต้องมาประสบเคราะห์กรรมเช่นนี้ แทนที่จะได้ใช้ชีวิตอย่างสงบสุขและเป็นแบบฉบับที่ดีของบุตรหลานและบุคคลทั้งหลาย

ท่านผู้ฟังมีแนวคิดเรื่อง การป้องกันภยันตรายอันเกิดจากการกระทำผิดทางอาญาต่อผู้สูงอายุอย่างไรบ้าง

ผมเองเท่าที่มีประสบการณ์ในการทำงาน จากผู้หลักผู้ใหญ่ผู้สูงอายุทั้งหลาย ได้ให้คำแนะนำซึ่งว่าที่จริงก็เป็นเรื่องที่เรாத่านทราบดีกันอยู่ เช่น การอยู่บ้านคนเดียว

ไปที่ไหนคนเดียว ก็คงต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ มีมาตรการคุ้มครองในเรื่องความปลอดภัยมากขึ้น อยู่ในบ้านก็ต้องลงกลอนประตูต่าง ๆ ไว้ มองจากข้างในก็เห็นคนมาข้างนอกได้ชัดเจน ไม่แน่ใจไม่จำเป็นก็ไม่ควรเปิดประตูต้อนรับ การไปไหนมาไหนคนเดียวของมีค่าต้องระวัง เช่น นาฬิกาเรือนทอง สร้อยเส้นโต ๆ เครื่องประดับต่าง ๆ เพราะหากคนร้ายใช้วิธีรุนแรงฉุดกระชากลากเอาหรือยื้อแย่ง ก็อาจหกล้มแขนหักขาหักเอวง่าย ๆ เพราะกระดูกเปราะมากและร้ายยิ่งกว่านั้นถ้าศีรษะกระทบกับของแข็งเข้าอาจถึงแก่ชีวิต หรือเป็นอัมพาตเอา หลีกเลี่ยงการต่อสู้ขัดขืนกับคนร้าย รักษาชีวิตไว้ดีกว่า อย่าห่วงอย่าเสียตาย ตัวอย่างที่ขัดขืนคนร้ายถูกฆ่าถูกทำร้ายมีมาากแล้ว กับคนในบ้านก็ต้องเอื้อเฟื้อไปตามสมควร และพยายามอย่าให้รู้ว่ามีเงินทอง

ทรัพย์สินมาก ๆ โดยเฉพาะพวกลูกจ้างที่มาอยู่ด้วย มีอยู่หลายคดีทีเดียวที่ผู้สูงอายุถูกฆ่าชิงทรัพย์ไป หรือถูกฆ่าเพราะขัดขวางลูกจ้างที่แอบลักเอาทรัพย์ในบ้านไป

ข้าวของมีค่าเงินทองควรฝากธนาคารไว้ จะปลอดภัยในชีวิตกว่าอยู่กับตัวเอง และเบิกมาใช้ในเวลาจำเป็น

ผู้สูงอายุอยู่บ้านนาน ๆ เข้าชักราคะย ใคร ๆ ก็ทำอะไรไม่ถูกใจมักจะบ่นด่าว่าคนในบ้าน สำหรับบุตรหลานก็คงพอทนฟังได้ แต่ลูกจ้างของบุตรหลานที่เขาจ้างมาทำงานในบ้านอาจทนไม่ได้ก็เป็นสาเหตุให้ผู้สูงอายุถูกทำร้ายเอาได้เช่นกัน

ที่ผมนำมาเล่าสู่ท่านผู้ฟังนี้เป็นสิ่งที่ได้พบเห็นมาจริง ๆ จากการทำงานโดยตรงในต่างจังหวัด จากการที่ได้มีโอกาสไปเผยแพร่ความรู้กฎหมายในโครงการกฎหมายสู่ชนบทบ้าง โครงการกฎหมายสู่ประ-

ชาชนบ้าง และจากผู้หลักผู้ใหญ่ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับผู้สูงอายุ หวังว่าบุตรหลานญาติพี่น้องของผู้สูงอายุคงจะช่วยดูแลผู้หลักผู้ใหญ่ของท่านมากยิ่งขึ้น ซึ่งว่าไปก็น้อยกว่าที่ท่านดูแลอบรมเลี้ยงเรามาตั้งแต่อยู่

ในครรภ์จนเติบโต มีอาชีพทำมาหากินเป็นหลักเป็นฐานก็เพราะพ่อแม่ปู่ย่าตายาย ผู้สูงอายุของเรา จึงควรที่เราจะได้ตอบแทนท่านตามสมควร เพื่อเป็นแบบอย่างกับบุตรหลานต่อ ๆ ไปของเราด้วย

คุยเรื่องประชาธิปไตย กับยายบุญมี : การถ่วงดุลอำนาจ

คนภูธร

บ่ายวันหนึ่ง ปลัดคารม นักพัฒนาตัวอย่าง เสร็จจาก แนะนำราษฎรหมู่บ้านห้วยยาง เป็นหมู่บ้านสุดท้าย แล้วก็มาถึง ครอบครัวยายบุญมีที่ตนเคยไป พักนอน จึงตัดสินใจแวะไปค้าง คืนที่นั่นอีก

ระหว่างเดินเท้าไปบน ท้องนาที่มีรอยราษฎรจุดเผา ก่อนวันสันตฤดู ปลัดน้ำตาตก นึกบ่นในใจว่า มันช่างขาดความ สำนึกกันเสียจริง แทนที่ฟาง

ข้าวและใบหญ้าแห้งจะได้้นำ เปื่อยกลายเป็นปุ๋ย ก็ถูกเผาเสีย หหมด แผ่นดินสิ้นสภาพความ สมบูรณ์ แทบจะกลายเป็นทะเลทรายอยู่แล้ว สอนเท่าไรไม่รู้จัก จำ ปลัดกัดฟันจนดังกอด ๆ ขณะเงยหน้าขึ้นมองท้องฟ้าที่ สุดสวยเมื่อยามอาทิตย์จะอัสดง เสียงกบตัวหนึ่งร้อง ออบ ๆ ทางซ้ายมือ ทำให้ปลัดนึกถึง ตลาดนัดที่ปลัดไปเดินดูมาเมื่อ เช้าวันก่อน เห็นราษฎรจับลูก

ออดตัวเล็ก ๆ มาขาย จับแะ และกึ่งกำมาขาย สัตว์เหล่านี้ มันมีคุณค่ามนุษย์ ทำไมคนจึง ไล่และเนรคุณต่อสัตว์ที่น่าสงสาร เหล่านี้ แม่แดงและนกเค้าแมว ซึ่งช่วยจับหนูก็พากันจับมันมา กิน แล้วหนูมันก็กระบาดกัดข้าว ในนา จะต้องสอนประชาชนให้ รู้และเข้าใจเรื่องเหล่านี้ให้ได้ ปลัดนึกตัดสินใจ ไม่นานก็ลี้ถิง บ้านยายบุญมี พระอาทิตย์ลับ ยอดไม้ ทอแสงแดงระเรื่อทั่วท้อง

นภาอันสุดไกล

ปลัดส่งหวีกล้วยน้ำว้าให้ วันดีบุตรสาวยายบุญมีก่อนขึ้น ไปไหว้เจ้าเรือน บรรยากาศ เปลี่ยนจากสลับเป็นราตรีอัน มีดมิดภายในเวลาไม่ถึงชั่วโมง เสียงหรีดร้องระงมภายใต้ท้องฟ้า ที่ตาดำด้วยแสงดาวใหญ่น้อย พระพลายโบกใบพญาเสนาหาญ ชายคาเรือนยายบุญมีดังซู่ซ่า เป็นครั้งคราว เป็นนิมิตแห่ง นิทรากรรมสำหรับทุกชีวิตที่ ตรากรตรำคร่ำกับงานตลอดวัน ที่ผ่านมา หลังจากรับประทานอาหาร เย็นเรียบร้อยแล้ว ทั้ง สามได้มานั่งคุยกันที่ลานเรือน ตามเคย

“คราวนี้ คุณปลัดจะเล่า อะไรให้แม่ฟังล่ะคะ” วันดีรีบบท

“ผมว่าคุยกันเรื่อง หน่วง ดีไหมครับ” ปลัดตอบพลาง มองตาดยายมี ซึ่งทำท่าแง ๆ

“หน่วงเหนี่ยวหรือคะ คุณปลัด เขาว่ามันผิดกฎหมาย ไซ้ไหม” ยายมีพูดที่เล่นที่จริง

“หน่วงรั้งถ่วงดุลครับคุณ บ้า เป็นเรื่องหน่วงอำนาจ มีความสำคัญมาก โดยเฉพาะ สำหรับการปกครองระบบประ- ชาธิปไตยเป็นการสะกัดกันมิให้ มีการทำผิดทำพลาด ทำนอก ทำเหนืออำนาจ”

“ยกตัวอย่างได้ไหมคะ ยิ่งฟังปากก็ยิ่งงง”

“เดี๋ยวคุณปากก็เข้าใจเอง ตัวอย่างง่าย ๆ ก่อน อย่าง ศาลยุติธรรมอย่างนี้มีตั้ง ๓ ชั้น เห็นไหมครับ ศาลสูงนั้นนอกจาก จะมีไว้เพื่อแก้ไขข้อผิดพลาด บกพร่องของศาลล่างแล้ว ยัง เป็นผู้น่วงรั้งมิให้ศาลล่างทำ

มิชอบมิควรด้วย”

“พูดตามหลักก็พอฟังได้ นะคุณปลัด แต่ในทางปฏิบัติบ้าง เกรงว่ามันจะไม่ได้เรื่อง”

“ก็มีส่วนจริงอย่างคุณ บ้างว่า แต่อย่างน้อย พอรู้ว่าคุณดี จะขึ้นไปสู่ศาลสูงได้ ศาลล่าง ก็จะมีผลอะลุ่มอล่วย ไม่กล้าทำ นอกหล่นออกทางง่าย ๆ”

“คะ บ้าพอเข้าใจ แม้แต่ ครอบครัวของเรา ถ้าไม่มีบารั๊ งวันดีจะเป็นวันดีหรือเปล่านั้น ก็ไม่รู้”

วันดีก่อนแม่ขบับ แล้วพูดว่า “ลูกของแม่จะอย่าง ตก น้ำไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้หรือ กนะแม่ขา”

“แม้พรรคการเมืองเวลานี้ ก็มีฝ่ายค้านไว้รั้ง คือทั้งตึง ฝ่ายรัฐบาล อะไรที่ฝ่ายรัฐบาล ทำไม่ถูกหรือทำเกินสมควร ฝ่าย ค้านก็ชักฟอก อย่ายว่าแต่รัฐบาล เลยคุณบ้า เจ้าหน้าที่บ้านเมือง ทำไม่เหมาะสมไม่ควร ราษฎรก็ คัดค้านได้ เห็นไหมล่ะครับ การ ย้ายตำรวจที่อำเภอพระพุทธบาท ประชาชนเขาไม่เห็นด้วย เขาก็ คัดค้านจนได้เรื่อง นี่แหละครับ การหน่วงตึง มันมีความสำคัญ อย่างยิ่งยวดทีเดียว ผมคิดว่า ถ้าใครทำไม่ถูกราษฎรต้องเฮโล กันต่อว่า แม้แต่เห็นคนโยนขยะ หรือบ้านเสมหะลงบนถนน ถ้า เราช่วยกันต่อว่าต่อขาน แล้ว บ้านเมืองจะดีขึ้นกว่านี้เยอะ”

“ถ้าเขาหาว่าเราหมิ่น ประมาทเขา เราไม่แยหรือคะ คุณปลัด” ยายบุญมีถามหน้าตา ชื่อ ๆ

“ไม่ต้องกลัวหรอกครับ คุณบ้า สิ่งใดที่เป็นความจริง และเป็นประโยชน์ต่อประชาชน แล้วเราพูดได้เต็มที่ กฎหมาย ให้ความคุ้มครอง ถ้าบุคคลนั้น เป็นข้าราชการหรือนักการเมือง ยิ่งง่ายแก่การวิพากษ์วิจารณ์ เพราะบุคคลเหล่านี้เป็นบุคคล ของประชาชน เราวิจารณ์ได้เต็มที่ อย่างในอเมริกา เห็นไหม ครับคุณบ้า ประธานาธิบดีนิกสัน โดนคนวิจารณ์ถึงกับต้องลา ออก”

ยายบุญมีสนใจฟังจนลืม เตี้ยคำหมาก พอได้สติแล้ว จึงถามปลัดขึ้นว่า

“แล้วที่ก้านันผู้ใหญ่บ้าน บางคนกินนั่นกินนี่ เราจะว่า ได้ไหม”

“ยิ่งง่ายใหญ่ครับคุณบ้า สำหรับก้านันผู้ใหญ่บ้านนะ นอกจากราษฎรมีสติวิพากษ์ วิจารณ์แล้ว ยังเอาแกออกได้ ด้วย โดยราษฎรในหมู่บ้านนั้น ออกเสียงลงคะแนนเกินกว่ากึ่ง จำนวนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ ใหญ่บ้านแล้ว ผู้ใหญ่บ้านก็ต้อง ออกไป”

“แล้วก้านันล่ะคะ”

“ก้านันก็เหมือนกัน ก้านัน นั้นจะต้องเป็นผู้ใหญ่บ้านอยู่ ในตัว เมื่อเอาแกออกจากผู้ใหญ่ บ้าน โดยราษฎรเพียงหมู่บ้าน เดียว แกก็พลอยพ้นจากตำแหน่ง ก้านันไปโดยอัตโนมัติ”

“ร้องเรียนนายอำเภอ ได้ไหมคะ”

“ได้ครับคุณบ้า แต่การ วิพากษ์วิจารณ์นี้ผมว่าจะดีกว่า

ร้องเรียน เพราะร้องเรียนนั้น อ้ายพวกมิจฉาชีพทั้งหลายมัน สามารถแก้ตัวได้ เมื่อเจ้านาย ออกมาสอบสวนมันก็เอาอก เอาใจขอร้องเจ้านาย เดียวเจ้า นายก็ใจอ่อน บางทีเรากลายเป็นผู้ผิดไปได้ แต่การวิพากษ์ วิจารณ์โดยประชาชนนี้ ไม่รู้ มันจะไปแก้ตัวกับใคร เป็นการ หน่วงไม่ให้คนทำชั่วได้เป็น อย่างดี”

“แต่คุณปลัดพูดเมื่อกี้ว่า หน่วงอำนาจ มิใช่หรือคะถ้า บ้าจำไม่ผิด”

“คุณบ้ารู้ใช่ไหมครับว่า อำนาจในการปกครองประเทศ นั้น มาจากประชาชน แบ่งออกเป็นสามสาขา”

“คะ ๆ แบ่งเป็นนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ หลาน ช้างบ้านมันท่องปากได้ยิน จน จำได้ แล้วมันหน่วงกันยังงี้” ยายบุญมีตอบพลางคายคำหมาก ลงในกระป๋องโอวัลตินเก่า ๆ

“ถ้าจะว่าไป มันหน่วง กันไม่มากเท่าราษฎรหน่วง หรือครับ แต่ก็พอได้เล้ากัน ก่อนนอน คุณบ้าที่เคยได้ยิน ชาวไร่ไหมครับเมื่อไม่กี่ปีมานี้ ว่ารัฐบาลยุบสภา”

“โธ้ย ยังจำได้ดีคะ บ้ายัง สมน้ำหน้าพวกผู้แทนที่ซื้อ คะแนนเลย อยากจะให้ยุบทุก วันด้วยซ้ำไป

“ยุบแล้วมันต้องเลือกตั้ง ใหม่ล่ะครับคุณบ้า ให้อำนาจหลาย สิบล้าน ๆ ล้านเป็นเงินภาษี อากรของราษฎรทั้งนั้น ทำเป็น เล่นไป”

“ก็จะไปเลือกมันทำไม
ล่ะคะ เลือกไปก็เท่านั้น มันก็
ซื้อเสียงกันอีก เราก็ได้แต่พวก
ที่ลงทุนเข้ามาอบกอบ ความรู้
ก็ไม่ค่อยจะมี บ้านเมืองจะล่ม
จมฉิบหายอยู่แล้ว บ้าว่าเราใช้
วิธีเชิญคนดี ๆ เช่น พระองค์
เก่ง ๆ หรือผู้มีศีลเช่น มหาจำลอง
อย่างนี้ มันจะอดจะอยากที่ไหน
มาเป็น ที่เป็นพระก็ให้ท่านสัก
ชั่วคราวหรือถาวรก็ได้แต่ท่าน
เราก็จะได้แต่คนดี เวลานั้นคนดี ๆ
เขากล้าสมัครที่ไหน” ยายบุญมี
พูดด้วยอารมณ์จนวันดีต้อง
กระเถิบไปลูบหลัง และทำคำ
หมากให้ใหม่ พอได้สติดีแล้ว
ยายบุญมีถามปลัดว่า

“เออ เขายุบสภาเพราะ
เหตุใดคะ”

“ก็เพราะสภาไม่ยอม
รัฐบาลในบางเรื่อง ซึ่งสำคัญ
เช่น ไม่ยอมรับกฎหมายงบประมาณ
อย่างนี้ เป็นต้น แล้ว
รัฐบาลจะบริหารประเทศไปได้
ยังไงในเมื่อไม่มีงบประมาณ
เท่ากับไร้รัฐบาลออกโดยทาง
อ้อม เมื่อบริหารประเทศไม่ได้
ก็มีอยู่สองทาง คือรัฐบาลลา
ออกอย่างหนึ่ง กับอีกทางหนึ่ง
ก็คือยุบสภา คุณป้าจะเห็นได้ว่า
แต่ละฝ่ายก็มีอาวุธอยู่ในมือ
อาวุธหนัก ๆ เสียด้วย เป็น
สัญญาณบอกเหตุให้รู้ว่าถ้า
อยากจะเป็นผู้แทนอยู่นาน ๆ
ก็อย่าดื้ออย่าดันอะไรให้มาก
นัก”

“แล้วทางฝ่ายศาลล่ะคะ
เกี่ยวข้องกับใครเขาบ้างหรือ
เปล่า เห็นแต่คุณปลัดว่าศาล

มีอิสระ ตัดสินยังงี้ก็ได้ บ้าเป็น
ห่วงจริง ๆ”

“ศาลละครับ เป็นองค์กร
ที่สำคัญ หน่วยงานฝ่ายอื่น
เยอะ ส่วนที่ท่านจะตัดสิน
อย่างนั้นเราไปยุ่งลำบาก ผม
ห่วงอยู่อย่างเดียวเวลานี้”

“ห่วงอะไรคะคุณปลัด
ศาลกินสินบนหรือไง”

“ไม่หรือครับคุณป้า
ผมห่วงว่า ศาลห่วงแต่อำนาจ
อื่น แต่พวกกันเองดูจะไม่ห่วง
เท่าที่ควร”

“ก็คุณปลัดว่ามีศาลสูง
หน่วยงานศาลล่างยังงี้ล่ะคะ
เมื่อกันนี้เอง ลืมแล้วหรือไง”

“ถูกแล้วคุณป้า แต่ศาล
ล่างด้วยกันนี่สิ เวลานี้ผมไป
ศาลที่ไรอดห่วงไม่ได้ เพราะ
เห็นผู้พิพากษาท่านนั่งบัลลังก์
คนเดียว ทั้ง ๆ ที่เป็นคดีใหญ่ ๆ
ที่กฎหมายต้องให้ผู้พิพากษา
นั่งสองนายเป็นองค์คณะ จะได้
นั่งร่วมกัน ถ้าไม่มีผู้พิพากษา
อื่นร่วม กฎหมายก็ให้เชิญสำรอง
ผู้พิพากษาหรือคนสามัญที่
เหมาะสม ขึ้นไปนั่งร่วม แต่
ผมไม่เคยเห็นศาลคิดที่จะทำ
เช่นนั้นเลย การนั่งพิจารณา
คนเดียวมันจะคุณป้า ไม่มีใคร
ห่วงใครจริง ผู้พิพากษาอาจ
จะทำไม่ชอบไม่ควรได้ง่าย”
ปลัดคำรามยุดจบด้วยการถอน
หายใจ

“ศาลห่วงใครเขาได้
ยังงี้คะ คุณปลัด ใต้เรื่ององค์
คณะคะเนะนั่นอย่าเอามาใส่
สมองให้มันปวดมากนัก” ยาย
บุญมีปลอบใจปลัดผู้เต็มไปด้วย

ความห่วงใยสังคม ปลัดหนุ่ม
เอื้อมมือไปหยิบแก้วน้ำมาดื่ม
แล้วจึงพูดต่อไป

“ศาลห่วงฝ่ายนิติบัญญัติ
ด้วยการพิพากษาว่ากฎหมาย
ที่สภาออกมานั้นเป็นโมฆะ และ
ห่วงฝ่ายบริหารด้วยการพิ-
พากษาว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐทำ
เกินขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจ
คุณป้าไม่ต้องห่วงหรือ
ครับว่าจะไม่มีผู้เริ่มคดี คนมีทุกข์
ไม่มีทางออก เขาก็ต้องไปศาล”

“กฎหมายเป็นโมฆะได้
หรือคะ สภาเถียงกันเกือบล้ม
เกือบตายกว่าจะออกได้แต่ละ
ฉบับ ดูเหมือนในหลวงท่าน
ก็ทรงเห็นด้วย ป้านึกไม่ออก
จริง ๆ”

“กฎหมายเป็นโมฆะ
เพราะเหตุเดียวครับคุณป้า คือ
ขัดกับรัฐธรรมนูญ ผมขอเล่า
เลยนะครับ ดูคุณวันดีตาหรือ
เดี๋ยวจะหลับเสียก่อน” ปลัดพูด
พลางหันไปทางวันดี แต่วันดีก็
ยืนยันว่าไม่หลับ ยายมีบอกให้
เล่า

“เรามีรัฐธรรมนูญมาตั้ง
แต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง
พ.ศ. ๒๔๗๕ คุณป้าคงจำได้”

“รู้ ๆ ค่ะ” ยายมีรับพูด
รับ “และรู้ด้วยว่าเขาแก้รัฐ-
ธรรมนูญกันบ่อย ๆ เหมือนแก้
เสื้อแก้ผ้าอาภรณ์ เชิญคุณปลัด
เล่าเลยคะ ว่ามีการห่วงอำนาจ
กันอย่างไร บ้านเมืองที่เขาเจริญ
เขาแก้กันบ่อย ๆ อย่างนี้หรือ
เปล่า”

“ไม่ใช่แก้เท่านั้นนะครับ
เราทั้งอันเก่าไปเลย แล้วร่าง

กันใหม่ ใช้แทนฉบับเก่าเลย
ทีเดียว นับถึงเวลานี้ได้สิบกว่า
ฉบับแล้ว ที่แก้ก็ต่างหาก ไม่
ต้องไปนับมัน คงไม่มีใครเก่ง
เท่าเมืองไทยหรอกในเรื่องนี้
เรื่องการหนดอำนาจบ้านเมือง
โดยศาลนั้น เรามีมาแต่แรก หลัก
นี้ปรากฏอยู่ในมาตรา ๑๖ ของ
รัฐธรรมนูญฉบับแรกว่า บท
บัญญัติของกฎหมายที่ขัดต่อ
รัฐธรรมนูญเป็นโมฆะ แต่
รัฐธรรมนูญฉบับนั้นไม่มีบท
บัญญัติให้อำนาจศาลที่จะตี
ความว่ากฎหมายใดขัดต่อรัฐ
ธรรมนูญหรือไม่ขัด ขำร้ายไป
กว่านั้น มาตรา ๑๒ ยังบัญญัติ
ว่า สถาปนาพระราชกรณียกิจ
ตีความกฎหมายรัฐธรรมนูญแต่
ผู้เดียว อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติ
ห้ามศาลตีความก็ไม่มีเช่นกัน
เมื่อเป็นดังนี้ ศาลจึงถืออำนาจ
ตีความเสียเองว่าบทกฎหมาย
ต่าง ๆ ที่เป็นปัญหามาสู่ศาลนั้น
ขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ดัง
ปรากฏตามคำพิพากษาฎีกา
หลายฉบับ” ปลัดค่อย ๆ คลี่
สมุดพกออกมาอ่านฎีกา “เช่น
ฎีกาที่ ๖๔๓/๒๔๗๙, ๑๔๖๐/
๒๔๗๙ และฎีกาที่ ๔๕๖/
๒๔๘๖ แต่เรื่องต่าง ๆ เหล่านี้
ศาลวินิจฉัยเข้าข้างรัฐสภาได้ว่า
ว่า กฎหมายที่เป็นปัญหามาสู่
ศาลนั้นไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ
อย่างนี้รัฐบาลผู้เสนอกฎหมาย
ก็ชื่นใจ ใช่ไหมครับ เพราะศาล
ไม่ได้ให้หน่วยงานอะไรเลย สภาที่ไม่
เสียหาย เหตุการณ์จึงเรียบร้อย
เรื่อยมาโดยไม่มีใครบ่นว่า
ศาล ครั้นต่อมา พ.ศ. ๒๔๘๙

ซึ่งเป็นเวลาภายหลังสงคราม
โลกครั้งที่ ๒ สงบลง ศาลจึงได้
หน่วยงานและรัฐสภาเป็นราย
แรก”

ยายบุญมีกับบุตรสาว
ตาลูกโพรง จ้องหน้าปลัดหนุ่ม
ด้วยความสนใจเป็นพิเศษ หลัง
จากดื่มน้ำเข้าไปหมดแก้ว ปลัด
จึงดำเนินเรื่องต่อไป

“คุณป้าซึ่งเกิดทัน คงจำ
ได้นะครับว่า ระหว่างสงคราม
โลกครั้งที่ ๒ นั้น ประเทศไทย
เข้ากับฝ่ายศัตรู โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งก็คือ ญี่ปุ่นซึ่งรุกเข้า
ประเทศไทยอย่างสายฟ้าแลบ
ถ้าเราไม่เข้ากับเขา เราต้อง
هلك ผมรู้จากการอ่าน ไม่
เหมือนคุณป้าเห็นเหตุการณ์
จริง ๆ”

“น้ำก็ยังไม่ได้ดี แต่ก็พอ
จำเหตุการณ์ได้ สมัยนั้นผ้าดิบ
ราคาดี ใ้พวกตัวเตี้ย ๆ นี่มัน
เก่งเอาเรื่อง ใคร ๆ ก็กลัวมัน
ไทยเราอยู่อย่างหวัด จะว่า
มันยึดประเทศไทยก็เห็นจะได้”

“นั่นแหละครับ ระหว่าง
สงครามนั้น ก็มีชาวไทยอีกพวก
หนึ่ง เรียกว่า ไทยเสรี หรือเสรี
ไทยแยกตัวไปเข้ากับฝ่ายพันธมิตร
ทำการต่อสู้กับผู้รุกราน
อย่างลับ ๆ ไทยพวกนี้ ทำให้
ประเทศไทยเป็นฝ่ายชนะสงคราม
ร่วมกับพันธมิตรเมื่อเสร็จ
สงคราม”

“ดูเหมือน พ.ศ. ๒๔๘๘
ใช่ไหมคะ ตอนสงครามสงบ”

“ใช่ ๆ ครับ ปีนั้นเอง
รัฐบาลได้ออกกฎหมาย ซึ่งผม
อยากเรียกว่ากฎหมายแก้เกี้ยว

ฉบับหนึ่ง เรียกว่า พระราช
บัญญัติอาชญากรรมสงคราม
มีวัตถุประสงค์จะเอาโทษแก่ผู้
ที่เข้าร่วมกับพวกทำสงคราม
รุกราน คือ ผู้ที่เข้ากับญี่ปุ่นนั้น
เอง แท้จริงการออกกฎหมาย
ฉบับนี้ เป็นวิเทโศบายที่จะกู้
ประเทศไทย ในที่สุดก็มีการจับ
กุมผู้ต้องสงสัยฟ้องศาลหลายคน
รวมทั้งท่านจอมพล ป. พิบูล-
สงคราม เองก็ถูกฟ้อง จำเลย
คดีหนึ่งเป็นนายทหารชั้นพันโท
ชื่อ พระสารศาสน์พลชั้นร์ (ลอง
สุนทนานนท์) ถูกฟ้องหาว่ากระทำ
การโฆษณาชักชวนคนให้เข้า
ข้างญี่ปุ่นทำสงครามต่อต้าน
กับประเทศไทย จำเลยต่อสู้ว่า
การกระทำของตนไม่เป็นความ
ผิด และกฎหมายฉบับนั้นเป็น
โมฆะ เพราะมีผลย้อนหลังไป
ลงโทษบุคคล ขัดต่อรัฐธรรมนูญ”

“กฎหมายนี้ย้อนหลัง
ไม่ได้หรือคะคุณปลัด”

“ไม่ได้หรอกครับ คุณป้า
โดยเฉพาะกฎหมายที่มีผลย้อน
หลังไปลงโทษบุคคลนี้ทำไม่ได้
เป็นอันขาด อยู่ ๆ ถ้ามีกฎหมาย
ออกมาว่า การกระทำของคุณ
ป้าในอดีตเมื่อ ๒ ปีก่อนเป็น
ความผิด คุณป้าจะรู้สึกยังไง”

“ก็แย่นี่นะ ป้าพอเข้าใจ
เรื่องอย่างนี้มันสามัญสำนึก
มิใช่หรือคะ คุณปลัด” ยาย
บุญมีพูดพลางหัวเราะ แล้ว
ถามต่อไปว่า

“ศาลตัดสินว่ายังไงคะ”

“ศาลตัดสินว่า กฎหมาย
ฉบับนั้นขัดต่อกฎหมายรัฐ
ธรรมนูญขณะนั้น มาตรา ๑๔

ซึ่งให้เสรีภาพแก่บุคคลที่จะพูดหรือเขียน ในที่สุดศาลตัดสินยกฟ้องโจทก์ ปล่อยจำเลยพ้นข้อหาไป”

“อันนั้นเป็นการหน่วงใครกันแน่ หน่วงรัฐบาลหรือรัฐสภา คุณปลัด”

“ดูเผิน ๆ เป็นการหน่วงอำนาจรัฐสภาใช่ไหมครับ เพราะรัฐสภาเป็นผู้ออกกฎหมาย แต่แท้จริงแล้วเป็นการหน่วงอำนาจรัฐบาล เพราะรัฐบาลเป็นผู้เสนอออกกฎหมายดังกล่าว พุดง่าย ๆ ก็คือ ศาลลบลบความชอบด้วยกฎหมายที่มีไว้ฟาดฟันศัตรู”

“แล้วรัฐบาลว่ายังไงล่ะคะ”

“รัฐบาลไม่พอใจสิครับ รุ่งขึ้น พ.ศ. ๒๔๘๙ รัฐบาลได้ออกกฎหมายแก้ไขรัฐธรรมนูญในสาระสำคัญ ตัดอำนาจศาลจากการตีความว่ากฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญไว้โดยชัดแจ้ง”

“หมายความว่า เวลานี้ศาลไม่มีอำนาจตีความว่า กฎหมายขัดต่อรัฐธรรมนูญเหมือนเมื่อก่อนแล้วใช่ไหมคะ”

“ใช่ครับคุณป้า”

“แล้วใครล่ะคะมีอำนาจป้าเป็นห่วงจริง ๆ ไม่ใช่คนอื่น จะไม่มีความรู้หรือกะนะ แต่ความเป็นธรรม ความเป็นอิสระ และความเป็นกลางมันอยู่ที่ศาลนะคุณปลัด” ยายบุญมีเน้นเสียงอย่างเอาจริงเอจัง

“เราให้บุคคลคนหนึ่งเป็นผู้ตีความครับ เรียกว่า ตุลาการรัฐธรรมนูญ แต่ถ้าศาลเห็นว่ากฎหมายที่เป็นปัญหานั้น

ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ก็นิยจยได้เอง” ว่าแล้วปลัดหนุ่มก็คลี่สมุดพกดูฎีกาอ่านให้ยายมีฟัง “เช่นฎีกาที่ ๒๑/๒๔๙๒, ๑๒๑๒/๒๔๙๗ และ ๑๔๖๐/๒๔๙๗ หรือถ้าเป็นเรื่องที่ตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยไว้แล้ว ศาลก็หยิบยกขึ้นมากล่าวอ้างได้ โดยไม่ต้องย้อนไปให้ตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัย เช่น เรื่องตามคำพิพากษาฎีกาที่ ๕๙๓/๒๔๙๔, ๒๒๕/๒๕๐๖, ๑๔๖๐/๒๔๙๗, ๑๓๙๗-๑๓๙๘/๒๕๐๐ และ ๑๒๔๐/๒๕๑๔ เป็นต้น แต่ถ้าเห็นว่ามันขัดต่อรัฐธรรมนูญ ศาลต้องส่งให้ตุลาการรัฐธรรมนูญตีความ เช่น เรื่องตามคำพิพากษาฎีกาที่ ๒๒๒/๒๔๙๔ และ ๕๙๓/๒๔๙๔ เป็นต้น”

ยายมีอ้าปากร้อง อ้อ ดูท่าทางซิม ๆ ทำนองเบื้อตัวเลขฎีกาที่ปลัดบรรจงอ่าน แล้วถามปลัดขึ้นว่า

“ตุลาการรัฐธรรมนูญนั้นเป็นใครคะ คุณปลัด นำไว้ในหรือเปล่า”

“ไม่แน่นอนครับคุณป้า เช่นตามรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไข พ.ศ. ๒๔๘๙ ขณะที่รัฐบาลกำลังโมโหมันมีจำนวนถึง ๑๔ คน ซึ่งเป็นบุคคลที่รัฐสภาแต่งตั้งทั้งนั้น โดยไม่มีบุคคลทางฝ่ายตุลาการเลยสักคนเดียว พุดง่าย ๆ ก็คือว่าเอาให้สมว่านั่นเถอะ ครั้นมาถึงรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. ๒๔๙๒ ตุลาการรัฐธรรมนูญลดจำนวนลงเหลือเพียง ๙ คน มีประธานวุฒิสภา

เป็นประธาน และมีผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีก ๘ คน ในจำนวน ๘ คนนี้ มีบุคคลทางฝ่ายตุลาการเข้าร่วมอยู่ ๒ คน คือ ประธานศาลฎีกา กับ อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ พอมาถึงฉบับ พ.ศ. ๒๔๙๕ ตุลาการรัฐธรรมนูญลดจำนวนลงเหลือเพียง ๖ คน มีประธานศาลฎีกาเป็นประธาน อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ และอธิบดีกรมอัยการ เป็นตุลาการโดยตำแหน่ง กับบุคคลภายนอกซึ่งฝ่ายนิติบัญญัติเลือกมาอีก ๓ คน พอมาถึงรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. ๒๕๑๑ กลับย้อนไปให้รูปตุลาการรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. ๒๔๙๒”

“ฟังแล้วป้าปวดหัว ทำไมจึงมีรัฐธรรมนูญมากนั้คะ ผลิตส่งนอกหรือไง” ว่าแล้วยายบุญมีก็หัวเราะจนตัวงอ

“นั่นก็แสดงถึงความไม่มั่นคงในทางการเมืองของเราครับ คุณป้า ปฏิวัติที่กว้างรัฐธรรมนูญที่ จนรัฐธรรมนูญไม่มีความหมาย คุณป้าคงเคยได้ยินนะครับเมื่อก่อนนี้ เราเทิดทูนชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญ แต่เวลานี้เราไม่พูดถึงรัฐธรรมนูญ เพราะมันถูกแก้ไขจนบู้บู้ยำ หมดความหมาย พุดง่าย ๆ ก็คือ เราขาดหลักหรือโครงสร้างที่แน่นอนในการปกครองประเทศ” ปลัดหนุ่มพุดไปถอนหายใจไป

“แล้วระหว่างร่างรัฐธรรมนูญใหม่นั้น อำนาจตีความตกอยู่กับใคร เพราะไม่มีรัฐธรรมนูญเสียแล้ว”

“ระหว่างร่างรัฐธรรมนูญใหม่ ตุลาการรัฐธรรมนูญไม่มีเรามากจะใช้รัฐธรรมนูญฉบับเก่าดั้งเดิม พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งศาลมีอำนาจตีความว่ากฎหมายเป็นโมฆะหรือไม่ ดังปรากฏอยู่ในคำพิพากษาฎีกาที่ ๗๖๖/๒๕๐๕, ๒๒๒/๒๕๐๖, ๒๒๕/๒๕๐๖ และ ๑๖๐๒-๑๖๐๓/๒๕๐๙ เป็นอาทิ”

“ปัจจุบันนี้หน้าตาตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นยังไงคะ”

“มีประธานรัฐสภาเป็นประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ ประธานศาลฎีกา และอธิบดีกรมยุติการเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญโดยตำแหน่ง กับผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐสภาเป็นผู้เลือกอีก ๔ คน เป็นเสียงของรัฐสภาไปแล้วถึง ๕ เสียง เห็นไหมครับ”

“ขอบใจมาก บ้าว่าตุลาการรัฐธรรมนูญสู้บ้าก็ไม่ได้หรอกได้นิดเดียว บ้าซิ เห็นใครทำไม่ถูกกว่าได้ทั้งนั้น เออ ศาลไม่มีอำนาจเหนืออยู่เลยหรือคะ บ้าเป็นห่วงจริง”

“มีชิครับคุณบ้า การห่วงฝ่ายบริหารและห่วงการกระทำของเจ้าหน้าที่บ้านเมืองนั้น ศาลยังมีอยู่โดยบริบูรณ์ ผมขอเล่าเรื่องที่น่ายินดีให้ฟังสักเรื่องสองเรื่องจะพอทนฟังได้ไหมครับ เห็นคุณวันดีตาหรือลุงทุกขณะ”

“เชิญเลยคะ ถึงวันดีลับ บ้าก็ไม่หลับ เอานียายอะไรกับเด็กสาว”

“เรื่องหนึ่งเกิดเมื่อ พ.ศ.

๒๔๘๕ รัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติเวนคืนที่ดินแขวงคลองตัน อำเภอพระโขนง กรุงเทพฯ เรายี่เอง คือหลวงเอาที่ดินของราษฎรมาเป็นของหลวงเพื่อใช้ประโยชน์สาธารณะว่านั้แอะ โดยอาศัยพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๔๗๗ ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บท ตามกฎหมายแม่บทนั้น เจ้าของที่ดินจะต้องได้รับค่าทำขวัญตามราคาตลาด และถ้าหลวงไม่ใช้ที่ดินภายในเวลา ๕ ปี เจ้าของเรียกที่ดินคืนได้ ที่ดินถูกเวนคืน ๔ ไร่เศษ เจ้าของที่ดินได้รับค่าทำขวัญเพียงตารางวาละ ๒๐ บาท ซึ่งเป็นราคาพอสมควรในขณะนั้น แต่เมื่อ ๕ ปีผ่านไปแล้ว ทางกรมก็หาได้ใช้ที่ดินดังกล่าวไม่ เจ้าของที่ดินจึงฟ้องศาลเรียกที่ดินคืน ศาลตัดสินให้ทางการคืนที่ดินให้โจทก์ตามคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๐๘๑/๒๔๙๔”

“บ้าไม่เห็นจะห่วงตรงไหนเลย กัดตัดสินธรรมดา ๆ นี่เอง”

“มันไม่ใช่เรื่องเล็ก ๆ อย่างที่คุณบ้าคิดนะครับ เพราะทางกรมต้องออกกฎหมายเวนคืนที่ดินให้กับเจ้าของ เนื่องจากขณะนั้นที่ดินกลายเป็นของหลวงไปแล้ว มันเป็นเรื่องศาลลบเหลี่ยมรัฐบาล และการออกกฎหมายก็ใช้ว่่าง่าย กว่าจะออกได้ก็ พ.ศ. ๒๔๙๖ คงจะร่างกฎหมายไป กัดพันไป พอออกกฎหมายโอนที่ดินกลับมาเป็นของโจทก์วันนี้ วันรุ่งขึ้นก็ออก

กฎหมายเวนคืนที่ดินแปลงเดียวกันนั้นกลับไปเป็นของหลวงอีก แต่ให้ค่าทำขวัญเพียงนิดเดียว ตารางวาละ ๒๐ บาท ซึ่งเป็นราคาที่ดินใน พ.ศ. ๒๔๘๕ แต่ พ.ศ. ๒๔๙๖ นั้นที่ดินบริเวณนั้นราคาที่ดินสูงขึ้นถึงตารางวาละ ๓๙๐ บาท โจทก์จึงฟ้องศาลอีกคดีหนึ่ง เรียกค่าทำขวัญตามราคานี้”

“แล้วศาลให้หรือเปล่านั้นคะ” ยายมีถาม

“ให้ชิครับคุณบ้า แต่มาฟ้องเอาเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๑ ซึ่งขณะนั้นไม่มีตุลาการรัฐธรรมนูญ เพราะอยู่ในระหว่างร่างรัฐธรรมนูญใหม่ระหว่างปฏิวัติ ซึ่งให้ใช้รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. ๒๔๗๕ ไปพลางก่อน ศาลเลยถือโอกาสวินิจฉัยว่า กฎหมายเวนคืน พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๕ กำหนดราคาที่ดินไม่เป็นธรรม นั้นขัดต่อมาตรา ๑๑๓ ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๗๕ จึงเป็นโมฆะ พิพากษาบังคับจำเลย ซึ่งขณะนั้นคือการทำเรื่อง ให้ใช้ค่าทำขวัญแก่โจทก์ ตารางวาละ ๓๙๐ บาท นี่แหละครับเป็นการห่วงรัฐบาลโดยตรงละ”

“ที่ว่าศาลห่วงเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารนั้นห่วงอย่างไรคะ”

“ศาลห่วงอำนาจเจ้าหน้าที่บ้านเมือง ไม่ให้ใช้อำนาจนอกเหนือเกินกำลัง ทำให้ราษฎรเดือดร้อนเสียหายชิครับคุณบ้า ฝรั่งเศสว่า อัลตราไวเรล”

“โอ๊ย ป้าฟังภาษาฝรั่ง
ไม่เป็นหรอก ลองยกตัวอย่าง
ให้ป้าฟังได้ไหมคะ”

“มีครับ เมื่อปี ๒๕๑๒
หรือ ๒๕๑๓ เห็นจะได้ โจทก์
ฟ้องเทศบาลนครกรุงเทพฯ เป็น
จำเลยว่าเจ้าหน้าที่ของจำเลย
ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบด้วย
กฎหมายรักษาความสะอาด
พ.ศ. ๒๕๐๓ โดยไปรื้อถอน
อาคารของโจทก์ทั้ง ๗ ที่อาคาร
ของโจทก์ยังดีอยู่ กฎหมายจะ
รื้อได้เฉพาะอาคารที่ชำรุดทรุด-
โทรมหรืออยู่ในสภาพที่นำ
รังเกียจเท่านั้น . จึงเป็นการ
กระทำเกินอำนาจที่กฎหมาย
ให้ไว้ โจทก์เห็นว่าเป็นการ
ละเมิดต่อโจทก์ ขอให้จำเลย
ชดเชยค่าเสียหาย โจทก์นำสืบ
ได้ความว่าอาคารของโจทก์ยังดี
ศาลจึงพิพากษาให้จำเลยชดเชย
ค่าเสียหายแก่โจทก์ปรากฏ
ตามคำพิพากษาฎีกาที่ ๕๙๘/
๒๕๑๓”

“น่าสนใจนะคะ ขอบคุณ
ปลัดมาก ช่างรู้ช่างเรียน”

“ไม่ใช่ที่น่าสนใจเท่านั้น
นะครับคุณป้า มันเป็นเรื่อง
สำคัญเอาด้วยอย่างจะขาดเสีย
ไม่ได้เลยทีเดียว การเนี้ยวรั้ง
นี้จำเป็นต้องมีแม่แต่ในตัวตน
ของคนเราเอง เช่น คนเรามีสมาธิ
ควบคุมสติในการกระทำทุก
อย่าง คุณลุงเมื่อก่อนก็มีคุณป้า
ช่วยรั้งช่วยเตือน ผู้พิพากษา
นี่องค์คณะไม่ใช่เพื่อปรึกษา
ตัดสินความเท่านั้น ยังเป็นผู้
คอยเนี้ยวรั้งไม่ให้ทำนอกหลู่
นอกทางด้วย อย่างที่ผมพูดมา

แล้ว เวลานี้ผมเห็นท่านผู้พิ-
พากษานั่งพิจารณาคนเดียว
ผมเป็นห่วงจริง ๆ ตำรวจเอง
เวลานี้ก็มีผู้เนี้ยวรั้ง จะจับใคร
มาชั่งโดยผลการเหมือนเมื่อ
ก่อนนี้ไม่ได้”

“ใครหน่วงตำรวจยังไป
หรือคะ รถบรรทุกสิบล้อชนดิน
ชายถนนทรุดตำรวจไม่จับไม่
เห็นมีใครหน่วง” วันดีตามขึ้น
ปลัดยิ้มที่เห็นวันดีสนใจแล้ว
ตอบว่า

“ตำรวจจะจับใครไม่ได้
ง่าย ๆ แล้วเวลานี้” ยายบุญมี
รีบพูดสวนขึ้นว่า

“ไม่จริง ๆ เมื่อวานนี้ป้า
ไปอำเภอ เห็นตำรวจจับคนขับ
รถสามล้ออยู่นี่นา” ผิดนับจับ
ปั๊บเลยไม่เห็นขออนุญาตจากใคร

“อันนั้นเป็นความผิดซึ่ง
หน้านะครับคุณป้า ตำรวจจับ
ได้หรือเห็นคนซึ่งพยายามกระทำ
ผิด เช่น เห็นกำลังปั่นรั้วก็จับได้
หรือมีผู้ขอให้จับ โดยแจ้งว่า
บุคคลนั้นได้กระทำความผิด
และแจ้งด้วยว่าได้แจ้งความร้อง
ทุกข์ไว้ตามระเบียบแล้วตำรวจ
ก็จับได้ หรือถูกจับแล้วฝ่ายผู้ร้าย
หลบหนีตำรวจก็ตามไปจับได้อีก
โดยไม่ต้องขออนุญาตใคร ทุก
อย่างมีข้อยกเว้นครับ”

“นอกจากที่ว่ามานี้ตำรวจ
ต้องขออนุญาตจากใครก่อน
หรือคะ” ยายมีถาม

“ครับ ถ้าจะจับกุมข้า-
ราชการเมือง สมาชิกสภาไม่ว่า
สภาผู้แทนหรือสภากรุงเทพฯ
ไม่ว่าจะทำผิดที่ไหน แต่ไม่ใช่
ความผิดซึ่งหน้านะครับ ต้อง

ขอความเห็นชอบจากปลัดกระ-
ทรวงมหาดไทยหรือผู้ที่ได้รับ
มอบหมายก่อน

“แล้วข้าราชการธรรมดา
อย่างคุณปลัดนี้เขาจับได้เลย
หรือคะ” วันดีถามด้วยอาการ
กั๊กนิด ๆ

“ข้าราชการธรรมดาและ
สมาชิกสภาท้องถิ่น เช่น สมาชิก
สภาเทศบาลพวกนี้ก็ได้รับความ
คุ้มครองเหมือนกัน คือตำรวจ
ต้องขออนุมัติปลัดกระทรวง
มหาดไทย กรณีทำผิดที่กรุง-
เทพฯ นะ แต่ถ้าทำผิดในหัวเมือง
ต้องรับอนุมัติผู้ว่าราชการจังหวัด
ก่อน”

“ถ้าจะจับคนธรรมดาละ
จับได้เลยหรือไ้คะ” ยายมีถาม

“คนธรรมดาก็ต้องขอ
อนุมัติเหมือนกัน ในกรุงเทพฯ
ขออนุมัติปลัดกระทรวงมหาด-
ไทย หรือผู้ที่รับมอบหมาย ถ้า
ในหัวเมืองก็ขออนุมัติผู้ว่า
ราชการจังหวัดหรือผู้ที่รับมอบ
หมาย”

“ผู้ที่รับมอบหมายเป็น
ใครคะ” วันดีถาม

“ในกรุงเทพฯ ได้แก่ ผู้
ใหญ่ ในกระทรวงมหาดไทย
เช่น ท่านอัยการอาวุโสที่กรม
อัยการ ส่วนหัวเมืองท่านผู้ว่าฯ
อาจมอบให้พนักงานอัยการ
จังหวัดนั้น ๆ ก็ได้ เป็นอำนาจ
ของท่านผู้มอบหมาย”

“แล้วในกรณีฉุกเฉินเร่ง
ด่วน เช่น ผู้ร้ายมันจะหลบหนี
อยู่ มัวไปรอคำสั่งอนุมัติจะทัน
กินหรือ” ยายมีอุทานทำนอง
สงสัย

“ในกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่
นั้น เช่น ผู้ร้ายกำลังจะหลบหนี
ออกจากบ้าน อย่างนี้ก็จับได้แล้ว
รายงานขออนุมัติได้ในภายหลัง”

“ดีนะคะคุณปลัด การ
เหนี่ยวรั้งนี้ดีจริง ๆ เมื่อก่อนนี้
ปากก็ไม่ค่อยเข้าใจ มันมีความ
เป็นมาอย่างไรคะ ช่วยเล่าให้
ข้าพเจ้าด้วย”

“มันสืบเนื่องมาจากกฎ
ธรรมชาตินะครับคุณป้า คนเรา
ถ้าไม่มีคนอื่นเหนี่ยวรั้งไว้ก็มัก
จะหลง ทำให้ขาดความยั้งคิด
ทำอะไรขาดความพอดี อังกฤษ
โบราณเขาจำกัดอำนาจกษัตริย์
นั่นะ คือ ถ้ากษัตริย์ออกกฎ
หมายมาไม่มีเหตุผลศาลก็ไม่
เอาด้วย ต่อมา อำนาจการออก
กฎหมายตกมาอยู่กับรัฐสภา
ก็ยังให้หลักเดียวกันบังคับคือ
ถ้ารัฐสภาออกกฎหมายมาขัด
ต่อเหตุผลต่อสามัญสำนึกถือว่า
บังคับไม่ได้ ความคิดนี้ไปเจริญ
งอกงามในสหรัฐอเมริกาจน
กระทั่งทุกวันนี้ แต่เขาถือ
กฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นสำคัญ
ถ้ากฎหมายอื่นขัดต่อบทบัญญัติ
ของรัฐธรรมนูญ ศาลก็ว่ากฎ
หมายนั้นเป็นโมฆะและศาล
เป็นผู้ตีความเรื่อยมาจนบัดนี้
เขาไม่แก้กฎหมาย ให้ตุลาการ
รัฐธรรมนูญตีความเหมือน
ประเทศเรา ซึ่งถือระบบกฎ
หมายทางฝ่ายยุโรป เรื่องนี้พูด
ยากครับคุณป้า การหน่วงรั้งนั้น
เป็นเรื่องจำเป็น ไม่แต่อำนาจ
ใหญ่ ๆ หน่วงกัน แต่การปฏิบัติ
หน้าที่ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน

ก็จำเป็นต้องมีการรั้ง การหน่วง
อย่างที่ผมเล่ามาแล้ว ผมเป็น
หน่วงมากเวลานี้ก็คือ ประชาชน
ขาดความสำนึกไม่มีความรับ
ผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม”

ปลัดหนุ่มเล่าเรื่องประ
ชาชนจับแย้ ตึกแก กิ่งก่า และ
ลูกกบลูกเขียดมาขายที่ตลาดสด
ให้ยายมีฟังด้วยน้ำเสียงรันทด
ยายมีได้กล่าวเสริมว่า

“ป้าเดินผ่านโรงเลื่อยที่ไร
น้ำตามันตกในทักที เพราะป้าไม่
คือมรดกไทยอันล้ำค่า มันตัด
กันฉิบหาย มีแต่ต้นใหญ่ ๆ ทั้ง
นั้น เราโตแล้วเกิดใหม่ก็ไม่ได้
ต้นโตขนาดนั้น เวลานี้หันมาตัด
ไม้ใน น.ส.๓ ตามไร่ตามนา
แล้วถำต้นไม้หมด ฝนไม่ตก
เราตาย แต่พวกมันหนีไปอยู่
เมืองนอกได้เพราะมันมีเงิน”

“ได้เงินเป็นล้านเอามา
ซื้อเสียงได้เป็นผู้แทนซะอีก”
วันดีพูดสอดขึ้นพลางหัวเราะ
แล้วต่างคนต่างถอนหายใจ มอง
หน้ากัน หลังจากนั่งอยู่สักครู่
ยายมีพูดขึ้นว่า

“ประชาธิปไตยนี้ประ
ชาชนต้องมีความรับผิดชอบ
กันทุกคนนะปลัด มันถึงจะเกิด
ประโยชน์ มิฉะนั้นไปไม่รอด
เออ อีหนูลูกตา Lun ไปสอบ
พยากรณ์ เจ้าหนูลูกยายหอมไป
สมัครเป็นทหารอากาศ เขาไป
ฟังผลสอบที่กรุงเทพฯ กันทั้งคู่
แล้วก็ไม่ได้อะไรทั้งคู่นะ ป้ามาคิดดูว่า
คนสอบเป็นพันเป็นหมื่นเอาไม่
ก็คน พวกนี้ต้องเสียเงินเสียเวลา
ไปฟังผลฟรี ๆ นี่น่าเสียดาย
จริง ๆ”

“ครับ คุณป้าผมก็เห็น
ด้วย ถ้าทางการนัดผู้สอบว่า
วันที่เท่าไร ๆ จะประกาศทาง
หนังสือพิมพ์ฉบับนั้น ๆ แล้ว
ทุกคนก็อ่านดูได้ในท้องถิ่น มัน
ก็จะประหยัด เรื่องเหล่านี้ต้อง
พูดวิพากษ์วิจารณ์หน่วงรั้ง
โดยมติมหาชนให้ทุกคนเกิด
ความสำนึก อย่างญี่ปุ่นนั้น
มันก็จะเจริญในไม่ช้า”

“มันคงยากสำหรับคน
ไทยซึ่งขาดระเบียบวินัยอย่าง
คุณปลัดเคยพูด ทางขึ้นมันก็ลง
ทางลงมันก็ขึ้น เนี่ยเป็นชะ
อย่างนี้” ยายมีท้าวถึงเรื่อง
เก่า ๆ ที่ปลัดเคยพูดไว้ด้วยความ
ขบขัน

“ครับคุณป้า เราต้องอาศัย
ประชาชนหน่วงรั้งกันเอง ใคร
ทำไม่ถูกเราต้องว่ากล่าวตักเตือน
กัน อย่างในสิงคโปร์นี่ ใครทิ้ง
ขยะลงถนนจะถูกชี้หน้าเลย
ต้องตีที่ผิดเพื่อให้ถูกต้องนะ
ครับ การปกครองและบริหาร
ของหน่วยงานต่าง ๆ เวลานี้
จะอยู่ในลักษณะเป็นหมู่ เป็น
คณะเพื่อจะได้ฟังความคิดเห็นของ
คนหลายคนมาหน่วงรั้งกัน
อย่างหมู่บ้านของเราก็มีกรรม
การหมู่บ้าน ตำบลของเราก็มี
สภาตำบล ซึ่งประกอบด้วย
บุคคลหลายคน เพื่อช่วยคิดหน่วง
ความชั่ว เสริมความดี ให้งาน
เกิดคุณภาพมีประสิทธิภาพอัน
เป็นหลักสำคัญของระบอบ
ประชาธิปไตย นี่ก็ดีมากแล้ว
เราไปนอนกันดีไหมครับ”

จากนั้นต่างคนต่างเข้า
นอน.

หนังสือ คือ โลก

- ชีวิตผิดหวังครั้งไหน
หัวใจเจ็บเศร้าร้ายฉาน
ความคิดอิสระอันตระราน
วิญญาณเย็นยับกับตา
- เจ็บเหงาเปล่าเปลี่ยวเดี่ยวโดด
รักโหดเหี้ยมหักหนักหนา
หวังยามาเยี่ยวยา
ถูกมายามายายี
- คุกขังยังเห็นหนรอด
ตาบอดยังแสวงแสงสี
โลกบอดหวังใดไม่มี
ใจบอดทุกข์ที่มีทุกข์
- หนทางกว้างใหญ่ไพศาล
ชีวิต-วิญญาณบนบุก
เสรีราวมเริงรุก
ปล่อยจิตปิดคุก-เปิดคิด
- หนังสือคือเครื่องเปลี่ยนโลก
หนังสือคือโลกรังสรรค์
หนังสือคือยาฆ่าพิษ
หนังสือคือมิตรมั่นปอง
- ผู้ใดไร้ซึ่งหนังสือ
ย่อมคือผู้ไร้รักพอง
หนังสือคือหวังรุ่งรอง
เป็นแสงสาดส่องรื่องราง
- ผลิตผลคนรักอักษร
ทุกตัวทุกตอนผลต่าง
แต่จุดสุดท้ายปลายทาง
ต้องสร้างหนังสือสร้างคน!

คมทวน คันธนู

งานประดิษฐ์ ดอกไม้สดๆ

(ต่อจากหน้า ๔๔)

๗.๓ ดอกเบญจมาศ หมายถึง
ถึง องค์จักรพรรดิ

ต้นสน หมายถึง
ความเขียวสดชื่นตลอดฤดูกาล

กิ่งไผ่ หมายถึง

ความเจริญงอกงามที่ไม่หยุดยั้ง

จะใช้ ๓ สิ่งนี้ครบอยู่ในที่

เดียวกันหมายถึงเป็นการจัด
ครั้งพิเศษที่สำคัญยิ่ง ฯลฯ

ดังนั้น การจัดดอกไม้แบบ

ไทยประยุกต์โดยการใช้มะลิ

ร้อยเป็นช่อแบบต่าง ๆ แล้วจัด

ใส่ภาชนะตามวิธีการจัดแบบ

สากลและมีรูปทรงตามที่ต้องการ

แบบให้เหมาะกับสถานที่ที่มีทั้ง

ที่ใช้กึ่งเสริมจากธรรมชาติ

และกึ่งเสริมที่สร้างขึ้นดังที่ท่าน

จะได้อ่านต่อไป

การเลือกและการเตรียม วัสดุอุปกรณ์ในการจัด ดอกมะลิ

๑. ภาชนะ

ภาชนะสำหรับจัดดอกไม้ ใช้ได้ทั้งเครื่องแก้ว เครื่องเงิน เครื่องทอง เครื่องทองเหลือง เครื่องถม เครื่องลายคราม เครื่องถ้วยเบญจรงค์ เครื่องเคลือบดินเผา กระบอกไม้ไผ่ เครื่องจักรสาน ฯลฯ

ผิวพรรณของภาชนะแต่ละชนิดให้ความรู้สึกต่าง ๆ กัน โปรดเลือกใช้ตามความเหมาะสมและความประสงค์ที่ท่านต้องการจะให้การจัดดอกไม้ครั้งนั้น ๆ มีบรรยากาศเช่นไร

เครื่องแก้ว ให้ความรู้สึกแจ่มใส สดใส เปรสิแพร์วพรรณราย

เครื่องเงิน เครื่องทอง ให้ความรู้สึกโอ้อ่า มั่งคั่ง ร่ำรวย อิมเปีย นุ่มนวล

เครื่องทองเหลือง ให้ความรู้สึกโอ้อ่า มั่งคั่ง ร่ำรวยหนักแน่น สงบนิ่ง

เครื่องถม ให้บรรยากาศเก่าแก่ หนักแน่น สงบ สุขุม

เครื่องลายคราม เครื่องถ้วยเบญจรงค์ ให้บรรยากาศเก่าแก่ นานาคุณงาม คุณมีค่ามาก ของเก่าเป็นของหายาก

เครื่องเคลือบดินเผา ดูเป็นธรรมชาติที่ขัดเกลแล้ว

กระบอกไม้ไผ่ ลูกน้ำเต้าที่แห้งแล้วควักเนื้อออก ดูเป็นธรรมชาติ ให้บรรยากาศชาวชนบท

เครื่องจักรสาน ดูเป็นธรรมชาติที่ประณีตบรรจง เนื่องจากมีการประดิษฐ์ด้วยฝีมือแต่ก็ยังให้บรรยากาศเป็นชนบทอยู่

ภาชนะที่มีรูปทรงบอกถึงบรรยากาศความเป็นไทย เช่น พาน ชันน้ำ พานรอง ถ้วย จานเชิง พานขันหมาก เขียนหมาก และภาชนะที่มีลวดลายเป็นลายไทย

ภาชนะที่ประดิษฐ์จากใบตอง เช่น แจกัน กระเช้า

ถาด ฯลฯ เป็นงานศิลปะของชาติไทย ยิ่งให้บรรยากาศเป็นไทยอย่างงามวิจิตร

๒. ที่ยึด

หมายถึงสิ่งที่ช่วยยึดก้านดอกไม้ให้อยู่ติดภาชนะได้อย่างมั่นคง ไม่โค่นล้มง่าย ที่ยึดมีหลายชนิด

ที่ยึดสำหรับภาชนะทรงสูง ประเภททรงกระบอก ใช้

ก้านผักตบ หวายกล้วย ลวดตาข่าย ไม้จันทน์ ไม้กกกบาท สังกะสีรูปตัวที T ฯลฯ

ที่ยึดสำหรับภาชนะทรงเตี้ย มีตะปูเข็มหรือตะปูแฉง

ดินน้ำมัน ก้านผักตบ หวายกล้วย ลวดตาข่าย ดินเหนียว ผือก มั่น ต้นพลับพลึง

ตะปูแฉง ต้องเลือกที่มีพื้นแหลมคม ถ้าไม่โยกคลอนมีน้ำหนักมากไม่เป็นสนิม

๓. กรรไกร

เลือกที่แข็งแรงตัดได้ทั้งกิ่งไม้ ลวดและสังกะสี ขนาดเหมาะสมมือ คมตลอดปลาย ไม้หนักมาก

๔. มิด

มิดสำหรับหั่น เหลา และฉีกได้

๕. ภาชนะสำหรับปักดอกไม้

ถึงน้ำ กระละมั่ง ถาด กระบอกดินเผาต้องเลือกที่มีขนาดพอเหมาะ กระบอกต้องมีน้ำหนักพอเหมาะ จะได้ไม่ล้มง่าย

๖. ผ้าขาวบาง

สำหรับห่อหรือคลุมดอกไม้ไม่ให้ถูกลมและรักษาความ

ชื้น

๗. ผ้าปิ้ง

สำหรับซับ และเช็ดน้ำ

๘. วัสดุช่วยในการจัด

มีลวดขนาดต่าง ๆ ไม้ไผ่ขนาดต่าง ๆ ทางมะพร้าว เชือกด้าย ฯลฯ

๙. เครื่องประดับตกแต่ง

มีกรวด หินสีต่าง ๆ ตุ๊กตา ผ้าปูหรือที่รองภาชนะ ฯลฯ

ลักษณะที่ดีของที่รองภาชนะ

๑. ขนาดพอเหมาะกับภาชนะและรูปทรงการจัด

๒. สี สีส้ม ฟ้า เขียว และสีนวล ดีกว่าสีสดใส

๓. ลักษณะแนบติดพื้น ภูมิทัศน์หนัก ไม่ลื่น

ประโยชน์ของการที่มีรองภาชนะ คือช่วยให้การจัดวางดูเป็นพิธีการขึ้น

กรวด หิน ช่วยพรางที่อุดให้ดูแนบเนียนคล้ายธรรมชาติ และดูสวยงามขึ้น

ตุ๊กตา ช่วยสร้างบรรยากาศเพิ่มชีวิตชีวา

๑๐. ตะกร้าใส่ขยะ

ขนาดพอเหมาะ ขัดล้างทำความสะอาดได้ง่าย

๑๑. ที่ฉีดพรมน้ำ

ฉีดน้ำได้ละอองบาง ๆ ไม่ฝืดไม่ต้องออกแรงมาก

ที่กล่าวมานี้เฉพาะที่จำเป็นต้องใช้เป็นประจำ สำหรับวัสดุอุปกรณ์เฉพาะแต่ละงานที่ใช้ นอกเหนือไปจากนี้จะบอกเฉพาะแต่ละเรื่องไป

สารกำจัดศัตรูพืชและสัตว์

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา แนะนำประชาชนในการเลือกซื้อพืช ผัก ผลไม้ว่าควรมีหลักการเลือกที่ถูกต้องไม่ควรเลือกจากรูปลักษณ์ภายนอกที่สวยงาม เพราะพืช ผักหรือผลไม้เหล่านั้น อาจฉีดสารกำจัดศัตรูพืชมาก เมื่อรับประทานแล้วจะทำให้ไม่ปลอดภัยต่อสุขภาพ

ในปัจจุบันนี้มีการใช้สารกำจัดศัตรูพืช ที่มักเรียกว่า ยาฆ่าแมลงกันมากขึ้น ทั้งในการเกษตรและในบ้านเรือน ถึงแม้ว่ามันจะช่วยกำจัดแมลง ซึ่งมารบกวน หรือทำลายผลิตผลต่าง ๆ แต่สารเหล่านั้นก็อาจเป็นอันตรายต่อคนและสัตว์เลี้ยงได้เช่นเดียวกัน เนื่องจากเป็นสารเคมีซึ่งจัดเป็นวัตถุมีพิษตามกฎหมาย และกระทรวงสาธารณสุข ยังออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข ออกตามความแห่งพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ฉบับที่ ๗๑ (พ.ศ. ๒๕๒๕) เรื่องมาตรฐานอาหารบางชนิดที่มีสารพิษตกค้าง โดยกำหนดมาตรฐานที่อาจมีสารพิษตกค้างได้ในปริมาณที่กำหนดในอาหารต่อไปนี้ พืช ผัก ผลไม้ ธัญพืช เมล็ดธัญพืช ไขมันและน้ำมันจากพืชและสัตว์ เนื้อสัตว์ ไข่

สัตว์น้ำ และนมสด อย่างไรก็ตามสำหรับผู้บริโภค ควรเลือกซื้อพืชผักที่มีการฉีดพ่นยาฆ่าแมลงน้อยที่สุด อย่าเลือกซื้อผักที่มีใบสวยงามนัก ควรให้มือพรุนบ้าง เพราะมือพรุนแสดงว่า ชาวสวนฉีดพ่นยาน้อย และควรเลือกผักประเภทกินใบมากกว่าผักประเภทกินหัว เพราะผักกินหัวจะสะสมพิษไว้

มากกว่าผักกินใบ

นอกจากนี้ หลังจากซื้อพืชผักแล้ว ไม่ควรนำไปทำเป็นอาหารทันที เพราะถ้ามียาฆ่าแมลงสะสมอยู่ ก็ยังคงอยู่ในอาหารนั้น จึงควรล้างพืชผักด้วยน้ำสะอาด โดยใช้ น้ำมาก ๆ เปิดน้ำไหลผ่านและล้างหลาย ๆ ครั้ง อาจล้างด้วยน้ำยาล้างผัก หรือล้างผักด้วย

น้ำร้อนเสียก่อน ทั้งนี้ ก็เพื่อเพิ่มความปลอดภัยต่อสุขภาพให้มากขึ้นนั่นเอง

การสร้างหัวโขน (ต่อจากหน้า ๔๔)

เป็นงานที่ต้องใช้เวลาอีกมาก นอกจากจะต้องใช้เวลาแล้วยังมีช่างน้อยคนนักที่จะทำได้

ครั้นช่างขัดเกลาละและตกแต่งมุกที่ประกอบหัวโขนเรียบร้อยแล้ว งานขั้นต่อไปก็ค่อยสบายขึ้น กล่าวคือ ช่างจะดำเนินการต่อไปเป็นขั้น ๆ เหมือนกับการทำหัวโขนแบบธรรมดาตนเอง เช่น การทำเครื่องประกอบ การตีขั้วรักประดับลาย การลงรักปิดทองที่เกี่ยวข้องพล และจอหนู ตลอดจนลายท้าย การเขียนสีแล้วก็ติดกระจกเกรียบหรือพลอยอันเป็นงานขั้นสุดท้าย

อนึ่ง หัวโขนแบบหนูมานมุกนี้ เมื่อสร้างขึ้นมาแล้วมักจะไม่มีใครได้ใช้สวมใส่เวลาแสดง เนื่องจากว่าหัวหนูมานมุกมีน้ำหนักมากกว่าหัวโขนแบบธรรมดา ผู้แสดงไม่ชอบสวม และอีกประการหนึ่งหัวหนูมานมุกทำยากและราคาแพง ผู้เป็นเจ้าของจึงไม่ยินยอมให้ใครนำไปสวมใส่เวลาแสดงบ่อย ๆ นอกจากจะตั้งไว้ดูเพื่อความสวยงามและไว้เป็นที่เคารพบูชาเท่านั้น

การสร้างขญาพระ และมงกุฏนาง

ขญาพระและมงกุฏนางถึงแม้จะมีใช้เป็นหัวโขนแบบสวมครอบหน้าทั้งหมด แต่ก็ถือว่าเป็นเครื่องประดับหัวอย่างหนึ่งของการแสดงโขนในบรรดาเครื่องสวมหัว ถือ

ว่าเป็นเครื่องหมายยศอย่างสูงที่สุดได้แก่ ขญาและมงกุฏ ก่อนจะอธิบายถึงวิธีทำขญาและมงกุฏ จะขอกล่าวถึงที่มาของขญาและมงกุฏเสียก่อน ตามทางสันนิษฐานของท่านผู้รู้กล่าวว่า ก่อนที่จะวิวัฒนาการมาเป็นขญาและมงกุฏ คงจะเป็นผ้าโพกกับพวงดอกไม้ประดับศีรษะ ต่อมาภายหลังจึงตรึงผ้าโพกติดกับพวงดอกไม้ กลายเป็นผ้าโพกที่สมบูรณ์แบบสามารถสวมได้ทันที ระยะเวลาจึงเปลี่ยนมาทำเป็นรูปดอกไม้ด้วยทองและประดับประดาด้วยเพชรนิลจินดาเพื่อให้แลดูงามตายิ่งขึ้น เมื่อท่านทราบที่มาของขญาและมงกุฏแล้ว ต่อไปนี้จะได้อธิบายถึงกรรมวิธีในการทำเป็นขั้น ๆ คือ

๑. การขึ้นหุ่น เรื่องของการขึ้นหุ่นที่จะทำขญาและมงกุฏแตกต่างกับการปั้นหุ่นในการทำหัวโขน คือหุ่นที่จะทำขญาและมงกุฏมิได้ทำจากดินเหนียว แต่ใช้กลี้งด้วยไม้และทำเป็นหุ่นทรงกลม

๒. การปิดหุ่น คือการใช้กระดาษข่อยทาแป้นเปียกปิดหุ่นแล้วนำไปผึ่งแดดให้แห้งสนิท ต่อจากนั้นก็ผ้าหุ่นกระดาษออกเป็น ๒ ซีกและเย็บด้วยลวดแล้วปิดกระดาษข่อยทับรอยตะเข็บอีกทีหนึ่ง เช่นเดียวกับการทำหัวโขนนั่นเอง

๓. การติดลวดลาย ลวดลายของขญาหรือมงกุฏมีอยู่ ๒ ชนิด ในยอดเดียวกัน

(การเรียกจำนวนของขญาและมงกุฏนิยมเรียกว่ายอด) ชนิดแรกเป็นลวดลายที่ทำจากรักมีการตีรักลงในเข้าพิมพ์หินแล้วนำมาติดโดยใช้เทือกทำนองเดียวกับการทำหัวโขน ชนิดหลังคือการติดลวดลายที่ทำจากแผ่นเงินและฝังด้วยพลอยกระจก เช่น กรอบ หรือกระบังหน้า จอหนู ลายท้าย ดอกไม้ทัด ดอกไม้ร้าน เป็นต้น

การสร้างหัวโขนที่เป็น ครูไว้เคารพบูชา

หัวโขนที่บรรดาศิลปินนับถือและเคารพบูชาว่าเป็นครู คือ หัวฤๅษี และหัวพระพิราพ การสร้างหัวโขนทั้งสองหัวดำเนินการกิจกรรมเช่นเดียวกับการสร้างหัวโขนธรรมดาแต่มีพิเศษอยู่บ้างตรงที่ก่อนผู้สร้างจะดำเนินการปิดหุ่นจะต้องถือศีลห้าห่มขาวห่มขาวและตั้งเครื่องสังเวยบูชา เมื่อสร้างจนเสร็จแล้วจะต้องเบิกพระเนตรและอัญเชิญวิญญาณของครูเข้าสู่สถิตในหัวโขนนั้น ๆ

การสร้างหัวโขน แบบหัวเล็ก

หัวโขนแบบหัวเล็กนั้นนอกจากจะมีความแตกต่างกันในเรื่องขนาดและประโยชน์ที่จะได้รับแล้วยังมีสิ่งสำคัญเกี่ยวกับทางด้านช่างผู้ทำหัวโขนอีกด้วย กล่าวคือ การทำหัวโขนแบบหัวใหญ่ ช่างสามารถที่จะบรรจงประดิษฐ์ได้อย่างเต็มฝีมือ แต่หัวโขนขนาดเล็ก

นี้มีขนาดเล็กเกินกว่าที่จะประดิษฐ์ลายละเอียดหรือบรรจงฝีมือได้อย่างเต็มที่ อีกประการหนึ่งหัวโขนขนาดใหญ่ทำหุ่นโครงสร้างด้วยกระดาษและมาคะแหนะ หรือปั้นรักเพิ่มเติมส่วนละเอียดในภายหลังได้ดังที่กล่าวถึงมาแล้วในวิธีการทำหัวโขนแบบหัวใหญ่ สำหรับหัวเล็กนั้นมีขนาดเล็กมากจนยากแก่การคะแหนะ เพื่อความสะดวกในการสร้าง ช่างจึงทำหุ่นด้วยปูนปลาสเตอร์ ซึ่งมีลวดลายพร้อมเสร็จไม่จำเป็นต้องมาคะแหนะรักในภายหลัง หุ่นปูนปลาสเตอร์นี้ได้มาจากการหล่อจากแบบเข้าปูนตัวเมียตามหลักของการถอดแบบพิมพ์หุ่น หุ่นที่ได้เป็นหุ่นที่ค่อนข้างบางไม่เทอะทะ แต่จะมีความเปราะแตกหักง่าย ช่างจึงต้องหาวิธีประทับประคองหุ่นไว้โดยการ “ปิดผิว” ด้วยกระดาษข่อยบนหุ่นนี้ ตัวเชื่อมระหว่างหุ่นกับกระดาษ ก็คือแป้งเปียก นับเป็นผลดีของการปิดผิวที่ทำให้หุ่นมีผิวเรียบขึ้นและสามารถเขียนสีได้อย่างสะดวกสบาย เมื่อปิดผิวและนำไปผึ่งแดดจนแห้งดีแล้ว ช่างจะนำมาประกอบมงกุฏ กระบังหน้า ใบหู จอหนู และส่วนประกอบเบ็ดเตล็ดให้เรียบร้อยเรื่องจอหนุนั้น หัวโขนแบบหัวใหญ่ใช้หนังวัวสลักเป็นลวดลาย แต่หัวโขนแบบเล็กไม่สามารถใช้หนังวัวได้ เพราะหนังวัวเป็นแผ่นหนาเกินไปจึงจำเป็นต้องใช้สังกะสีทองเหลืองหรืออลูมิเนียมอย่างบางหรือกระดาษแข็งมาสลักแทน งาน

ขั้นสุดท้ายของการทำหัวโขนแบบหัวเล็กก็คือ การนำหุ่นที่ประกอบยอด และจอนหูเรียบร้อยแล้วมาติดลวดลายด้วยขี้รักเขียนสี และปิดทองประดับพลอยอันเป็นกรรมวิธีแบบเดียวกับการสร้างหัวโขนชนิดหัวใหญ่นั้นเอง

การสร้างหัวโขน แบบครึ่งซีก

ก่อนอื่นขอกล่าวถึงลักษณะของหัวโขนแบบครึ่งซีกให้ทราบเสียก่อน ลักษณะที่แท้จริงมิได้เป็นไปตามชื่อโดยตรงนัก เพราะลักษณะของหัวโขนแบบนี้ที่เหมาะสมจะมีขนาดไม่ถึงครึ่ง คือประมาณ ๑/๔ ถึง ๓/๔ ของหัวใหญ่ แต่ก็มีช่างทำหัวโขนบางคนที่ประดิษฐ์ตรงตามลักษณะ คือ ๑/๒ พอติของหัวใหญ่ วิธีประดิษฐ์หุ่นแบบหัวโขนครึ่งซีกมีอยู่ ๒ วิธีคือ

วิธีที่ ๑ มีการทำที่คล้ายคลึงกับการทำหัวโขนแบบหัวใหญ่ แต่อาจจะสักรอกจากแบบตัวผู้หรือตัวเมียก็ได้ เมื่อได้หุ่นกระดาแล้วจึงนำไปกะหนะรัก ติดเครื่องประกอบลวดลายเขียนสี และปิดทอง

วิธีที่ ๒ เป็นการทำที่นำมาจากหุ่นขี้เลื่อย หุ่นขี้เลื่อยมีวิธีการทำดังนี้ คือ นำขี้เลื่อยอย่างละเอียด แกลบ รักสมุก กาวหนัง กาวลาเท็กซ์ กระดาษป่นตำให้ละเอียด ปูนปลาสเตอร์ ปูนซีเมนต์ผง แป้งมันต์เคี้ยวมาคลุกเคล้าให้เข้าด้วยกันโดยใช้วิธีตำหนือนวด สิ่งที่ได้ออกมา

จะมีลักษณะคล้ายดินน้ำมัน เรียกกันว่า “ขี้เลื่อยขยำ” ช่างจะนำขี้เลื่อยขยำมาตีแผ่ให้เป็นแผ่นบาง ๆ พอเหมาะกับขนาดของหุ่น แล้วอัดแผ่นขี้เลื่อยลงไปเป็นแบบตัวเมีย ใช้นิ้วกดให้ลงตามซอกมุมต่าง ๆ ทั้งนี้ต้องมีความหนาเท่ากันโดยสม่ำเสมอ ทั้งไว้ให้แห้งพอสมควร ๆ แล้วจึงเอาทรายละเอียดใส่ทับลงไปบนขี้เลื่อยในแบบให้เต็ม อัดให้แน่นด้วยไม้แผ่นแบนแล้วประกบไม้ไว้ นำไปผึ่งแดดให้แห้ง เมื่อแห้งแล้วจึงดึงออกจากเบ้านำมา “ปิดผิว” ให้เรียบร้อย แล้วดำเนินวิธีการทำต่อไปตามอย่างการทำหัวโขนแบบหัวใหญ่ทุกประการ หัวโขนแบบครึ่งซีกนี้ มิได้ทำขึ้นไว้สำหรับสวมใส่เวลาแสดงโขน แต่ทำเพื่อจำหน่ายให้ชาวต่างประเทศหรือผู้ที่สนใจนำไปประดับที่ฝาผนังบ้าน

การสร้างหัวโขน แบบก้ามระ

หัวก้ามระก็มีความหมายตรงตัวอยู่แล้ว คือ มีลักษณะและคุณภาพไม่ดีเท่าของจริง ที่ทำขึ้นก็เพื่อนำไปใช้ชั่วคราว ไม่เป็นการถาวร ความหมายของหัวโขนก้ามระอีกอย่างหนึ่งที่เข้าใจกันในทางช่าง เมื่อเปรียบเทียบกับทางด้านจิตรกรรมที่ได้แก่ภาพก้ามระ คือ ภาพที่ใช้ในการเขียนลวดลายด้วยสีต่าง ๆ เช่นเดียวกับหัวโขนก้ามระ ส่วนใหญ่ใช้วิธีสอสี

ในการประดิษฐ์หุ่นก้ามระ

ก็เป็นแบบเดียวกับหัวโขนทั่วไป แต่หุ่นก้ามระจำเป็นต้องมีความคมชัดของหน้าตาเพราะจะไม่มีมีการกะหนะลวดลายหน้าตาด้วยรักแบบหัวโขนใหญ่ที่ประณีตกว่า การทำลวดลายหรือหน้าตาของหัวโขนแบบหัวก้ามระจะใช้การระบาย

โขนกันทั่วไป เพราะคุณภาพไม่ดีเท่าหัวโขนจริง ๆ นั้นเอง
เท่าที่พรรณนามาแล้ว คงจะทำให้ท่านทราบถึงกรรมวิธีในการสร้างหัวโขนได้ตามสมควร และเพื่อเป็นการยกย่องเชิดชูผู้ประดิษฐ์หัวโขนเท่าที่พอจะทราบชื่อให้ปรากฏไว้ใน

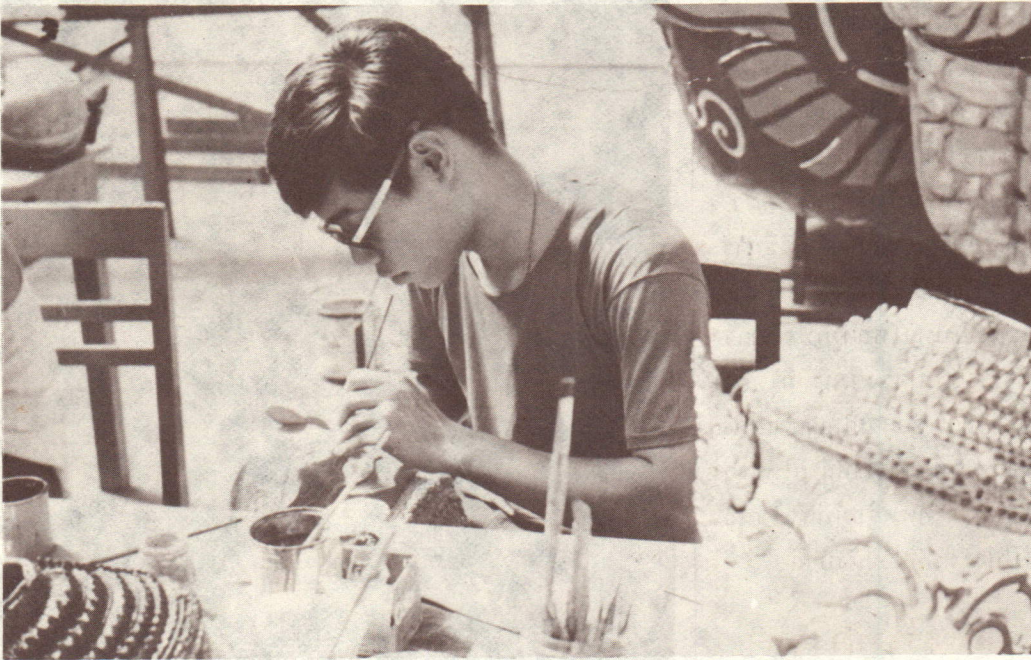
หรือสอสีช่วยเท่านั้น หากจำเป็นจริง ๆ ก็ใช้วิธีฉีดยาหรือพอกด้วยกระดาษแข็ง เครื่องประดับประกอบ เช่น กระบังหน้า จอนหูใช้สลักจากหนังวัวแล้วเขียนลวดลายด้วยสี แต่ไม่ใช่พลอยประดับ หากใช้กากเพชรโรยแทน เป็นที่น่าสังเกตว่าหัวโขนแบบก้ามระไม่เป็นที่นิยมนำมาใช้แสดง

ที่นี่ ก็มี

ครุฑา ช่างสมัยรัชกาลที่ ๑ ประดิษฐ์หัวทศกัณฐ์สีดำ ทำด้วยรักทั้งหัว ยังไม่ได้ปิดกระดาษเขียนสี ปัจจุบันอยู่ที่วังคลองเตย นอกจากนี้ยังทำรูปยักษ์ประจำประตูทางเข้ามณฑปหอพระไตรปิฎก หลังประสาทพระเทพบิดร และทำยักษ์วัดพระแก้ว (ไม่ปรากฏ

ครุชิต แก้วดวงใหญ่ ช่างประดิษฐ์หัวโขน

สุเทพ แก้วดวงใหญ่
ลูกชายครุชิต แก้วดวงใหญ่
กำลังประดิษฐ์หัวโขน

ว่าตัวใด)

เทพยนต์ ช่างสมัยรัชกาลที่ ๒ ประดิษฐ์หัวโขนกับหัวหุ่นเป็นจำนวนมาก และปั้นยักษ์หน้าหอพระธาตุมณฑล

หลวงเทพรอนา ช่างสมัยรัชกาลที่ ๒ ประดิษฐ์หัวโขนและปั้นยักษ์ตัวทศกัณฐ์ที่วัดอรุณราชวราราม และตัวสหสเดชะที่หน้าซุ้มประตูยอดมงกุฎ (ปัจจุบันถูกซ่อมเปลี่ยนไป) ปั้นยักษ์ตัวทศกัณฐ์และสหสเดชะที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม (ปัจจุบันถูกซ่อมเปลี่ยนไป)

นายคราม ช่างสมัยรัชกาลที่ ๓ ประดิษฐ์หัวโขนและปั้นยักษ์ตัวอินทรีที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม (ปัจจุบันถูกซ่อมเปลี่ยนไป)

นายปาน ช่างสมัยรัชกาลที่ ๓ ประดิษฐ์หัวโขน

พระองค์เจ้าประดิษฐ์วรการ ช่างสมัยรัชกาลที่ ๕ ทรงประดิษฐ์หัวโขนและทรงกำกับกรมช่างสิบหมู่ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทำรูปหล่อสัตว์หิมพานต์ต่าง ๆ ที่บริเวณวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

กรมหมื่นวรวัฒนสุภากร

(พระองค์เจ้าเฉลิมถัยภานุวงศ์) ช่างสมัยรัชกาลที่ ๕ ประดิษฐ์หัวโขน (ยังมีหัวโขนที่เป็นผีพระหัตถ์เหลืออยู่ในปัจจุบันเป็นจำนวนมาก)

หลวงเจนจิตรยง ช่างสมัยรัชกาลที่ ๕-๖ ประดิษฐ์หัวโขน เป็นช่างเขียน และสถาปนิก

พระครูเหลี่ยม วัดกุสุตาราม เป็นภิกษุในสมัยรัชกาลที่ ๕-๖ สนใจในวิชาช่างต่าง ๆ และประดิษฐ์หัวโขน

พระเทพยนต์ (จำรัส ยันตรประกร) เป็นหัวหน้าช่างแผนกหัวโขน ในสมัยรัชกาลที่ ๖

นายจิตร พิมพโกวิท ช่างประดิษฐ์หัวโขน ในสมัยรัชกาลที่ ๗

รัชกาลปัจจุบัน มีช่างประดิษฐ์หัวโขนทั้งของทางราชการและของเอกชนหลายท่าน เช่น นายปราโมทย์ คำเจริญ (เกษียณอายุ) นายอรรถนพ แสนรักษ์ นายมงคล เหมศรี และช่างของกองหัตถศิลป์ กรมศิลปากร อีกหลายท่าน ประดิษฐ์หัวโขนเพื่อใช้ในราชการของกรมศิลปากร นอกจากนี้ยังมีช่างประดิษฐ์หัวโขนเอกชนอีกหลายท่าน เช่น นายชิต แก้วดวงใหญ่ (ถึงแก่กรรม) ม.ร.ว.จรรยาสุวสดี สุขสวัสดิ์ ประดิษฐ์หัวโขนอยู่ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และผู้สืบสกุลของนายชิต แก้วดวงใหญ่ ประดิษฐ์หัวโขนเป็นอาชีพอยู่ที่บ้านในกรุงเทพมหานคร ฯลฯ

สวัสดิ์ท่านผู้อ่านที่เคารพ
ทุกท่าน ปีนี้เป็น “ปีเถาะ” ปี
กระต่าย หนู่มสาวที่มีหน้าตา
สวยงาม เป็นปีที่ไทยรุ่งโรจน์
ขึ้น รัฐบาลกำหนดให้เป็นปี
ท่องเที่ยวไทย ในช่วงระยะนี้
จะนำเรื่องมาคุยกับท่านผู้อ่าน
๒ - ๓ เรื่อง คือ “ท่องเที่ยว
ไทยก้าวหน้า - ชนบทเจริญ -
แผน ๖ รุ่งโรจน์” ซึ่งจะนำ
มาคุยกับท่านผู้อ่านต่อไป

ท่องเที่ยวไทยก้าวหน้า

การเพิ่มรายได้ให้แก่
ประเทศ นอกจากจะทำการ
ค้าขายสินค้าแล้ว การขาย
บริการก็เป็นวิธีการหนึ่งที่จะ
สามารถนำเงินเข้าประเทศ
ได้เป็นอย่างดี ปีนี้รัฐบาลกำหนด
ให้เป็นปีท่องเที่ยวไทย ได้มีการ
วางแผนรณรงค์เชิญชวนชาว
ต่างประเทศให้มาทัศนศึกษา
และท่องเที่ยวไทยให้มากขึ้น
และการที่ชาวต่างประเทศมา
เที่ยวในประเทศไทย จะมีการ
ใช้จ่ายเงินและจับจ่ายซื้อสินค้า
ในประเทศ ทำให้ประเทศไทย
มีรายได้เพิ่มขึ้น การเดินทาง

ของชาวต่างประเทศจากราย
งานล่าสุดในช่วงระยะที่ผ่านมา
๒ - ๓ เดือนที่ผ่านมาชาว
ต่างประเทศเข้ามาในประเทศไทย
มากขึ้น และมาจากทุก
ประเทศโดยเฉพาะในแดนภูมิ-
ภาคเอเชียมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น
สำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามา
ทางภาคใต้ ธนาคารแห่งประเทศไทย
แจ้งว่ามีประมาณ ๓
แสนคน ซึ่งในปี ๒๕๒๙ มีนัก
ท่องเที่ยวเพียง ๗.๙ แสนคน
และถ้าสิ้นปี ๒๕๓๐ นี้ คาดว่า
จะมีนักท่องเที่ยวประมาณ ๑
ล้านคน

สำหรับนักท่องเที่ยวที่
มาโดยทางเครื่องบินมายังท่า
อากาศยานดอนเมืองมีจำนวน
เพิ่มมากขึ้น มีชาวการต้อนรับ
ชาวต่างประเทศเกือบทุกวัน
นับว่าเป็นปีท่องเที่ยวไทยที่จะ
ฟื้นฟูเศรษฐกิจได้ทางหนึ่ง

ข่าวการท่องเที่ยวไทย
ในขณะนี้เริ่มแรกของ
การดำเนินยังประเมินไม่ได้ แต่
ก็คาดว่าจะดีขึ้นทุกด้านเพราะ
รัฐบาลเร่งรัดเรื่องนี้และถือว่า
เป็นนโยบายสำคัญ และขอให้
ทุกฝ่ายช่วยกันสนองนโยบายนี้
เพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

ชนบทเจริญ

รัฐบาลได้เร่งรัดพัฒนา
ชนบทด้วยการสนับสนุนงบ-
ประมาณในการพัฒนาซึ่งได้
เริ่มมาหลายปีแล้ว และในปี
๒๕๓๑ คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติ
งบประมาณ กสช. จำนวน
๒,๑๐๐ ล้านบาท เพื่อช่วยส่ง-
เสริมการพัฒนาชนบท สำนัก
งานคณะกรรมการพัฒนาการ

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ได้ชี้แจงรายละเอียดในการ
กำหนดงบประมาณ กสช. ว่า

รายละเอียดของการขอ
ตั้งงบประมาณโครงการ กสช.
ในปี ๒๕๓๑ สรุปได้ว่า การ
ดำเนินงานตามโครงการ กสช.
ตั้งแต่ปี ๒๕๒๓ ถึง ๒๕๓๐ นั้น
คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติวงเงิน
เพื่อใช้สำหรับดำเนินการตาม
โครงการดังนี้คือ ปีงบประมาณ
๒๕๒๓ และ ๒๕๒๔ อนุมัติให้
ปีละ ๓,๕๐๐ ล้านบาท ปีงบ
ประมาณ ๒๕๒๕ - ๒๕๒๗
อนุมัติให้ปีละ ๒,๐๐๐ ล้านบาท
ปีงบประมาณ ๒๕๒๘ และ
๒๕๒๙ อนุมัติให้ปีละ ๒,๐๔๕
ล้านบาท และปีงบประมาณ
๒๕๓๐ อนุมัติให้ ๒,๑๐๐ ล้าน
บาท สำหรับงบประมาณของปี
๒๕๓๐ จำนวนดังกล่าว สำนัก
งานเลขาธิการ กสช. ได้ดำเนินการ
จัดสรรให้สภาตำบลต่าง ๆ
ทั่วประเทศจำนวน ๖,๑๙๕
ตำบล โดยเฉลี่ยแต่ละตำบลได้
รับงบประมาณจำนวน ๓๐๕,๐๐๐
บาท เพื่อใช้จัดทำโครงการ
แก้ปัญหาของท้องถิ่นด้วยตนเอง

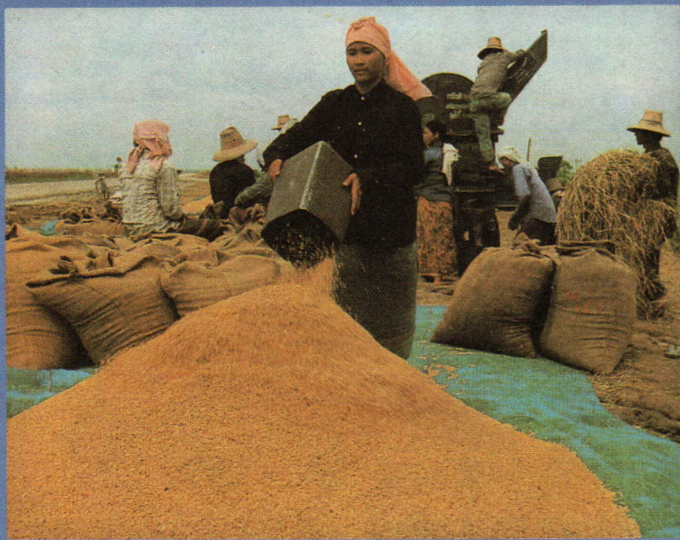
อนึ่ง โครงการ กสช. เป็น
โครงการที่มีเหตุผลความจำเป็น
หลายประการที่จะต้องดำเนิน
การต่อเนื่องต่อไปในปีงบประ-
มาณ พ.ศ. ๒๕๓๑ กล่าวคือ
โครงการ กสช. เป็นโครงการ
ซึ่งรัฐบาลได้กำหนดไว้ในแผน
พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่ง
ชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๕ -
๒๕๒๙) และฉบับที่ ๖ (พ.ศ.
๒๕๓๐ - ๒๕๓๔) ซึ่ง ขพลฯ
นายกรัฐมนตรีได้แจ้งให้ราษฎร
ในต่างจังหวัดต่าง ๆ ทราบว่า

ข่าว
ดี
เดือน
สาม
ดี

บำรุง สุขพรรณ

จะให้มีการดำเนินการตามโครงการ กสช. อีกต่อไป จนกว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาพื้นฐานของชาชนบทได้หมดสิ้น ประกอบขึ้นเพื่อพิจารณาถึงการประเมินผลโครงการดังกล่าวโดยสถาบันการศึกษาทั้ง ๔ ภาคแล้ว ผลปรากฏว่าราษฎรในชนบทส่วนใหญ่มีความพอใจและต้องการให้มีโครงการ กสช. ต่อไปอีก เพราะทำให้เกิดการกระจายรายได้ให้แก่ราษฎรผู้มีฐานะยากจนและราษฎรในชนบทส่วนมากมีงานทำหลังฤดูเก็บเกี่ยวผลผลิต กล่าวคือ โครงการ กสช. ได้สร้างโอกาสให้ราษฎรเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางทั้งการรับจ้างแรงงานและการสมทบตามโครงการใน

รูปแรงงาน วัสดุ ที่ดิน ตลอดจนเงินสด อีกทั้งโครงการยังมีส่วนช่วยสร้างประสิทธิภาพในการทำงานของสภาตำบลและทำให้สภาตำบลสามารถพึ่งตนเองได้ในระยะยาวอีกด้วย ดังนั้นเพื่อให้โครงการ กสช. สามารถเอื้ออำนวยประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ได้ต่อไปอย่างต่อเนื่อง สำนักงานเลขาธิการ กสช. จึงเห็นควรกำหนดให้โครงการปี ๒๕๓๑ ได้รับงบประมาณจำนวน ๒,๑๐๐ ล้านบาท และคณะรัฐมนตรีได้พิจารณาแล้วลงมติเห็นชอบกับงบประมาณโครงการ กสช. ปี ๒๕๓๑ ตามจำนวนที่สำนักงานเลขาธิการ กสช. เสนอข้างต้น

แผน ๖ รุ่งโรจน์

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๖ พ.ศ. ๒๕๓๐ - ๒๕๓๔ ได้เริ่มแล้ว ตั้งแต่ต้นปี ๒๕๓๐ เป็นต้นไป การกำหนดแผนเป็นการกำหนดทิศทางของการพัฒนาว่าจะมี

แนวทางไปทางใด จากการเปิดเผยของท่านเลขาธิการคณะ กรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้กล่าวว่า แผนฯ ๖ ให้ความสำคัญต่อการส่งออกอย่างมาก โดยถือเป็นนโยบายหลักของชาติ ทั้งนี้ เพราะเป้าหมายต่าง ๆ ที่วางไว้ในแผนฯ ๖ ไม่ว่าจะเป็นเป้าหมายการขยายตัวทางเศรษฐกิจ หรือการแก้ไขปัญหาความยากจน ปัญหาการว่างงาน ตลอดจนจนปัญหานี้สินของประเทศจะไม่สามารถลุล่วงไปได้ ถ้าหากไม่ประสบความสำเร็จในเรื่องการขยายตัวของการส่งออก และเมื่อพิจารณาถึงกำลังการผลิตของประเทศในช่วงแผนฯ ๖ นี้ ซึ่งเริ่มสามารถผลิตได้มากขึ้น หากจะอาศัยการขายโดยมุ่งเฉพาะตลาดภายในประเทศ เพื่อกระตุ้นการลงทุนและการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งทำให้ประชาชนมีรายได้และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นนั้นอาจไม่พอเพียง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาการส่งออกอย่างจริงจัง เพื่อให้การส่งออกเป็นตัวผลักดันให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากอัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจโลกยังอยู่ในอัตราต่ำเพียงร้อยละ ๒ - ๓ ต่อไปเท่านั้น ขณะเดียวกันปัญหาด้านการแข่งขันในตลาดโลกก็ยังมีอยู่มาก ล้วนเป็นปัญหาต่อการส่งออกของประเทศไทย จึงจำเป็นต้องวางแผนการส่งออกที่เหมาะสม และร่วมมือกัน

ปฏิบัติตามแผนสนับสนุนการส่งออกอย่างจริงจัง

สำหรับลักษณะการให้การสนับสนุนการส่งออกตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๖ นั้น ได้ให้การสนับสนุนการส่งออกทั้งในลักษณะนามธรรมและรูปธรรม กล่าวคือ ด้านนามธรรมได้ยอมรับความสำคัญขนโยบายการส่งออกว่าเป็นนโยบายหลักของชาติ โดยยึดแนวทางการพัฒนาในการเพิ่มประสิทธิภาพ คุณภาพ และความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ และขณะเดียวกันก็ได้วางแนวทางปรับปรุงการบริหารให้เป็นระบบครบวงจร ส่วนด้านรูปธรรมนั้น ได้มีการกำหนดแผนงานพัฒนาระบบการผลิต การตลาดและการสร้างงาน เป็นแผน ๑ ใน ๑๐ แผนงานหลักในแผนฯ ๖ ซึ่งในแผนงานดังกล่าวนี้ได้ระบุถึงการสนับสนุนการส่งออกไว้อย่างชัดเจน โดยมีแผนงานย่อยรวม ๖ แผนงานด้วยกัน คือ แผนการกระจายประเภทสินค้า การกระจายตลาด การผลิตเพื่อขาย การปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารงานของรัฐบาลด้านการส่งออก การจัดระบบและปรับปรุงการบริการ สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน และการปรับปรุงความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชน เพื่อต่อสู้กับการแข่งขันระหว่างประเทศ

ท่านผู้อ่านครับ พบกันใหม่ฉบับหน้า จะมีข่าวคราวที่ท่านสนใจมาคุยอีก สำหรับวันนี้ขอลาไปก่อน สวัสดีครับ

(ภูมิใจ-ไทยทำ) (ต่อจากหน้า ๕๖)

สามารถดัดแปลงใหม่ให้สามารถ
ตัดหญ้าบนที่เนินได้ หรือเดิม
ภาษาที่ใช้กับคอมพิวเตอร์มี
แต่ภาษาอังกฤษ ต่อมาคนไทย
สามารถดัดแปลงพัฒนาภาษา
ไทยใช้กับคอมพิวเตอร์ได้
เป็นต้น

**๔. สามารถผลิตเทค-
โนโลยีนั้นได้เองทั้งหมด** ไม่
ใช่ผลิตได้แต่เพียงบางส่วน โดย
ผลิตแล้วสิ่งที่ได้มีคุณภาพเหมือน
เดิม มีใช้ด้อยกว่าเดิม เช่น สมัย
เมื่อ ๓๐ ปีที่แล้ววิทยุญี่ปุ่นยังมี
คุณภาพไม่เท่าเทียมรถยนต์
ตะวันตก แต่ในปัจจุบันญี่ปุ่น
ผลิตได้คุณภาพไม่ด้อยกว่าที่
ผลิตในอเมริกา ก็ถือว่า เทค-
โนโลยีการผลิตรถยนต์ญี่ปุ่น
เข้าสู่อันดับ ๔ เมื่อเทียบกับ
อเมริกา

**๕. สามารถผลิตเทค-
โนโลยีใหม่** ที่ไม่มีใครในโลก
สามารถทำได้มาก่อน เช่น
สามารถผลิตแบตเตอรี่ชนิดใหม่
สามารถเก็บไฟฟ้าได้มากไม่
น้อยกว่า ๑๐ เท่าของแบตเตอรี่
ปัจจุบัน เครื่องยนต์ที่ใช้วัสดุ
อื่นที่มีซิลิโคน ไทเทเนียมใส่
กระเปาะเสื้อได้ เป็นต้น

ขีดความสามารถทาง
เทคโนโลยีของไทยจะอยู่ใน

ระดับไม่เกินระดับ ๓ ส่วนใหญ่
จะเป็นระดับ ๑ ส่วนน้อยจะเป็น
ระดับ ๒ และ ๓ ซึ่งเป็นสถาน-
การณ์ที่ยังไม่น่าภูมิใจนัก เพราะ
เรายังล้าหลังต่างชาติเขามาก
โดยเฉพาะชาติที่แซงขึ้นหน้า
เราไปอย่างรวดเร็ว คือ ไต้หวัน
และเกาหลีใต้ สองชาติที่กำลัง
ทำความหนักใจให้กับสหรัฐ
อเมริกามาก เพราะกำลังเสีย
ดุลการค้าให้แก่สองประเทศนี้
มาก

ที่ควรทำความเข้าใจกัน
ให้ถูกต้องก็คือประเทศต่าง ๆ
ในโลกสามารถพัฒนาได้ และ

ได้อย่างรวดเร็วเพราะอิทธิฤทธิ์
ของเทคโนโลยีซึ่งมีวิทยาศาสตร์
เป็นพื้นฐาน มิใช่เพราะไสย-
ศาสตร์ ซึ่งเป็นศาสตร์ที่หลับ
หรือขวางความเจริญ ประเทศ
เหล่านั้นเขาได้ทุ่มเทเงินทอง
จำนวนมากมาในการวิจัยและ
พัฒนาทางวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยีเพื่อให้สามารถพิง
ตนเองได้ให้มีขีดความสามารถ
ทางเทคโนโลยีเพิ่มขึ้น เขาแยก
กันได้ชัดเจนว่าสิ่งที่ทำหรือ
ผลิตในประเทศของเขานั้น ถ้า
เขายังทำเองไม่ได้ ก็ต้องพัฒนา
ตนเองให้ทำได้เอง ไม่ใช่หลง

ภูมิใจเหมือนคนไทยจำนวน
ไม่น้อยในปัจจุบันว่าสินค้า
“ไทยทำ” กับ “ทำในไทย”
นั้นเป็นสิ่งเดียวกัน

ถึงเวลาแล้วหรือยังที่เรา
ทั้งหลายจะตื่นขึ้นทำความเข้าใจ
ให้ชัดเจนว่าเราต้องสนับสนุน
สินค้าไทยทำ ไม่ใช่สินค้าทำ
ในไทย แต่โดยฝีมือต่างชาติ
ต้องช่วยกันส่งเสริมให้คนไทย
มีขีดความสามารถทางเทค-
โนโลยีเพิ่มขึ้น สามารถทำ
อะไร ๆ ได้เอง ไม่ต้องพึ่งผู้
เชี่ยวชาญต่างชาติ ในการลงทุน
ก็ต้องมีการส่งเสริมการถ่าย
ทอดเทคโนโลยี มาสู่ตัวคนไทย
ให้มาก ๆ มิใช่มองเฉพาะการ
จ้างงานในระดับกรรมกรแต่
เพียงอย่างเดียวในขณะที่บัณฑิต
ว่างงานมีมากขึ้นทุกวัน ที่สำคัญ
ที่สุดคือรัฐบาลจะต้องมีนโยบาย
และมาตรการชัดเจนในการ
พัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
ของชาติอย่างจริงจัง
ด้วยการกระทำคือจัดสรรงบ
ประมาณก้อนใหญ่เพื่อการนี้
โดยเฉพาะ มิฉะนั้นนอกจาก
เราจะไม่สามารถภูมิใจไทยทำ
แล้ว ไม่นานเราจะเป็นลูก
หนี้ต่างชาติอย่างไม่อาจถอนตัว
ขึ้น เพราะเราไม่ได้พัฒนา
“ปัญญา” ของตนเอง

อ่านวารสารไทยจบแล้ว กรุณาแบ่งปันให้ผู้อื่นอ่านด้วยนะครับ

ปฏิทินกิจกรรมสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

วัน เดือน ปี	กิจกรรม	สถานที่/เวลา
๓ ม.ค. ๓๐	รายการโทรทัศน์ “รักแผ่นดินไทย” เรื่อง “ประวัติและผลงานดีเด่นของ อาจารย์เพ็ญ หริพิทักษ์”	สถานีโทรทัศน์ช่อง ๔ ขอนแก่น เวลา ๑๒.๓๐ - ๑๓.๐๐ น.
๕ ม.ค. ๓๐	รายการโทรทัศน์ “รักแผ่นดินไทย” เรื่อง “ประวัติและผลงานดีเด่นของ อาจารย์เพ็ญ หริพิทักษ์”	สถานีโทรทัศน์ช่อง ๙ ภูเก็ต เวลา ๑๘.๐๐ - ๑๘.๓๐ น.
๗ ม.ค. ๓๐	รายการโทรทัศน์ “รักแผ่นดินไทย” เรื่อง “ประวัติและผลงานดีเด่นของ อาจารย์เพ็ญ หริพิทักษ์”	สถานีโทรทัศน์ช่อง ๗ สุราษฎร์ธานี เวลา ๑๐.๐๐ - ๑๐.๓๐ น.
๘ ม.ค. ๓๐	รายการโทรทัศน์ “รักแผ่นดินไทย” เรื่อง “ประวัติและผลงานดีเด่นของ อาจารย์เพ็ญ หริพิทักษ์”	สถานีโทรทัศน์ช่อง ๘ ลำปาง เวลา ๒๓.๐๐ - ๒๓.๓๐ น.
๑๕ ม.ค. ๓๐	รายการโทรทัศน์ “รักแผ่นดินไทย” เรื่อง “ประวัติและผลงานดีเด่นของ คุณธีรวรรณ เตชะพงษ์วรชัย”	สถานีโทรทัศน์ช่อง ๑๐ หาดใหญ่ เวลา ๒๓.๓๐ - ๒๔.๐๐ น.
๒๘ ม.ค. ๓๐	รายการโทรทัศน์ “รักแผ่นดินไทย” เรื่อง “ประวัติและผลงานดีเด่นของ พันตำรวจเอก เสรี เตมียเวช”	สถานีโทรทัศน์ช่อง ๕ กองทัพบก เวลา ๒๐.๔๕ - ๒๑.๑๕ น.
๓๐ ม.ค. ๓๐	รายการโทรทัศน์ “รักแผ่นดินไทย” เรื่อง “ประวัติและผลงานดีเด่นของ พันตำรวจเอก เสรี เตมียเวช”	สถานีโทรทัศน์ช่อง ๗ เวลา ๒๐.๔๕ - ๒๑.๑๕ น.
๒ ก.พ. ๓๐	รายการโทรทัศน์ “รักแผ่นดินไทย” เรื่อง “ประวัติและผลงานดีเด่นของ ดร.ธวัช มกรพงศ์”	สถานีโทรทัศน์ช่อง ๑๐ หาดใหญ่ เวลา ๒๓.๓๐ - ๒๔.๐๐ น.
๑๒ ก.พ. ๓๐	รายการโทรทัศน์ “รักแผ่นดินไทย” เรื่อง “ประวัติและผลงานดีเด่นของ ดร.ธวัช มกรพงศ์”	สถานีโทรทัศน์ช่อง ๗ พิษณุโลก เวลา ๒๓.๐๐ - ๒๓.๓๐ น.
๑๒ ก.พ. ๓๐	รายการโทรทัศน์ “รักแผ่นดินไทย” เรื่อง “ประวัติและผลงานดีเด่นของ ดร.ธวัช มกรพงศ์”	สถานีโทรทัศน์ช่อง ๘ ลำปาง เวลา ๒๓.๐๐ - ๒๓.๓๐ น.
๑๘ ก.พ. ๓๐	รายการโทรทัศน์ “รักแผ่นดินไทย” เรื่อง “ประวัติและผลงานดีเด่นของ ดร.ธวัช มกรพงศ์”	สถานีโทรทัศน์ช่อง ๙ ภูเก็ต เวลา ๑๘.๐๐ - ๑๘.๓๐ น.
๑๙ ก.พ. ๓๐	รายการวิทยุ “จากฟ้า...สู่ดิน” เรื่อง “โครงการแพทย์หลวงพระราชทาน”	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๑๙.๓๐ - ๒๐.๐๐ น.
๒๑ ก.พ. ๓๐	รายการโทรทัศน์ “รักแผ่นดินไทย” เรื่อง “ประวัติและผลงานดีเด่นของ ดร.ธวัช มกรพงศ์”	สถานีโทรทัศน์ช่อง ๔ ขอนแก่น เวลา ๑๒.๓๐ - ๑๓.๐๐ น.
๒๑ ก.พ. ๓๐	รายการโทรทัศน์ “รักแผ่นดินไทย” เรื่อง “ประวัติและผลงานดีเด่นของ ดร.ธวัช มกรพงศ์”	สถานีโทรทัศน์ช่อง ๗ สุราษฎร์ธานี เวลา ๑๐.๐๐ - ๑๐.๓๐ น.
๒๘ ก.พ. ๓๐	รายการโทรทัศน์ “รักแผ่นดินไทย” เรื่อง “ประวัติและผลงานดีเด่นของ พันตำรวจเอก เสรี เตมียเวช”	สถานีโทรทัศน์ช่อง ๕ เวลา ๒๐.๔๕ - ๒๑.๑๕ น.
๒ มี.ค. ๓๐	รายการโทรทัศน์ “รักแผ่นดินไทย” เรื่อง “ประวัติและผลงานดีเด่นของ พันตำรวจเอก เสรี เตมียเวช”	สถานีโทรทัศน์ช่อง ๑๐ หาดใหญ่ เวลา ๒๓.๐๐ - ๒๓.๓๐ น.

วัน เดือน ปี	กิจกรรม	สถานที่/เวลา
๕ มี.ค. ๓๐	รายการวิทยุ “จากฟ้า...สู่ดิน” เรื่อง “โครงการพัฒนาบริเวณพื้นที่วัดยานสังวราราม จังหวัดชลบุรี”	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา ๑๙.๓๐ - ๒๐.๐๐ น.
๑๒ มี.ค. ๓๐	รายการโทรทัศน์ “รักแผ่นดินไทย” เรื่อง “ประวัติและผลงานดีเด่นของ พันตำรวจเอก เสรี เตมียเวช”	สถานีโทรทัศน์ช่อง ๗ พิชญ์โลก เวลา ๒๓.๐๐ - ๒๓.๓๐ น.
๑๒ มี.ค. ๓๐	รายการโทรทัศน์ “รักแผ่นดินไทย” เรื่อง “ประวัติและผลงานดีเด่นของ พันตำรวจเอก เสรี เตมียเวช”	สถานีโทรทัศน์ช่อง ๑๐ หาดใหญ่ เวลา ๒๓.๐๐ - ๒๓.๓๐ น.
๑๖ มี.ค. ๓๐	รายการโทรทัศน์ “รักแผ่นดินไทย” เรื่อง “ประวัติและผลงานดีเด่นของ ดร.พีระศักดิ์ ศรีนิเวศน์”	สถานีโทรทัศน์ช่อง ๗ เวลา ๒๐.๔๕ - ๒๑.๑๕ น.
๒๑ มี.ค. ๓๐	รายการโทรทัศน์ “รักแผ่นดินไทย” เรื่อง “ประวัติและผลงานดีเด่นของ พันตำรวจเอก เสรี เตมียเวช”	สถานีโทรทัศน์ช่อง ๔ ขอนแก่น เวลา ๑๒.๓๐ - ๑๓.๐๐ น.
๒๑ มี.ค. ๓๐	รายการโทรทัศน์ “รักแผ่นดินไทย” เรื่อง “ประวัติและผลงานดีเด่นของ พันตำรวจเอก เสรี เตมียเวช”	สถานีโทรทัศน์ช่อง ๗ สุราษฎร์ธานี เวลา ๑๐.๐๐ - ๑๐.๓๐ น.
๒๖ มี.ค. ๓๐	รายการโทรทัศน์ “รักแผ่นดินไทย” เรื่อง “ประวัติและผลงานดีเด่นของ ดร.พีระศักดิ์ ศรีนิเวศน์”	สถานีโทรทัศน์ช่อง ๕ เวลา ๒๐.๔๕ - ๒๑.๑๕ น.

กิจกรรมเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

การผลิตสื่อทางวิชาการของสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

มกราคม - มีนาคม ๒๕๓๐

๑. ผลิตหนังสือภาษาไทย จำนวน ๒ เล่ม

๑. สดุดีบุคคลสำคัญ ๕
๒. วารสารไทยปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒๔

๒. ผลิตหนังสือภาษาอังกฤษ จำนวน ๑ เล่ม

๑. Press Kit เกี่ยวกับ ประเทศไทย

๓. ผลิตภาพโปสเตอร์ จำนวน ๑ ชุด

๑. ผลิตภาพพระราชกรณียกิจ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

หมายเหตุ เอกสารที่ สอช. ผลิตขึ้นนี้ ท่านจะหาอ่านได้ที่หอสมุดแห่งชาติ หอสมุด ร.ร.มัธยม ร.ร.เทศบาล วิทยาลัยครู มหาวิทยาลัย หอสมุดประชาชน ที่อ่าน น.ส.พ.ประจำหมู่บ้าน วัดพัฒนา ธนาคารบางแห่ง ศูนย์วัฒนธรรม ศูนย์บริการการศึกษา ม.สุโขทัย สนง. การประถมศึกษาจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ ศาลากลางจังหวัด ตลอดจนหน่วยราชการ และรัฐวิสาหกิจทั่วประเทศ ฯลฯ ที่ใกล้บ้านท่าน

พระอนุสาวรีย์

พลเรือเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์

พระอนุสาวรีย์ พลเรือเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ในภาพนี้ เป็นพระรูปหล่อด้วยทองสัมฤทธิ์ และเป็นพระรูปยืนทรงเครื่องแบบทหารเรือ เต็มยศขนาดเท่าพระองค์จริง ประดิษฐานอยู่บนแท่นฐาน ณ วิทยาลัยพณิชยการ ถนนพิษณุโลก เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นวังที่ประทับของพระองค์แต่เดิม ชาวบ้านเรียกกันว่า “วังนางเลิ้ง”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดพระอนุสาวรีย์ เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๙

นายช่าง คือ นายอัศวิน พิษณุโยธิน เป็นสถาปนิกออกแบบทั่วไป นายสนั่น ศิลการ ข้าราชการกรมศิลปากรเป็นผู้ปั้นหุ่นพระรูป และนายถวิล ศรีอินทร์คำ เป็นช่างหล่อพระรูป ประกอบพิธีเททองเมื่อวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๕ ขณะฯ จอมพลถนอม กิตติขจร หัวหน้าคณะปฏิวัติ เป็นประธานในพิธี

พระประวัติ พลเรือเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ พระนามเดิมของพระองค์ท่านคือ พระ-

องค์เจ้าอาภากร เกียรติวงศ์ เป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ เจ้าจอมมารดาโหมด เป็นพระมารดา ประสูติเมื่อวันอาทิตย์ที่ ๑๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๒๓ เมื่อเจริญพระชันษา ทรงศึกษาภาษาไทยกับพระยาอิศรพันธุ์โสภณ (หนู อิศรางกูร ณ อยุธยา) ภาษาอังกฤษกับนายโมแรนท์ ชาวอังกฤษ ต่อมาทรงเข้าเป็นนักเรียนในโรงเรียนหลวง ณ พระตำหนักสวนกุหลาบ

เมื่อพระชันษาได้ ๑๓ ปี เสด็จไปศึกษาวิชา ณ ประเทศอังกฤษ ทรงศึกษาวิชาเบื้องต้นแล้วแยกไปศึกษาวิชาการทหารเรือ ซึ่งถือกันว่าพระองค์

ท่านเป็นคนไทยคนแรกที่ศึกษาวิชาในต่างประเทศ พระองค์ได้ทรงศึกษาด้วยพระอุตสาหะเป็นอย่างยิ่งและตั้งพระปณิธานต่ออย่างแรงกล้าในอันที่จะทำให้ทหารเรือไทยมีความสามารถในการเดินเรือออกทะเล สามารถปฏิบัติหน้าที่ทางยุทธวิธีได้อย่างดี โดยไม่ต้องมีชาวต่างประเทศเป็นผู้บังคับการเรืออีกต่อไป

ครั้นเสด็จกลับและเข้ารับราชการในกองทัพอากาศแล้ว ก็เริ่มปรับปรุงกิจการทหารเรือทันที โดยได้ทรงแก้ไขการศึกษากับระเบียบการในโรงเรียนนายเรือทั้งฝ่ายปกครองและฝ่ายวิชาการ ตลอดจนขอพระราชทานจัดตั้งโรงเรียนนายเรือที่บริเวณพระราชวัง

ประพัฒน์ ดรีณรงค์

เดิม ผังธนบุรี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๙ และทรงเอาพระทัยใส่ถ่ายทอดวิชาการให้นักเรียนด้วยพระองค์เอง

ต่อมาทรงจัดตั้งโรงเรียนนายช่างกล โรงเรียนพลทหารเรือ โดยแยกขยายออกไปตั้งตามจังหวัดชายทะเลตะวันออก เช่น สมุทรสงคราม สมุทรสาคร ชลบุรี ระยอง และจันทบุรี และทรงเป็นผู้ทรงวางโครงการให้จัดตั้งฐานทัพเรือที่สัตหีบ นอกจากนี้ปรับปรุงกองทัพอากาศให้เจริญก้าวหน้าโดยลำดับ และได้รับพระมหากรุณาเลื่อนยศขึ้นเป็นพลเรือเอก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓ พร้อมกับได้รับสถาปนาพระอิสริยยศศักดิ์เป็น **กรมหลวง** ในปีที่เดียวกันนี้ และใน พ.ศ. ๒๔๖๖ ก็ทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงทหารเรือ แต่ก็เป็นที่น่าเสียดใจเป็นอย่างยิ่งที่พระองค์ท่านต้องสิ้นพระชนม์ลงด้วยพระโรคไข้หวัดเพียงสามวัน ที่ชายทะเลได้ปากน้ำชุมพร เมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๖ พระชันษา ๔๔ ปี ซึ่งบรรดาทหารเรือที่ซาบซึ้งตื้นใจพระจริยวัตรของพระองค์ท่าน นับถือว่าพระองค์ทรงเป็นทั้ง **พระบิดาของทหารเรือและผู้ทรงสร้างกองทัพอากาศไทย**

ภาพ : ชุมภักดิ์ หงษ์สุวรรณ

พระพุทธชินราช

พระพุทธชินราช เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย และมีเรือนแก้วอยู่โดยรอบ หล่อด้วยทองสัมฤทธิ์ หน้าตักกว้าง ๕ ศอกคืบ ๕ นิ้วเศษ ประดิษฐานอยู่ในพระวิหาร วัดพระศรีมหาธาตุ จังหวัดพิษณุโลก หล่อขึ้นเมื่อปลายพุทธศตวรรษที่ ๒๑ เป็นศิลปะสุโขทัยตอนปลาย ซึ่งสังเกตได้โดยเฉพาะจากศิลปะการปั้นพระซกมิดีงมากเกินไป และปลายนิ้วพระหัตถ์ทั้งสี่เสมอกัน พระพุทธรูปสำคัญของไทยองค์นี้ พระเจ้าแผ่นดินได้เสด็จพระราชดำเนินมาทรงกระทำสักการบูชา คือ สมเด็จพระรามาธิบดี สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ สมเด็จพระบรมราชาหน่อพุทธางกูร สมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราช สมเด็จพระนเรศวรมหาราช สมเด็จพระเอกาทศรถ สมเด็จพระนารายณ์มหาราช สมเด็จพระเพทราชาธิราช พระเจ้าบรมโกศ พระเจ้าตากสิน พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระปิยมหาราชเจ้า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน

บรรณาธิ : ประพัฒน์ ตรีณรงค์

ภาพ : ชุมภา นงษ์สุวรรณ